

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕΣΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ: «ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΜΕΣΑ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: «ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΙ ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ»

Συναισθήματα και πολιτική: Το παράδειγμα του Μακεδονικού Ζητήματος

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Λιάτσου Νεφέλη Ζωή

Αθήνα, 2020

Τριμελής Επιτροπή

Ζέρη Περσεφόνη, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπουσα)

Κακαβούλια Μαρία, Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Μιχαηλίδου Μάρθα, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Λιάτσου Νεφέλη-Ζωή, 2020

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας πτυχιακής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της πτυχιακής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Στην οικογένειά μου

Ευχαριστίες

Για την διεκπεραίωση της διπλωματικής εργασίας, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την οικογένειά μου που στάθηκε στο πλευρό μου καθ' όλη τη διάρκεια του μεταπτυχιακού προγράμματος.

Περιεχόμενα

Περίληψη και λέξεις κλειδιά.....	8
Abstract and key words.....	10
Εισαγωγή.....	12
Κεφάλαιο Πρώτο: Ο ρόλος της πολιτικής επικοινωνίας και της προσοχής.....	15
Ενότητα 1.1: Πολιτική Επικοινωνία.....	15
Ενότητα 1.2: Τρόποι πειθούς και προσωποποίηση της πολιτικής.....	18
Κεφάλαιο Δεύτερο: Η πολιτική του προσώπου και της εικόνας.....	23
Ενότητα 2.1: Αισθητικοποίηση της πολιτικής.....	23
Ενότητα 2.2: Η συνέργεια εικόνας και γλώσσας στην όψη του πολιτικού.....	24
Ενότητα 2.3: Ο ρόλος της γλώσσας και της εικόνας στα τηλεοπτικά δελτία.....	26
Κεφάλαιο Τρίτο: Ο ρόλος των συναισθημάτων στην πολιτική.....	29
Ενότητα 3.1: Τι είναι, όμως, τα πολιτικά συναισθήματα (political emotions);....	30
Κεφάλαιο Τέταρτο: Το παράδειγμα των Σκοπίων.....	34
Ενότητα 4.1: Ο σχηματισμός του κράτους των Σκοπίων.....	34
Ενότητα 4.2: Ιστορική αναδρομή των σχέσεων με την Ελλάδα.....	35
Ενότητα 4.3: Το Δημοψήφισμα για τη συνταγματική αλλαγή και οι αντιδράσεις της ελληνικής πλευράς.....	37
Υποενότητα 4.3.1: Η αντίδραση των Ελλήνων πολιτών.....	38
Υποενότητα 4.3.2: Η αντίδραση των ελληνικών κομμάτων.....	39
Ενότητα 4.4: Η Συμφωνία των Πρεσπών.....	40
Κεφάλαιο Πέμπτο: Μεθοδολογία έρευνας.....	42
Ενότητα 5.1: Ερευνητικές μέθοδοι.....	44
Υποενότητα 5.1.1: Ποιοτική έρευνα.....	44
Υποενότητα 5.1.2: Ανάλυση περιεχομένου.....	45

Υποενότητα 5.1.3: Τι επιτυγχάνεται μέσω της ανάλυσης περιεχομένου;.....	46
Ενότητα 5.2: Στάδια ανάλυσης περιεχομένου.....	48
Υποενότητα 5.2.1: Μονάδα καταγραφής και κατηγοριοποίηση.....	48
Υποενότητα 5.2.2: Κωδικοποίηση.....	50
Υποενότητα 5.2.3: Δειγματοληψία.....	51
Ενότητα 5.3: Διαδικασία της έρευνας.....	52
Ενότητα 5.4: Απομαγνητοφώνηση.....	54
Ενότητα 5.5: Ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας.....	54
Ενότητα 5.6: Ζητήματα δεοντολογίας.....	56
Κεφάλαιο Έκτο: Ανάλυση δεδομένων.....	57
Ενότητα 6.1: Γλώσσα.....	57
Ενότητα 6.2: Εικόνα και γλώσσα του σώματος.....	67
Ενότητα 6.3: Μουσική επένδυση και λεζάντες.....	73
Κεφάλαιο Έβδομο: Συζήτηση.....	79
Περιορισμοί έρευνας.....	87
Συμπεράσματα.....	89
Βιβλιογραφία.....	91
Παράρτημα.....	101 - 154

Πίνακες

Πίνακας 1. Σύμβολα απομαγνητοφώνησης.....	54
---	----

Περίληψη

Ανέκαθεν η επικοινωνία ήταν αναγκαία για τη ζωή του ανθρώπου. Χωρίς την επικοινωνία ο άνθρωπος θα ήταν, σίγουρα, εντελώς διαφορετικός. Εξέχοντα ρόλο στη ζωή του ανθρώπου, βέβαια, διαδραματίζει μια βασική μορφή επικοινωνίας, η πολιτική, μέσω της οποίας παράγονται και μεταβιβάζονται μηνύματα μεταξύ των θεσμών του πολιτικού συστήματος και των ατόμων. Μέσω της πολιτικής επικοινωνίας, ακόμη, γίνεται φανερή και η επίδραση που ασκούν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, η οποία, ως γνωστόν, είναι αδιαμφισβήτητη σε όλους τους τομείς της ζωής (Martin, White, 2005).

Στην παρούσα διπλωματική εργασία θα εξεταστεί η στάση των παρουσιαστών και των δημοσιογράφων του ANT1 και του ΣΚΑΪ, καθώς και των πολιτικών, μέσα από δικές τους δηλώσεις, όσον αφορά το Μακεδονικό ζήτημα. Στόχος της έρευνας είναι να αναλυθεί εκτενώς η σχέση της πολιτικής με την επικοινωνία και οι επιδράσεις που ασκούν τα ΜΜΕ, αλλά και τα πολιτικά πρόσωπα στην κοινή γνώμη. Θα αναλυθούν οι τρόποι πειθούς και οι μέθοδοι που χρησιμοποιούν τόσο τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης όσο και οι πολιτικοί για να προσελκύσουν την προσοχή των τηλεθεατών και να τους πείσουν για τα όσα οι ίδιοι αντίστοιχα πρεσβεύουν και μεταδίδουν. Τέλος, θα απαντηθούν τα ερευνητικά ερωτήματα που τίθενται στη μεθοδολογία.

Η ερευνητική μέθοδος που κρίθηκε κατάλληλη και χρησιμοποιήθηκε για τη διεξαγωγή της εν λόγω έρευνας είναι η ανάλυση περιεχομένου, διότι θα συλλεχθεί ένας όγκος δεδομένων και θα ερμηνευθεί με βάση τις μονάδες καταγραφής που θα οριστούν. Συγκεκριμένα, επιλέχθηκαν αποσπάσματα από δύο δημοφιλή και με μεγάλη απήχηση κανάλια, τον ANT1 και το ΣΚΑΪ, με κύριο κριτήριο την επιρροή που ασκούν, όπως δείχνουν και οι δείκτες τηλεθέασης (Nielsen, 2018), στο ευρύτερο κοινό στο οποίο απευθύνονται και το οποίο τα παρακολουθεί. Εξετάστηκε η κάλυψη του συλλαλητηρίου που πραγματοποιήθηκε πριν δύο χρόνια στο Σύνταγμα, και συγκεκριμένα στις 4 Φεβρουαρίου του 2018, για το όνομα της Μακεδονίας και την αντίδραση στην υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών.

Τα αποτελέσματα της έρευνας κατέληξαν σε συμπεράσματα, τα οποία αντιστοιχούν με τα όσα έχουν παρουσιαστεί στο θεωρητικό πλαίσιο. Το βέβαιο είναι

πως η σχέση των Μέσων και των πολιτικών με το κοινό αποτελείται από ισχυρούς δεσμούς και βρίσκεται σε άμεση αλληλεπίδραση.

Λέξεις-κλειδιά: Μακεδονικό ζήτημα, Συμφωνία των Πρεσπών, πολιτική επικοινωνία, επίδραση Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, προσοχή, τρόποι πειθούς, ανάλυση περιεχομένου

Emotions and politics:

The example of the Macedonian naming dispute

Liatsou Nefeli - Zoi

Abstract

Communication has always been necessary for human life. Without communication, man would certainly be completely different. A basic form of communication, politics, through which messages are produced and transmitted between the institutions of the political system and individuals plays definitely a prominent role in human life. Through political communication, the influence of the media which is indisputable in all aspects of life, is also evident.

The present dissertation will examine the attitude of the presenters and journalists of ANT1 and SKAI, as well as the politicians, through their own statements regarding the Macedonian naming dispute. The aim of the research is to analyze in detail the relationship between politics and communication and the effects that the media and political figures have on public opinion. We will analyze the methods of persuasion and the methods used by both the media and politicians to attract the attention of viewers and convince them of what they themselves represent and transmit. Finally, an attempt will be made to answer the research questions posed in the methodology section.

The research method that was considered appropriate and used to conduct this research is content analysis, because a volume of data will be collected and interpreted based on the recording units that will be defined. Specifically, excerpts from two popular and high-profile channels, ANT1 and SKAI, were selected, with the main criterion being their influence, as shown by the TV ratings (Nielsen, 2018), to the wider audience to which they are addressed and which monitors them. The coverage of the rally that took place two years ago in Syntagma, and specifically on

February 4, 2018, for the name of Macedonia and the reaction to the signing of the Prespa Agreement, was examined.

The results of the research came to conclusions, which correspond to what has been presented in the theoretical context. It's safe to say that the relationship between the media and politicians with the public consists of strong ties and is in direct interaction.

Key words: Macedonian naming dispute, Prespa Agreement, political communication, influence of Mass Media, attention, ways of persuasion, content analysis

Εισαγωγή

Από την εποχή που πρωτοεμφανίστηκε η τηλεόραση στην Ελλάδα, δηλαδή τη δεκαετία του '60, λόγω της μοναδικότητάς της ως μέσου, που συνδύαζε τον ήχο με την εικόνα, και του τρόπου που “πάντρεψε” τη γλώσσα με την εικόνα, μαγνήτιζε το κοινό κάθε ηλικίας. Αυτή είναι και η διαφορά της σε σχέση με τα υπόλοιπα παραδοσιακά Μέσα. Ωστόσο, τα τελευταία χρόνια γίνεται ακόμη πιο αισθητή η επιρροή που ασκεί η τηλεόραση, καθώς ενισχύεται και υποβοηθείται από όλα τα απαραίτητα εργαλεία, όπως για παράδειγμα τη μουσική επένδυση, τα πλάνα, τα έξυπνα κινητά, που έχει πλέον στη διάθεσή της τόσο η ίδια ως μέσο όσο και οι επαγγελματίες της και τα οποία έχουν προκύψει από τη ραγδαία εξέλιξη της τεχνολογίας. Είναι φανερό πως η θεαματική ανάπτυξη της τεχνολογίας τελειοποίησε τα Μέσα, ωστόσο η διαδικασία φαίνεται να έχει τα δικά της αποτελέσματα. Μπορεί τα Μέσα να συμβάλλουν στη διαμόρφωση του πολιτικού ήθους και της κριτικής σκέψης, όμως δεν σταματούν εκεί. Επηρεάζουν σε πολύ μεγάλο βαθμό την κοινή γνώμη και καταλήγουν να την κατευθύνουν (Gitlin, 1980).

Στην κυριαρχία της τηλεόρασης, συμβάλλουν με τη σειρά τους τόσο οι δημοσιογράφοι όσο και οι πολιτικοί με το δικό τους ξεχωριστό τρόπο. Οι δύο αυτές ομάδες ανθρώπων συνεργάζονται, ώστε να κερδίσουν την εύνοια της κοινής γνώμης, και, αργότερα, να την καθοδηγήσουν προς την επιθυμητή άποψη για τα συμφέροντά τους. Εγείρουν αντιδράσεις και προκαλούν έντονα συναισθήματα στους πολίτες, άλλοτε θετικά και άλλοτε αρνητικά.

Στην παρούσα εργασία, και με αφορμή το σημαντικό ιστορικό και πολιτικό γεγονός της υπογραφής της Συμφωνίας των Πρεσπών, με την οποία τα “Σκόπια” μετονομάστηκαν σε Βόρεια Μακεδονία, ερευνώνται τμήματα από δελτία ειδήσεων του ANT1 και του ΣΚΑΪ, που είχαν ως θεματολογία το συλλαλητήριο που έλαβε χώρα στο Σύνταγμα, στις 4 Φεβρουαρίου του 2018. Στόχος είναι να μελετηθεί το πώς καλύφθηκε από τα δύο μεγάλα ελληνικά ιδιωτικά κανάλια το συμβάν αυτό και τι

συναισθήματα προκάλεσε η στάση των δημοσιογράφων και των πολιτικών προσώπων στους πολίτες.

Με ποιον τρόπο “καλύφθηκε” δημοσιογραφικά το σημαντικό αυτό γεγονός από τα δύο μεγάλα, ιδιωτικά κανάλια που προαναφέρθηκαν (ANT1 και ΣΚΑΪ); Ποια συναισθήματα φαίνεται να προκάλεσε η Συμφωνία των Πρεσπών και η κάλυψη των γεγονότων τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο; Πώς προβλήθηκαν οι θέσεις της κυβέρνησης (ΣΥΡΙΖΑ) και της αντιπολίτευσης (Νέα Δημοκρατία) από τα δύο εξεταζόμενα Μέσα; Ο κορμός της εργασίας χωρίζεται σε δύο βασικά τμήματα, το θεωρητικό και το ερευνητικό. Στο θεωρητικό μέρος, αναλύονται οι απαραίτητοι ορισμοί, καθώς και το ιστορικό υπόβαθρο και το κοινωνικό πλαίσιο, στο οποίο θα στηριχθεί η έρευνα. Στο ερευνητικό μέρος, αναλύεται η διαδικασία της έρευνας και η χρησιμοποιούμενη μεθοδολογία και παρουσιάζονται τα συμπεράσματα από τα ευρήματά της.

Ειδικότερα, στο πρώτο κεφάλαιο, αναλύεται η αδιάρρηκτη σχέση της πολιτικής με την επικοινωνία, η σημασία του ρόλου της προσοχής, καθώς και οι τρόποι πειθούς που υιοθετούνται από τα πρόσωπα της πολιτικής προκειμένου να τραβήξουν την προσοχή των πολιτών και να τους παροτρύνουν να τους πιστέψουν και να υποστηρίξουν τις απόψεις τους. Στο δεύτερο κεφάλαιο, αναπτύσσεται το θέμα της εξαρτημένης σχέσης που διατηρούν τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης με τους πολιτικούς, οι οποίοι χρησιμοποιούν, κυρίως, τη γλώσσα και την εικόνα προκειμένου να επιτύχουν τους επιθυμητούς τους στόχους. Συνεχίζοντας στο τρίτο κεφάλαιο, ερευνάται ο ρόλος των συναισθημάτων στην πολιτική, καθώς και η επίδραση που ασκούν τα πολιτικά γεγονότα στην κοινή γνώμη. Στο τέταρτο κεφάλαιο, πραγματοποιείται μια ιστορική αναδρομή του ονόματος της γείτονος χώρας και της σχέσης της με την Ελλάδα. Έπειτα, στα δύο τελευταία κεφάλαια του θεωρητικού πλαισίου και φτάνοντας στο σήμερα, μετά, δηλαδή, από την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών επιχειρείται η ερμηνεία των αντιδράσεων που προκάλεσε το εν λόγω συμβάν στους πολίτες των δύο χωρών και η επίδραση αυτού του συμβάντος στην κοινή γνώμη, οι οποίες βασίζονται, κυρίως σε βιβλιογραφικές πηγές έρευνας.

Προχωρώντας στο έβδομο κεφάλαιο, ξεκινά το κομμάτι του ερευνητικού μέρους της διπλωματικής, όπου επισημαίνονται τα ερευνητικά ερωτήματα γύρω από τα οποία θεμελιώνεται η έρευνα και διατυπώνονται όλοι οι απαραίτητοι ορισμοί και ο ερευνητικός σχεδιασμός που θα διεξαχθεί. Στο κεφάλαιο που ακολουθεί, πραγματοποιείται η ανάλυση των δεδομένων των δύο επιλεγμένων αποσπασμάτων και η εργασία ολοκληρώνεται με το ένατο κεφάλαιο, όπου συνοψίζονται όλα τα συμπεράσματα της έρευνας και αναλύονται κριτικά τα αρχικά ερωτήματα. Στο τελευταίο κεφάλαιο, γίνεται αναστοχασμός ερωτημάτων μεθοδολογίας και έρευνας σε συνάρτηση με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του μελετώμενου ζητήματος.

Κεφάλαιο Πρώτο:

Ο ρόλος της πολιτικής επικοινωνίας και της προσοχής

Είναι κοινώς αποδεκτό πως τα Μέσα γενικώς υπονομεύουν και καταλύουν τις παραδοσιακές μορφές αντιπροσώπευσης (Keane, 1996). Ιδίως η τηλεόραση ασκεί ιδιαίτερα έντονη επιρροή τόσο στην κοινή γνώμη όσο και στο πολιτικό σύστημα και το γεγονός αυτό έχει αποδειχθεί από πληθώρα ερευνών (Τσιλιγιάννης, 2004). Το τηλεοπτικό κοινό όντας “εξαρτημένο” από τα όσα μεταδίδουν τα Μέσα (Hiebert, 1999) συχνά αναμένει με περιέργεια και αγωνία τα ρεπορτάζ των δελτίων ειδήσεων. Η σύγχρονη μαζική επικοινωνία και, ακόμη περισσότερο, η τηλεόραση τείνει να καθορίζει τη συμπεριφορά του κοινού όσον αφορά τα πολιτικά δρώμενα, αλλά και τη λειτουργία των πολιτικών και κομματικών συστημάτων.

Η πολιτική και η επικοινωνία σχετίζονται άμεσα. Παλαιόθεν, ο λόγος στην πολιτική χρησιμοποιείται στρατηγικά και σκοπεύει στην πειθώ, όπως θα αναλυθεί και παρακάτω. Επιπρόσθετα, ο πολιτικός λόγος συμπληρώνεται τόσο από την εικόνα όσο και από τις επικοινωνιακές δεξιότητες και δημιουργούνται νέες μέθοδοι προς την επιρροή της κοινής γνώμης.

Το αποτέλεσμα αυτής της σχέσης αλληλεξάρτησης είναι η ανάδειξη της έννοιας της “πολιτικής επικοινωνίας”, ως επιστημονικού πεδίου, το οποίο έχει κεντρίσει το ενδιαφέρον πολλών ερευνητών. Αυτή η πολυπλοκότητα που το χαρακτηρίζει δυσκολεύει θεωρητικούς και ερευνητές να αποδώσουν στον επιστημονικό αυτό κλάδο έναν κοινά αποδεκτό ορισμό.

Ενότητα 1.1: Πολιτική Επικοινωνία

Η πλειοψηφία των ορισμών αναφέρεται στην ανταλλαγή συμβόλων και μηνυμάτων που διαμορφώνουν και επηρεάζουν το πολιτικό σύστημα (Meadow, 1980), τοποθετούν την πολιτική επικοινωνία στο δημόσιο χώρο (Denton & Woodward,

1991), καθώς επίσης τονίζουν τη σύνδεση μεταξύ των Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας και της πολιτικής σκηνής σε τοπικό, εθνικό και διεθνές επίπεδο (Franklin, 1995). Συνεπώς, γίνεται αντιληπτό πως η πολιτική επικοινωνία δεν είναι μια προβλέψιμη διαδικασία. Αντιθέτως, έχει πολλούς πρωταγωνιστές και εξελίσσεται άλλοτε με ταχείς ρυθμούς και άλλοτε όχι.

Σύμφωνα με έναν από τους αμέτρητους ορισμούς που έχουν επιχειρηθεί, η πολιτική επικοινωνία (Lemieux 1970) ορίζεται ως το σύνολο των δράσεων που βασίζονται σε δομικούς, συμβολικούς και πραγματιστικούς πόρους αναφορικά με την κινητοποίηση των στηριγμάτων και την ανάδειξη ενός ορισμού της κατάστασης ικανού να συμβάλει στη διευθέτηση ενός συλλογικού προβλήματος και να κάνει αποτελεσματικές τις προτιμήσεις του δρώντος (Gerstlé, 2014).

Δεδομένου ότι η κοινή γνώμη συνιστά υπολογίσιμη δύναμη, οι πολιτικοί πασχίζουν με κάθε τρόπο να κερδίσουν την εύνοιά της και να τη στρέψουν προς το μέρος τους. Με τη βοήθεια της κοινής γνώμης, που αποτελεί το μέσο του κομματικού ανταγωνισμού, ο κάθε πολιτικός είναι ο δεξιότηχνης που αναλαμβάνει τη σκηνοθεσία των πολιτικών θεμάτων. Έτσι, οι πολιτικές σκηνοθεσίες κατασκευάζουν τη γενική βούληση. Συνεπώς, η κοινή γνώμη δεν είναι η κινητήρια δύναμη της πολιτικής διαδικασίας, αλλά προκύπτει από αυτή, είναι προϊόν της.

Όπως οι δημοσιογράφοι παρατηρούν τους δημοσιογράφους και οι πολιτικοί τους πολιτικούς, έτσι και η κοινή γνώμη αποτελεί το κέντρο γύρω από το οποίο διασταυρώνονται αυτές οι σχέσεις παρατήρησης, προκειμένου να διατηρούν ζωντανά τα θέματα. Τα Μαζικά Μέσα προβάλλουν θέματα για να προκαλέσουν κάποια διαμάχη, επειδή τρέφονται από τη σύγκρουση των γνωμών. Δεν επινοούν θέματα, αλλά καθορίζουν την πορεία τους, τα επιβάλλουν. Πολιτικοί και δημοσιογράφοι εργάζονται από κοινού στα talk shows και τις ποικίλες προεκλογικές εκπομπές, ώστε να δημιουργήσουν την πόλωση των γνωμών. Με αυτόν τον τρόπο, το άτομο γίνεται θεατής και ακροατής συνεχώς μεταβαλλόμενων τεχνικών-πολιτικών σκηνοθεσιών (Bolz, 2008).

Αυτές οι πολιτικές σκηνοθεσίες επιτυγχάνονται με τον μηχανισμό της προσοχής. Η προσοχή είναι ένας βασικός, αλλά σπάνιος μηχανισμός τόσο σε κοινωνικό όσο και σε προσωπικό επίπεδο (Bolz, 2008). Είναι σημαντικός πόρος της κοινωνίας των δικτύων. Καθοριστικός παράγοντας της οικονομίας της προσοχής είναι το “φαίνεσθαι”. Τα ΜΜΕ προσελκύουν την προσοχή, κυρίως, μέσω της διαφήμισης. Η οργάνωση της προσοχής γίνεται από τη διεξαγωγή και προβολή των συμβάντων. Αν δεν υπάρχει συμβάν δεν ενεργοποιείται μηχανισμός. Σήμερα στις ειδήσεις δεν παίζει ρόλο το γεγονός, αλλά ο τρόπος που παρουσιάζεται. Μας ενδιαφέρουν τα συναισθήματα και οι συγκινήσεις, όχι η πραγματικότητα. Πλέον, η προσοχή είναι επιλεκτική γιατί σήμερα υπάρχει πληθώρα πληροφοριών και δεδομένων και πρέπει να ξέρουμε τι πληροφορίες θέλουμε να συλλέξουμε. Σ’ αυτή την πληθώρα πληροφοριών, πρέπει να έχουμε προσανατολισμό.

Στην τηλεόραση, η προσοχή μετατρέπεται σε χρήμα, φήμη, εξουσία. Αποτελεί τη βάση κάθε είδους δημόσιας σφαίρας. Η προσοχή μπορεί είτε να έχει διάρκεια είτε να είναι πρόσκαιρη. Παρόλα αυτά ξεθωιάζει με το πέρασμα του χρόνου γιατί είναι ένα άυλο αγαθό.

Βασικό εργαλείο προσέλκυσης της προσοχής που ασκούν οι πολιτικοί και, κατ’ επέκταση, τα κόμματά τους αποτελεί το μάρκετινγκ. Το τελευταίο συνδέεται άρρηκτα με τη διαφήμιση. Στις μέρες μας, η πολιτική χρησιμοποιεί ως “όπλο” το μάρκετινγκ, και πολλές άλλες προηγμένες τεχνολογικά μεθόδους από τις οποίες επωφελείται ο κόσμος των επιχειρήσεων προκειμένου να “τοποθετήσει” τα προϊόντα του στην αγορά. Έτσι, οι πολιτικοί “εκμεταλλεύονται” το μάρκετινγκ προκειμένου να “προωθήσουν” τον εαυτό και τις ιδέες τους.

Το πολιτικό μάρκετινγκ κατασκευάζει νοήματα και η διαφήμιση τα προβάλλει, όπως ακριβώς συμβαίνει με τα Μέσα και την πολιτική. Κυρίαρχο ρόλο παίζει, βέβαια, ο αρχηγός του κόμματος που έχει ως στόχο την προσέλκυση της προσοχής του κοινού. Οι πολιτικοί μετατρέπονται σε ηθοποιούς που δίνουν παραστάσεις στο Κοινοβούλιο και προπάντων στα Μαζικά Μέσα. Αυτή η μετατροπή των πολιτικών σε σταρ των ΜΜΕ αποτελεί το μυστικό της επιτυχούς κομματικής πολιτικής. Τα κόμματα, εν ολίγοις, χρησιμοποιούν τα Μέσα ως ένα ευνοϊκό βήμα προβολής.

Για να γίνουν αναγνωρίσιμα τόσο τα κόμματα όσο και οι πολιτικοί χρησιμοποιούν το πολιτικό μάρκετινγκ. Αυτό μπορεί να οριστεί ως “η εφαρμογή των αρχών και διαδικασιών μάρκετινγκ σε πολιτικές εκστρατείες από διάφορα άτομα και οργανισμούς” (Ανώνυμος, 2013). Οι διαδικασίες που εμπλέκονται στο πολιτικό μάρκετινγκ περιλαμβάνουν την ανάπτυξη, εκτέλεση και διαχείριση των στρατηγικών εκστρατειών των υποψηφίων, την προώθηση των διαφόρων πολιτικών κομμάτων και των εκπροσώπων ειδικών ομάδων που επιδιώκουν να οδηγήσουν την κοινή γνώμη, να υποστηρίξει και να ενστερνιστεί τη δική τους ιδεολογία. Τοιουτοτρόπως, καταλήγουν να κερδίζουν τις εκλογές, και περνούν νομολογίες για την αντιμετώπιση των αναγκών και επιθυμιών των επιλεγμένων ατόμων και ομάδων σε μια κοινωνία (Ανώνυμος, 2013). Όλα τα παραπάνω γίνονται πραγματικότητα με τις τακτικές και τα μέσα πειθούς που χρησιμοποιούν, κατά βάση, οι πολιτικοί.

Ενότητα 1.2: Τρόποι πειθούς των πολιτικών και προσωποποίηση της πολιτικής

Προκειμένου να εισπράξουν την επιβεβαίωση από το κοινό, οι πολιτικοί αρχηγοί χρησιμοποιούν διάφορες μεθόδους πειθούς. Ο πολιτικός λόγος προκειμένου να επιτύχει το σκοπό του, δηλαδή να πείσει, επιστρατεύει όλα τα απαραίτητα μέσα. Αυτοί, όμως, οι τρόποι δείχνουν τόσο το ήθος του ίδιου του πολιτικού όσο και το μορφωτικό επίπεδο και τη δημοκρατική ωριμότητα του πολίτη.

Ένας ορθός πολιτικός λόγος αποσκοπεί στην αυθεντική πληροφόρηση του πολίτη και στον προβληματισμό του. Θα πρέπει να βασίζεται σε λογικά επιχειρήματα και κριτική. Αντίθετα, ο λανθάνων πολιτικός λόγος έχει ως στόχο την παραπλάνηση και τη χειραγωγή του πολίτη. Και τα δύο είδη συμβάλλουν στην ανάπτυξη του ανταγωνισμού (Ζέρη, 1990). Εφόσον, συνδέεται άρρηκτα με την άσκηση της εξουσίας, ο πολιτικός λόγος πολλές φορές επιθυμεί να αποπροσανατολίσει και να εκφοβίσει το κοινό. Στηρίζεται σε συνθήματα, σε φανατισμό, σε παραχάραξη των εννοιών και καπηλεία των αξιών, σε ηθικολογία και σε εριστική διάθεση.

Με τη χρήση του πολιτικού λόγου, αυτό που επιθυμούν να κατορθώσουν οι ηγέτες είναι να πείσουν τους πολίτες να προβούν σε ενέργειες, αφού πρώτα λάβουν ορισμένες συμφέρουσες για τους πολιτικούς αποφάσεις. Αυτό επιχειρούν να κάνουν με την επίκληση στη λογική, προβάλλοντας έλλογα επιχειρήματα, και την επίκληση στο συναίσθημα, μιλώντας με έντονη συναισθηματική φόρτιση. Το παραπάνω ενσαρκώνεται ιδιαίτερα στο πολιτικό γεγονός της Συμφωνίας των Πρεσπών.

Στις περιπτώσεις αυτές, η αποδεικτική ισχύς των επιχειρημάτων αντικαθίσταται από αυταπόδεικτες έννοιες ή από λέξεις με τέτοια ηθική διάσταση, όπως είναι το “έθνος”, ο “λαός”, η “εθνική σωτηρία”, που εμποδίζουν το λογικό έλεγχο και παγιεύουν το δέκτη. Όταν ο πολιτικός λόγος παίρνει αυτή τη μορφή, με την παραποίηση των εννοιών και τη στρέβλωση των αξιών, γίνεται προπαγάνδα.

Συνηθισμένα μέσα για την πρόκληση των δυνατών συναισθημάτων, όπως η οργή, η θλίψη, η απογοήτευση και άλλα συναφή, με στόχο την πειθώ είναι η περιγραφή και η αφήγηση. Όταν ένας βουλευτής κάνει λόγο για προδοσία και “ξεπούλημα” της χώρας, όπως στο παράδειγμα των Σκοπίων που μελετάται, στην προσπάθειά του να πείσει τους Έλληνες πολίτες να τον υποστηρίξουν, εγείρει το φόβο, την οργή, αλλά και τον πόνο του ακροατηρίου για το μέλλον της χώρας, περιγράφοντας τις συνθήκες που θα ακολουθήσουν μετά τη συμφωνία που θα πραγματοποιηθεί ανάμεσα στις δύο χώρες.

Χρησιμοποιούν, επιπρόσθετα, συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις και φράσεις, ώστε να επηρεάσουν τα συναισθήματα των πολιτών και να τους “εντάξουν”, κατά κάποιο τρόπο στους υποστηρικτές τους. Ακόμη, προσπαθούν με δόλια και, αρκετές φορές, ανήθικα μέσα να μειώσουν τον αντίπαλο, κρίνοντας την πολιτική γραμμή που ακολουθεί και τις ενέργειες στις οποίες αυτός και το κόμμα του προβαίνουν. Άλλωστε γνωστό χαρακτηριστικό των πολιτικών είναι και η αμετροέπεια, η μεγαλοστομία χάριν εντυπωσιασμών που, συνήθως, συνοδεύεται από πλεονασμούς και υποσχέσεις. Στην περίπτωση που εξετάζεται, αυτό συναντάται σε δύο σημεία στο απόσπασμα του ANT1, όπου στο πρώτο ο Κυριάκος Μητσοτάκης αναφέρει χαρακτηριστικά:

-Κ.Μ: Ο κύριος Τσίπρας δεν προσπάθησε ΠΟΤΕ να δημιουργήσει συνθήκες εθνικής ενότητας (.) Περιφρόνησε τα πατριωτικά αισθήματα των πολιτών. (.) Έσπειρε ανέμους (.) και σήμερα θερίζει θύελλες.

Και στο δεύτερο, στέλεχος της τότε κυβέρνησης, δηλώνει χαρακτηριστικά:

-ΠΑΥΛΟΣ ΠΟΛΑΚΗΣ: *Για τον Μίκη, δεν θα πω κουβέντα...ο καθένας είναι οι πράξεις του, σε κάθε περίοδο της ζωής του. Θα πω, όμως: Η λαοθάλασσα που περίμεναν οι “διοργανωτές” δεν ήρθε! Γιατί ο κόσμος κατάλαβε...και δεν θέλει ο πατριωτισμός του να γίνει το εφελτήριο κάποιων για να ξαναγυρίσουν στο φαγοπότι.*

Δεν είναι λίγες οι φορές που γίνεται κατάχρηση της παραπάνω τακτικής (“επίκλησης στο συναίσθημα”) από αδίστακτους ρήτορες, που εκμεταλλεύονται τα συναισθήματα, τις προκαταλήψεις, τα όνειρα, τις προσδοκίες του κοινού ανθρώπου, για να πετύχουν το σκοπό τους. Παράδειγμα η κινδυνολογία ότι δήθεν επίκειται πόλεμος, διάλυση της χώρας και ότι έπεται συνέχεια με άλλα ελληνικά εδάφη.

Όλα αυτά σχετίζονται με το πόσο ταλαντούχος θεωρείται ο κάθε πολιτικός. Εκείνος που, εκτός όλων των άλλων προσόντων του, έχει τηλεγένεια, δηλαδή διαθέτει περιποιημένη εικόνα και μέσω αυτής και μόνο, χωρίς να διαθέτει περγαμηνές, μπορεί να ασκήσει επιρροή. Το συγκεκριμένο χάρισμα διαμορφώνει ένα κλίμα εγγύτητας που υπόσχεται στον πολιτικό, και συχνά του εξασφαλίζει, το απυρόβλητο, ανεξάρτητα από την απόδοσή του στη συνολική πολιτική διαδικασία (Δεμερτζής, 2002). Έτσι, γίνεται λόγος για προσωποποίηση της πολιτικής, η οποία αποτελεί μια από τις επιδράσεις της τηλεόρασης στη δημόσια σφαίρα.

Με την εμφάνιση της τηλεόρασης, η δομή του πολιτικού λόγου μεταβλήθηκε σημαντικά. Τη θέση της πειθούς και της ρητορικής κατέκτησε η εικόνα. Με αυτόν τον τρόπο, φαίνεται πως, στη σύγχρονη εποχή, η κουλτούρα που κυριαρχεί στα Μέσα, και ειδικότερα στην τηλεόραση, είναι ο τρόπος προβολής μέσα από την κάμερα. Η προσωποποίηση της πολιτικής έγκειται στο ότι για μεγάλο μέρος του πληθυσμού η πολιτική υφίσταται και γίνεται κατανοητή μέσω των πρωταγωνιστών της και της

δημόσιας εικόνας τους. Δεν έγκειται μόνο στο ότι δίνεται μεγαλύτερη σημασία περισσότερο στα πολιτικά πρόσωπα παρά στα θέματα της πολιτικής. Η έμφαση των προσώπων στην πολιτική επικοινωνία, βέβαια, δεν αποτελεί δημιούργημα της τηλεόρασης. Εξ αρχής, οι ηγέτες στην πολιτική κατείχαν εξέχοντα ρόλο, αφού αποτελούσαν το κέντρο της πολιτικής δημοσιότητας. Με διάυλο την τηλεόραση, η πολιτική προσωποποιήθηκε παγίως. Δίνεται μεγαλύτερη σημασία στις λεπτομέρειες της παρουσίας και στη μορφή του διαλόγου παρά στο περιεχόμενο (Δεμερτζής, 2002).

Η τηλεόραση με τον εμπορικό της κώδικα και τη γραμματική της έχει μετατρέψει τον πολιτικό λόγο, τις ειδήσεις και γενικότερα, την ενημέρωση σ' ένα εμπορικό προϊόν που πουλιέται και αγοράζεται (Καπουράνης, 2011). Όπως θα αναλυθεί εκτενώς και στο παράδειγμά μας, γίνεται φανερό πως τα δελτία ειδήσεων πλέον επικεντρώνονται περισσότερο στα πρόσωπα παρά στο γεγονός. Επιπρόσθετα, οι ειδήσεις, με την προβολή των πολιτικών δρώμενων, στοχεύουν στο να αποκτούν οι πολίτες μια υποκειμενική και εγωκεντρική παρά μια κοινωνική αντίληψη των πολιτικών προβλημάτων, πράγμα που θα αναλυθεί εν συνεχεία. Ακόμη, η επιθυμία να προβάλλονται εντυπωσιακές πολιτικές προσωπικότητες ωθεί το κοινό σε μια παθητική στάση, το οποίο δέχεται να αποφασίζουν και να πράττουν οι ίδιες οι προσωπικότητες γι αυτό (Δεμερτζής, 2002).

Αξίζει να σημειωθεί ότι η προσωποποίηση της πολιτικής πηγάζει από τη δυναμική γενικότερα του πολιτικού και ειδικότερα του κομματικού ανταγωνισμού. Όταν οι ιδεολογίες διαφέρουν σε θέματα αναφορικά με σημαντικά ζητήματα, όπως το Μακεδονικό που εξετάζεται εδώ, τα πολιτικά πρόσωπα μηχανεύονται αντιθέσεις προκειμένου να αντλήσουν τη δύναμη και τη συναίνεση του κοινού. Αυτό γίνεται αντιληπτό και στα αποσπάσματα που θα εξεταστούν στο ερευνητικό μέρος, και συγκεκριμένα τόσο από τις δηλώσεις του νυν πρωθυπουργού, Κυριάκου Μητσοτάκη, σχετικά με την διαχείριση της κατάστασης από τον πρώην πρωθυπουργό, Αλέξη Τσίπρα, όσο και από το λόγο που εκφώνησε ο Μίκης Θεοδωράκης.

Οι πολιτικοί, συχνά, αυτοπροβάλλονται και παρουσιάζουν τις απόψεις και το έργο τους ως μονόδρομο, υποστηρίζοντας ότι υιοθετούν κάτι το διαφορετικό και το

μοναδικό, σε αντίθεση με τους αντιπάλους τους, όσον αφορά την άσκηση της πολιτικής (Λεβεντάκος, 2004), της εθνικής συνείδησης και της συναίσθησης (Edelman, 1999). Στη σύγχρονη πολιτική επικοινωνία, η ποικιλία των απόψεων και η κριτική της πολιτικής μεθόδου που ακολουθείται, τις περισσότερες φορές, παρακάμπτονται από την εικόνα των προσώπων που συμμετέχουν. Όσο, βέβαια, το κοινό παραμένει απαθές και αδιάφορο τόσο περισσότερο βασίζονται σε αυτή την αδυναμία οι πολιτικοί ηγέτες, αξιοποιώντας την κατά το συμφέρον τους (Ζέρη, 1996). Αυτή η αντίδραση του κοινού οδηγεί στην απαξίωση του πολιτικού διαλόγου.

Συμπερασματικά, αυτό που γίνεται αντιληπτό είναι πως η προσωποποίηση της πολιτικής συντελείται τόσο από την ένταξη των πολιτικών στη λογική της εικόνας όσο και από την αλλαγή του ρόλου και του τρόπου λειτουργίας των πολιτικών εκπομπών. Η ενημέρωση έχει μεταλλαχτεί σε διασκέδαση και οι ειδήσεις δίνουν έμφαση στα πρόσωπα και όχι στα γεγονότα. Ομοίως και η πολιτική τείνει να γίνεται πολιτικοδιασκέδαση, ένα εντυπωσιακό, παραστατικό θέαμα, όπως θα αναλυθεί παρακάτω (Hinchman & Meyer, 2008). Υπάρχει μια ασάφεια στην πολιτική ενημέρωση, ενώ στην ξένη βιβλιογραφία έχει επικρατήσει ο όρος “infotainment”, δηλαδή ενημεροδιασκέδαση. Στις ενημερωτικές εκπομπές, οι βουλευτές, υπουργοί, διάφορες διασημότητες και “αστέρες του θεάματος”, που είναι, συνήθως, προσκεκλημένοι, δεν εμβαθύνουν στα θέματα της πολιτικής επικαιρότητας. Προσπαθούν να εκφραστούν με πομπώδεις εκφράσεις, στοχεύοντας στον εντυπωσιασμό του ετερόκλητου κοινού, στο οποίο απευθύνονται. Σαφώς αρνητική επίδραση έχει και ο περιορισμένος τηλεοπτικός χρόνος που έχει στη διάθεσή του ο κάθε καλεσμένος.

Είναι προφανές πως η προώθηση της εικόνας ενός πολιτικού είναι πλέον το σημαντικότερο όλων. Οι στιλιστικές επιλογές, ο τρόπος στησίματος μπροστά στις κάμερες, η γλώσσα του σώματος είναι τα πιο σημαντικά σημεία. Αυτός είναι και ο κύριος λόγος που το επιτελείο του εκάστοτε κόμματος αγωνίζεται να βρει τον κατάλληλο σύμβουλο πολιτικής επικοινωνίας και πολιτικού μάρκετινγκ, προκειμένου να προωθήσει σωστά την εικόνα ενός πολιτικού ηγέτη (Καπουράνης, 2011).

Κεφάλαιο Δεύτερο: Η πολιτική του προσώπου και της εικόνας

Ενότητα 2.1: Αισθητικοποίηση της πολιτικής

Η διαδικασία μεσοποίησης της πολιτικής, που αφορά την πρόσδεση των πολιτικών κομμάτων στην πολιτική επικοινωνία (Κουντούρη, 2010, σ. 61), όπως επίσης και η τηλε-οπτικοποίησή της, έχουν ως επακόλουθο την αισθητικοποίηση της πολιτικής. Οι G.Mazzoleni και W. Schulz, μιλώντας για αισθητικοποίηση, αναφέρονται στη σχέση ΜΜΕ και πολιτικών, ως μια σχέση “συμβίωσης”, η οποία έχει ως βασικά της χαρακτηριστικά αφ’ ενός την προσαρμογή των πολιτικών στις επιταγές των Μέσων και αφ’ ετέρου την χρήση των Μέσων Ενημέρωσης ως εργαλεία για την επίτευξη πολιτικών στόχων (Κουντούρη, 2010, σ. 62). Στο Μακεδονικό Ζήτημα αυτό έγινε αντιληπτό μέσα από το απόσπασμα του ANT1 που περιελάμβανε ρεπορτάζ με δηλώσεις πολιτικών προσώπων για το συλλαλητήριο.

Εν ολίγοις η μεσοποίηση, σχετίζεται με τους διαύλους μέσω των οποίων ο εκάστοτε πολίτης έρχεται σε επαφή με τα δημόσια δρώμενα από τη σχέση τους με τα ΜΜΕ στο “ιδιωτικό” τους περιβάλλον (Κουμπαρέλης). Σε γενικές γραμμές, η έννοια της μεσοποίησης διερευνά την ολοένα και αυξανόμενη δύναμη των Μέσων Ενημέρωσης, τόσο στη δημόσια σφαίρα όσο και στο πεδίο της πολιτικής, και την εξάρτηση της τελευταίας από τα Μέσα χωρίς, παρ’ όλα αυτά, να υποστηρίζει την πλήρη ανάληψη των πολιτικών λειτουργιών ή την κατάληψη των πολιτικών θεσμών από αυτά (Κουντούρη, 2010, σ. 61-62). Υπό αυτές τις συνθήκες, οι νέες μορφές πολιτικού ανταγωνισμού που προκύπτουν έχουν ως βασικά χαρακτηριστικά την αναπτυσσόμενη προσοχή των πολιτικών δρώντων στις μιντιακές στρατηγικές τους, την επαγγελματοποίηση του τομέα της πολιτικής επικοινωνίας και την εντατικοποίηση των διαδράσεων μεταξύ πολιτικών και δημοσιογράφων για τον έλεγχο των πολιτικών ορισμών (Gerstlé, 2008).

Τα παραπάνω προκύπτουν διότι η τηλεοπτική εικονοποιία επιβάλλει στην πολιτική επικοινωνία τους αισθητικούς κανόνες του θεάματος. Βέβαια, παλαιόθεν οι φορείς της πολιτικής δύναμης χρησιμοποιούσαν αισθητικούς κώδικες για την προσέλκυση της κοινής γνώμης. Ωστόσο, στις μέρες μας, και συγκεκριμένα στην

εποχή που διανύουμε που δικαίως χαρακτηρίζεται “εποχή του θεάματος”, συμβαίνει το αντίθετο. Όσο περισσότερο εντείνεται η συμβίωση των πολιτικών, η οποία βασίζεται, κυρίως, στον ανταγωνισμό, τόσο περισσότερο αισθητικοποιείται η πολιτική. Απόρροια της αισθητικοποίησης αποτελεί η “καθημερινοποίηση” του πολιτικού λόγου και η απορρύθμιση της ρητορικής του διάστασης (Λεβεντάκος, 2004). Ως προς το Μακεδονικό Ζήτημα της ονομασίας της γείτονος, αυτό κατέστη εμφανές από τις δηλώσεις πολιτικών προσώπων για την έκταση συλλαλητήριο.

-ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΖΙΤΖΙΚΩΣΤΑΣ: Μετά το <μεγαλειώδες> συλλαλητήριο και της Αθήνας, (.) η κυβέρνηση δεν μπορεί να κάνει πια ότι δεν ακούει και δεν βλέπει. (0.2) Δεν μπορεί (.) η κυβέρνηση (.) να φέρει (.) λύση (.) απέναντι στα εθνικά συμφέροντα και το αίσθημα (.) των Ελλήνων.

-ΕΚΦΩΝΗΤΗΣ: Σήμερα διαψεύστηκαν οι δημοσκοπήσεις της διαπλοκής. Φάνηκε η γύμνια της Νέας Δημοκρατίας, (.) αλλά και όσων δεν άκουσαν το λόγο του Οικουμενικού Πατριάρχη. Εκατομμύρια Ελλήνων πατριωτών έκαναν την επιλογή τους. Συνεχίζω, λοιπόν, με ήσυχη συνείδηση και <ευθύνη> να διαπραγματεύομαι για το καλό της πατρίδας. ((Δήλωση Κοτζιά))

-ΕΚΦΩΝΗΤΗΣ: Απορώ αυτός ο^ Κοτζιάς είδε αυτόν τον κόσμο και κατάλαβε ότι είναι λίγος; Μα πόσο θράσος έχουν πια; ((Απάντηση Γεωργιάδη στη δήλωση Κοτζιά))

Ενότητα 2.2: Η συνεργία εικόνας και γλώσσας στην όψη του πολιτικού

Εξέχοντα ρόλο στη διαμόρφωση των συναισθημάτων των τηλεθεατών διαδραματίζουν η εικόνα και η γλώσσα τόσο των πολιτικών προσώπων όσο και των δημοσιογράφων.

Είναι πλέον φανερό πως πλήθος πολιτικών έχει παραιτηθεί από την παραδοσιακή ρητορική τέχνη. Επιμελούνται λεπτομερώς την εξωτερική τους εμφάνιση, καθώς πλασάρουν τον εαυτό τους σαν να πρόκειται για προϊόν των Μέσων. Συνδέουν και, ταυτόχρονα, συγχέουν το εύγλωττο και με την προσεγμένη εμφάνιση, την πειθώ με την πειστικότητα, το είναι με το φαίνεσθαι και το πρόσωπο με το προσωπίδιο (Λεβεντάκος, 2004). Στα δύο αποσπάσματα που επιλέχθηκαν προς έρευνα, τα παραπάνω έγιναν αντιληπτά καθώς όσοι πολιτικοί εξέφρασαν την άποψή τους περί

του θέματος στους ρεπόρτερ διατηρούσαν επιμελημένη εικόνα και έκαναν χρήση συναισθηματικά φορτισμένων λέξεων.

Όταν προβάλλονται στην τηλεόραση και απευθύνονται στο ασυνήθιστα τεράστιο και ετερόκλητο κοινό της, συχνά μιλούν με γενικότητες και παραθέτουν ουδέτερα επιχειρήματα. Ωστόσο, χρησιμοποιούν α' ενικό ή πληθυντικό πρόσωπο για να δείξουν ότι ελέγχουν την κατάσταση ή να προβάλλουν το συλλογικό πνεύμα. Να δείξουν ότι συμπάσχουν με τις ανησυχίες των πολιτών και ταυτίζονται μαζί τους. Αντιθέτως, προτιμούν τον ευθύ λόγο για να δείξουν αμεσότητα και να εγείρουν την προσοχή και το ενδιαφέρον του κοινού. Εκφράζουν τα οράματα και τις υποσχέσεις τους απέναντι στους πολίτες, χρησιμοποιώντας συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις ή εκφράσεις, όπως προαναφέρθηκε, προκειμένου να γίνουν αρεστοί σε αυτούς, να τους πείσουν για ένα καλύτερο μέλλον και να τους προσηλυτίσουν στη λίστα των ψηφοφόρων τους.

-Κ.Μ: (.) Κυρίως, όμως, έχω το καθήκον να εξασφαλίσω (.) ότι θα πορευθούμε με ενότητα, (.) αυτοπεποίθηση και ρεαλισμό, με γνώμονα πάντα (.) το εθνικό συμφέρον.

-ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχουν κι ορισμένα θέματα (.) που είναι υπαρκτά, (.) για ένα λαό και ένα έθνος. (.) Στα υπαρκτά για το λαό και το έθνος θέματα (.) έχουμε (.) και οφείλουμε να έχουμε (.) αρραγή ενότητα.

Πολλές φορές, υιοθετούν στερεοτυπικές εκφράσεις, συνθηματολογία και δογματισμούς. Συχνά, επίσης, προφέρουν λέξεις που προσδίδουν σοβαροφάνεια και δημοτικισμό, ο οποίος οδηγεί στην εκλαΐκευση. Χρησιμοποιούν, ακόμη, ελλειπτικό λόγο και επιθετική διατύπωση. Είναι φανερό πως η χρήση αυτού του παραλλαγμένου κώδικα ομιλίας, της “ξύλινης” γλώσσας, παρατηρείται εδώ και αρκετές δεκαετίες.

Η θέση του πολιτικού στην κοινωνία ως προσώπου-προτύπου και η διαρκής προβολή και προώθησή του από τα ΜΜΕ σημαίνουν, εκτός από τη μεγάλη απήχηση του πολιτικού στο κοινό, την άφευκτη επίδραση του ξύλινου πολιτικού λόγου στο ίδιο το εκφραστικό οπλοστάσιο της γλώσσας (Ελληνικό λογοτεχνικό και ιστορικό αρχείο).

Όλα τα παραπάνω, δηλαδή η αυστηρά προσεγμένη εικόνα και η χρήση λέξεων με συναισθηματική ισχύ, συμβάλλουν στην ολοκληρωμένη εικόνα των σύγχρονων πολιτικών προσώπων και στον ξεπεσμό της τέχνης της ρητορείας.

Ενότητα 2.3: Ο ρόλος της γλώσσας και της εικόνας στα τηλεοπτικά δελτία

Η τηλεόραση θεωρείται το πιο ωσμωτικό συγκριτικά με τα άλλα Μέσα (Viallon 1996), λόγω του ότι συνδυάζει πολλά σημειωτικά συστήματα, όπως τη συνύπαρξη γραπτού και προφορικού λόγου, τη μουσική, την εικόνα, το βίντεο, τη φωτογραφία, τις σιωπές και άλλα συναφή (Πολίτης, 2014). Ως οπτικό Μέσο, συχνά ευνοεί την εικόνα εις βάρος των λοιπών συστημάτων, συνεπώς και της γλώσσας, όπως θα αναλυθεί παρακάτω. Ωστόσο, η εικόνα χρειάζεται τη συνδρομή της γλώσσας. Η συνδυασμένη δράση γλώσσας και εικόνας λειτουργεί συμπληρωματικά, καθώς η γλώσσα προσθέτει επιπλέον πληροφορίες που η εικόνα ανακαλεί, αλλά δεν δείχνει. Είναι φανερό πως η κυριαρχία της ζωντανής εικόνας στα τηλεοπτικά δελτία επηρεάζει έντονα τη γλώσσα της σύγχρονης δημοσιογραφίας (Πολίτης, 2014). Τα παραπάνω, επιβεβαιώνονται στο ερευνητικό τμήμα της εργασίας, καθώς παρατηρείται επιμελημένη χρήση της γλώσσας παρουσιαστών και ρεπόρτερ, η οποία συνδυάζεται ομαλά με το κατάλληλο ύφος και τη στάση σώματος που υιοθετούν.

Η τηλεόραση, έμμεσα, ασκεί ισχυρή επίδραση και στον πυρήνα του γλωσσικού συστήματος (Πολίτης, 2014). Η σχέση μεταξύ γλώσσας και Μαζικών Μέσων αποτελεί πιο σύνθετο φαινόμενο. Στις στρατηγικές λόγου που χρησιμοποιούν τα Μέσα, η γλώσσα δεν εκπέμπεται αδιαμεσολάβητη. Αντιθέτως, φιλτράρεται και επεξεργάζεται από τα θεσμικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα των Μέσων. Εκλαϊκεύοντας το περιεχόμενο προς όφελος του μεγάλου κοινού τους, τα Μέσα δεν παράγουν γλωσσικές ποικιλίες, αλλά τις αναπαράγουν. Ανάμεσα στα πλαίσια αυτής της σύνθετης αμοιβαιότητας της γλώσσας με τα Μέσα, θα επιχειρηθεί η εξέταση της γλώσσας στα τηλεοπτικά δελτία (Πολίτης, 2014). Θα αναλυθεί στο σύνολό της η γλώσσα που χρησιμοποιείται και στα δύο αποσπάσματα και, συγκεκριμένα, λέξεις και εκφράσεις που υποκρύπτουν μηνύματα συνδυαστικά με τις εναλλαγές στο ύφος και τη στάση του σώματός τους.

Στη σύγχρονη εποχή, κυριαρχεί η λεγόμενη “δημοσιογραφία της συνομιλίας” (Watine, 2006). Η τελευταία χαρακτηρίζεται από τη σταδιακή προφορικοποίηση του περιεχομένου των πληροφοριών, την ολοένα και συχνότερη προσφυγή στο χιούμορ, την υπερβολή και τη δραματοποίηση που κυριαρχεί στην επικαιρότητα, την εικονοποίηση του λόγου και την προσωποποίηση των ειδήσεων (Πολίτης, 2014).

Στα ιδιωτικά κανάλια, παρατηρείται μια αρκετά τολμηρή διαχείριση της γλώσσας. Πριμοδοτούν την ανεπίσημη προφορική γλώσσα, προκειμένου να αποστραφούν στο κοινό, προβάλλοντας ως κυρίαρχο το αίσθημα της οικειότητας. Παρόμοια γραμμή ακολουθούν και τα κρατικά κανάλια, τα οποία επιβεβαιώνουν την οριστική απομάκρυνση της νεοελληνικής από τη λόγια γλώσσα και τείνουν να προσαρμόζονται στις νέες εκφραστικές ανάγκες· δανείζονται και οικειοποιούνται ξένες λεκτικές συνήθειες κι εναρμονίζουν την καθημερινή και ανεπίσημη γλώσσα με αυτή που χρησιμοποιούν στα τηλεοπτικά δελτία, με συνέπεια να την ευτελίζουν. Όλα τα παραπάνω εντοπίζονται και στα αποσπάσματα των δελτίων που θα ερευνηθούν επισταμένως για το Μακεδονικό Ζήτημα, όχι μόνο στον κορμό των τηλεοπτικών δελτίων, αλλά και στα ρεπορτάζ.

-**N.Y:** Κοιτάχτε την πυκνότητα εδώ. Δεν υπάρχει αυτό το οποίο γίνεται.

-**Δ.Ο:** Να’ τος εδώ. Τον βλέπουμε καθώς πηγαίνει σιγά – σιγά προς την εξέδρα. Ήρεμος, όπως είπε κι ο ίδιος μετά από αυτά τα καραγκιοζιλίκια που έγιναν χθες στο σπίτι του.

-**N.Y:** (0.3) Κοιτάζτε παιδιά. (.) Ο κάθε ένας εδώ έχει τα πιστεύω του. Έτσι; Δεν θα κάνουμε: αυτή τη στιγμή το μέτρημα τι πιστεύω έχει ο καθένας απλά (.) αυτό που μας ενώνει (.) είναι να δοθεί ένα μήνυμα (.) σ’ αυτούς που θα διαχειριστούν την υπόθεση (.) της ε: του μακεδονικού, να ξέρουν το ότι υπάρχει αντίδραση από τον κόσμο (.) κι ο κόσμος είναι απ’ όλη τη χώρα (.) κι απ’ όλα τα κοινωνικά στρώματα.

Τα τηλεοπτικά ρεπορτάζ διαμοιράζονται μεταξύ γλώσσας και εικόνας, ανάμεσα στο λόγο του δημοσιογράφου και τις μαρτυρίες των πρωταγωνιστών των ειδήσεων. Συνηθίζεται να ξεκινούν με σειρά εικόνων που σχολιάζονται από τον

ρεπόρτερ. Έπειτα, συμπληρώνονται από δηλώσεις προσώπων ή μαρτυρίες και το κλείσιμο το αναλαμβάνει ο δημοσιογράφος που φιμάρεται μέσα στο κάδρο του δικού του ρεπορτάζ (Πολίτης, 2014).

Όταν το ρεπορτάζ αφορά πολιτική είδηση, όπως και το παράδειγμα που θα μελετηθεί, η εισαγωγή του βασίζεται σε μορφές αναφερόμενου λόγου ισχυρών προσωπικοτήτων του δημόσιου βίου που σκηνοθετούνται ως αντίπαλοι σε μια μάχη επιχειρημάτων (Πολίτης, 2014). Με αυτόν τον τρόπο, τα Μέσα προσπαθούν να ασκήσουν πίεση στους τηλεθεατές για άμεση αντίδραση, ενώ παράλληλα οι πολιτικοί κάνουν ό,τι μπορούν για να δοκιμάσουν τις αντιδράσεις του κοινού (Hinchman & Meyer, 2008). Τόσο οι παρουσιαστές όσο και οι ρεπόρτερ θέλοντας να τραβήξουν την προσοχή των θεατών τονίζουν λέξεις ή φράσεις ή χρησιμοποιούν σιωπές για να εντείνουν την αγωνία. Βέβαια, αναφορικά με τα πολιτικά γεγονότα, δεν γίνεται ιδιαίτερα έντονη χρήση παύσεων. Αντιθέτως, ο ρυθμός εκφοράς του δημοσιογράφου είναι φυσιολογικός, ώστε να μην τίθεται σε κίνδυνο η προσοχή του κοινού. Επιπρόσθετα, σημαντικό ρόλο διαδραματίζει και η χροιά της φωνής. Η χροιά της φωνής των ομιλητών, και στην υπό εξέταση περίπτωση των παρουσιαστών και των ρεπόρτερ, είναι ήρεμη, σταθερή, με καθαρή άρθρωση, με αποτέλεσμα να αποπνέει σοβαρότητα και σιγουριά, και όχι τεταμένη και ασταθής, καθώς αυτή η χροιά θεωρείται ιδανική για την τηλεόραση της “ενημεροδιασκέδασης”. Στα πολιτικά ρεπορτάζ, κατά κύριο λόγο, υιοθετείται το πρώτο πρότυπο που υποδηλώνει τη φερεγγυότητα και την αυθεντία.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, καθ’ όλη τη διάρκεια της ιστορίας της τηλεόρασης παρατηρούνται αισθητές αλλαγές στον τρόπο πλαισίωσης και παρουσίασης ενός γεγονότος. Με το πέρασμα του χρόνου, τόσο οι δημοσιογράφοι όσο και οι πολιτικοί, θέλοντας να συμβαδίσουν με τα δημοσιογραφικά δεδομένα της εποχής και οι δεύτεροι θέλοντας να ελκύσουν την προσοχή των τηλεθεατών, με τις πρακτικές που ακολουθούν, αλλοιώνουν την ποιότητα της γλώσσας.

Κεφάλαιο Τρίτο: Ο ρόλος των συναισθημάτων στην πολιτική

Για να μελετηθεί ο ρόλος των συναισθημάτων στην πολιτική, θα πρέπει να δοθεί πρώτα ένας γενικώς κοινά αποδεκτός ορισμός.

Το συναίσθημα είναι μια πολύπλοκη προσωπική συνειδητή εμπειρία που έχει επίδραση σε όλους τους τομείς της ζωής. Είναι ο συσχετισμός νοητικών καταστάσεων, ψυχοσωματικών εκφράσεων και βιολογικών αντιδράσεων του σώματος. Αυτό που κάποιος αισθάνεται, όχι ως μια επιφανειακή αίσθηση, αλλά ως κάτι εσωτερικό και βαθύ που επηρεάζει τόσο το σώμα όσο και την ψυχή του. Είναι αποτέλεσμα των σύνθετων ορμονικών επιδράσεων και του ασυνείδητου νου. Ελέγχονται με μεγάλη δυσκολία γι αυτό και προκαλούν αισθητές αλλαγές στη συμπεριφορά. Επιπλέον, σχετίζονται και καθορίζουν την αίσθηση του εαυτού και την διαπροσωπική επικοινωνία. Συνήθως, είναι παρατηρήσιμα από τους άλλους, καθώς εκφράζονται με ποικίλους τρόπους, όπως με εκφράσεις του προσώπου, χειρονομίες και στάση του σώματος.

Κατά καιρούς, έχουν διατυπωθεί πολλοί ορισμοί για τα συναισθήματα. Μερικοί από τους επικρατέστερους, αποδεικνύουν πως τα συναισθήματα συνιστούν μια σειρά από αλληλεπιδράσεις μεταξύ υποκειμενικών και αντικειμενικών παραγόντων, οι οποίοι διαμεσολαβούνται με κύριο δίαυλο το νευρικό σύστημα και πως αποτελούν μια νοητική κατάσταση, που πυροδοτεί ενέργειες και συμπεριφορές. Παρά τις αμέτρητες προσπάθειες τόσο των θεωρητικών της επικοινωνίας όσο και των κοινωνιολόγων δεν έχει αποδοθεί, ακόμη, ένας συγκεκριμένος και ξεκάθαρος ορισμός για τα συναισθήματα. Η έννοια του “συναισθήματος” αποτελεί βασικό παράγοντα για την έρευνα που θα διεξαχθεί, καθώς θα ειδωθεί το πώς αυτά επηρεάστηκαν από την κάλυψη και τη στάση των Μέσων ως προς το συλλαλητήριο που πραγματοποιήθηκε για τη μη κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών.

Ενότητα 3.1: Τι είναι, όμως, τα πολιτικά συναισθήματα (political emotions);

Όπως προαναφέρθηκε, τα συναισθήματα αφορούν σε όλες τις πτυχές της ζωής. Ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο, βέβαια, διαδραματίζουν στην πολιτική σκηνή. Έτσι, γίνεται λόγος για πολιτικά συναισθήματα. Τα πολιτικά συναισθήματα μπορούν να οριστούν ως εκείνα που προκύπτουν από την πολιτική διαδικασία. Βασιζόμενοι σε έναν θεωρητικό ορισμό, τα πολιτικά συναισθήματα είναι “συναισθηματικές προδιαθέσεις διαρκείας που υποστηρίζονται από πολιτικούς και κοινωνικούς κανόνες μιας κοινωνίας που παίζει καθοριστικό ρόλο στη συγκρότηση της πολιτικής κουλτούρας και στον καταμερισμό των δεξιοτήτων” (Palgrave Macmillan, 2014). Αναφορικά με τον εν λόγω ορισμό, τα συναισθήματα αυτά μπορούν να ιδωθούν ως μια αφηρημένη εννοιολογική κατηγορία ή ένα γενικό φαινόμενο που περιλαμβάνει μια ποικιλία ορισμένων αισθήσεων.

Σύμφωνα με τον καθηγητή πολιτικής επικοινωνίας και κοινωνιολογίας, Νικόλα Δεμερτζή, τα πολιτικά συναισθήματα είναι έμφυτα, αλλά και προκαθορισμένα, με την έννοια ότι αποτελούν ένα είδος δέσμευσης και στάσης απέναντι στα πολιτικά πρόσωπα και τις πολιτικές ιδέες. Δεν συνιστούν μεμονωμένα και περιστασιακά επεισόδια, αλλά συναισθηματικές θέσεις που μπορούν κάλλιστα να ταυτιστούν με τον όρο “πολιτικά αισθήματα” (political sentiments). Βέβαια, δεν επικροτείται το γεγονός να αγνοήσει κάποιος τα βραχυπρόθεσμα συναισθήματα, ειδικά σε περιόδους πολιτικών εντάσεων, καθώς κι εκείνα με τη σειρά τους είναι καθοριστικά, τόσο για τη διαδικασία της ενημέρωσης όσο και για τη διαχείριση των εντυπώσεων (Δεμερτζής, 2014). Σε γενικές γραμμές, τα πολιτικά συναισθήματα είναι δομημένα κοινωνικά και πολιτισμικά και αποτελούνται από ισχυρές ηθικές και γνωστικές συνιστώσες.

Επίσης, ο ίδιος σχολιάζοντας τα πολιτικά συστήματα, που βιώνουν μια ισχυρή κρίση νομιμότητας και αξιοπιστίας, η οποία εκφράζεται μέσα από τη μειωμένη εκλογική προσέλευση, τη ρευστή εκλογική συμπεριφορά και τη συνολική πολιτική δυσaréσκεια του κοινού, κάνει αναφορά στο λεγόμενο “πολιτικό κυνισμό”. Ως πολιτικός κυνισμός νοείται η δυσπιστία απέναντι στις πολιτικές αρχές. Αφορά το βαθμό των αρνητικών συναισθημάτων που συγκεντρώνονται απέναντι στην

κυβέρνηση και αποτυπώνει την άποψη ότι οι πολιτικοί ενεργούν αντίθετα από τις προσδοκίες των πολιτών, γεγονός το οποίο έγινε αντιληπτό και στο παράδειγμά μας.

Από την άλλη πλευρά, η κοινωνιολόγος των συναισθημάτων, Εύα Ιλλούζ, σε ομιλία της στο Βερολίνο το 2015, υποστήριξε πως τα συναισθήματα στη σύγχρονη πολιτική σφαίρα νοούνται ως διαρθρωτικοί όροι και ότι αυτό που οφείλουμε εμείς να κάνουμε από πλευράς μας είναι να χαρτογραφήσουμε την πραγματικότητα, όπως, ακριβώς, κάνουν οι κοινωνικές επιστήμες (Ανώνυμος, 2017). Μόνο μέσω των συναισθημάτων μπορούμε να οργανώσουμε και να ιεραρχήσουμε τις προτιμήσεις μας, να επισημάνουμε τι είναι πιο ουσιώδες και σημαντικό για εμάς, τόσο στην πολιτική διαδικασία όσο και στη ζωή γενικότερα.

Επιπλέον, παρατηρήθηκε ότι οι πολίτες συμμετέχουν στην εκλογική διαδικασία με ένα αίσθημα άγχους. Σύμφωνα με την Ιλλούζ, δεν ψηφίζουν με ξεκάθαρο νου και ελεύθερη βούληση, αλλά με πολύπλοκα συναισθήματα, τα οποία προσανατολίζουν την πολιτική τους στάση (Ανώνυμος, 2017). Ως αποτέλεσμα αυτού, προκύπτει ότι το άγχος είναι μια διαδικασία πλήρως “ευνοϊκή” για την πολιτική προσπάθεια, καθώς κατευθύνει την κοινή γνώμη. Σε αυτό συνεισφέρει, επίσης, η χρήση εικόνων, τόσο στα έντυπα Μέσα όσο και στα ηλεκτρονικά, και η αφήγηση με τις συναισθηματικά φορτισμένες εκφράσεις, όπως θα εξεταστεί παρακάτω. Εξέχοντα ρόλο κατέχουν και οι παραταξιακές σφυγμομετρήσεις που επηρεάζουν, σε μεγάλο βαθμό την διαμόρφωση της πολιτικής γνώμης και στάσης, αλλά και την πολιτική διαδικασία στο σύνολό της.

Σε ευρύτερο επίπεδο, η κοινή γνώμη διατηρεί μια σχέση αλληλεπίδρασης με τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Με το σχολιασμό και την ερμηνεία που προσδίδουν στα διάφορα γεγονότα, τα Μέσα προδιαθέτουν και κατευθύνουν τη δύναμη της κοινής γνώμης. Εν ολίγοις τη χειραγωγούν, με έναν έμμεσο τρόπο. Στις μέρες μας, λόγω του περιορισμένου χρόνου αλλά και του μεγάλου ανταγωνισμού με τα ηλεκτρονικά Μέσα, τα παραδοσιακά Μέσα έχουν πάψει να πληροφορούν. Πλέον προβάλλουν ειδήσεις μονόπλευρες και υποβάλλουν τα άτομα σε καθημερινή και αδιάκοπη πλύση εγκεφάλου, με αποτέλεσμα τα ίδια τα άτομα να μην έχουν την ελευθερία να φιλτράρουν τις καταστάσεις και να αποφασίσουν τι θα πιστέψουν. Με αυτόν τον τρόπο, προωθούνται πολιτικές θέσεις και ιδέες και, κατ’ επέκταση, παύει

να υπάρχει δημοκρατία και ελευθερία. Το γεγονός αυτό οδηγεί τις περισσότερες φορές σε προπαγάνδα.

Παράλληλα, δύο εξίσου σημαντικά συναισθήματα που κυριαρχούν σε ό,τι σχετίζεται με την πολιτική είναι αυτά του θυμού και του φόβου. Μιλώντας για θυμό, δεν πρέπει να τον συγχέουμε με παρεμφερή συναισθήματα όπως η οργή, η πικρία, το μίσος και η απόγνωση. Είναι ένα αμφιλεγόμενο αίσθημα που ταλαντώνεται μεταξύ της λογικής και του συναισθήματος. Σχετικά με τα πολιτικά δρώμενα, ο θυμός αποτελεί προϊόν της σωστής κομματικής και, γενικότερα, πολιτικής τάξης. Αντιδρά με θυμό κάποιος που έχει αγανακτήσει και επιθυμεί να κερδίσει το δίκαιο και το πρέπον για το κοινό και εθνικό καλό. Στο υπό εξέταση ζήτημα, φαίνεται πως ο λαός γεμάτος θυμό για τα τεκταινόμενα με τη Μακεδονία, διχάζεται και προχωρά, πολλές φορές σε ακραίες ενέργειες. Εντούτοις, το εν λόγω συναίσθημα δεν θα πρέπει να ξεπερνά τα όρια του φυσιολογικού, καθώς κάτι τέτοιο ίσως έχει καταστροφικές συνέπειες. Όπως τόνισε και ο επικός ποιητής Όμηρος, “είναι προτιμότερο να σε διακατέχει ένας μετριασμένος θυμός που θα σε οδηγήσει στην επιτυχή έκβαση της μάχης, παρά το να σε κυριαρχήσει υπερβολικός θυμός που θα αποβεί ολέθριος για τη ζωή σου.” (Linklater, 2014).

Ωστόσο, αναφορικά με το ζήτημα των Σκοπίων, από πλευράς των πολιτών φαίνεται πως πρωταρχικό ρόλο είχε και το αίσθημα της οργής, ενός ισχυρού συναισθήματος που πηγάζει εκ των έσω. Της οργής ως προς το πρόσωπο των πολιτικών της τότε κυβέρνησης και, κυρίως, ως προς το πρόσωπο του πρώην πρωθυπουργού. Το συναίσθημα της οργής που προκλήθηκε στους Έλληνες, ήταν απόρροια του υπερβολικού φόβου τους για το “μέλλον” της Μακεδονίας και την “κατάληξη” που θα είχε, σε γενικές γραμμές, το ζήτημα των Σκοπίων. Μετά την είδηση για την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, που θα εξεταστεί διεξοδικά αργότερα, πέρα από τα δεκάδες συλλαλητήρια που πραγματοποιήθηκαν, μεγάλη μερίδα των πολιτών δήλωσε εξοργισμένη από την απόφαση της κυβέρνησης.

Όσον αφορά τον φόβο, αυτός αποτελεί το πιο επικίνδυνο και αρνητικό συναίσθημα που θα μπορούσε να βιώσει κανείς στην πολιτική διαδικασία, σύμφωνα με την κοινωνιολόγο των συναισθημάτων, Εύα Ιλλούζ (2015). Ο φόβος συνιστά ένα ισχυρό όργανο που προσφέρει άμεσα πολιτικά οφέλη. Αυτό συμβαίνει για πολλούς λόγους. Αρχικά, ο φόβος ταυτίζεται, σε μεγαλύτερο βαθμό από τον θυμό, με τις

ηθικές μας αρχές σχετικά με τις διεθνείς σχέσεις. Επιπρόσθετα, ανατρέπει τόσο τη σκέψη όσο και όλα τα άλλα συναισθήματα, γιατί εισβάλλει στην ψυχή και την επηρεάζει, όπως ακριβώς και τις συναισθηματικές μας αντιδράσεις (Ανώνυμος, 2017). Είναι το κυρίαρχο συναίσθημα της επιβίωσης, καθώς η τελευταία επισκιάζει και ξεπερνά όλες τις άλλες επιθυμίες. Τέλος, ο φόβος αποτελεί το συναίσθημα του τώρα, απαιτεί άμεση δράση.

Σε γενικές γραμμές, θα λέγαμε πως ο φόβος τοποθετείται στο κέντρο αναφορικά με την ερώτηση γιατί ορισμένοι άνθρωποι υιοθετούν συντηρητικές απόψεις και αξίες, ενώ άλλοι ενστερνίζονται πιο προοδευτικές. Από την οπτική γωνία της θεωρίας της συναισθηματικής νοημοσύνης, φαίνεται πως ο φόβος αποτελεί τη βάση του συντηρητισμού. Συναισθήματα, όπως το άγχος και ο φόβος, αναπτύσσονται εξαιτίας του κλίματος αβεβαιότητας, (Marcus, 2017) το οποίο προάγεται έντονα μέσα από τις δράσεις της πολιτικής. Αναφορικά με το παράδειγμα του Μακεδονικού Ζητήματος, στο οποίο θα επικεντρωθεί η παρούσα εργασία, όπως τόνισε και ο Τσβετάν Τοντορόφ, “τα συναισθήματα που συνδέονται με το παρελθόν είναι πολύ μεγάλα και ισχυρά και όσοι τα αισθάνονται διατηρούν ένα αίσθημα δυσπιστίας ως προς τις προσπάθειες διαύγασης της οποιασδήποτε κρίσης” (Καρπόζηλος & Χριστόπουλος, 2017).

Κεφάλαιο Τέταρτο: Το παράδειγμα των Σκοπίων

Ενότητα 4.1: Ο σχηματισμός του κράτους των Σκοπίων

Τα Σκόπια είναι η πρωτεύουσα και μεγαλύτερη πόλη μιας εκ των έξι συνιστωσών δημοκρατιών της πάλαι ποτέ Γιουγκοσλαβίας. Έπειτα, από μια συμμαχία που συνήψαν το 1912, η Βουλγαρία, η Ελλάδα, η Σερβία και το Μαυροβούνιο κήρυξαν τον πόλεμο στην Οθωμανική Αυτοκρατορία (Αλειφαντής, 2003). Ο στόχος τους ήταν να εκδιώξουν οριστικά τους Οθωμανούς από την Ευρώπη. Ο Α΄ Βαλκανικός Πόλεμος ξεκίνησε στις 8 Οκτωβρίου 1912 και διήρκεσε έξι εβδομάδες. Όταν μερικές εβδομάδες αργότερα κατέφθασαν ενισχύσεις προς υπεράσπιση του Σερβικού βασιλικού στρατού, κατά τη μάχη που ξέσπασε στο Κουμάνοβο, αυτή αποδείχθηκε καθοριστική για την εκδίωξη των Οθωμανών από όλη την γεωγραφική έκταση της Μακεδονίας¹. Στις 26 Οκτωβρίου 1912, το Βασίλειο της Σερβίας κατέλαβε το Skoplje (στα ονομαζόμενα Σκόπια όπως μεταφράστηκαν). Το 1913, η Συνθήκη του Λονδίνου, επικύρωσε τη Σερβική εξουσία στη βόρεια Μακεδονία. Τα Σκόπια παρέμειναν υπό την κυριαρχία του Βασιλείου της Σερβίας κατά το Β΄ Βαλκανικό Πόλεμο του 1913, όταν το πρώην ενιαίο μέτωπο διασπάστηκε.

Μετά το τέλος του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, η σημερινή χώρα έγινε μέρος του νέου Βασιλείου των Σέρβων, Κροατών και Σλοβένων, που έγινε “Βασίλειο της Γιουγκοσλαβίας” το 1929, πλην μια σύντομης περιόδου έξι μηνών το 1920, όταν τα Σκόπια ελέγχονταν από το Γιουγκοσλαβικό Κομμουνιστικό Κόμμα. Το 1941, κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, όταν η Γιουγκοσλαβία δέχθηκε την εισβολή της Ναζιστικής Γερμανίας και αντιστάθηκε, υπήρξαν τεράστιες αντιπολεμικές διαδηλώσεις στους

¹ Όπως είναι ιστορικά γνωστό (Καρπόζηλος & Χριστόπουλος, 2017), η Μακεδονία δεν υπήρξε ποτέ μια και μόνο ελληνική. Αντιθέτως, ο γεωγραφικός της χώρος μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους, τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και την Μικρασιατική Καταστροφή διαχωρίστηκε στο ελληνικό, το βουλγαρικό και το τμήμα που αποτέλεσε την ομόσπονδη Δημοκρατία της σοσιαλιστικής Γιουγκοσλαβίας. Συνεπώς ποτέ δεν ήταν ενιαία, παρά μόνο επί Οθωμανικής Αυτοκρατορίας.

δρόμους της πόλης. Οι Γερμανοί κατέλαβαν τα Σκόπια στις 8 Απριλίου και τα άφησαν στους Βούλγαρους συμμάχους τους στις 22 Απριλίου 1941.

Μετά την απελευθέρωση, τα Σκόπια έγιναν η πρωτεύουσα της νεοϊδρυθείσας Λαϊκής Δημοκρατίας της Μακεδονίας. Από το 1991, τα Σκόπια αποτελούν την πρωτεύουσα της Σοσιαλιστικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας.

Ενότητα 4.2: Ιστορική αναδρομή των σχέσεων με την Ελλάδα

Η ανεξαρτησία της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας προκηρύχθηκε επίσημα στις 17 Σεπτεμβρίου του 1991, αφού προηγήθηκε δημοψήφισμα. Υπέρ της ανεξαρτητοποίησης του κράτους τάχθηκε η πλειοψηφία των συμμετεχόντων (Παούνης, 2017). Όταν η Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας διαχωρίστηκε από την Γιουγκοσλαβία, η Ελλάδα απέρριψε την αναγνώριση του ονόματος “Δημοκρατία της Μακεδονίας” για το νεοϊδρυθέν κράτος. Θεωρήθηκε πως αφορούσε αποκλειστικά την πολιτιστική, αλλά και ιστορική ελληνική κληρονομιά. Αυτό ήταν και ένα από τα σημαντικότερα λάθη που έκανε η Ελλάδα στη σχέση της με τη γειτονική χώρα. Η άρνηση της χώρας μας να αναγνωρίσει το όνομα, το οποίο εξέφραζε τους πολίτες της Πρώην Γιουγκοσλαβικής Δημοκρατίας της Μακεδονίας, ήταν ένα ζωτικό σφάλμα το οποίο όξυνε τον μακεδονικό εθνικισμό (Καρπόζηλος & Χριστόπουλος, 2017). Επιπλέον, πίσω από τη χρήση αυτής της ονομασίας θεωρήθηκε, από πλευράς της χώρας μας, ότι το νεότευκτο κράτος θα εξυπηρετούσε σχέδια αναθεώρησης (Καρπόζηλος & Χριστόπουλος, 2017).

Τον Νοέμβριο του 1991, άρχισε να εφαρμόζεται το ισχύον Σύνταγμα της χώρας, το οποίο αναδιαμορφώθηκε τον Ιανουάριο του 1992 (Αλειφαντής, 2003). Οι διατάξεις των άρθρων 3 και 74 που αφορούσαν τη “μεταβολή των συνόρων”, οι οποίες αναθεωρήθηκαν, και του άρθρου 49 αναφορικά με την “προστασία της σλαβομακεδονικής μειονότητας στις γειτονικές χώρες” πυροδότησαν αντιδράσεις των υπόλοιπων κρατών της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Παούνης, 2017). Μερικούς μήνες αργότερα, τον Απρίλιο του 1992, πραγματοποιήθηκε Συμβούλιο Πολιτικών Αρχηγών στην ελληνική πρωτεύουσα υπό την αιγίδα του τότε Προέδρου της Δημοκρατίας

Κωνσταντίνου Καραμανλή. Κατά τη διεξαγωγή του, αποφασίστηκε ομόφωνα να παύσει η χρήση του όρου “Μακεδονία” όταν γίνεται αναφορά στο γειτονικό κράτος. Ύστερα από έναν χρόνο ακριβώς, ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών ενέκρινε το αίτημα ένταξης του κράτους αυτού στον κύκλο του, με την προσωρινή ονομασία “Former Yugoslav Republic of Macedonia” (F.Y.R.O.M.) χωρίς, όμως, να χαίρει του δικαιώματος της ανάρτησης συμβόλου κυριαρχίας (σημαίας), μέχρι να καταστεί αυτό αποδεκτό από την απαραίτητη συμφωνία με την Ελλάδα. Τον Φεβρουάριο του 1994, η κυβέρνηση Ανδρέα Παπανδρέου προέβη στην επιβολή αυστηρού οικονομικού αποκλεισμού προς την Π.Γ.Δ.Μ., καθώς δεν τήρησε τη συμφωνία της με την Ελλάδα, χρησιμοποιώντας ως σύμβολο στη σημαία της τον δεκαεξάκτινο ήλιο της Βεργίνας. Γι αυτό, επενέβησαν οι ΗΠΑ που ανέλαβαν να εκτονώσουν την κατάσταση μεταξύ των δύο χωρών. Στις 4 Σεπτεμβρίου του 1995, ανακοινώθηκε η επίτευξη της συμφωνίας για επανάλληψη του διμερούς διαλόγου, που αποσκοπούσε στην υπογραφή μιας Ενδιάμεσης Συμφωνίας, η οποία στόχευε στην αναγνώριση της ονομασίας της Π.Γ.Δ.Μ. από την Ελλάδα.

Η υπογραφή της Ενδιάμεσης Συμφωνίας, το Σεπτέμβριο του 1995, το Μνημόνιο εφαρμογής “Πρακτικών Μέτρων” της Ενδιάμεσης Συμφωνίας τον Οκτώβριο του 1995 και το Μνημόνιο για την αμοιβαία εγκαθίδρυση Γραφείων Συνδέσμων τόσο στην Αθήνα όσο και στα Σκόπια (20/10/1995) σήμαναν τη σύναψη των διμερών σχέσεων της Ελλάδας με την Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών).

Ύστερα, από την υπογραφή αυτής της Συμφωνίας, οι πολιτικές σχέσεις ανάμεσα στις δύο χώρες εξελίσσονταν ομαλά. Αντίθετα, οι οικονομικές και εμπορικές σχέσεις αναπτύχθηκαν με ταχύτατους ρυθμούς. Μετά το 1995, πραγματοποιήθηκαν πολλές συναντήσεις υψηλού πολιτικού επιπέδου ανάμεσα στην Ελλάδα και την Π.Γ.Δ.Μ. Το γεγονός ότι εξομαλύνθηκαν οι σχέσεις των δύο Βαλκανικών χωρών γίνεται αντιληπτό και από το σημαντικό ρόλο που διαδραμάτισε η χώρα μας στη διεθνή κινητοποίηση για τη διαχείριση της κρίσης του 2001 (Αλειφαντής, 2003).

Ήδη από τον Αύγουστο του 2011, είχαν ξεκινήσει διαπραγματεύσεις με στόχο την επίλυση της διαφοράς, οι οποίες βρίσκονταν σε εξέλιξη. Κατόπιν ελληνικής πίεσης, η Ευρωπαϊκή Ένωση και το ΝΑΤΟ συμφώνησαν ότι για να λάβει πρόσκληση

η Π.Γ.Δ.Μ. για να συμμετάσχει σε αυτούς τους οργανισμούς θα πρέπει να επιλυθεί πρώτα το ζήτημα της ονομασίας. Αυτό οδήγησε σε καταγγελία στο Διεθνές Δικαστήριο κατά της Ελλάδας για παραβίαση της Ενδιάμεσης Συμφωνίας.

Στις 24 Ιουνίου του 2015, συμφωνήθηκε, από τους υπουργούς Εξωτερικών των δύο χωρών, η υιοθέτηση Μέτρων Οικοδόμησης Εμπιστοσύνης. Τα Μέτρα αυτά αποσκοπούσαν στην ενίσχυση των σχέσεων και της συνεργασίας και στη δημιουργία αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ Ελλάδας και Σκοπίων. Έτσι, διευκολύνονταν οι προσπάθειες για την οριστική λύση του θέματος του ονόματος.

Μέχρι πρότινος, εξακολουθούσε να χρησιμοποιείται η αναφορά στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Αυτό, όμως, άλλαξε οριστικά δύο χρόνια πριν, συγκεκριμένα στις 12 Ιουνίου του 2018, την ημέρα που υπογράφηκε η Συμφωνία των Πρεσπών. Η εν λόγω Συμφωνία, σχετίζεται με την ονομασία της Βόρειας Μακεδονίας. Οι δύο χώρες αποφάσισαν ομόφωνα να αλλάξει την συνταγματική της ονομασία, προκειμένου το νέο όνομα να ισχύει *erga omnes* (έναντι όλων) τόσο στο εξωτερικό όσο και στο εσωτερικό. Στην Συμφωνία έγινε σαφές ότι οι κάτοικοι της Βόρειας Μακεδονίας, όπως εκείνη μετονομάστηκε, δεν έχουν οποιαδήποτε σχέση με τον αρχαίο Ελληνικό πολιτισμό και ότι η γλώσσα τους είναι μέρος της Σλαβικής οικογένειας γλωσσών (Νέδος, 2018).

Ενότητα 4.3: Το Δημοψήφισμα για τη συνταγματική αλλαγή και οι αντιδράσεις της ελληνικής πλευράς

Στις 30 Σεπτεμβρίου του 2018, διεξήχθη ένα συνταγματικό δημοψήφισμα, στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, σχετικά με την εικοσιεπταετή διαμάχη της με την Ελλάδα για την ονομασία της, που εμπόδιζε την συμμετοχή της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και στο NATO. Η κυβέρνηση της Βόρειας Μακεδονίας με πρωθυπουργό τον Ζόραν Ζάεφ, διεξήγαγε ενημερωτική εκστρατεία σχετικά με το δημοψήφισμα.

Το αποτέλεσμα ήταν συντριπτικό. Η πλειοψηφία ψήφισε “υπέρ” με 91% των ψήφων, αλλά με πολύ χαμηλή συμμετοχή του πληθυσμού (ψήφισαν λιγότεροι από 37% των εγγεγραμμένων, κάτι το οποίο δηλώνει ότι μερίδα των πολιτών δεν ήταν

σύμφωνη με αυτή την έκβαση), ποσοστό που δεν ξεπέρασε το απαιτούμενο 50% για να θεωρηθεί έγκυρο. Παρόλο αυτά ο πρωθυπουργός της Βόρειας Μακεδονίας δήλωσε ότι το “υπέρ” νίκησε με πολύ μεγάλη διαφορά και τόνισε πως θα κινήσει τις διαδικασίες, ώστε να κυρωθεί η συνταγματική αλλαγή από το Κοινοβούλιο της χώρας εντός ολίγων μηνών (CNN Greece, 2018).

Υποενότητα 4.3.1: Οι αντιδράσεις των Ελλήνων πολιτών. Σε αντίθεση με τη γείτονα χώρα, οι αντιδράσεις τόσο των Ελλήνων πολιτών, όσο και των κομμάτων δεν φάνηκαν τόσο θετικές. Όπως γίνεται αντιληπτό και από τη δημοσκόπηση που διεξήχθη το διάστημα 31 Ιανουαρίου-4 Φεβρουαρίου 2019 από τη Site1, η πόλωση του ελληνικού λαού είναι εμφανής. Το 44,6% των πολιτών της Βόρειας Μακεδονίας αντιμετώπιζε θετικά τη Συμφωνία των Πρεσπών και το 45,6% αρνητικά. Επίσης, το 59,5% των ερωτηθέντων θεωρούσε ότι η Συμφωνία των Πρεσπών θα επηρέαζε θετικά τις σχέσεις μεταξύ της Ελλάδας και της Βόρειας Μακεδονίας, ενώ το 57,7% υποστήριζε ότι οι δύο χώρες απλώς θα τηρούσαν τα συμφωνηθέντα (Ανώνυμος, 2019).

Ο διχασμός των απόψεων της κοινής γνώμης, όπως καταγράφεται από την δημοσκόπηση, ήταν αναμενόμενος, καθώς, όπως τόνισε ο Ντάνε Τάλεσκι, σύμβουλος εξωτερικής πολιτικής του Πρωθυπουργού της Βόρειας Μακεδονίας Ζόραν Ζάεφ, στο μακροχρόνιο ζήτημα του ονόματος: “Είχαν διατυπωθεί πολλά συναισθηματικά επιχειρήματα, είχαν ενσωματωθεί πολλά στερεότυπα, πολλή εχθρότητα και από τις δύο πλευρές των συνόρων” (Ανώνυμος, 2019). Όσες δημοσκοπήσεις ήρθαν στο φως της δημοσιότητας τους τελευταίους μήνες ανέδειξαν πως υπερτερούσε η αντίθεση της κοινωνίας σε μια συμφωνία που περιλαμβάνει το όνομα Μακεδονία. Πέρα από αυτό, οι περισσότεροι Έλληνες ήταν εξοργισμένοι με το γεγονός ότι η εθνότητα και η γλώσσα λέγονται καθαρά και χωρίς κανένα συνθετικό “μακεδονική”. Ούτε βορειομακεδόνες θα λέγονται οι κάτοικοι της Π.Γ.Δ.Μ. ούτε βορειομακεδονική η γλώσσα.

Επιπρόσθετα, σύμφωνα με έρευνες, περίπου δύο στους τρεις πολίτες τοποθετούνταν στον άξονα της δυσαρέσκειας, τόσο ως προς την οικονομική και πολιτική κατάσταση της χώρας και τον τρόπο λειτουργίας της δημοκρατίας, όσο και ως προς το μέλλον της χώρας μας και της εθνικής συνείδησης (Καφετζής, 1997).

Αναφορικά με το Μακεδονικό Ζήτημα που εξετάζεται στην παρούσα εργασία, το ελληνικό κοινό εμφανιζόταν πραγματικά οργισμένο, και ταυτόχρονα προδομένο απέναντι στο πρόσωπο του πρώην πρωθυπουργού. Ακόμη, δεν είναι λίγοι εκείνοι που πίστευαν ότι θα έπρεπε ο ίδιος ο λαός να πάρει μια απόφαση για τη Συμφωνία των Πρεσπών.

“Νομίζω πως έπρεπε να γίνει δημοψήφισμα. Δεν μπορεί να μην ρωτάνε τον λαό γιατί κάτι τόσο σημαντικό. Δείχνουν πως δεν σέβονται τον λαό. Νομίζω πως πρέπει να γίνει δημοψήφισμα” δήλωσε ένας ηλικιωμένος άντρας (Στάϊκος, 2019).

Παράλληλα, φαίνεται ότι επικρατούσαν ανάμεικτα συναισθήματα και στη γείτονα χώρα. Αρκετοί αντιμετώπιζαν θετικά το συμβάν, ενώ άλλοι πίστευαν πως θυσίασαν πολλά.

“Στη χώρα μου συνηθίζουμε να λέμε πως οι συμβιβασμοί είναι απαραίτητοι. Ελπίζω πως κάναμε το σωστό και πως η κυβέρνηση θα υλοποιήσει τις υποσχέσεις της” δήλωσε μια γυναίκα.

“Η κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών από την Ελλάδα αποτελεί καλή είδηση, όχι μόνο για την Μακεδονία, αλλά και για την Ευρώπη και για ολόκληρο τον κόσμο” υποστηρίζει ένας νεαρός άντρας.

Οι πολίτες της Βόρειας Μακεδονίας επιθυμούσαν η χώρα τους να γίνει μέλος του NATO και να ξεκινήσει η Ευρωπαϊκή της πορεία (Στάϊκος, 2019). Επιπλέον, σε έρευνα που διεξήχθη από την εταιρεία ερευνών Public Issue το 2019, γίνεται αντιληπτή η αντίθεση των ερωτηθέντων στην υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών (65% των ερωτηθέντων), έναντι του 17% του δείγματος που τασσόταν υπέρ της και το 13% που τηρούσαν ουδέτερη στάση.

Υποενότητα 4.3.2: Οι αντιδράσεις των ελληνικών κομμάτων. Λαμβάνοντας υπόψιν τις αντιδράσεις των κομμάτων για την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών, έγινε αντιληπτό πως η πλειοψηφία τους δεν ήταν σύμφωνη με αυτή την έκβαση. Τουναντίον, το μεγαλύτερο μέρος τους εξαπέλυσε κατηγορίες κατά της ισχύουσας κυβέρνησης και χαρακτήρισε ως προδοσία την απόφαση αυτή:

“Σήμερα είναι μία δύσκολη, μία στενάχωρη μέρα για την Ελλάδα. Η κυβέρνηση, με μία ευκαιριακή πλειοψηφία, ψήφισε την επιζήμια Συμφωνία των Πρεσπών. Η κύρωσή της σημαίνει την επίσημη αναγνώριση μακεδονικής γλώσσας και

ταυτότητας στους κατοίκους των Σκοπίων για πρώτη φορά από ελληνική κυβέρνηση. Εγκαταλείπεται έτσι μία εθνική γραμμή δεκαετιών. Ο κ. Τσίπρας είπε "ναι" εκεί που όλοι οι προκάτοχοί του είπαν "όχι". Τους λόγους τους γνωρίζει μόνο ο ίδιος" δήλωσε ο πρόεδρος της ΝΔ, Κυριάκος Μητσοτάκης (Ανώνυμος, 2019).

"Ορκιζόμαστε, σαν Ένωση Κεντρώων να ανατρέψουμε και να ακυρώσουμε αυτή τη βρωμερή συμφωνία με νέο δημοψήφισμα αμέσως μετά τις εκλογές" δήλωσε εξερχόμενος της Βουλής αμέσως μετά την ψήφιση της Συμφωνίας των Πρεσπών ο πρόεδρος της Ένωσης Κεντρώων Βασίλης Λεβέντης (Ανώνυμος, 2019).

"Ο κ. Τσίπρας και η κυβέρνησή του αυτό που κατάφεραν είναι να δώσουν στη γειτονική χώρα συστατική επιστολή για την ένταξή της στο NATO και την ΕΕ. Η συμφωνία, η οποία είναι προϊόν της απροκάλυπτης παρέμβασης αυτών των δυνάμεων, στόχο έχει να προχωρήσει η ευρωπαϊκή ολοκλήρωση στα Δυτικά Βαλκάνια" επισημαίνει σε συνέντευξή του στην εφημερίδα το "Έθνος της Κυριακής", ο γενικός γραμματέας του ΚΚΕ, Δημήτρης Κουτσούμπας (Ανώνυμος, 2018).

Ενότητα 4.4: Η Συμφωνία των Πρεσπών

Η Συμφωνία των Πρεσπών συνομολογήθηκε στις 12 Ιουνίου 2018 ανάμεσα στην Ελληνική Δημοκρατία και στην Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας. Τέθηκε σε ισχύ και η γειτονική χώρα μετονομάστηκε σε Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας (Βόρεια Μακεδονία είναι το σύντομο όνομα) στις 8 Φεβρουαρίου 2019, όταν κυρώθηκε στην Αθήνα το Πρωτόκολλο Ένταξής της στο NATO και ενημερώθηκε τυπικά μέσω ρηματικής διακοίνωσης η πλευρά των Σκοπίων. Η διαδικασία πραγματοποιήθηκε υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών με σκοπό την επίλυση του ζητήματος της ονομασίας της τελευταίας. Ωστόσο, η ανάμειξη του ΟΗΕ νοήθηκε αρνητικά τόσο από την πλευρά των ελληνικών Μέσων (Καθημερινή, 2019) όσο και από ιστορικούς (Ρωμανός, 2019).

Κατά το επίσημο κείμενο της Συμφωνίας, μεταξύ άλλων, προβλέπεται ότι η ιθαγένεια των πολιτών θα είναι Μακεδονική, δηλαδή ο εκάστοτε πολίτης θα δηλώνει "Πολίτης της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας", και ο ίδιος τίτλος θα αναγράφεται σε όλα τα επίσημα ταξιδιωτικά έγγραφα. Επίσης, η Συμφωνία προβλέπει πως η επίσημη γλώσσα θα είναι η "μακεδονική", η οποία έχει ήδη αναγνωριστεί από

την Τρίτη Συνδιάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την τυποποίηση των γεωγραφικών ονομάτων, που είχε λάβει χώρα το 1977 στην Αθήνα (Καθημερινή, 2018).

Τόσο η ελληνική πλευρά όσο και η πλευρά των Σκοπίων αναγνωρίζουν πως οι όροι “Μακεδονία” και “Μακεδόνας” αναφέρονται σε διαφορετικό ιστορικό πλαίσιο και σε ξεχωριστή ιστορική κληρονομιά. Τέλος, από τη μία πλευρά, για την Ελλάδα, με τους παραπάνω όρους νοούνται τόσο η περιοχή και ο πληθυσμός της βόρειας Ελλάδας όσο και τα χαρακτηριστικά τους, καθώς και ο ελληνικός πολιτισμός, η ιστορία, η κουλτούρα και η κληρονομιά αυτής της περιοχής από την αρχαιότητα μέχρι και σήμερα (Καθημερινή, 2018). Από την άλλη πλευρά, για την Βόρεια Μακεδονία, όταν αναφέρονται οι παραπάνω όροι γίνεται κατανοητό ότι αφορούν την επικράτεια, τη γλώσσα, τον πληθυσμό και τα χαρακτηριστικά τους, με τη δική τους ιστορία, πολιτισμό και κληρονομιά, διακριτώς διαφορετικά από αυτά που αναφέρονται στο παραπάνω εδάφιο (άρθρο 7.2) (Υπουργείο Εξωτερικών - Υπουργείο ΨΗΠΤΕ / Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας).

Η Συμφωνία των Πρεσπών αντικατέστησε την Ενδιάμεση Συμφωνία του 1995 και κατήργησε την ονομασία Δημοκρατία της Μακεδονίας και την προσωρινή ονομασία Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας, μετονομάζοντας και αναγνωρίζοντας καθολικά τη χώρα ως Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας.

Από την στιγμή που υπογράφηκε η Συμφωνία των Πρεσπών δεν μπορεί να αντικατασταθεί από κάποια άλλη συμφωνία ή συνθήκη και δεν μπορεί να ανακληθεί. Οι διατάξεις της είναι νομικά δεσμευτικές και για τα δύο μέρη από άποψη Διεθνούς Δικαίου και θα παραμείνει σε ισχύ επ' αόριστον.

Κεφάλαιο Πέμπτο: Μεθοδολογία έρευνας

Στην παρούσα έρευνα, θα επιχειρηθεί να εξετασθεί η κάλυψη του πολιτικού γεγονότος της Συμφωνίας των Πρεσπών από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, και συγκεκριμένα από δύο ιδιωτικά κανάλια, τον ANT1 και το ΣΚΑΪ, η στάση των πολιτικών προσώπων απέναντι σε αυτό, καθώς επίσης οι αντιδράσεις και η στάση που τήρησε ο ελληνικός λαός αναφορικά με το εν λόγω πολιτικό, αλλά και ιστορικό γεγονός, όχι μόνο της Συμφωνίας των Πρεσπών, αλλά και του Μακεδονικού Ζητήματος γενικότερα.

Με ποιον τρόπο “καλύφθηκε” δημοσιογραφικά το σημαντικό αυτό γεγονός από τα δύο μεγάλα, ιδιωτικά κανάλια που προαναφέρθηκαν (ANT1 και ΣΚΑΪ); Ποια συναισθήματα φαίνεται να προκάλεσε η Συμφωνία των Πρεσπών και η κάλυψη των γεγονότων τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο; Πώς προβλήθηκαν οι θέσεις της κυβέρνησης (ΣΥΡΙΖΑ) και της αντιπολίτευσης (Νέα Δημοκρατία) από τα δύο εξεταζόμενα Μέσα;

Έχοντας αυτά τα ερωτήματα ως βασικό άξονα της εν λόγω έρευνας, θα μελετηθούν και θα αναλυθούν λεπτομερώς δύο αποσπάσματα από δελτία ειδήσεων του κάθε καναλιού που έχουν επιλεγεί από τον ερευνητή, καθώς επίσης και αποσπάσματα από δηλώσεις των πολιτών σχετικά με το γεγονός από τα ρεπορτάζ που πραγματοποιήθηκαν με θέμα το συλλαλητήριο. Επιλέγοντας το συγκεκριμένο γεγονός, που έχει μεγάλη πολιτική και κοινωνική σημασία, και το οποίο απασχόλησε και εξακολουθεί να απασχολεί μέχρι και σήμερα, τόσο τα παραδοσιακά όσο και τα νέα Μέσα, επιχειρείται να επιτευχθεί μια αντικειμενική και σφαιρική προσέγγιση. Θεωρήθηκε πως η ανάλυση της δημοσιογραφικής κάλυψης του πολιτικού αυτού γεγονότος θα βοηθούσε να δοθεί μια εξήγηση στον τρόπο που εκτυλίχθηκε το συμβάν και το τι επιδράσεις είχε στο κοινό. Αξίζει να σημειωθεί ότι λόγω του ότι δεν

πραγματοποιήθηκε έρευνα κοινού, τα συμπεράσματα της έρευνας βασίζονται στα δεδομένα που αντλούμε απ' τα εν λόγω αποσπάσματα. Όπως έχει υποστηρίξει και ο Gauchet, η αυθεντική άσκηση της πολιτικής αποτελεί μια αντανάκλαση του συνόλου σχετικά με τις συνθήκες μιας κοινωνίας και τον τρόπο προσανατολισμού της προς το μέλλον (Zerì κ.ά., 2019). Έτσι, γίνεται αντιληπτό πως η σχέση μεταξύ πολιτικής και επικοινωνίας είναι αδιάρρηκτη. Βασίζεται στην αμοιβαία συγκρότηση, την παράλληλη εξέλιξη, καθώς και την ανταγωνιστική συμβίωση (Tsekeris, 2008). Με την πάροδο του χρόνου, ολοένα και περισσότερο ενδιαφέρον αποκτά αυτή η αλληλόδραση ανάμεσα στα ΜΜΕ και τα πολιτικά συστήματα, που είναι ένα ζήτημα που θα μας απασχολήσει ιδιαίτερα στην παρούσα έρευνα.

Σε προηγούμενο κεφάλαιο αναλύθηκε το γεγονός πως η πολιτική έχει μετατραπεί σε μια τεχνική στην οποία μεγαλύτερη έμφαση δίνεται στο στυλ, στην εμφάνιση, στον τρόπο αυτοπαρουσίασης και προώθησης των πολιτικών προσώπων παρά στην ουσία και το περιεχόμενο των δηλώσεων και των πράξεων τους. Σε αυτό, βέβαια, συμβάλλουν και οι πρακτικές που χρησιμοποιούν τα Μέσα.

Ένα διαμεσολαβημένο γεγονός, που πέρα από πραγματικό, μέσω της αφήγησής του σε οποιαδήποτε μορφή (κείμενο, λόγος), γίνεται και αναπαριστώμενο, ασκεί ισχυρή επίδραση τόσο στις απόψεις όσο και στα συναισθήματα της κοινής γνώμης. Αποτελεί μια επικοινωνιακή κατασκευή και μια συμβολική αναπαράσταση που σαφώς έχει επιδράσεις στο δημόσιο χώρο, χωρίς να απουσιάζει η συμβολή του εκάστοτε αποδέκτη (αναγνώστης, τηλεθεατής, ακροατής) (Ψύλλα, 2010). Γι αυτό το λόγο, έχει επικρατήσει και η άποψη πως η σχέση των Μέσων τόσο με την πολιτική όσο και με την κοινωνία αποτελεί ένα άκρως διαδραστικό φαινόμενο.

Τελευταία, υπερισχύει η γνώμη πως η επιρροή των Μαζικών Μέσων στα συναισθήματα είναι σημαντική. Προβάλλουν και ερμηνεύουν θέματα και γεγονότα με τέτοιο τρόπο, με σκοπό να καθοδηγούν την κοινή γνώμη (Albanese, Belenzuela, Pinto, 2019). Ως εκ τούτου, τα Μέσα δεν αντανakλούν απλά την πραγματικότητα μέσω της δικής τους οπτικής γωνίας, αλλά μπορούν επίσης να καθορίσουν την πραγματικότητα με τη σημασία που αποδίδουν στα διάφορα θέματα (McCombs και Shaw, 1972). Έτσι προκύπτει κι η έννοια του agenda setting, δηλαδή της διαμόρφωσης της θεματολογίας, την οποία καθορίζουν τα ίδια τα Μέσα, κατευθύνοντας τους πάντες σχετικά με το πώς και τι θα σκεφτούν. Συνεπώς γίνεται

αντιληπτό ότι οι στρατηγικές που χρησιμοποιούνται για τη διαμόρφωση της θεματολογίας, και, ιδίως, της πολιτικής θεματολογίας (Padioleau, 1982), επηρεάζουν σε σημαντικό βαθμό την πολιτική γνώμη και κρίση.

Η μετάδοση των γεγονότων, και ιδίως των πολιτικών, από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης αποτελεί μία από τις πιο ουσιώδεις, αλλά και ταυτόχρονα πιο σύνθετες μεθόδους του δημοσιογραφικού χώρου. Οι στρατηγικές, αλλά και οι μέθοδοι που εφαρμόζουν τα δημοσιογραφικά Μέσα βρίσκονται στο επίκεντρο, με κύριο στόχο τη χειραγώγηση του κοινού σε συνεργασία με τους πολιτικούς - ηθοποιούς.

Το κριτήριο με το οποίο επιλέχθηκαν αυτά τα δύο κανάλια βασίστηκε στους υψηλούς δείκτες θεαματικότητας που έχουν και στο εύρος του κοινού στο οποίο απευθύνονται. Λόγω της πολυετούς εμπειρίας, της φήμης και του “ονόματος” που έχουν διαμορφώσει, θεωρητικά αποτελούν δύο από τα γνωστότερα κανάλια που ασκούν τη μεγαλύτερη δυνατή επιρροή στους πολίτες, αναφορικά όχι μόνο με τη Συμφωνία των Πρεσπών, αλλά και με πολλά ακόμη ειδησεογραφικά θέματα.

Επιπρόσθετα, το κριτήριο με το οποίο επιλέχθηκε να αναλυθεί το γεγονός του Μακεδονικού Ζητήματος, και συγκεκριμένα της Συμφωνίας των Πρεσπών, στηρίχθηκε στο ότι είναι ένα πρόσφατο και επίκαιρο πολιτικό και ιστορικό συμβάν, το οποίο άγγιξε και επηρέασε συναισθηματικά όλους τους πολίτες ανεξαιρέτως. Αναμφίβολα, αποτελεί μια είδηση υψίστης σημασίας, που επιδέχεται αναλυτικής έρευνας.

Ενότητα 5.1: Ερευνητικές μέθοδοι

Υποενότητα 5.1.1: Ποιοτική έρευνα. Σε γενικές γραμμές, η κοινωνική έρευνα αποσκοπεί στην εξέταση των αιτιακών σχέσεων μεταξύ κοινωνικών φαινομένων, προκειμένου να τους αποδώσει μια ερμηνεία (Babbie, 2011). Ως μέθοδος κοινωνικής έρευνας, η ποιοτική έρευνα, όπως έχει διατυπωθεί από τον Θεόδωρο Ιωσηφίδη (2001), έχει ως στόχο την απόδοση, εξέταση, ερμηνεία και κατανόηση φαινομένων, καταστάσεων και χαρακτηριστικών κοινωνικού περιεχομένου, δίνοντας απάντηση, κατά βάση στα ερωτήματα “πώς” και “γιατί” (Ιωσηφίδης, 2008). Η εφαρμογή μεθοδολογιών ποιοτικής φύσεως εξαρτάται από το ποιόν του ερευνητικού

προβλήματος και από τις συγκεκριμένες επιλογές που πραγματοποιεί ο ερευνητής (Ιωσηφίδης, 2003).

Υπάρχουν χιλιάδες ορισμοί που έχουν διατυπωθεί κατά καιρούς για την ποιοτική έρευνα. Ένας εξ αυτών, είναι εκείνος που διατυπώθηκε από τον επίκουρο καθηγητή κοινωνιολογίας Μάνο Σαββάκη (2013), ο οποίος περιγράφει την ποιοτική έρευνα ως ένα μέσο κατανόησης της καθημερινότητας και σε βάθος μελέτης των πρακτικών που χρησιμοποιούν τα δρώντα υποκείμενα μέσω της χρήσης της ερμηνευτικής κοινωνιολογίας.

Ως επιστημονική μέθοδος, η ποιοτική έρευνα αποβλέπει στη διαμόρφωση μιας ολικής και σφαιρικής αντίληψης για τα πράγματα, ωστόσο, για πολλούς χαρακτηρίζεται ως υποκειμενική. Στα πλαίσια μιας τέτοιας έρευνας, η συμμετοχική παρατήρηση, οι συνεντεύξεις, οι μελέτες περίπτωσης είναι μερικά δείγματα των κυρίαρχων εργαλείων που χρησιμοποιούνται από τους ερευνητές. Ανάμεσα σε αυτά τα εργαλεία, βρίσκεται και η ανάλυση περιεχομένου ή αλλιώς η ανάλυση οπτικοακουστικών Μέσων, μεθοδολογικά εργαλεία που θα αξιοποιηθούν στην εν λόγω εργασία, προκειμένου να εξετασθούν τα συναισθήματα που προκλήθηκαν στο ελληνικό κοινό από τον τρόπο κάλυψης του ζητήματος των Σκοπίων, μέσω της οπτικής γωνίας των δύο ιδιωτικών καναλιών που προείπαμε.

Γενικότερα, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, οι ποιοτικές έρευνες απαντούν στα ερωτήματα “τι συμβαίνει;” και “πώς ερμηνεύεται αυτό;”, γι’ αυτό το λόγο απαιτείται η μελέτη που γίνεται να είναι πολύ λεπτομερής και να γίνεται σε βάθος και με μεγάλη προσοχή. Ο σχεδιασμός της ποιοτικής έρευνας συνιστά μια κυκλική και επαναλαμβανόμενη διαδικασία (Ιωσηφίδης, 2008). Ωστόσο, όπως συμβαίνει και με όλες τις ερευνητικές μεθόδους, έτσι και η ποιοτική έρευνα δεν είναι απολύτως και εξ ολοκλήρου ορθή. Ιδίως, σε αυτού του είδους την έρευνα, τα δεδομένα είναι δυνατόν είτε να ποσοτικοποιηθούν είτε να συμπληρωθούν και να ενισχυθούν με ποσοτικά στοιχεία (Ιωσηφίδης, 2003). Συνεπώς, οι προσωπικές αντιλήψεις του ερευνητή, η συμμετοχή του στη διαδικασία και οι περιορισμένες δυνατότητες που παρουσιάζει, είναι μερικά από τα μειονεκτήματά της. Σε κάθε περίπτωση, τονίζεται η σημασία όλη η διαδικασία να απαντά στους δεοντολογικούς κανόνες όσο το δυνατόν περισσότερο, καθώς και να δίνεται μέριμνα στον έλεγχο του ίδιου του ερευνητή (Ιωσηφίδης, 2008).

Υποενότητα 5.1.2: Ανάλυση περιεχομένου. Ως ποιοτική ερευνητική μέθοδος, η ανάλυση περιεχομένου επεξεργάζεται δευτερογενές ποιοτικό υλικό, το οποίο λαμβάνει ποικίλες μορφές, όπως κείμενα, συνεντεύξεις, εικόνες και άλλα συναφή (Κυριαζή, 1999). Τις περισσότερες φορές, η ανάλυση περιεχομένου εφαρμόζεται σε υλικό, το οποίο πηγάζει από τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας (Ιωσηφίδης, 2003).

Στον χώρο της κοινωνικής έρευνας, την εν λόγω μέθοδο εισήγαγε ο Αμερικανός πολιτικός επιστήμονας Harold Lasswell (1948), ο οποίος ανέπτυξε τη θεωρία πως στο παραδοσιακό σχήμα κάθε επικοινωνίας υφίσταται ένας πομπός, που απευθύνει ένα μήνυμα σε έναν ή περισσότερους αποδέκτες (Τζάνη, 2005). Ο δημιουργός της ανάλυσης περιεχομένου, Lasswell, συνόψισε τη θεωρία του στην πρόταση: “Ποιος λέει κάτι με κάποιον τρόπο σε κάποιον, με κάποιο αποτέλεσμα” (Κόλλιας, 2014). Η θεωρία που ανέπτυξε ο Lasswell αποτελεί το βασικό πυλώνα της επικοινωνιολογίας.

Επιπρόσθετα, ένας από τους αρχικούς ορισμούς που αποδόθηκαν στην ανάλυση περιεχομένου ήταν αυτός του Bernard Berelson, συνεργάτη του Harold Lasswell. Κατά τον Berelson, η έννοια της ανάλυσης περιεχομένου αναφέρεται στην “ερευνητική μέθοδο για την αμερόληπτη, οργανωμένη και ποσοτική περιγραφή του έκδηλου περιεχομένου της επικοινωνίας” (Κόλλιας, 2014). Ο Berelson (1952) υποστήριξε πως η συγκεκριμένη μέθοδος είναι κατάλληλη κατά κύριο λόγο σε δηλωτικά υλικά επικοινωνίας, διότι οι ερμηνείες για ένα υλικό δεν περιορίζονται σε μια και μοναδική, αλλά μπορεί να είναι περισσότερες, αναλόγως πως εκλαμβάνει το μήνυμα ο αποδέκτης, σε κάθε περίπτωση (Κόλλιας, 2014).

Επιπλέον, κατά τον Krippendorff (1980) η ανάλυση περιεχομένου θεωρείται μια τεχνική έρευνας που αποσκοπεί στη δημιουργία έγκυρων και επαναλήψιμων αναφορών από δεδομένα στο πλαίσιό τους (Dominick & Wimmer, 2014). Ακόμη, σύμφωνα με τον Robert Weber (1990), η ανάλυση περιεχομένου αποτελεί μια ερευνητική τεχνική, η οποία ακολουθεί κάποιους συγκεκριμένους κανόνες, ώστε να εξαχθούν έγκυρα συμπεράσματα από την ανάλυση γραπτών κειμένων.

Υποενότητα 5.1.3: Τι επιτυγχάνεται μέσω της ανάλυσης περιεχομένου; Εν κατακλείδι, αυτό που συμπεραίνεται είναι ότι η ανάλυση περιεχομένου συνιστά μια ιδιαίτερα ευέλικτη μέθοδο, η οποία μπορεί να εφαρμοστεί σε πολλά και διαφορετικά

επικοινωνιακά Μέσα και η οποία επιχειρεί να ποσοτικοποιήσει τόσο με συστηματικό όσο και με επαναλήψιμο τρόπο το εκάστοτε περιεχόμενο (Bryman, 2017). Μέσω αυτής της μεθόδου εξετάζονται όλα τα στοιχεία της επικοινωνίας στο σύνολό τους, τα οποία πρακτικώς συγκεφαλαιώνονται στα παρακάτω ερωτήματα: “ποιος είπε τι, σε ποιον, γιατί και με ποιον τρόπο”. Επίσης, με την ανάλυση περιεχομένου δίνεται έμφαση “στην τυποποίηση των σχέσεων μεταξύ των στοιχείων και των θεμάτων, η οποία επιτρέπει την αποκάλυψη της δομής του υπό εξέταση κειμένου” (Grawitz, 1979, σ. 4).

Με τη χρήση αυτής της μεθόδου, ο ερευνητής είναι σε θέση να μετατρέψει υλικό ποιοτικής φύσεως, όχι μόνο σε ποιοτικά αλλά και σε ποσοτικά, μετρήσιμα δεδομένα. Το υλικό προέρχεται από δευτερογενείς πηγές καθώς αναλύονται κείμενα, τα οποία έχουν ήδη δημοσιευθεί, όπως δημοσιογραφικά άρθρα, συνεντεύξεις, ομιλίες σημαντικών προσώπων ανάμεσα σε άλλα. Η ανάλυση περιεχομένου αποτελεί μια ιδιαίτερα διαφανή διαδικασία που μπορεί να χρησιμοποιηθεί για την παράθεση και τη διερεύνηση μεγάλων ποσοτήτων δεδομένων. Ο τρόπος κωδικοποίησης, καθώς και το στάδιο της δειγματοληψίας, στην ανάλυση περιεχομένου, προσδιορίζονται εξ αρχής και με ιδιαίτερη σαφήνεια, γι αυτό και συχνά θεωρείται αντικειμενική σε σύγκριση με άλλες μεθόδους ανάλυσης (Bryman, 2017). Θετικό, επίσης, στοιχείο της είναι ότι αποτελεί την ιδανική ερευνητική μέθοδο, η οποία μπορεί να φανεί χρήσιμη, ώστε να εξαχθούν ορισμένα συμπεράσματα για τις προθέσεις, τα κίνητρα και τους σκοπούς του επικοινωνητή, καθώς και την επιρροή που επιφέρει το μήνυμα στον εκάστοτε αποδέκτη.

Στην παρούσα εργασία, η συγκεκριμένη μέθοδος θα εφαρμοστεί στα πλαίσια της παραγωγικής λογικής, δηλαδή η θεωρία θα επιβεβαιωθεί μέσα από τα δεδομένα, δεν θα παραχθεί από αυτά. Τα ερευνητικά ερωτήματα που τέθηκαν παραπάνω θα απαντηθούν από τα δευτερογενή στοιχεία, τα οποία προκύπτουν ήδη από το περιεχόμενο (Κυριαζή, 2011). Ουσιαστικά, ως μέθοδος θα χρησιμοποιηθεί η ανάλυση περιεχομένου, η οποία συλλέγει τον όγκο των δεδομένων, ώστε να διευκολυνθεί η ερμηνεία τους. Η μέθοδος αυτή θεωρήθηκε ως η καταλληλότερη, δεδομένου ότι το υλικό που θα χρησιμοποιηθεί για την έρευνα αντλείται από τα Μέσα και συγκεκριμένα από δελτία ειδήσεων, άρα αποτελεί δευτερογενές υλικό. Η ανάλυση περιεχομένου είναι η κατεξοχήν μέθοδος που χρησιμοποιείται για την ανάλυση

δευτερογενών πηγών, όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Επίσης, τα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί αφορούν τον τρόπο προβολής του συλλαλητηρίου από τα Μέσα, τα κίνητρα και τους σκοπούς των επικοινωνητών, καθώς και την επιρροή που αυτά ασκούν στους αποδέκτες - τηλεθεατές. Συνεπώς, χρησιμοποιείται μία μέθοδος που είναι σε θέση να αναδείξει το γιατί και το πώς μεταφέρεται η είδηση του συλλαλητηρίου και αυτή η μέθοδος είναι η ανάλυση περιεχομένου.

Από το σύνολο των δελτίων των δύο καναλιών που έχουν επιλεγεί και έχουν ως θεματολογία τους το συλλαλητήριο που έλαβε χώρα στο Σύνταγμα στις 4 Φεβρουαρίου του 2018, προκειμένου να μην υπογραφεί η Συμφωνία των Πρεσπών, θα επιλεγθούν τυχαία δεδομένα και θα οργανωθούν με ορισμένη σειρά, ώστε να καταλήξουν σε εύλογα συμπεράσματα.

Ενότητα 5.2: Στάδια ανάλυσης περιεχομένου

Μετά την ολοκλήρωση των δύο πρώτων βασικών σταδίων της ανάλυσης περιεχομένου, δηλαδή της βιβλιογραφικής επισκόπησης και αποσαφήνισης του αντικειμένου που θα εξεταστεί, τη σκυτάλη παίρνει το τρίτο στάδιο που σχετίζεται με τον προσδιορισμό των μονάδων καταγραφής και ανάλυσης. Στη συγκεκριμένη έρευνα που θα διεξαχθεί οι μονάδες καταγραφής είναι τα αποσπάσματα των ρεπορτάζ των δύο ιδιωτικών καναλιών που έχουν επιλεγεί, δηλαδή του ANT1 και του ΣΚΑΪ και οι μονάδες ανάλυσης είναι η γλώσσα, η εικόνα - στάση σώματος και η μουσική επένδυση συνδυαστικά με τις λεζάντες των δελτίων.

Υποενότητα 5.2.1: Μονάδα καταγραφής και κατηγοριοποίηση. Από τη στιγμή που ο ερευνητής θα καταλήξει στα ερευνητικά του ερωτήματα, ένα από τα σημαντικότερα βήματα της ανάλυσης περιεχομένου αποτελεί ο προσδιορισμός της μονάδας καταγραφής των δεδομένων. Ως μονάδα καταγραφής σε μια έρευνα τέτοιου είδους μπορεί να χαρακτηριστεί είτε μια ορισμένη λέξη (που αποτελεί τη μικρότερη μονάδα καταγραφής) είτε ακόμη και ολόκληρο το υπό ανάλυση κείμενο. Μονάδα καταγραφής, επίσης, μπορεί να θεωρηθεί ολόκληρο το κείμενο σε περίπτωση που η

έρευνα στοχεύει στον προσδιορισμό των βασικών στοιχείων που το καθορίζουν (Κυριαζή, 2011).

Στην έρευνα που θα πραγματοποιηθεί, μονάδες καταγραφής θα αποτελέσουν οι θεματικές που αναλύονται καθ' όλη τη διάρκεια των αποσπασμάτων. Το υλικό που θα εξεταστεί, όπως έχει ήδη ειπωθεί, αποτελείται από αποσπάσματα διαλεγμένων δημοσιογραφικών ρεπορτάζ των δύο ιδιωτικών καναλιών, ANT1 και ΣΚΑΪ, τα οποία έχουν επιλεγεί με κριτήριο την τότε επικαιρότητα. Ειδικότερα, τα κομμάτια που έχουν προκριθεί, αφορούν την κάλυψη του μεγαλειώδους συλλαλητηρίου που πραγματοποιήθηκε στο Σύνταγμα για το ονοματολογικό ζήτημα των Σκοπίων. Ερευνώντας αυτά τα συγκεκριμένα ρεπορτάζ που προβάλλονται και αναλύοντας, μέσω της απομαγνητοφώνησης, τις συναισθηματικά φορτισμένες λέξεις, το ύφος και τις εκφράσεις με τις οποίες περιγράφουν οι δημοσιογράφοι τα όσα διαδραματίστηκαν, λαμβάνοντας ταυτόχρονα υπόψιν και τις δηλώσεις στις οποίες προέβησαν οι διαδηλωτές και ορισμένα πολιτικά πρόσωπα, επιχειρείται να μελετηθεί αν και κατά πόσο επιβεβαιώνονται όλα όσα έχουν αναλυθεί εκτενώς στο θεωρητικό πλαίσιο. Παράλληλα, εξετάζεται και το πώς τα γεγονότα πλαισιώθηκαν και παρουσιάστηκαν από τα προαναφερθέντα κανάλια, όσον αφορά και τη χρήση άλλων εργαλείων, όπως λεζάντες, μουσική και πλάνα.

Επόμενο και εξίσου βασικό στάδιο της ανάλυσης περιεχομένου αποτελεί η κατηγοριοποίηση, καθόσον αποτελεί τον κορμό αυτού του είδους έρευνας. Αντίθετα απ' ότι συμβαίνει στην ποσοτική έρευνα, στην ποιοτική ανάλυση περιεχομένου τα παρόντα στοιχεία αντιπαρατίθενται με αρχικές και ισχύουσες κατηγορίες και, ανάλογα με την καταλληλότητά τους, αναπροσαρμόζονται ή οριστικοποιούνται (Κυριαζή, 2011). Οι κατηγορίες καθορίζονται από το σκοπό της έρευνας και το συνολικό θεωρητικό της πλαίσιο, ενώ πρωταρχικό ζήτημα φαίνεται να είναι η απόφαση του ερευνητή για το αν θα δώσει περισσότερη έμφαση στο έκδηλο ή το λανθάνον περιεχόμενο. Επικεντρώνοντας την προσοχή στα έκδηλα νοήματα, επιτυγχάνεται η αντικειμενικότητα, γεγονός που προσδίδει στην ίδια την έρευνα αξιοπιστία.

Όπως αναφέρει και ο καθηγητής Klaus Krippendorf (2003), κατά τη διεξαγωγή της κωδικοποίησης, ο ερευνητής, στηριζόμενος στις κατηγορίες που έχει

ήδη διαμορφώσει, ερμηνεύει το περιεχόμενο της υπό εξέταση επικοινωνιακής μονάδας.

Λαμβάνοντας υπόψιν τα προαναφερθέντα σχετικά με την ερμηνευτική απόδοση του περιεχομένου από τον ίδιο τον ερευνητή και την παραγωγή πλήθους νοημάτων, στην εν λόγω έρευνα θα επιχειρηθεί η απαρίθμηση και η ερμηνεία των μονάδων ανάλυσης που έχουν οριστεί, δηλαδή της γλώσσας, της εικόνας, της γλώσσας του σώματος, της μουσικής πλαισίωσης και των λεζαντών. Συγκεκριμένα, θα επεξηγήσουμε τα νοήματα που υποβόσκουν πίσω από κάθε λέξη, ή τονισμό ή εναλλαγή ύφους καθ' όλη τη διάρκεια των επιλεγμένων αποσπασμάτων των δελτίων ειδήσεων που θα αναλυθούν, αναφορικά με την κάλυψη και την πλαισίωση του συλλαλητηρίου για το ζήτημα της ονοματοδοσίας των Σκοπίων, από τα δύο Μέσα και τους δημοσιογράφους τους.

Υποενότητα 5.2.2: Κωδικοποίηση. Προχωρώντας στο στάδιο της κωδικοποίησης, το οποίο χαρακτηρίζεται ως πυρήνας της ανάλυσης περιεχομένου και κατά κάποιον τρόπο αποτελεί συνέχεια της κατηγοριοποίησης, ανάλογα με το σύστημα κωδικοποίησης που επιλέγει ο ερευνητής, τόσο ο βαθμός πιστότητας των μετρήσεων όσο και η απαιτούμενη διάρκεια για την κωδικοποίηση του υλικού, ποικίλλουν (Κυριαζή, 2011).

Αρχικά, αυτά που πρέπει να επισημανθούν είναι τα διαρθρωτικά στοιχεία της κωδικοποίησης, δηλαδή η κατασκευή κατηγοριών. Οι κατηγορίες είναι αναγκαίο να οριστούν με μεγάλη λεπτομέρεια, ακρίβεια και σαφήνεια, έτσι ώστε οι κωδικογράφοι να συμφωνούν, σε μεγάλο βαθμό, στο υλικό που θα κατηγοριοποιηθεί σε ένα κωδικό (Αθανασίου, Καραμούζης, Κιμουρτζής, Κόκκινος, Κυπριώτης, Παπαγεωργίου, Παπαγεωργίου, Τραντάς, 2016, σ. 15).

Στην ανάλυση περιεχομένου που αφορά τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, οι μετρήσεις, γίνονται είτε με βάση το χρόνο είτε με βάση τον χώρο που κάλυπτε το υπό έρευνα περιεχόμενο, αλλά υπάρχουν και εναλλακτικές μορφές μέτρησης. Συγκεκριμένα, μια μορφή μέτρησης είναι η ονομαστική, που αφορά την παρουσία ή απουσία της κατηγορίας στη μονάδα καταγραφής.

Στα αποσπάσματα που θα αναλύσουμε, εφαρμόζεται η ονομαστική μέτρηση. Ειδικότερα, τα δελτία θα χωριστούν σε κατηγορίες με βάση τις μονάδες ανάλυσης που προαναφέρθηκαν και θα επιχειρηθεί να επεξηγηθεί η ερμηνεία των μονάδων αυτών με αναφορές στα αυτούσια λόγια των παρουσιαστών ή των ρεπόρτερ και θα δοθεί έμφαση στις συνεχείς επαναλήψεις στις ίδιες θεματικές, όπως για παράδειγμα στον όγκο του συλλαλητηρίου, στις περιοχές απ' όπου έφτασαν οι διαδηλωτές και στον κεντρικό ομιλητή της συγκέντρωσης, Μίκη Θεοδωράκη.

Υποενότητα 5.2.3: Δειγματοληψία. Με τον όρο “δειγματοληψία” γίνεται αναφορά στην επιλογή ενός τμήματος από ένα γενικό σύνολο. Η διαδικασία αυτή στέφεται από επιτυχία όταν η λήψη των δειγμάτων που έχει γίνει οδηγεί τον ερευνητή σε κάποια γενικεύσιμα και ακριβή αποτελέσματα. Στην ποιοτική έρευνα, σκοπός της δειγματοληψίας είναι να ανακαλύψει τις πλούσιες περιπτώσεις (information-rich cases), δηλαδή τις περιπτώσεις εκείνες οι οποίες θεωρούνται ιδανικές για εις βάθος μελέτη κι από τις οποίες ο εκάστοτε ερευνητής μπορεί να μάθει πολλά σχετικά με ζητήματα κεντρικής σημασίας για τον σκοπό της έρευνας (Ισαρη, Πουρκός, 2015).

Σε γενικές γραμμές, το δειγματοληπτικό στάδιο αποτελεί πολύ βασικό μέρος του ερευνητικού σχεδιασμού, καθώς η επιλογή του δείγματος από τον ερευνητή έχει αντίκτυπο τόσο στην ποιότητα των στοιχείων όσο και στα τελικά συμπεράσματα.

Η συνολική διαδικασία της δειγματοληψίας χωρίζεται σε δύο μεγάλες κατηγορίες την πιθανοτική δειγματοληψία, σύμφωνα με την οποία κάθε μονάδα του πληθυσμού μπορεί να συμπεριληφθεί στο δείγμα, και την μη - πιθανοτική δειγματοληψία, κατά την οποία η εξαγωγή δείγματος στηρίζεται σε τεχνικές, όπου δε γίνεται χρήση του νόμου των πιθανοτήτων.

Στο θέμα του Μακεδονικού Ζητήματος που ερευνάται θα χρησιμοποιηθεί μη - πιθανοτική δειγματοληψία και, συγκεκριμένα, η σκόπιμη δειγματοληψία. Στη σκόπιμη δειγματοληψία,

γίνεται αξιοποίηση της πρότερης γνώσης των ερευνητών και κυρίως επιλέγονται οι συμμετέχοντες, ώστε να εξυπηρετούν τους γενικούς και ειδικούς στόχους της ερευνητικής διαδικασίας. Δηλαδή επιλέγονται συμμετέχοντες, οι οποίοι να πληρούν κάποιο ή κάποια κεντρικά χαρακτηριστικά που συνάδουν με το σκοπό και το χαρακτήρα της εκάστοτε ποιοτικής έρευνας (Ιωσηφίδης, 2008, σ.64).

Τα δελτία ειδήσεων που θα αναλυθούν, επιλέχθηκαν σκόπιμα, ώστε το δείγμα να είναι, κατά την κρίση του ερευνητή, όσο το δυνατόν πιο αντιπροσωπευτικό. Ο λόγος που θα χρησιμοποιηθεί η σκόπιμη δειγματοληψία είναι διότι με αυτή τη μέθοδο θα εξυπηρετηθεί ορθότερα ο σκοπός και τα ερωτήματα της έρευνας και θα εξαχθούν όσο το δυνατόν πιο έγκυρα και αντιπροσωπευτικά συμπεράσματα.

Ενότητα 5.3: Διαδικασία προσέγγισης της έρευνας

Προκειμένου να διεξαχθεί η έρευνα για το Μακεδονικό Ζήτημα και να προκύψουν κάποια εύλογα και έγκυρα συμπεράσματα, ακολουθήθηκαν και τηρήθηκαν κάποια συγκεκριμένα και προκαθορισμένα βήματα.

Ως βασικό δείγμα για την ανάλυση επιλέχθηκαν δύο γνωστά ελληνικά ιδιωτικά κανάλια, ο ANT1 και το ΣΚΑΪ, από το σύνολο των πέντε γνωστότερων και βασικότερων ελληνικών ιδιωτικών καναλιών (ANT1, MEGA, ΣΚΑΪ, ALPHA, STAR), με κύριο κριτήριο την επιρροή που ασκούν, όπως δείχνουν και οι δείκτες τηλεθέασης (Nielsen, 2018), στο ευρύτερο κοινό στο οποίο απευθύνονται και το οποίο τα παρακολουθεί. Από αυτά τα δύο κανάλια, ο ερευνητής αποφάσισε να προχωρήσει στην επιλογή αποσπασμάτων που προέρχονταν από δελτία ειδήσεων και είχαν ως θεματολογία την κάλυψη του συλλαλητηρίου που πραγματοποιήθηκε στο Σύνταγμα, στις 4 Φεβρουαρίου του 2018, ως συνέχεια εκείνου που είχε προηγηθεί στη Θεσσαλονίκη, στις 21 Ιανουαρίου του 2018. Η συγκεκριμένη επιλογή έγινε καθώς ο ερευνητής έκρινε ότι τα συναισθήματα του κοινού, τα οποία μελετώνται στην έρευνα, αντικατοπτρίζονται πολύ έντονα στα παρόντα αποσπάσματα. Αυτό διότι απλά και μόνο το γεγονός ότι παρευρέθηκαν στο συλλαλητήριο για να διαδηλώσουν, αποτελεί έκφραση γνώμης και υιοθέτηση μιας συγκεκριμένης θέσης και στάσης.

Επιπρόσθετα, τα δύο ειδησεογραφικά δελτία που επιλέχθηκαν προς ανάλυση, προβλήθηκαν στα αντίστοιχα ιδιωτικά κανάλια της τηλεόρασης (ANT1 και ΣΚΑΪ) την ίδια ημέρα, Κυριακή 4 Φεβρουαρίου του 2018. Το πρώτο απόσπασμα που αναλύθηκε, αυτό του ANT1, ήταν μικρότερης διάρκειας από εκείνο του ΣΚΑΪ. Ειδικότερα, του ANT1 ήταν διάρκειας σαράντα εννέα λεπτών και δύο δευτερολέπτων (49:02) από τα οποία αναλύθηκαν σχεδόν τα μισά, συγκεκριμένα αναλύθηκε μέχρι το

εικοστό δεύτερο λεπτό (22:31), καθώς το υπόλοιπο δελτίο αφορούσε άλλη θεματολογία. Το απόσπασμα του ANT1 που επιλέχθηκε για απομαγνητοφώνηση και ανάλυση αποτελεί τμήμα του βραδινού δελτίου ειδήσεων της 4ης Φεβρουαρίου του 2018, στο οποίο περιλαμβάνονται ρεπορτάζ δημοσιογράφων, δηλώσεις και συνθήματα διαδηλωτών που ταξίδεψαν απ' όλες τις γωνιές της Ελλάδας, προκειμένου να δώσουν το παρόν στο εν λόγω συλλαλητήριο, καθώς και τμήματα από σημαντικές ομιλίες, όπως αυτή του Μίκη Θεοδωράκη και του μητροπολίτη Σύρου, Δωρόθεου.

Αντίθετα, το αντίστοιχο απόσπασμα του ΣΚΑΪ που επιλέχθηκε είχε διάρκεια μία ώρα, τριάντα πέντε λεπτά και επτά δευτερόλεπτα (1:35:07) και αναλύθηκε ολόκληρο. Μάλιστα αποτελείται από δύο μέρη. Από το πρώτο λεπτό έως και το εικοστό δεύτερο παρακολουθούμε μέρος του μεσημβρινού δελτίου, το οποίο προβάλλει σε ζωντανή σύνδεση ρεπορτάζ, ομιλίες και δηλώσεις πολιτών πριν την έναρξη των ομιλιών του συλλαλητηρίου, ενώ από το εικοστό τρίτο λεπτό μέχρι το τέλος του βίντεο παρακολουθούμε την ζωντανή μετάδοση του συλλαλητηρίου, η οποία περιλαμβάνει την κύρια ομιλία, αυτή που εκφώνησε ο βασικός ομιλητής, ο Μίκης Θεοδωράκης, καθώς και τις ομιλίες του μητροπολίτη Σύρου, Δωρόθεου, και του συνταγματολόγου, Γιώργου Κασσιμάτη, ρεπορτάζ και δηλώσεις των διαδηλωτών, καθώς επίσης παρεμβάσεις και σχολιασμό από τους παρουσιαστές και τους καλεσμένους τους. Αυτό δικαιολογεί και τη μεγάλη διαφορά της διάρκειας μεταξύ των δύο αποσπασμάτων. Η χρονική διάρκεια των δύο αποσπασμάτων αποτελεί και τη βασική τους διαφορά.

Έχοντας καταλήξει στην επιλογή των αποσπασμάτων που θα αναλύονταν, ο ερευνητής πραγματοποίησε την απομαγνητοφώνησή τους, χρησιμοποιώντας τα απαραίτητα σύμβολα, που απαριθμούνται παρακάτω. Εν συνεχεία, προχώρησε στο διαχωρισμό των δεδομένων σε μονάδες ανάλυσης, οι οποίες συνοψίζονται σε πέντε: γλώσσα, εικόνα, στάση σώματος, μουσική επένδυση και λεζάντες και στην κωδικοποίηση, δηλαδή την απόδοση νοήματος στις μονάδες ανάλυσης. Ύστερα, ο ερευνητής επιχείρησε την λεπτομερή παράθεση και ανάλυση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από τις μονάδες ανάλυσης και κατέληξε σε εύλογα συμπεράσματα, τα οποία φάνηκαν ιδιαίτερα ενδιαφέροντα.

Ενότητα 5.4: Απομαγνητοφώνηση

Τα σύμβολα της απομαγνητοφώνησης που χρησιμοποιήθηκαν για την ανάλυση των επιλεγμένων αποσπασμάτων προέρχονται από τον ιστότοπο του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών corpus. Συγκεκριμένα, χρησιμοποιήθηκαν τα παρακάτω σύμβολα που παρατίθενται στον πίνακα:

ΣΥΜΒΟΛΑ	ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ
(.)	Παύση μικρότερη του δευτερολέπτου
(0.3)	Διάρκεια παύσης (π.χ 3 δευτερόλεπτα)
:	Επιμήκυνση φθόγγου
[{	Επικάλυψη λόγου δύο ομιλητών
<u>Λέξη</u>	Έμφαση σε κάποιες λέξεις
ΛΕΞΗ	Ανύψωση της χροιάς της φωνής
↑	Απότομη άνοδος του ύψους της φωνής
>λέξη<	Γρήγοτερη εκφορά κάποιας λέξης
<λέξη>	Αργή εκφορά κάποιας λέξης
^	Όταν ενώνονται δύο λέξεις στη σειρά και ηχηροποιείται η επόμενη λέξη
“...” ή italics	Πλάγιος Λόγος
(xxx)	Τμήμα του λόγου που δεν κατανοείται
((σχόλιο))	Σχόλια του ερευνητή

Πίνακας 1: Σύμβολα Απομαγνητοφώνησης

Ενότητα 5.5: Ζητήματα εγκυρότητας και αξιοπιστίας

Η επιτυχία της ανάλυσης περιεχομένου κρίνεται από το πόσο έγκυρη και αξιόπιστη είναι σαν ερευνητική μέθοδος. Με τον όρο αξιοπιστία, ουσιαστικά, αναφερόμαστε στο κατά πόσο η έρευνα που διεξάγεται είναι αντικειμενική. Σχετίζεται με τη σταθερότητα του αποτελέσματος σε επαναληπτικές μετρήσεις, υπό παρεμφερείς συνθήκες. Πρακτικά, αυτό σημαίνει ότι ανεξάρτητα με το ποιος πραγματοποίησε ή και σε ποια χρονική στιγμή την έρευνα, τα αποτελέσματα πρέπει να καταλήγουν στο ίδιο συμπέρασμα (Ηγουμενάκης, Κοτζαϊβάζογλου, σ.84). Ο έλεγχος της αξιοπιστίας μιας μεθόδου βασίζεται στην αντιστοίχιση διαφορετικών σειρών αποτελεσμάτων, είτε τα τελευταία προέρχονται από το ίδιο εργαλείο σε ξεχωριστές χρονικές περιόδους είτε από διαφορετικά εργαλεία του ίδιου χαρακτηριστικού είτε από ξεχωριστές μονάδες μέτρησης του ίδιου εργαλείου (Μιχαλοπούλου, 1992, σ. 23-25).

Εφόσον η αξιοπιστία σχετίζεται με τη σταθερότητα των αποτελεσμάτων, για να βεβαιωθεί ο ερευνητής ότι η μελέτη είναι αξιόπιστη, θα πρέπει να την επαναλάβει, κάτι το οποίο στην παρούσα έρευνα και τη δεδομένη χρονική στιγμή καθίσταται αδύνατον. Ωστόσο, ο ερευνητής θεωρεί ότι η έρευνα είναι αξιόπιστη δεδομένου ότι τα όλα στοιχεία συγκεντρώθηκαν και αναλύθηκαν με ακρίβεια και ότι το θεωρητικό και ερμηνευτικό πλαίσιο της έρευνας είναι σε θέση να εφαρμοστεί και να ερμηνεύσει αντίστοιχα φαινόμενα (Ιωσηφίδης, 2008).

Σχετικά με την εγκυρότητα, αυτή αφορά το αν και κατά πόσο μία μεταβλητή αντιπροσωπεύει αυτό που ο ερευνητής θέλει να εξετάσει ή να μετρήσει (Krippendorff, 1981, Weber, 1990, Ζαφειρόπουλος και Πασχαλούδης, 2002). Η σχέση που διατηρείται μεταξύ αξιοπιστίας και εγκυρότητας έγκειται στο ότι η αξιοπιστία αποτελεί απαραίτητη, αλλά όχι ικανή συνθήκη για να επιφέρει την εγκυρότητα (Krippendorff, 1980 και Sepstrup 1981). Αυτό σημαίνει ότι η ύπαρξη υψηλής αξιοπιστίας δεν υποδηλώνει πάντοτε την ύπαρξη υψηλής εγκυρότητας (Ηγουμενάκης, Κοτζαϊβάζογλου, σ.84). Ο ερευνητής, προκειμένου να διαφυλάξει την εγκυρότητα της έρευνάς του, οφείλει να σκεφτεί αν οι προς χρήση μέθοδοι προσφέρουν την ιδανική πληροφόρηση.

Στην συγκεκριμένη έρευνα, επιλέχθηκε η καταλληλότερη, κατά την κρίση του ερευνητή, μέθοδος για τη μελέτη της κάλυψης του συλλαλητηρίου που αφορούσε την εναντίωση του ελληνικού λαού στη Συμφωνία των Πρεσπών. Η μελέτη που

πραγματοποιήθηκε θεωρείται έγκυρη, καθώς τα αποτελέσματά της αφενός συνάδουν με τη θεωρία και αφετέρου απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα που έχουν τεθεί. Συνεπώς, οι μεταβλητές που μετρήθηκαν ανταποκρίνονται στο ζητούμενο της έρευνας.

Ενότητα 5.6: Ζητήματα δεοντολογίας

Όπως συμβαίνει και με όλες τις ερευνητικές μεθόδους, έτσι και η ανάλυση περιεχομένου ενέχει κάποια ζητήματα που αφορούν τη δεοντολογία. Ο εκάστοτε ερευνητής οφείλει να είναι αντικειμενικός, ειλικρινής και να παραθέτει τα στοιχεία με διαφάνεια. Δεν θα πρέπει να αγνοεί στοιχεία ή να προωθεί εκείνα τα δεδομένα που ευνοούν μια συγκεκριμένη υπόθεση. Όλα τα στάδια της διαδικασίας, δηλαδή ο ερευνητικός σχεδιασμός, η θεωρητική προσέγγιση, καθώς και τα αποτελέσματα της έρευνας θα πρέπει να περιγράφονται και να εξετάζονται με ακρίβεια και διαφάνεια.

Στην έρευνα που διεξήχθη, ο ερευνητής έλαβε υπόψιν όλα τα παραπάνω και γι αυτό το λόγο συγκεντρώθηκαν όσο το δυνατόν περισσότερα δεδομένα και παρουσιάστηκαν στους αναγνώστες πλήρως (όλη η απομαγνητοφώνηση είναι αναρτημένη στο παράρτημα της εργασίας) έτσι ώστε να εξασφαλιστεί η διαφάνεια της έρευνας. Επιπρόσθετα, όλα τα βήματα της έρευνας περιγράφηκαν με λεπτομέρεια, χωρίς να παραληφθεί καμία διαδικασία από αυτές που εφαρμόστηκαν. Τέλος, η ανάλυση των δεδομένων πραγματοποιήθηκε όσο το δυνατόν πιο σφαιρικά, αντικειμενικά και αποστασιοποιημένα.

Κεφάλαιο Έκτο: Αποτελέσματα

Αξίζει να σημειωθεί ότι το μεγάλο αυτό ιστορικό και πολιτικό, ταυτόχρονα, συμβάν που φαίνεται να δίχασε την κοινή γνώμη προβλήθηκε έντονα και απασχόλησε τόσο τα δύο αυτά μεγάλα κανάλια που εξετάζονται στην παρούσα έρευνα όσο και όλα τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, είτε παραδοσιακά είτε νέα.

Ενότητα 6.1: Γλώσσα

Ξεκινώντας από την πρώτη μονάδα καταγραφής που, όπως αναφέραμε είναι η γλώσσα, παρατηρήθηκαν πολλές ομοιότητες, αλλά ταυτόχρονα και αρκετές διαφορές μεταξύ των δύο αποσπασμάτων, οι οποίες, κατά κύριο λόγο, οφείλονται και στην βασική τους διαφορά, η οποία αναφέρθηκε ανωτέρω.

Εξετάζοντας το παράδειγμα του ANT1, φαίνεται πως η δομή της εκπομπής στο σύνολό της, προκαλεί έντονα συναισθήματα στο κοινό και επιβάλει την αποδοχή των πληροφοριών ως απόλυτων, αλλά και αξιόπιστων. Το βίντεο ξεκινά με την παρουσίαση της θεματολογίας του βραδινού δελτίου και αμέσως περνά στο κύριο και σημαντικότερο θέμα που καταλαμβάνει πάνω από το μισό δελτίο, και δεν είναι άλλο από το συλλαλητήριο για το Μακεδονικό Ζήτημα.

Με μια πρώτη ματιά, τα στοιχεία που γίνονται αμέσως αντιληπτά είναι ότι η παρουσιάστρια χρησιμοποιεί απλή και κατανοητή γλώσσα, χρησιμοποιώντας μερικά τεχνάσματα, όπως για παράδειγμα, την αλλαγή του τόνου της φωνής της, αλλά και του ύφους της, τον ιδιαίτερο τονισμό σε συγκεκριμένες λέξεις (παλμός, σεισμός, παθιασμένη), που θα επηρεάσουν βαθιά τα συναισθήματα του κοινού και θα “μιλήσουν” στην ψυχή του. Με αποφασιστικότητα και σταθερή φωνή εισάγει το θέμα

κάνοντας λόγο για την τεράστια προσέλευση που γνώρισε το συλλαλητήριο και, φυσικά, δεν παραλείπει να αναφέρει το όνομα του βασικού ομιλητή, Μίκη Θεοδωράκη, ο οποίος, όπως θα αναφερθεί επανειλημμένως, στη συνέχεια, συγκίνησε και καθήλωσε το πλήθος των διαδηλωτών.

Ωστόσο, είναι φανερό ότι δεν χρησιμοποιεί σκόπιμα παύσεις και σιωπές με διάρκεια, καθώς δεν της επιτρέπεται από τον περιορισμένο τηλεοπτικό χρόνο. Ο τρόπος που εισάγει τα ρεπορτάζ είναι, σε ευρύτερο πλαίσιο, πανομοιότυπος. Με σταθερό ρυθμό εκφοράς, παρουσιάζει αποστασιοποιημένη τα ρεπορτάζ και, έπειτα, συνοδεύει το “κλείσιμό” τους με ένα σύντομο προσωπικό σχόλιο. Επανέρχεται αρκετές φορές πίσω στο θέμα του πλήθους, ρωτώντας συνεχώς και αποζητώντας από τους ρεπόρτερ αναλυτική αναφορά για το πόσοι τελικά παρευρέθηκαν, προσεγγιστικά, στο τεράστιο, όπως θα τονιστεί επανειλημμένα, αυτό συλλαλητήριο, ώστε να δώσει μεγαλύτερη έμφαση σε αυτή τη λεπτομέρεια και να στρέψει το ενδιαφέρον του κοινού εκεί.

Το ύφος της είναι σοβαρό και μεταβάλλεται ανάλογα με το εκάστοτε ρεπορτάζ. Άλλοτε με την ένταση της φωνής της παρακινεί τους ρεπόρτερ να επιβεβαιώσουν τα όσα έχει αναφέρει η ίδια στην εισαγωγή πριν την προβολή του εκάστοτε ρεπορτάζ, ενώ άλλοτε αποσβολωμένη από τα διεξοδικά και παθιασμένα ρεπορτάζ, που έχουν ήδη προβληθεί από την ομάδα των δημοσιογράφων που κάλυψε το γεγονός, δεν προσθέτει κάποιο περαιτέρω σχόλιο και προχωρά σε επόμενο ρεπορτάζ. Φυσικά, δεν παραλείπει να αναφέρει την κάλυψη του γεγονότος και από μεγάλα διεθνή μέσα, κάτι το οποίο ενισχύει την πεποίθηση ότι πρόκειται για ένα εξαιρετικά μεγάλο και βαρύνουσας σημασίας συμβάν.

-ΠΑΡ: Καταιγιστική και <παθιασμένη>, όπως πάντα. Φωτεινή σ’ ευχαριστούμε πολύ. Σημαντικός ήταν: ο αντίκτυπος του συλλαλητηρίου, κυρίες και κύριοι, έξω απ’ τα σύνορα της χώρας.

Επίσης, η ίδια η παρουσιάστρια του κεντρικού δελτίου δεν προβαίνει σε κάποιο σκόπιμο σχολιασμό της κυβέρνησης. Το μόνο που κάνει είναι να δίνει έμμεσα εντολές στους συναδέλφους, επιδεικνύοντας ότι έχει την απόλυτη εξουσία όσον αφορά τη διεκπεραίωση του δελτίου, παρακινώντας τους ίδιους τους ρεπόρτερ και τους εκφωνητές να προβάλλουν στοιχεία μέσα στα ρεπορτάζ τους που αφορούν το

σχολιασμό από μέρους της κυβέρνησης για το τεράστιο συλλαλητήριο και όχι τον αρνητικό και επικριτικό σχολιασμό της διαχείρισης του ζητήματος από την ίδια την κυβέρνηση.

Ακολουθώντας το παράδειγμα της κεντρικής παρουσιάστριας, οι ρεπόρτερ χρησιμοποιούν πολλές εναλλαγές τόσο στο ύφος τους όσο και στον τονισμό και τον ρυθμό εκφοράς του λόγου τους, προκειμένου να έλξουν την προσοχή του κοινού που παρακολουθεί το ρεπορτάζ τους, αλλά και να τους επηρεάσουν συναισθηματικά. Περιγράφουν με εκτενή και γλαφυρό τρόπο τα γεγονότα που συνέβησαν, με σκοπό να διεισδύσουν στην ψυχή των τηλεθεατών και να τους πείσουν ότι το ογκώδες αυτό συλλαλητήριο έγινε για το καλό της χώρας και τη διασφάλιση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς και ότι όλοι οι παρευρισκόμενοι με αυτόν τον τρόπο αγωνίζονται για την ιστορία και τον πολιτισμό μας και εκφράζουν την οργή και τη δυσαρέσκειά τους για την νέα ονομασία του γειτονικού κράτους.

Ο ρυθμός εκφοράς του λόγου τους ενίοτε μειώνεται είτε για τις ανάγκες του ρεπορτάζ, δηλαδή για να επικεντρώσουν την προσοχή του κοινού σε κάτι συγκεκριμένο, και ενίοτε αυξάνεται λόγω περιορισμένου χρόνου. Χρησιμοποιούν, επιπλέον, ορισμένες φορές μικρές παύσεις, ώστε να εντείνουν την αγωνία των τηλεθεατών ή να τονίσουν ακόμη περισσότερο τις πληροφορίες που μεταδίδουν. Πολλοί από τους ρεπόρτερ, κατόπιν παρακίνησης της κεντρικής παρουσιάστριας, επαναλαμβάνουν αρκετές φορές με έντονο ύφος, ιδιαίτερη λεπτομέρεια, αλλά και μια δόση υπερβολής το μέγεθος του πλήθους που προσήλθε στο συλλαλητήριο.

Γίνεται, επίσης, σύντομη αναφορά στην επίδραση που είχε η ομιλία του σπουδαίου μουσικοσυνθέτη, όπως επαναλαμβάνεται συνεχώς από τους δημοσιογράφους, Μίκη Θεοδωράκη, στα συναισθήματα του λαού, ο οποίος, όπως ανέφερε ο ίδιος ο ρεπόρτερ, αποθεώθηκε.

-ΡΕΠ: Κυριακή, και η αλλαγή φρουράς στον Άγνωστο έγινε υπό το βλέμμα <χιλιάδων> κι οι χιλιάδες έγιναν δεκάδες και ύστερα εκατοντάδες χιλιάδες (.). Λίγο πριν τη μία το Σύνταγμα γέμισε ασφυκτικά.

-ΡΕΠ: Το πλήθος έκανε στην άκρη (.). Μια γραμμή οδηγούσε στην εξέδρα (.). Οι διοργανωτές χρειάστηκε να καταστρώσουν ολόκληρο <σχέδιο> για να φτάσει ο Μίκης Θεοδωράκης, ο οποίος (.). <αποθεώθηκε>.

-ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΣΑΡΙΩΤΗΣ: [...] Σύμφωνα, λοιπόν, με την επίσημη ανακοίνωση της ελληνικής αστυνομίας (.) οι: πολίτες που: ε: έδωσαν <το παρόν> στο συλλαλητήριο τ: ε: στην πλατεία Συντάγματος (.) έφτασαν τις 140.000 χιλιάδες ε: άτομα.

-ΡΕΠ: Ο Μίκης κοίταξε τα χαρτιά του και ξεκίνησε (.) εκπλήσσοντας τους πάντες.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον είχε το ρεπορτάζ της δημοσιογράφου, Φωτεινής Νάσσου, η οποία με μεγάλο πάθος, ένταση και τρεμάμενη φωνή από τη συγκίνηση μετέφερε ιδιαίτερα ρεαλιστικά τα όσα είδε και βίωσε η ίδια στο συλλαλητήριο. Με δυνατή φωνή, τονίζει, βεβαίως, τον όγκο του πλήθους που παρευρέθηκε στο συλλαλητήριο και, θέλοντας να μεταφέρει την επιτυχία που γνώρισε το τελευταίο, παραθέτει αναλυτικά στοιχεία για τις ηλικίες και τις κοινωνικές ομάδες που παρευρέθηκαν σε αυτό. Με τη χρήση των φράσεων “δεν έπεφτε καρφίτσα, δεν ακουγόταν ούτε ανάσα” δίνει έμφαση στην προσοχή και την προσήλωση με την οποία παρακολούθησαν όλοι την ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη. Χρησιμοποιεί βαρύγδουπες εκφράσεις (όπως: Αποσβολωμένοι άκουγαν τις <τοποθετήσεις> όσων ανέβηκαν στην εξέδρα. Ξεκάθαρα), ώστε να δώσει στο κοινό να κατανοήσει ακόμη πιο εύκολα τη σημασία και τις διαστάσεις που έλαβε το συλλαλητήριο που είχε έναν και μοναδικό στόχο· να μην δοθεί το όνομα της Μακεδονίας στη γειτονική, βαλκανική χώρα.

Όσον αφορά το σχολιασμό του χειρισμού του ζητήματος από την κυβέρνηση, ούτε από πλευράς των ρεπόρτερ φαίνεται κάποια εσκεμμένη κριτική. Οι ρεπόρτερ απλώς παραθέτουν μέσα στα ρεπορτάζ τους σχόλια που έχουν πραγματοποιήσει άτομα από την αντιπολίτευση και παράλληλα σχόλια - απαντήσεις των στελεχών της κυβέρνησης. Ωστόσο, θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως “κριτική” το γεγονός ότι οι ρεπόρτερ μπορεί να μην προβαίνουν σε σχολιασμό της κυβέρνησης, αλλά οι επαναλαμβανόμενες αναφορές στο μέγεθος και την επιτυχία του συλλαλητηρίου και ο ενθουσιασμός με τον οποίο μεταδίδουν το γεγονός οι ρεπόρτερ υποδεικνύουν ότι το επικροτούν. Σε αυτό το σημείο αξίζει να αναφερθούν οι δηλώσεις του πρώην και του νυν αρχηγού της τότε αξιωματικής αντιπολίτευσης, Αντώνη Σαμαρά και Κυριάκου Μητσοτάκη. Ο πρώτος, φανερά συγκινημένος και σχεδόν με δάκρυα στα μάτια δήλωσε ότι το μήνυμα του λαού σύντομα θα γίνει αντιληπτό από όλους, ενώ ο δεύτερος χρησιμοποιώντας βαρύγδουπες εκφράσεις και έναν επιθετικό τόνο απέναντι

στο πρόσωπο του τότε πρωθυπουργού, Αλέξη Τσίπρα, κατηγορεί τον αντίπαλό του ότι δίχασε το λαό και πλέον δεν είναι άξιος εμπιστοσύνης του.

-ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Ο κύριος Τσίπρας δεν προσπάθησε ΠΟΤΕ να δημιουργήσει συνθήκες εθνικής ενότητας. (.) Περιφρόνησε τα πατριωτικά αισθήματα των πολιτών. (.) Έσπειρε ανέμους (.) και σήμερα θερίζει θύελλες.

Είναι φανερό πως ο νυν πρωθυπουργός επιχείρησε να ενισχύσει την εναντίωση του λαού προς την πολιτική του ΣΥΡΙΖΑ, ώστε να υποδείξει ότι ο ίδιος και το κόμμα του συμπάσχουν με το λαό και υποστηρίζουν την ίδια πλευρά.

Σε γενικές γραμμές, θα λέγαμε ότι σε μεγαλύτερο βαθμό οι ρεπόρτερ παρά η παρουσιάστρια του δελτίου παραθέτουν τα γεγονότα περισσότερο σκηνοθετημένα, πλαισιώνοντάς τα με λέξεις και εκφράσεις που έχουν ως στόχο να επηρεάσουν το τηλεοπτικό κοινό και με έμμεσο τρόπο να παραδεχτούν πως τα γεγονότα είναι ακριβώς όπως τα παρουσιάζουν οι ίδιοι χρησιμοποιώντας παράλληλα, τα κατάλληλα βοηθητικά μέσα (πλάνα και αποσπάσματα από το συλλαλητήριο).

Αναλύοντας το απόσπασμα του ΣΚΑΪ, παρατηρούνται, όπως προαναφέρθηκε αρκετές ομοιότητες, αλλά και σημαντικές διαφορές όσον αφορά τη χρήση της γλώσσας. Το βίντεο ξεκινά από τη μέση ενός ρεπορτάζ με πλάνα από το συλλαλητήριο. Εδώ το μοτίβο, θα μπορούσε να αναφερθεί ότι εμφανίζεται κάπως ανάποδα σε σχέση με την κάλυψη του ANT1.

Η παρουσιάστρια από τα πρώτα λεπτά ζητά από τους ρεπόρτερ πληροφορίες σχετικά με τα σχόλια της επικαιρότητας στο εξωτερικό και, παράλληλα, σε συνεργασία με τους ρεπόρτερ κάνει κι εκείνη αναφορά στο μέγεθος του πλήθους που προσήλθε στο συλλαλητήριο, απ' όλες τις γωνίες της Ελλάδας. Κάνει λόγο για κατάμεστη πλατεία Συντάγματος, παλμό συγκέντρωσης, κόσμο απ' όλη τη χώρα. Δίνει έμφαση και επαναλαμβάνει διαρκώς τις παραπάνω φράσεις, προκειμένου να τονίσει στα μάτια των τηλεθεατών τη σημασία και τις αλλαγές που θα επιφέρει αυτή η γιγαντιαία συγκέντρωση στις διαπραγματεύσεις μεταξύ των δύο χωρών. Η γλώσσα της καθημερινή, χωρίς πολλές "βροντερές" εκφράσεις. Το ύφος της απλό, σοβαρό και ταυτόχρονα με τις απαιτούμενες εναλλαγές, έτσι ώστε να διατηρεί την προσοχή του κοινού στραμμένη στην ίδια και τον εκάστοτε ρεπόρτερ και, κυρίως, στο γεγονός.

Όπως παρατηρήθηκε και με την παρουσιάστρια του ANT1, έτσι κι εδώ η παρουσιάστρια του ΣΚΑΪ δε φαίνεται να κάνει χρήση πολλαπλών παύσεων για να εντείνει την αγωνία των τηλεθεατών. Αυτό ίσως οφείλεται, επίσης, και στο γεγονός ότι πρόκειται για ζωντανή μετάδοση οπότε δεν έχει τον απαραίτητο χρόνο να το κάνει. Επιπρόσθετα, λόγω του ότι είναι ζωντανή μετάδοση, στο συγκεκριμένο απόσπασμα παρατηρείται συχνά η διαπλοκή των λόγων της παρουσιάστριας και των ρεπόρτερ, καθώς και πολλές διακοπές, οι οποίες, τις περισσότερες φορές, επιβάλλονται από τα γεγονότα. Αξίζει, ακόμη να σημειωθεί, ότι στο σημείο που η παρουσιάστρια δίνει τη σκυτάλη σε μία από τις πολλές ρεπόρτερ με τις οποίες συνδέεται κι εκείνη ξεκινά να μιλά, από την ένταση, το άγχος, αλλά και τη συγκίνηση, ίσως, δεν αντιλαμβάνεται ούτε η ίδια η ρεπόρτερ αλλά ούτε και η παρουσιάστρια το λάθος που κάνει και επαναλαμβάνει η πρώτη διαρκώς, μιλώντας για τη Λεωφόρο Κηφισίας, ενώ βρίσκεται στη Βασιλίσσης Σοφίας.

-ΠΑΡ: Για↑ να πάμε και στην Ελένη: Ιατρού που βρίσκεται στο Πολεμικό: σημείο. Ελένη, πες μας ακριβώς τι βλέπεις; Ο κόσμος επιχειρεί να προσεγγίσει το: Σύνταγμα. (.) Μέχρι εκεί έχει φτάσει ο κόσμος.

-Ε.Ι: Καλό σας μεσημέρι (.) Καλό μεσημέρι. Λεωφόρος Κηφισίας και με τη βοήθεια της εικονολήπτριας, Χριστίνας Δημητρούδη, θα σας δείξουμε ότι ο κόσμος (.) εκτείνεται σε όλο το μήκος της λεωφόρου Κηφισίας στο ύψος του Ευαγγελισμού και πίσω με σημαίες στα χέρια απ' όλη την Ελλάδα (.) προσπαθούν να κατευθυνθούν προς το Σύνταγμα.

Σχετικά με τον σχολιασμό της διαχείρισης της κατάστασης από την κυβέρνηση, η ίδια η παρουσιάστρια, όπως και η αντίστοιχη του ANT1, δεν παραθέτει κάποιο σχόλιο περί αυτού, σε αντίθεση με τους επόμενους παρουσιαστές, οι οποίοι, όπως θα αναφερθεί παρακάτω, θα αναλύσουν και θα σχολιάσουν, κάπως συντηρητικά βέβαια, εκτός από το συλλαλητήριο, στο σύνολό του, και τη διαχείριση και τη στάση της κυβέρνησης.

Εξετάζοντας το δεύτερο μέρος από το οποίο αποτελείται το απόσπασμα του ΣΚΑΪ, διακρίνουμε μερικές διαφορές σε σχέση με το πρώτο τμήμα. Εδώ οι παρουσιαστές, αφού χαιρετήσουν το τηλεοπτικό κοινό τους, μπαίνουν κατευθείαν στο κυρίως θέμα, γνωστοποιώντας, για πολλοστή φορά, τον όγκο του μεγαλειώδους

αυτού συλλαλητηρίου, που όμοιό του δεν έχει υπάρξει τουλάχιστον τα τελευταία 10 χρόνια, όπως αναφέρει αργότερα και ένας εκ των ρεπόρτερ.

-Δ.Ο: Εδώ χτυπάει η καρδιά της Ελλάδας σήμερα, η καρδιά του ελληνισμού χτυπάει στο Σύνταγμα: (.) όπου χιλιάδες (.) εκατοντάδες χιλιάδες πολίτες (.) απ' όλες τις γωνιές της Ελλάδας, (.) από τη Θράκη, από τη Μακεδονία, από την Ήπειρο, από τη Θεσσαλία, (.) απ' όλη την Ελλάδα.

Αφού παραθέσουν, σχεδόν, όλα τα μέρη της Ελλάδας από τα οποία έχουν φτάσει όλοι οι διαδηλωτές και αναφερόμενοι στο γεγονός ότι σε τέτοιες περιπτώσεις δεν υπάρχει κανένας κομματικός διαχωρισμός, παρατηρούν και σχολιάζουν θετικά την ενότητα του ελληνικού λαού, λέγοντας ότι όλοι έχουν ενωθεί κάτω από την ελληνική σημαία και το σύμβολο του Μίκη Θεοδωράκη για έναν κοινό εθνικό σκοπό· για να στείλουν ένα ηχηρό μήνυμα προς τη γειτονική χώρα.

Με συνεχείς επαναλήψεις για τους διαδηλωτές που προσέρχονται ακόμη στο σημείο και καταφθάνουν από κάθε μήκος και πλάτος της Ελλάδας, αλλά και έντονο ύφος διακόπτουν τους ρεπόρτερ, καθοδηγούν τα λεγόμενά τους, διατυπώνοντας πριν από αυτούς το τι θέλουν να μεταφέρουν και αναγκάζοντάς τους, με αυτόν τον τρόπο να συμφωνήσουν και να επισφραγίσουν τα όσα έχουν ειπωθεί ή πολλές φορές αναδιατυπώνουν τις πληροφορίες που μεταδίδουν οι ρεπόρτερ, ώστε να τις επιβεβαιώσουν.

Εν συνεχεία, ακριβώς πριν την αναγγελία της ομιλίας του Έλληνα μουσικοσυνθέτη, Μίκη Θεοδωράκη, ο οποίος, όπως θα αναφέρουν οι παρουσιαστές αργότερα, συγκλόνισε το κοινό που τον παρακολούθησε, συνοψίζουν με ένα ύφος ενθουσιασμού και υπερηφάνειας τα ενωτικά μηνύματα που έστειλε ο γνωστός μουσικοσυνθέτης - σύμβολο στο λαό πριν το συλλαλητήριο και χαρακτηρίζουν τη στιγμή αυτή που βιώνει συγκλονιστική. Καρέ - καρέ και με μεγάλη λεπτομέρεια, σε συνεργασία με τον ρεπόρτερ, περιγράφουν τις στιγμές που ετοιμάζεται ο Μίκης Θεοδωράκης να ανέβει στην εξέδρα και να εκφωνήσει την ομιλία του, εντείνοντας έτσι την αγωνία και το ενδιαφέρον των τηλεθεατών.

Μετά την ολοκλήρωση της ομιλίας, την οποία παρακολούθησαν με θρησκευτική ευλάβεια, όπως και όλο το τηλεοπτικό κοινό, τη χαρακτήρισαν

“συγκλονιστική” και παρέθεσαν περιληπτικά τα μηνύματα τα οποία έστειλε μέσα από αυτήν. Τόνισαν ιδιαιτέρως τη φράση που ανέφερε ο Μίκης Θεοδωράκης *“η χειρότερη μορφή φασισμού είναι η <αριστερόστροφη>.”* σχολιάζοντας παράλληλα ότι πρόκειται για μια *“βαθιά αιχμή κατά της κυβέρνησης”*. Επισημάναν ότι αυτή η φράση δεν έχει ακουστεί από κανέναν στο παρελθόν και έχει ιδιαίτερη σημασία μόνο και μόνο επειδή διατυπώθηκε από τον ομιλητή - σύμβολο. Μετά από αυτή την τοποθέτηση, γίνεται αντιληπτό πως εμμέσως παίρνουν το μέρος του Μίκη Θεοδωράκη και του ελληνικού λαού και εναντιώνονται στην κυβέρνηση.

Ύστερα, προχώρησαν σε σύντομο και περιεκτικό σχολιασμό όσον αφορά τη στάση της Εκκλησίας επί του θέματος και ανέφεραν ότι ορθώς η Εκκλησία ευλόγησε το συλλαλητήριο γιατί με αυτόν τον τρόπο δεν δίχασε περισσότερο τον ελληνικό λαό. Και πάλι σε αυτό το σημείο, μετά το απόσπασμα της ομιλίας του μητροπολίτη, ένας εκ των παρουσιαστών συνοψίζει το “ενωτικό”, όπως χαρακτηρίζει, μήνυμα της Εκκλησίας, η οποία *“έχει μαρτυρήσει για τη Μακεδονία, για την ελληνικότητα τη Μακεδονίας και δεν αποδέχεται τον όρο “Μακεδονία” ή παράγωγό του”*.

Στη συνέχεια, με απλό και κατανοητό λόγο, σοβαρό, αλλά και ζωντανό ύφος, σε αναλυτικό διάλογο με τους καλεσμένους τους, ερμήνευσαν τα μηνύματα του συλλαλητηρίου, σχολίασαν τον όγκο του, για ακόμη μια φορά, και έκαναν λόγο για την επόμενη μέρα όσον αφορά τις διαπραγματεύσεις της Ελλάδας με τα Σκόπια.

Σε γενικές γραμμές, είναι φανερό πως σε αυτό το τμήμα του συνολικού αποσπάσματος, οι παρουσιαστές δεν εμφανίζονται ιδιαίτερα αποστασιοποιημένοι. Αντιθέτως, επηρεάζονται από τα γεγονότα. Γίνονται ένα με τους πολίτες, δείχνουν κατανόηση, συμπόνοια και, έμμεσα επικροτούν το συνολικό συμβάν. Παρατηρούν και σχολιάζουν την κάθε λεπτομέρεια, αναλύοντας την εκτενέστερα με τον εκάστοτε ρεπόρτερ. Σε συνεργασία με τους καλεσμένους, οι παρουσιαστές προχωρούν και σε σχολιασμό της στάσης αλλά και της διαχείρισης της κατάστασης από την κυβέρνηση, κάτι που αποδεικνύει ότι κατά κάποιο τρόπο λαμβάνουν θέση στην όλη διαδικασία. Αξίζει να σημειωθεί ότι συνδέονται με τους ίδιους ρεπόρτερ με την προηγούμενη παρουσιάστρια, και, ίσως, αυτός να είναι και ο λόγος που σημειώνονται πολλές επαναλήψεις στις πληροφορίες που μεταδίδονται. Αυτό που έχει, επίσης, ιδιαίτερη σημασία είναι ότι οι παρουσιαστές και των δύο καναλιών αναφέρουν ότι το συνεργείο τους και όλοι οι συνάδελφοι έχουν φτάσει στην καρδιά του συλλαλητηρίου

από πολύ νωρίς προκειμένου να καλύψουν λεπτό προς λεπτό το συμβάν και να μας μεταφέρουν από όλα τα διαφορετικά σημεία που βρίσκονται τις απαραίτητες λεπτομέρειες.

Οι ρεπόρτερ, από πλευράς τους, βιώνοντας από απόσταση αναπνοής τα γεγονότα και συνομιλώντας με τους διαδηλωτές, όπως είναι αντιληπτό, αντιλαμβάνονται ανόθευτα τα τεκταινόμενα. Με έντονο πάθος και δυνατή φωνή, κυρίως λόγω της φασαρίας που επικρατεί, βλέπουμε κι εδώ πολλές επαναλήψεις τόσο σε επίθετα που δίνουν έμφαση στην έκταση που πήρε το εν λόγω συλλαλητήριο (*γεμάτη κόσμο, κατάμεστη, μέγα πλήθος*) όσο και σε θεματικές που αφορούσαν το πλήθος κόσμου που παρευρέθηκε σε αυτό, τη συγκλονιστική, όπως χαρακτηρίζεται, ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη και τις δηλώσεις των πολιτών.

Όπως ακριβώς και στο απόσπασμα του ANT1, οι ρεπόρτερ του ΣΚΑΪ εναλλάσσουν συχνά το ύφος και τον τόνο της φωνής τους. Αναλυτικά, περιγράφουν τα όσα διαδραματίζονται, σχολιάζουν με έκπληξη την έκταση του συλλαλητηρίου και μεταδίδουν τα βαθιά και έντονα συναισθήματα που προκάλεσε στους διαδηλωτές η ομιλία του Θεοδωράκη.

-Μιχάλης Τεζάρης: Μαρία, Δημήτρη, μέγα πλήθος, μέγα πάθος. Ένα συλλαλητήριο το οποίο δεν έχουμε δει τα τελευταία χρόνια να συμβαίνει: ξανά στην Αθήνα. (.) Χιλιάδες πολιτών έχουν συγκεντρωθεί από κάθε μήκος και πλάτος της χώρας.

Επίσης, μέσα από τα δικά τους ρεπορτάζ, οι δημοσιογράφοι μας μεταφέρουν τα ισχυρά μηνύματα που στέλνουν οι πολίτες με τη συμμετοχή τους στο συλλαλητήριο. Το ότι οι ρεπόρτερ ζητούν το σχολιασμό και τις δηλώσεις των διαδηλωτών υποδεικνύει ότι με αυτό ως “όπλο” επιχειρούν να τραβήξουν την προσοχή των θεατών.

Ο ρυθμός εκφοράς του λόγου τους, όπως και στο απόσπασμα του ANT1, ενίοτε μειώνεται, με αφορμή να ενταθεί η αγωνία του κοινού και να επικεντρωθεί η προσοχή του σε κάποιες λεπτομέρειες είτε επειδή λόγω του πλήθους η σύνδεση δεν είναι καλή και υπάρχει κάποια καθυστέρηση στην άφιξη της πληροφορίας, και ενίοτε αυξάνεται λόγω περιορισμένου χρόνου ή λόγω της έντασης, η οποία οφείλεται στο γεγονός που διαδραματίζεται. Σε αρκετές περιπτώσεις χρησιμοποιούν παύσεις με

σκοπό να δώσουν έμφαση στα λεγόμενά τους, όπως ο Άρης Πορτοσάλτε, ο οποίος, γενικά, κάνει συχνή χρήση τόσο των παύσεων όσο και των επαναλήψεων,

-Α.Π: Ναι ναι είμαι στη: στην βεράντα του: καταστήματος Public, το οποίο κι αυτό κατάμεστο, όπως και τα γύρω μπαλκόνια ανοίξει τώρα η κάμερα να δείτε μια πλατεία στην οποίαν (.) είναι αυτό που λέμε (.) δεν πέφτει καρφίτσα.

ή πολλές φορές επειδή πασχίζουν να μεταδώσουν άμεσα και ορθά το γεγονός κοντανασαίνουν από την ταχύτητα εκφοράς τους λόγου τους και δημιουργούν αναγκαστικά παύσεις, όπως το ρεπορτάζ του Μιχάλη Τεζάρη ο οποίος από το πάθος του να μεταδώσει το δικό του ρεπορτάζ και τη φόρα που έχει πάρει, πολλές φορές δεν σταματάει και ενώνει συχνά τις λέξεις με το φωνήεν α.

-Μ.Τ: (0.2) Εδώ βλέπετε (.) τον κόσμο, ο οποίος κυριολεκτικά α: έχει έρθει για δεκα- χωρίς καμία κομματική ταυτότητα να αναδείξει το ζήτημα, το οποίο τον απασχολεί κι αυτό δεν είναι άλλο απ' την ονομασία (.) α: της γειτονικής χώ↑ρας, χωρίς καμία κομματική παρωπίδα.

Συμπερασματικά, όπως προαναφέρθηκε και για τους παρουσιαστές παραπάνω, θα λέγαμε ότι και οι ρεπόρτερ δεν φαίνεται να είναι αποστασιοποιημένοι όσο θα έπρεπε από τα όσα εκτυλίσσονται. Φαίνεται ότι πρώτα οι ίδιοι έχουν επηρεαστεί συναισθηματικά από το όλο γεγονός και με τη σειρά τους και τον τρόπο και το ύφος ενότητας, κατανόησης και συμπόνοιας επιχειρούν να επηρεάσουν τους παρουσιαστές και προ πάντων τους τηλεθεατές. Παράλληλα, και οι ίδιοι προβαίνουν σε κάποιο έμμεσο ή και άμεσο (μερικοί εξ αυτών) σχολιασμό της κυβέρνησης, όπως για παράδειγμα ο Άρης Πορτοσάλτε, ο οποίος κάνοντας ένα σύντομο σχόλιο αναφέρει ότι δεν πρόκειται για συγκέντρωση ακροδεξιών. (**-Α.Π:** “Επειδή ε: κυβερνητικοί και άλλοι έλεγαν ότι θα είναι συνέδριο (.) ε: θα είναι συλλαλητήριο ακροδεξιών (.) εγώ δεν βλέπω: τίποτα απ’ όλα αυτά! Κανένα πανό, καμιά παρουσία Χρυσής Αυγής ε: (.) και τα σχετικά.”). Αυτό, όμως, που αναλαμβάνουν να κάνουν, κυρίως όλοι οι ρεπόρτερ, είναι να μεταφέρουν το γεγονός, τις απόψεις και δηλώσεις πολιτών, αλλά και την κριτική που άσκησε ο Μίκης Θεοδωράκης στην κυβέρνηση.

Σε αυτό το σημείο αξίζει να σχολιαστεί και η ομιλία του μουσικοσυνθέτη, Μίκη Θεοδωράκη, ο οποίος ήταν και ο κεντρικός ομιλητής του συλλαλητηρίου. Με ύφος σοβαρό, αλλά και συγκινημένο, και λόγο βαρύ που εμπεριείχε έναν τόνο πικρίας, θλίψης, αλλά και οργής, ο Μίκης Θεοδωράκης με την ομιλία του έστρεψε όλα τα βλέμματα πάνω του. Έδωσε δύναμη και κουράγιο στο λαό να παλέψει. Ανέβασε το ηθικό του, υπενθυμίζοντάς του ότι από αρχαιοτάτων χρόνων, ο Έλληνας έμαθε να μάχεται και υπερασπίζεται τα δίκια του. Του έδωσε θάρρος και χρησιμοποιώντας έντονες φράσεις, ρήματα, αλλά και επίθετα που γεννούν συναισθήματα, άσκησε κριτική στην πολιτική της χώρας.

-Μ.Θ: Ναι: είμαι πατριώτης, διεθνιστής (0.2) και συνάμα περιφρονώ και μάχομαι τον φασισμό (.) σ' όλες του τις μορφές. (0.2) Και προπαντός↑ στην πιο πονηρή↑ (.) απατηλή↑ και παιδικ- επικίνδυνη μορφή του (.) την αριστερόστροφη (0.13) Σαν αυτή (0.2) με τις (.) ομαδούλες των εκ- εξτρεμιστών (0.2) που είναι (.) ΣΚΕΤΟΙ δειλοί, τρομοκράτες (0.2) Σαν αυτή (.) των μειοψηφιών που μας κυβερνού↑ν (.) και ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΟΥΝ τη χώρα μας.

Γνωρίζοντας ότι η μορφή του αποτελεί πηγή έμπνευσης για πολλούς και επηρεάζει το λαό, τον παρακινεί να μην επιτρέψει στην κυβέρνηση να υπογράψει τη συμφωνία, να μη δεχτεί να οικειοποιηθεί το όνομα της Μακεδονίας η γειτονική χώρα και να απαιτήσει να πραγματοποιηθεί δημοψήφισμα για το εν λόγω ζήτημα. Όλα τα παραπάνω προσπαθεί να τα επιτύχει χρησιμοποιώντας τα κατάλληλα μέσα, όπως παύσεις, απότομη αύξηση της έντασης της φωνής του και τονισμό ορισμένων λέξεων.

Ενότητα 6.2: Εικόνα και γλώσσα του σώματος

Στη συνέχεια, ερευνώντας καθ' όλη τη διάρκεια του αποσπάσματος τη δεύτερη μονάδα ανάλυσης, την εικόνα, η οποία όπως αναφέρθηκε και στο θεωρητικό πλαίσιο, στα ρεπορτάζ συχνά διαπλέκεται με τη γλώσσα, γίνεται αντιληπτό ότι και στα δύο αποσπάσματα που επιλέχθηκαν από τα δύο μεγάλα κανάλια παρατηρήθηκαν πολλά κοινά στοιχεία, αλλά ακόμη περισσότερες διαφορές.

Αρχικά, εστιάζοντας στο απόσπασμα του ANT1 φαίνεται πως η παρουσιάστρια εκφωνώντας το λόγο της πριν την αναμετάδοση του ρεπορτάζ εκτός

από τον τονισμό ορισμένων φράσεων, εναλλάσσει και τις εκφράσεις του προσώπου της, συνοδεύοντάς τις με μια ελαφριά κίνηση των χεριών της, κυρίως, όταν αναφέρεται στους χιλιάδες πολίτες που γέμισαν ασφυκτικά την πλατεία Συντάγματος και στη στιγμή της ομιλίας του Μίκη Θεοδωράκη, η οποία ξεχώρισε. Η στάση του σώματός της, δηλαδή ο τρόπος που στέκεται και το γεγονός ότι πλάτη της είναι ίσια και το κεφάλι της ψηλά, υποδηλώνει σιγουριά και αυτοπεποίθηση για τον εαυτό της.

Μετά το πέρας του πρώτου ρεπορτάζ, για να δώσει τη σκυτάλη στους επόμενους ρεπόρτερ, με τους οποίους συνδέεται ζωντανά, κάνει έναν πρόλογο αναφέροντας ότι το συνεργείο του ANTI ήταν παρόν από τα πρώτα λεπτά στο συλλαλητήριο κάνοντας λίγο πιο έντονες κινήσεις με τα χέρια της, ώστε να δώσει έμφαση. Στο σημείο αυτό, η παρουσιάστρια, συνομιλώντας με τους ρεπόρτερ, συμβουλευεται διαρκώς τις σημειώσεις της, ώστε να διατυπώσει ορθά τα κατάλληλα ερωτήματα στα οποία επιθυμεί να δοθεί κάποια εύλογη απάντηση.

Σε συνολικό βαθμό, αυτό που παρατηρείται είναι ότι η παρουσιάστρια, η οποία κρατά τον φάκελο με τις σημειώσεις της καθ' όλη τη διάρκεια του ειδησεογραφικού δελτίου για τις ανάγκες του τηλεοπτικού δελτίου, συνοδεύει τον τονισμό ορισμένων λέξεων με κάποιες ελαφρές κινήσεις των χεριών. Το ύφος και οι εκφράσεις του προσώπου της εναλλάσσονται ανάλογα με τα στοιχεία που μεταφέρει, χωρίς, ωστόσο, να παρατηρείται κάτι το υπερβολικό. Τα αργά νεύματα που κάνει με το κεφάλι της φανερώνουν την προσοχή με την οποία ακούει τους συνεργάτες της, καθώς και την επιβεβαίωση των όσων εκείνοι μεταδίδουν και η ανόρθωση των φρυδιών της, όταν παρακολουθεί τα όσα της μεταφέρουν οι ρεπόρτερ, δηλώνει έντονο ενδιαφέρον αλλά και έκπληξη. Σε αυτό το σημείο, πρέπει να αναφερθεί ότι δημιουργεί εντύπωση το γεγονός ότι η κεντρική παρουσιάστρια του δελτίου σε όλη τη διάρκεια του αποσπάσματος παρουσιάζει τα ρεπορτάζ όρθια, χωρίς να κάθεται σε καρέκλα, όπως συνηθίζεται να κάνουν όλοι οι παρουσιαστές. Αυτό θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι έχει επιλεγεί επίτηδες, έχει “σκηνοθετηθεί” έτσι, ώστε να δείχνει την ώρα που μιλάει ότι αγωνιά για τα όσα θα ειπωθούν μέσα από τα ρεπορτάζ.

Όσον αφορά τους ρεπόρτερ, η πλειονότητα αυτών κάνει έντονη χρήση των χεριών, κάτι που φανερώνει ένταση, άγχος, αλλά και εξωτερίκευση συναισθημάτων, σε συνδυασμό με τις αλλαγές στις εκφράσεις των προσώπων τους. Ωστόσο, η πρώτη ρεπόρτερ, Τζίνα Στασινοπούλου δεν κινεί τόσο τα χέρια της όσο το κεφάλι της με

τέτοιον τρόπο, που υποδεικνύει την επιβεβαίωση των όσων λέει αλλά και τη συμφωνία με αυτά. Αντίθετα, ο Μανώλης Ασαριώτης που μεταδίδει τις δικές του πληροφορίες αμέσως μετά, είναι πολύ επίπεδος. Δεν χρησιμοποιεί εναλλαγές ούτε στο βλέμμα και τις εκφράσεις του προσώπου του ούτε κάνει κάποιες ευδιάκριτες ή έντονες κινήσεις με τα χέρια του.

Επιπλέον, η Μαρία Βούσουλα που έχει αναλάβει την κάλυψη του γεγονότος της άφιξης των Κρητικών στον Πειραιά για το συλλαλητήριο, κινεί έντονα και νευρικά, θα μπορούσε να διαπιστώσει κανείς, το χέρι της σε όλη τη διάρκεια της ομιλίας της και ανασηκώνει ελαφρώς τα φρύδια της, κάτι που υποδηλώνει την ένταση και το άγχος της να μεταδώσει γρήγορα, αλλά και σωστά την είδηση. Ακόμη, η Τζίνα Στασινοπούλου, της οποίας το ρεπορτάζ προβάλλεται στη συνέχεια του δελτίου, ενώ μεταφέρει τις πληροφορίες δείχνει με τα χέρια της, στο κοινό που την παρακολουθεί, το πλήθος που έχει συγκεντρωθεί στο κέντρο της πλατείας Συντάγματος, κάνοντας, παράλληλα, ένα αργό νεύμα με το κεφάλι της, που υποδεικνύει και πάλι επιβεβαίωση. Πολύ σημαντικό για το σχολιασμό της εικόνας είναι και το ρεπορτάζ της Φωτεινής Νάσσου, η οποία διαρκώς κινεί έντονα τα χέρια της για να δηλώσει την κατανόηση και τη συμπόνοια προς τους πολίτες. Με περίσσιο πάθος και μεγάλη ενεργητικότητα μεταφέρει τα όσα είδε, μεταβάλλοντας συχνά και τις εκφράσεις του προσώπου της δείχνοντας άλλοτε έκπληξη και θαυμασμό για την έκβαση του συλλαλητηρίου και άλλοτε σιγουριά και υπερηφάνεια για τα όσα μετέδιδε.

Στο σημείο αυτό αξίζει να σχολιαστεί και πάλι η ομιλία του Θεοδωράκη κατά την οποία ο μουσικοσυνθέτης με ξαφνικές και έντονες κινήσεις των χεριών του, εκφράζει αποφασιστικότητα, τόλμη, αλλά και οργή για το γεγονός, φανερά συγκινημένος και περήφανος που παρευρέθηκε και μίλησε στο συλλαλητήριο. Βεβαίως, σημαντική ήταν και η δήλωση του νυν πρωθυπουργού, Κυριάκου Μητσοτάκη, η οποία ήταν πλούσια από συμπαραδηλώσεις. Οι κινήσεις των χεριών του εκφράζουν ένταση, βεβαιότητα, αλλά κυρίως, οργή. Καθ' όλη τη διάρκεια της δήλωσής του, κινεί επιθετικά τα χέρια του, ιδίως στα σημεία που αναφέρεται στην πολιτική του Τσίπρα και του κόμματός του. Σχηματίζοντας γροθιά στο δεξί του χέρι και με το βλέμμα του να είναι έντονο και βαθύ, μιλά επιθετικά και επικριτικά για το ΣΥΡΙΖΑ. Μεταξύ των άλλων αναφέρει ότι τάσσεται υπέρ του ελληνικού λαού με τις κινήσεις των χεριών του να δηλώνουν ισχύ και ενότητα. Με τη δήλωσή του αυτή

θέλει να δείξει στο κοινό ότι είναι πρόθυμος να “παλέψει” και να αντισταχθεί στην κυβέρνηση για το καλό της χώρας.

Αναλύοντας το πρώτο μέρος του αποσπάσματος του ΣΚΑΪ, που όπως είπαμε αποτελεί τμήμα μεσημβρινού δελτίου με ρεπορτάζ και δηλώσεις πολιτών πριν την επίσημη έναρξη του συλλαλητηρίου, παρατηρήθηκε πως η παρουσιάστρια καθ’ όλη τη διάρκεια του δελτίου και της συνομιλίας - σύνδεσής της με τους ρεπόρτερ στέκεται όρθια και συνοδεύει την ομιλία της με μερικές κινήσεις των χεριών της που εκφράζουν αποδοχή, αλλά και με νεύματα του κεφαλιού της τα οποία υποδηλώνουν επιβεβαίωση, συμφωνία και προσοχή. Ειδικότερα στο σημείο που η κάμερα δείχνει το δημοσιογράφο, Βασίλη Νέδο, να παραθέτει τα πρωτοσέλιδα από τον ξένο Τύπο που αφιερώθηκαν στο συλλαλητήριο της Αθήνας, φαίνεται με πόση προσήλωση και ενδιαφέρον τον παρακολουθεί η παρουσιάστρια, η οποία με παρεμβάσεις συμπληρώνει και επιβεβαιώνει τα όσα εκείνος μεταδίδει, κινώντας, παράλληλα, τα χέρια της με τέτοιο τρόπο, που υποδεικνύουν ότι όλες οι πληροφορίες μπαίνουν σε μια σειρά.

Στη συνέχεια, μετά την προβολή δύο αναλυτικών ρεπορτάζ, μεταφερόμαστε πίσω στο στούντιο όπου η παρουσιάστρια, καθιστή σε καρέκλα πλέον και με βλέμμα έντονο, συνοψίζει τα όσα είδαμε στα ρεπορτάζ, επισημαίνοντας ταυτόχρονα και την ώρα, δείχνοντας στο κοινό το ρολόι που βρίσκεται κάτω αριστερά στις οθόνες του, και δίνει το λόγο σε έναν εκ των καλεσμένων, τον Άγγελο Συρίγο. Με πλάγιο τρόπο, αναφέρεται στην καθυστέρηση έναρξης του συλλαλητηρίου, αιτία της οποίας ήταν η δυσκολία της άφιξης των διαδηλωτών στο κέντρο της Αθήνας. Παράλληλα, κατευθύνει τη συζήτηση στο ζήτημα του πλήθους, το οποίο έφτασε στην πρωτεύουσα για τη συγκέντρωση, ρωτώντας τον νομικό και καθηγητή, Άγγελο Συρίγο, πώς η τελευταία θα επηρεάσει τις διαπραγματεύσεις με τη γείτονα χώρα, κινώντας τα χέρια της με τέτοιο τρόπο που φανέρωναν το μέγεθος του πλήθους και του συλλαλητηρίου. Με μεγάλη προσοχή και ζήλο, παρακολουθεί τα όσα εκείνος αναφέρει και, ύστερα, με τον ίδιο ακριβώς τρόπο, παρακολουθεί τα όσα μεταδίδει ο Άρης Πορτοσάλτε, ο οποίος βρισκόμενος στο “κατάμεστο”, όπως αναφέρει επανειλημμένως, μπαλκόνι του Public και στριμωγμένος από τον κόσμο δίνει με μια ήρεμη και σταθερή κίνηση του χεριού εντολή στον εικονολήπτη να δείξει το “μέγα πλήθος” πανοραμικά και μεταφέρει με μεγάλη λεπτομέρεια στο κοινό τα όσα αντικρίζει.

Όσον αφορά το σχολιασμό της εικόνας των ρεπόρτερ, είναι φανερό οι εναλλαγές στις εκφράσεις των προσώπων τους, όπως για παράδειγμα της Ελένης Ιατρού, αλλά και της Μαρίας Βούσουλα, οι οποίες ανασηκώνουν συνεχώς τα φρύδια τους, κίνηση που δηλώνει έκπληξη ή και θαυμασμό και, ταυτόχρονα, κινούν ασυναίσθητα τα χέρια τους στην προσπάθειά τους να μεταδώσουν άμεσα και ορθά όλα όσα εκτυλίσσονται. Αυτό που παρατηρείται σε γενικό βαθμό, είναι ότι καθ' όλη τη διάρκεια των ρεπορτάζ, προβάλλονται ζωντανά πλάνα από τη γεμάτη πλατεία Συντάγματος, τα οποία δίνουν έμφαση στο πλήθος που προσήλθε στο συλλαλητήριο απ' όλα τα σημεία στα οποία βρίσκονται οι ρεπόρτερ, αλλά και στις σημαίες και τα πανό των διαδηλωτών. Επίσης, κοντινά πλάνα κάνει ο εικονολήπτης στους διαδηλωτές που προσπαθούν να φτάσουν στην καρδιά του συλλαλητηρίου.

Ξεκινώντας το δεύτερο μέρος του αποσπάσματος του ΣΚΑΪ, οι τηλεθεατές παρακολουθούν τους δύο παρουσιαστές να στέκονται όρθιοι και να φτάνουν κατευθείαν στο δια ταύτα αναφέροντας χαρακτηριστικά ότι *“[...] η καρδιά του ελληνισμού χτυπάει στο Σύνταγμα[...]”* δείχνοντας ταυτόχρονα, με τις κατάλληλες κινήσεις των χεριών τους, τα πλάνα από το πλήθος που βρισκόταν στο Σύνταγμα, τα οποία προβάλλονταν στη γιγαντοοθόνη που υπάρχει ακριβώς από πίσω τους. Το στήσιμο αυτό σε συνδυασμό με τη στάση του σώματος και τις κινήσεις των παρουσιαστών υποδηλώνει ότι επιχειρούν να στρέψουν την προσοχή του κοινού στο γεγονός μέσω αυτών των πλάνων. Στη συνέχεια, η παρουσιάστρια αναφερόμενη στην από στιγμή σε στιγμή ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη, ανασηκώνει, δηλώνοντας ενθουσιασμό, τα φρύδια της και κινώντας διαρκώς και έντονα τα χέρια της προτρέπει το κοινό να την προσέξει και να παρακολουθήσει μαζί της το συμβάν, μέσα από τα ρεπορτάζ. Ο παρουσιαστής με ιδιαίτερη έμφαση, μεταφέρει την ενότητα των διαδηλωτών αναφέροντας χαρακτηριστικά ότι *“[...] δεν υπάρχουν κόμματα, δεν υπάρχουν χρώματα, δεν υπάρχει τίποτα. Είναι όλοι (.) κάτω από την ελληνική σημαία”* προβαίνοντας ταυτόχρονα και σε ένα σχόλιο για την κυβέρνηση.

-**Λ.Ο:** κι αυτό είναι ένα πολύ ισχυρό μήνυμα για όλους. Πρωτίστως για την κυβέρνηση (.) που θα πάρει αυτό το μήνυμα, (.) το πώς θα το μεταφράσει είναι άλλο θέμα θα το δούμε (.) από αύριο αυτό, αλλά και προς όλα τα κόμματα, Μαρία.

Όλα τα παραπάνω τα συνοδεύει με έντονες και νευρικές, θα μπορούσε κανείς να πει κινήσεις. Ύστερα, συνδέονται με τον ρεπόρτερ, Μιχάλη Τεζάρη, ο οποίος με έντονα νεύματα και με βαθύ και έντονο βλέμμα του δείχνει επιβεβαίωση και σιγουριά για τα όσα μεταφέρει, καθώς επίσης και θαυμασμό για την έκβαση του συλλαλητηρίου αναφέροντας χαρακτηριστικά ότι δεν έχουν δει όμοιό του τα τελευταία χρόνια στην Αθήνα.

-Μ.Τ: Μαρία, Δημήτρη, μέγα πλήθος, μέγα πάθος. Ένα συλλαλητήριο το οποίο δεν έχουμε δει τα τελευταία χρόνια να συμβαίνει: ξανά στην Αθήνα. (.) Χιλιάδες πολιτών έχουν συγκεντρωθεί από κάθε μήκος και πλάτος της χώρας.

Στη συνέχεια, το κοινό παρακολουθεί στους δέκτες του σε ζωντανή σύνδεση την ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη. Ο “σπουδαίος” μουσικοσυνθέτης ξεκίνησε το λόγο του, σιγοτραγουδώντας το “Θα σημάνουν οι καμπάνες” που ηχούσε από τα μεγάφωνα του συλλαλητηρίου, με μεγάλη συγκίνηση και υπερηφάνεια στο βλέμμα. Με σταθερή και βροντερή φωνή, άρχισε να εκφωνεί την ομιλία του, τεντώνοντας τον δείκτη του χεριού του, στα σημεία που έδινε έμφαση στα λόγια του, γεγονός που υποδήλωνε οργή, θυμό, αλλά και αποφασιστικότητα, πυγμή. Κατά τη διάρκεια της ομιλίας του, το ύφος του είναι συνοφρυωμένο και το βλέμμα του έντονο και βαθύ και μέσα από αυτό είναι προφανές ότι αισθάνεται ευγνωμοσύνη που βρίσκεται στο συλλαλητήριο και ικανοποίηση αντικρίζοντας όλο αυτό το πλήθος να μάχεται για την ελληνικότητα της Μακεδονίας. Παράλληλα με την εκφώνηση της ομιλίας του, γίνονται κοντινά πλάνα στο πρόσωπό του, με σκοπό το κοινό να δει αυτοπροσώπως τις καθαρές εκφράσεις και το βλέμμα του Έλληνα συνθέτη. Ταυτόχρονα, η εικόνα εναλλάσσεται δείχνοντας πλάνα από τους διαδηλωτές οι οποίοι με τεράστια προσήλωση ακούνε και παρακολουθούν την ομιλία, φωνάζοντας ρυθμικά συνθήματα ανάμεσα στις παύσεις που κάνει ο Μίκης Θεοδωράκης.

Κατόπιν της ολοκλήρωσης της ομιλίας του “σπουδαίου” μουσικοσυνθέτη, παρακολουθούμε το σχολιασμό του συλλαλητηρίου από τους παρουσιαστές με τους καλεσμένους τους, όπου αμφότεροι με ενδιαφέρον, προσοχή, αλλά και σκεπτόμενο ύφος παρακολουθούν τα λεγόμενα των συνομιλητών τους. Πριν το κλείσιμο του δελτίου, οι παρουσιαστές επιστρέφουν για μερικές τελευταίες, αλλά σημαντικές πληροφορίες από τους ρεπόρτερ, οι οποίοι με ζήλο και έντονη αφοσίωση σχολιάζουν

το συλλαλητήριο και δείχνουν πλάνα από τους διαδηλωτές, ώστε να διαπιστώσει το κοινό ιδίους όμμασι τον όγκο και την έκταση που έλαβε το τελευταίο, καθώς και το φάσμα όλων των ηλικιών που παρευρέθηκε σε αυτό.

Συμπερασματικά, στο δεύτερο τμήμα του αποσπάσματος του ΣΚΑΪ, λόγω του ότι αποτελεί ζωντανή μετάδοση, δεν υπάρχει μεγάλος όγκος υλικού για να σχολιαστεί η εικόνα καθώς το μεγαλύτερο μέρος του αποτελείται από πλάνα της συγκέντρωσης και του πλήθους των διαδηλωτών.

Ενότητα 6.3: Μουσική επένδυση και λεζάντες

Αναφορικά με τη μουσική πλαισίωση και τη συνοδεία από λεζάντες σημειώνονται αρκετές αντιθέσεις ανάμεσα στα αποσπάσματα των δύο καναλιών. Παρακάτω θα αναφερθούν και θα αναλυθούν ενδεικτικά μερικές από τις πιο ουσιώδεις λεζάντες των αποσπασμάτων.

Στο απόσπασμα του ANT1, το πρώτο ρεπορτάζ ξεκινά δυναμικά συνδυάζοντας τη μουσική από το “Θα σημάνουν οι καμπάνες” του Μίκη Θεοδωράκη, που ήταν και ο κύριος ομιλητής, όπως προαναφέρθηκε, με εικόνες και στιγμιότυπα τόσο του συλλαλητηρίου όσο και της ομιλίας του. Με μια ιδιαίτερα ευδιάκριτη και έντονη γραμματοσειρά που καλύπτει το μεγαλύτερο μέρος της οθόνης γράφεται το μήνυμα “*Ζήτω η Ελληνική Μακεδονία*”, με τη λέξη “Μακεδονία” να ξεχωρίζει όντας γραμμένη με μαύρα γράμματα σε λευκό φόντο και κατά την αναφορά του ρεπόρτερ στον σπουδαίο Έλληνα μουσικοσυνθέτη, αμέσως προβάλλονται στους δέκτες μας αφενός τα γενικά πλάνα του συλλαλητηρίου και αφετέρου της ελληνικής σημαίας που ανεμίζει ψηλά στην καρδιά της Αθήνας. Με μια μεγενθυμένη εικόνα που παρουσιάζει τον Μίκη Θεοδωράκη και συνοδεύεται από την, επίσης, έντονη και ευδιάκριτη κόκκινη λεζάντα με λευκά γράμματα, “*Ο Μίκης*” προβάλλονται πλάνα από την άφιξη του Μίκη Θεοδωράκη στο συλλαλητήριο, καθώς και η προετοιμασία του για να ανέβει στην εξέδρα και να εκφωνήσει το λόγο του. Ο εικονολήπτης κάνει κοντινό πλάνο στον σπουδαίο συνθέτη, ο οποίος πριν την εκφώνηση της ομιλίας του σιγοτραγουδούσε το “Θα σημάνουν οι καμπάνες” που ακουγόταν από τα μεγάφωνα, συγκινώντας έτσι το πλήθος. Με λεζάντες που συνοψίζουν τα βασικά συμπεράσματα

του συλλαλητηρίου *“Παλμός και χιλιάδες κόσμου στην πλατεία Συντάγματος. Κορυφαία στιγμή η ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη”* και *“Καθήλωσε η ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη. Δημοψήφισμα για το όνομα τω Σκοπίων ζήτησε ο σπουδαίος συνθέτης”* ο ρεπόρτερ προχωρά στην παράθεση του αποσπάσματος της ομιλίας του μουσικοσυνθέτη.

Στη συνέχεια του ίδιου ρεπορτάζ, με ακόμη μια γιγαντιαία κόκκινη λεζάντα με λευκή γραμματοσειρά που αναγράφει *“Το πλήθος”*, η θεματολογία του ρεπορτάζ αλλάζει και επικεντρώνεται στην εκτίμηση του αριθμού των διαδηλωτών αλλά και στην αναφορά των περιοχών από τις οποίες ταξίδεψαν για να παρευρεθούν στο συλλαλητήριο. Η εικόνα αντικαθίσταται και τη θέση της λαμβάνει η φράση *“Τι “είδε η ΕΛ.ΑΣ.” 283 λεωφορεία 50.000 τ.μ”, η οποία προβάλλεται με μεγάλη και έντονη γραμματοσειρά, προκειμένου να δοθεί έμφαση στον αριθμό των διαδηλωτών και να προσελκύσουν οι δημοσιογράφοι την προσοχή του κοινού. Συνεχώς, προβάλλονται ταυτόχρονα με την εκφώνηση του ρεπορτάζ εναέρια πλάνα που επιβεβαιώνουν το ατελείωτο πλήθος που προσήλθε στο συλλαλητήριο και πλάνα από το συλλαλητήριο στα οποία φαίνονται καθαρά τα πανό που είχαν δημιουργήσει οι διαδηλωτές και ακούγονται τα συνθήματα τους. Όλα τα παραπάνω μαζί με τις κατάλληλες λεζάντες (*“Παλμός και χιλιάδες κόσμου στην πλατεία Συντάγματος. Η εκτίμηση της ΕΛ.ΑΣ.: 140.000 διαδηλωτές σε 50.000 τ.μ.”*, *“Παλμός και χιλιάδες κόσμου στην πλατεία Συντάγματος. Με κάθε μέσο έφτασαν οι διαδηλωτές στο κέντρο της Αθήνας”*, *“Πόσοι πήγαν στο συλλαλητήριο. Διαφορετική “αριθμητική” από διοργανωτές και ΕΛ.ΑΣ.”*, *“Πόσοι πήγαν στο συλλαλητήριο. ΕΛ.ΑΣ.: 140.000 οι διαδηλωτές, δίνει εικόνες από το ελικόπτερο”*) λειτουργούν συνδυαστικά για να επηρεάσουν τη γνώμη και τα συναισθήματα του κοινού επί του θέματος. Κατά τη διάρκεια της προβολής των εναέριων πλάνων, ξεχωρίζουν δύο από τα πανό που είχαν κατασκευάσει οι διαδηλωτές και έστειλαν ηχηρά μηνύματα: *“Κάτω τα χεριά απ’ τη Μακεδονία”* *“Το δημοψήφισμα είναι εδώ ζωντανό. Κάτω τα χέρια σας από το όνομα”*. Παράλληλα, άλλα πλάνα προβάλλουν αμέτρητες ελληνικές σημαίες και σημαίες της Βεργίνας να κυματίζουν σε όλο το Σύνταγμα, εικόνα που εγείρει βαθιά πατριωτικά συναισθήματα.*

Αξια σχολιασμού είναι και τα πλάνα της άφιξης του Αντώνη Σαμαρά στο συλλαλητήριο τα οποία, συνοδευόμενα από τη λεζάντα *“Παλμός και χιλιάδες κόσμου στην πλατεία Συντάγματος. Αντώνης Σαμαράς: “Συγκλονιστική εικόνα ενότητας”*, που

συνοψίζει τη δήλωση του πρώην προέδρου της Νέας Δημοκρατίας, προκαλούν επίσης έντονα συναισθήματα στους τηλεθεατές. Ακόμη πιο έντονα και ισχυρά συναισθήματα εγείρουν τα πλάνα της δήλωσης του Κυριάκου Μητσοτάκη, τα οποία συνοδεύονταν από τη λεζάντα με τη χαρακτηριστική φράση, που ανέφερε ο ίδιος στο λόγο του *“Συλλαλητήριο: ο πρώτος γύρος αντιπαράθεσης. Μητσοτάκης: Ο πρωθυπουργός έσπειρε ανέμους και θερίζει θύελλες”*. Η εν λόγω λεζάντα, σε συνδυασμό με τη δήλωση του Κυριάκου Μητσοτάκη, ενισχύει το μήνυμα οργής που στέλνει απέναντι στην πολιτική και τη διαχείριση του ΣΥΡΙΖΑ για το Μακεδονικό ζήτημα.

Το επόμενο ρεπορτάζ αρχίζει με δυνατή μουσική που κρύβει μαχητικότητα και αποφασιστικότητα και βλέπουμε το ίδιο μοτίβο να επαναλαμβάνεται, αφού προβάλλεται ξανά μια επικεφαλίδα με έντονη γραμματοσειρά που γράφει το μήνυμα *“Μια Ελλάδα στο Σύνταγμα”*, με τη λέξη “Σύνταγμα” να είναι γραμμένη με μαύρα γράμματα σε λευκό φόντο, και αναφέρεται και πάλι στο πλήθος που με κάθε δυνατό μέσο κατέφθασε στην πρωτεύουσα για το συλλαλητήριο.

Με το ίδιο έντονο και δυναμικό μουσικό χαλί, η ρεπόρτερ μας μεταφέρει στο δεύτερο μέρος του ρεπορτάζ, όπου και πάλι μια μεγενθυμένη κόκκινη λεζάντα ξεπροβάλλει στην οθόνη γράφοντας, με λευκή γραμματοσειρά για να τραβήξει τα βλέμματα των τηλεθεατών, *“Η σημαία που έκρυψε τον ήλιο”*, η οποία ενέχει κάποια δόση υπερβολής και, ταυτόχρονα, παρακολουθούμε πλάνα με τους διαδηλωτές να κρατούν μεγάλες ελληνικές σημαίες, αλλά και σημαίες με τον ήλιο της Βεργίνας στις οποίες γίνεται και εστίαση. Αυτό που παρατηρήθηκε, επίσης, είναι ότι σε αρκετά σημεία των ρεπορτάζ, έχουν επιλέξει να προβάλλουν εικόνες από το συλλαλητήριο και σαν χαλί αντί για μουσική έχουν επιλέξει να βάλουν συνθήματα των διαδηλωτών για να επηρεάσουν συναισθηματικά το κοινό.

Συνεχίζοντας να ακολουθούν το ίδιο μοτίβο οι επαγγελματίες του Αντ1, με δυναμική και μαχητική, για μία ακόμη φορά μουσική και έντονη - μεγάλη λεζάντα κόκκινου χρώματος και λευκή γραμματοσειρά που αναγράφει *“Οι εύζωνες και η Μακεδονία”* γίνεται η αναφορά στην αλλαγή της προεδρικής φρουράς η οποία πραγματοποιήθηκε υπό το βλέμμα των διαδηλωτών και κάτω από τους ήχους του *“Μακεδονία ξακουστή”* (*“Ο κόσμος αποθέωσε την προεδρική φρουρά. Αλλαγή με συνθήματα και “Μακεδονία ξακουστή” στον άγνωστο στρατιώτη”*). Η επιλογή των δημοσιογράφων να προβληθεί και να σχολιαστεί το εν λόγω γεγονός, φανερώνει το

σκοπό τους, ο οποίος δεν είναι άλλος από τη συγκίνηση του τηλεοπτικού κοινού. Ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα είναι και η λεζάντα που συνοδεύει το διεξοδικό ρεπορτάζ της Φωτεινής Νάσσου (*“Η ανθρωπο-γεωγραφία του συλλαλητηρίου. Άνθρωποι όλων των ηλικιών ένωσαν τη φωνή τους για τη Μακεδονία”*) η οποία συνοψίζει τα ενωτικά μηνύματα τα οποία προέκυψαν από το συλλαλητήριο.

Τέλος, αξίζει να σχολιαστεί και το ρεπορτάζ για τη συγκέντρωση των Ελλήνων ομογενών στη Μεγάλη Βρετανία, το οποίο πλαισίωσαν και οι κατάλληλες λεζάντες και αναδεικνύει το πάθος και την πυγμή που έδειξαν οι Έλληνες του εξωτερικού για το σημαντικό αυτό ζήτημα (*“Συγκέντρωση έξω από το Βρετανικό Κοινοβούλιο. Συνθήματα για τη Μακεδονία από εκατοντάδες Έλληνες”* και *“Ο διεθνής Τύπος για το συλλαλητήριο. Ρεπορτάζ σε όλα τα ειδησεογραφικά δίκτυα η συγκέντρωση στο Σύνταγμα”*).

Ελέγχοντας τη μουσική κάλυψη και την πλαισίωση από λεζάντες στο απόσπασμα του ΣΚΑΪ, εντοπίζεται μια πολύ βασική διαφορά. Επειδή, όπως έχει αναφερθεί παραπάνω πρόκειται για ζωντανή μετάδοση, τα δεδομένα προσφέρονται μη επεξεργάσιμα στο κοινό. Αυτό σημαίνει ότι δεν έχει γίνει προεργασία από τους επαγγελματίες - τεχνικούς του καναλιού, προκειμένου να προβληθούν με την κατάλληλη μουσική επένδυση. Η μόνη μουσική υπόκρουση που συναντάμε σε όλο το απόσπασμα συνολικά είναι εκείνη που χρησιμοποίησαν οι διοργανωτές του συλλαλητηρίου πριν την έναρξη και μετά την ολοκλήρωση της κεντρικής ομιλίας του Μίκη Θεοδωράκη, που ήταν, ουσιαστικά, τραγούδια που έχει συνθέσει ο ίδιος, και επιλέχθηκαν με σκοπό να τον τιμήσουν, όπως το “Θα σημάνουν οι καμπάνες” και το “Της δικαιοσύνης ήλιε νοητέ”. Συνεπώς, ως προς τη μουσική πλαισίωση δεν υπάρχουν δεδομένα προς εξέταση.

Ωστόσο, ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι λεζάντες οι οποίες εναλλάσσονταν σε όλη τη διάρκεια των δύο τμημάτων του βίντεο. Βέβαια, και σε αυτό το στοιχείο παρατηρούνται αντιθέσεις σε σχέση με τον ANT1, καθώς στο μεγαλύτερο μέρος του βίντεο του ΣΚΑΪ δεν παρατηρήθηκε μεγάλη ποικιλία από λεζάντες, αλλά ανακυκλώνονταν οι ίδιες, όπως *“Αντίστροφη μέτρηση για το συλλαλητήριο στο Σύνταγμα. Πέρα από τις προσδοκίες των διοργανωτών κινείται η προσέλευση του κόσμου”*, *“Η Αθήνα στον παλμό του συλλαλητηρίου για την Μακεδονία”* και *“Χιλιάδες πολιτών διαδηλώνουν κατά του όρου Μακεδονία από τα Σκόπια”*. Οι συγκεκριμένες

λεζάντες επαναλαμβάνονται, καθώς συνοψίζουν όλη τη σημασία και τη γενική θεματολογία του πολιτικού και ιστορικού γεγονότος του συλλαλητηρίου. Ωστόσο, δεν εμπεριέχουν κάποιο βαθύτερο και σκόπιμο νόημα, απλώς περιγράφουν σύντομα τα γεγονότα. Επιπλέον, δίνεται διαρκώς έμφαση, όπως συμβαίνει και στον ANT1, στον όγκο του πλήθους, στα μέσα, αλλά και στις περιοχές της Ελλάδος από τις οποίες κατέφθασαν όλοι οι διαδηλωτές. Αυτό γίνεται αντιληπτό και από τις επόμενες λεζάντες που συνόδευαν τα ρεπορτάζ με την αντίστοιχη θεματολογία *“Με πλοία από Κρήτη και πούλμαν από το Βορρά για το συλλαλητήριο στην Αθήνα”*, *“Στις 14:00 το συλλαλητήριο κατά του όρου Μακεδονία. Από το πρωί τα πρώτα λεωφορεία από την επαρχία”*, *“Από το πρωί φτάνουν με κάθε μέσο στην Αθήνα”*.

Προχωρώντας στο δεύτερο τμήμα του αποσπάσματος, ο συνδυασμός των κατάλληλων πλάνων με τις ιδανικές λεζάντες, μεταφέρουν στο κοινό τις λεπτομέρειες και το προετοιμάζουν για την πολυπόθητη ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη. Τονίζοντας την κάθε λεπτομέρεια προαναγγέλλουν την έναρξη της ομιλίας του Μίκη Θεοδωράκη, συνοδεύοντάς την με τη λεζάντα *“Ο Μίκης Θεοδωράκης ανεβαίνει στην κερκίδα”*. Εν συνεχεία, παρατηρούνται εναλλαγές με άλλες λεζάντες, οι οποίες είτε αποτελούν μια σύνοψη του γεγονότος *“Η ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη για τη Μακεδονία”*, *“Ιστορική στιγμή. Η ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη στο συλλαλητήριο για τη Μακεδονία”* είτε αποτελούν αυτούσια φράση που έχει αναφέρει ο ίδιος ο Έλληνας συνθέτης *“Μίκης: Αφιερώνω την ομιλία μου στον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη”*. Είναι φανερό πως ο σκοπός για τον οποίο επιλέχθηκαν οι λεζάντες αυτές ήταν για να κρατήσουν ζωντανό το ενδιαφέρον των τηλεθεατών και να τους κάνουν να νιώθουν ότι βρίσκονται κι εκείνοι παρόντες στο μεγάλο αυτό γεγονός.

Άξια σχολιασμού είναι η λεζάντα *“Ιστορική στιγμή”* που εμφανίζεται λίγα λεπτά αργότερα στο κάτω μέρος της οθόνης. Με μια φράση “κλισέ” που εμπεριέχει έναν τόνο δραματοποίησης, το κανάλι προβαίνει σε χαρακτηρισμό του γεγονότος, κάτι που δείχνει ότι λαμβάνει θέση. Το ίδιο συμπέρασμα απορρέει και από τη λεζάντα που προβάλλεται μετά την ολοκλήρωση της ομιλίας του Μίκη Θεοδωράκη *“Συγκλόνισε η ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη”*. Οι λεζάντες αυτές κατηγοριοποιούν το γεγονός και ουσιαστικά το σχολιάζουν για το κοινό. Εν ολίγοις, το προβάλλουν φιλτραρισμένο, το κατασκευάζουν για το κοινό. Οι ίδιοι δημοσιογράφοι του καναλιού

κατασκευάζουν μια γνώμη, η οποία στη συνέχεια γίνεται κοινώς αποδεκτή και υιοθετείται από τους ίδιους τους πολίτες.

Συνολικά στις υπόλοιπες λεζάντες που προβάλλονται μέχρι το τέλος του αποσπάσματος, δεν παρατηρείται κάποιο σκόπιμο άδηλο νόημα, απλώς συνοψίζουν το γενικό συμπέρασμα των πλάνων που προβάλλονται *“Μίκη αλλάζεις την ιστορία”* Το σύνθημα κατά τη διάρκεια της ομιλίας του Μίκη Θεοδωράκη, *Η Μακεδονία είναι μία. “Ήταν, είναι και θα είναι πάντα Ελληνική”*.

Κεφάλαιο Έβδομο: Συζήτηση

Το Μακεδονικό Ζήτημα, σε σημαντικό βαθμό, είχε αντίκτυπο σε μια μεγάλη μερίδα τόσο των Ελλήνων όσο και των πολιτών της Βόρειας Μακεδονίας. Όλη αυτή η αναστάτωση, που προέκυψε από την υπογραφή της Συμφωνίας των Πρεσπών και διήρκεσε περίπου οκτώ μήνες μέχρι να οριστικοποιηθεί, θα μπορούσε να “κατηγορηθεί” για πόλωση του κοινού. Αυτό γιατί ο ίδιος ο λαός δεν ήξερε ποιο είναι το συμφέρον της χώρας του και κυριευόταν από αμφιλεγόμενα συναισθήματα.

Από τη μία πλευρά, υπήρχε η πλειοψηφία των Ελλήνων πολιτών που εμφανιζόταν άκρως αντίθετη και απέρριπτε την οριστικοποίηση της Συμφωνίας των Πρεσπών. Κυριευμένοι από πόνο, οργή, ίσως και άγχος οι πολίτες εξέφρασαν την αγωνία τους. Αντέδρασαν συμμετέχοντας σε συλλαλητήρια, θέλοντας, με αυτή τους την ενέργεια, να μεταπείσουν την κυβέρνηση, ώστε να μην προχωρήσει σε αυτό το βήμα. Παρόντες στα συλλαλητήρια ήταν άνθρωποι όλων των ηλικιών και των κοινωνικών στρωμάτων, από κάθε γνωστή και άγνωστη γωνιά της χώρας, καθώς επίσης, και από το εξωτερικό. Όλοι αυτοί οι άνθρωποι ένωσαν τις δυνάμεις τους σε μια μεγαλειώδη συγκέντρωση, που είχε ένα και μόνο στόχο· να προτάξει το στήθος τους ενάντια στην τότε κυβέρνηση και να της στείλει το μήνυμα ότι ο ελληνικός λαός δεν διαπραγματεύεται ούτε την Ιστορία του, ούτε την ελληνικότητα της Μακεδονίας (Ανώνυμος, 2018). Τοιουτοτρόπως οι πολίτες απέκτησαν πρόσβαση σε μια νέα αναπαράσταση της κατάστασής τους, σε μια νέα μορφή της κοινωνικής τους θέσης, των συμφερόντων τους (Bastien, Lagroye & Sawicki, 2008). Μια μερίδα πολιτών, μάλιστα, έκρινε απαραίτητο να παρθεί απόφαση μέσω της διεξαγωγής δημοψηφίσματος, όπου οι ίδιοι οι πολίτες θα αποφάσιζαν για την ονομασία της γείτονος χώρας.

Ταυτόχρονα, οι μακεδονικές ενώσεις κατηγόρησαν την κυβέρνηση για προδοσία, αφού δεν υπακούει στο θέλημα της κοινής γνώμης. Επίσης, ορισμένοι από εκείνους που τάχθηκαν κατά της Συμφωνίας, την κατονόμασαν ως “έγκλημα” σε βάρος της Ελλάδας. Αποκορύφωμα στάθηκε το γεγονός ότι, όπως προαναφέρθηκε, η

γλώσσα και η εθνότητα των Βορείων Μακεδόνων αναγνωρίζεται, πλέον, ως «μακεδονική», κάτι που ξεσήκωσε θύελλα αντιδράσεων από την ελληνική πλευρά.

Αυτό που οι περισσότεροι αψηφούν είναι ότι το 1977 που πραγματοποιήθηκε η Τρίτη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για την Τυποποίηση Γεωγραφικών Ονομάτων στην Αθήνα, αναγνώρισε χωρίς καμία αντιλογία τη μακεδονική γλώσσα (Καρπόζηλος & Χριστόπουλος, 2017). Επιπρόσθετα, γίνεται φανερό πως κανένας από τους πολίτες δεν έχει λάβει υπόψιν του πως από τα τέλη του 19ου αιώνα με τις έννοιες “Μακεδονία”, “μακεδονικός”, “Μακεδόνες” όλοι αντιλαμβάνονται τη συνολική γεωγραφική περιοχή και ορισμένους πληθυσμούς, και όχι πνευματικά δικαιώματα επί του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Επιπρόσθετα, στα μέσα του περασμένου αιώνα, η έννοια του ομόσπονδου κράτους της Γιουγκοσλαβίας είχε επικρατήσει στην κοινή γνώμη με τον όρο “Μακεδονία” (Καρπόζηλος & Χριστόπουλος, 2017). Συνεπώς ο μύθος που έχει καθιερωθεί ότι “η Μακεδονία είναι από την Αρχαιότητα ελληνική” υστερεί από επιχειρήματα και επίσης δεν έχει καμία σχέση με την ονομασία ενός κράτους. Όπως αναφέρει περιγραφικότερα και η συγγραφέας και κριτικός Έλενα Χουζούρη στο περίφημο άρθρο της “Περί του “Μακεδονικού” και άλλων εθνικών...δαιμονίων”: “[...] Μακεδόνες είναι και αυτοί, πάει και τέλειωσε. Σλάβοι μακεδόνες. Μακεντότσκι. Η Μακεδονία δεν είναι ΜΟΝΟΝ ελληνική. Είναι εις ...τετραπλούν. Η Αρχαία ήταν αλλά από τότε έχουν περάσει 2500 χρόνια και βάλε”.

Από την στιγμή που ανέκαθεν η σύνθεση της Μακεδονίας, όσον αφορά τον πληθυσμό της, αποτελούσε απόρροια πληθυσμιακών ανταλλαγών, συμπεραίνεται ότι η Μακεδονία ποτέ δεν ήταν μια και μόνο ελληνική. Ακόμη και στο σχολείο, τα παιδιά διδάσκονται ότι μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους, τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο και τη Μικρασιατική Καταστροφή, η Μακεδονία διαιρέθηκε σε τρία τμήματα: το ελληνικό, το βουλγαρικό και εκείνο που αποτέλεσε την ομόσπονδη Δημοκρατία της σοσιαλιστικής Γιουγκοσλαβίας. Επομένως, παλαιόθεν η Μακεδονία δεν ήταν μία και μόνο ελληνική (Καρπόζηλος & Χριστόπουλος, 2017).

Από την άλλη πλευρά, η ελληνική μειονότητα που αντιμετώπισε θετικά την υπογραφή της Συμφωνίας, προέρχεται, κατά βάση, από το κυβερνητικό υπόβαθρο που το θεώρησε ως μια ευχάριστη εξέλιξη για τις σχέσεις των δύο χωρών. Υπάρχουν, βέβαια, και ορισμένοι πολίτες που θεώρησαν πως με αυτόν τον τρόπο έγινε ένας

συμβιβασμός που ήταν απαραίτητος, προκειμένου να διαμορφωθεί ένα κλίμα ειρήνης, αλληλεγγύης, εμπιστοσύνης και αρμονικής συνύπαρξης των δύο γειτονικών χωρών. Αυτή η πόλωση του κοινού, που προήλθε σαφέστατα και από την κάλυψη του γεγονότος από τα Μέσα, ήταν αισθητή σε άτομα όλων των ηλικιών και των κοινωνικών στρωμάτων. Τα ΜΜΕ δεν φάνηκε να επιχειρήσαν να προβάλλουν αποστασιοποιημένα τα γεγονότα, με σκοπό την επιμόρφωση των πολιτών για το Μακεδονικό Ζήτημα. Αντιθέτως, μάλιστα, ήταν εμφανής η προσπάθεια διχασμού του κοινού για το εν λόγω συμβάν. Ακόμα και άτομα μέσα στην ίδια οικογένεια, πολλές φορές τηρούσαν αντίθετη στάση για το εν λόγω ζήτημα. Η πόλωση αυτή έγινε αντιληπτή και σε μια πρόσφατη έρευνα που πραγματοποιήθηκε από το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας σχετικά με τη στάση του ελληνικού κοινού προς τη διαφωνία ονόματος. Με κάλυψη σε εθνικό επίπεδο και στρωματοποιημένη σε πολλαπλά στάδια δειγματοληψία, η μεγάλη πλειοψηφία των συμμετεχόντων “απορρίπτει οποιαδήποτε αναφορά στον όρο “Μακεδονία” ως μέρος οποιασδήποτε μελλοντικής λύσης (71,5%), ενώ το 22,5% απάντησε ότι θα μπορούσαν να αποδεχτούν ένα σύνθετο όνομα που θα περιλαμβάνει τον όρο “Μακεδονία” ” (Αρμακόλας, Σιάκας, 2018).

Τα αρνητικά συναισθήματα κατευθύνθηκαν ρητά, όπως έγινε αντιληπτό, τόσο εσωτερικά (κυρίως προς την ελληνική κυβέρνηση) όσο και εξωτερικά (προς τα Σκόπια, τους δυτικούς συμμάχους της Ελλάδας και τις εικαζόμενες συνωμοσίες εναντίον του ελληνικού έθνους). Δεδομένου ότι ο κόσμος σήμερα είναι εξαιρετικά περίπλοκος, απρόβλεπτος και, κυρίως, απρόσιτος και όλα έχουν επιταχυνθεί είναι δύσκολο για κάποιον που βιώνει την οργή, το μίσος, τον φόβο ή την αγανάκτηση για να ενημερωθεί ορθά, και το γεγονός αυτό, συχνά, προκαλεί γνωστικές και κοινωνικοπολιτισμικές προκαταλήψεις και στερεότυπα που δεν μπορούν να ξεπεραστούν (Bolz, 2017).

Σε αντίστοιχη ποσοτική έρευνα που πραγματοποιήθηκε μέσα στα social media, και συγκεκριμένα στο Twitter (Zeri κ.ά., 2018), προέκυψε ότι τα περισσότερα tweets συνοδεύονταν από τη φωτογραφία του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Όπως αποδείχθηκε από τις δημόσιες συζητήσεις μέσα στο Twitter, ήταν προφανές ότι, από πλευράς των συμμετεχόντων, δεν υπήρχαν οι απαραίτητες γνώσεις σχετικά με το ιστορικό υπόβαθρο του Μακεδονικού ζητήματος. Αυτό που ουσιαστικά συνέβαινε ήταν ότι η

πλειονότητα απλώς αναπαρήγαγε όσα είχε ακούσει και διαβάσει αναφορικά με τον Μέγα Αλέξανδρο και τα ενσωμάτωνε στην παρούσα περίπτωση (Zeri κ.ά., 2019).

Ταυτόχρονα, οι πολίτες της Π.Γ.Δ.Μ. δεν διέθεταν μεγάλα περιθώρια αντίδρασης. Αφενός οι περισσότεροι αποδέχθηκαν με χαρά τη νέα τάξη πραγμάτων και το *erga omnes* (έναντι όλων). Ωστόσο, αρκετοί είναι αυτοί που αμφιβάλλουν αν αυτό θα ισχύσει και στην πράξη και αν θα τηρηθεί η Συμφωνία. Στόχος της κυβέρνησης του Ζάεφ είναι να προωθήσει την ένταξη της χώρας του στην ΕΕ και το ΝΑΤΟ, επιδιώκοντας σταθερότητα και ευημερία. Παρόλα αυτά, η πλειοψηφία των σκοπιανών πολιτών δεν θεωρεί ότι θα πραγματοποιηθεί αυτή η εξέλιξη. Πολλοί ισχυρίζονται ότι το ζήτημα της ονομασίας χρησιμοποιήθηκε από τους πολιτικούς, και των δύο χωρών, ως δικαιολογία για να τροφοδοτούν την εθνικιστική μανία και να αποσπούν τους πολίτες από ζητήματα όπως η διαφθορά και η κατάχρηση της εξουσίας (Καλαϊτζή, 2018).

Σύμφωνα με τα παραπάνω, είναι φανερό ότι η επιρροή που ασκήθηκε στους πολίτες από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, αναφορικά με τα Σκόπια, ήταν μεγάλη. Δημιουργήθηκε σωρεία στερεότυπων και προκαταλήψεων από τα ΜΜΕ. Όλα ανεξαιρέτως τα Μέσα υπερτόνισαν και δραματοποίησαν σε υπερβολικό βαθμό το ζήτημα της Μακεδονίας, διχάζοντας το λαό για μεγάλο χρονικό διάστημα (Νοτάρης, Παναγιωτοπούλου, Ρηγοπούλου και Ρήγου, 1996), καθώς τα συναισθήματά του μεταβάλλονταν ανάλογα με τις εξελίξεις.

Το στοιχείο που προκάλεσε τη μεγαλύτερη ένταση και γύρω από το οποίο αναζωπυρώθηκε το Μακεδονικό αφορούσε την ονομασία του νέου κράτους. Οι Έλληνες πολίτες, και ακόμη περισσότερο όσοι κατοικούν βορειότερα, κυριεύθηκαν από συσσωρευμένη οργή και αρνήθηκαν να αποδεχτούν τη Συμφωνία των Πρεσπών που υπέγραψε η ελληνική κυβέρνηση “παραχωρώντας” τον όρο Μακεδονία και κυρίως την γλώσσα και την εθνότητα στους Σκοπιανούς.

Σε γενικές γραμμές, έγινε αντιληπτό ότι η διαφωνία για την ονομασία της Π.Γ.Δ.Μ. πυροδότησε έντονες αντιδράσεις (Capelos, Katsanidou και Demertzis 2017), οι οποίες εκτείνονται σε όλο το αριστερό και δεξί πολιτικό φάσμα και αφορούν μια σαφή επιθυμία να επιστρέψει η παράδοση (ή το *status quo*) στο προηγούμενο υφιστάμενο μοντέλο κοινωνικής, πολιτιστικής και πολιτικής τάξης. Από κάθε άποψη, είναι φανερό πώς το εν λόγω συμβάν προκάλεσε, στο σύνολό του, αμφιλεγόμενα

συναισθήματα τόσο στους Έλληνες όσο και τους πολίτες της βόρειας γειτονικής χώρας, κάτι που αποδεικνύει την επιρροή της πολιτικής στην κοινωνία.

Κατόπιν ολοκλήρωσης της έρευνας καταλήξαμε σε βάσιμα συμπεράσματα. Από την παράθεση και ανάλυση των δεδομένων των δύο αποσπασμάτων έγινε αντιληπτό πως τα δύο κανάλια εμφανίζουν αρκετές ομοιότητες, αλλά και πολλές σημαντικές διαφορές. Βασική αιτία που ευθύνεται γι αυτό το φαινόμενο είναι, όπως έχει τονιστεί και ανωτέρω, ότι το απόσπασμα του ANT1 αποτελεί τμήμα του μεσημβρινού δελτίου, ενώ του ΣΚΑΪ είναι ζωντανή μετάδοση του γεγονότος και, ενώ η βασική δομή των δελτίων είναι πανομοιότυπη, χρησιμοποιούν διαφορετικό μοτίβο.

Όπως αναλύθηκε, η γλώσσα αποτελεί την πρώτη μονάδα ανάλυσης στην οποία δόθηκε έμφαση στην εν λόγω έρευνα. Η γλώσσα, λοιπόν, που χρησιμοποιούν οι δημοσιογράφοι, η οποία περιλαμβάνει τις παύσεις, τον τονισμό ορισμένων λέξεων με βαθύτερο νόημα και τις εναλλαγές του ρυθμού εκφοράς του λόγου τους διαδραματίζει εξέχοντα ρόλο στη μετάδοση των γεγονότων και στην επιρροή της άποψης, αλλά και των συναισθημάτων των τηλεθεατών. Μάλιστα, σε συνδυασμό με τις εκφράσεις του προσώπου, δηλαδή τους διάφορους μορφασμούς που τυχόν κάνουν ή το σήκωμα των φρυδιών, το ύφος τους και τη στάση σώματος που υιοθετούν συμβάλλουν σε μια πιο σκηνοθετημένη και δραματοποιημένη παράθεση των γεγονότων, η οποία είναι προμελετημένη.

Επιπλέον, όπως εξετάστηκε εκτενώς και παραπάνω, κυρίαρχο ρόλο σε αυτό διαδραματίζει και η συνολική εικόνα που διατηρούν οι δημοσιογράφοι και οι ρεπόρτερ που αφ' ενός αποπνέει σιγουριά και αυτοπεποίθηση και αφετέρου φαίνεται να κατανοούν και να γίνονται ένα με το κοινό. Καθοριστικό ρόλο κατέχουν, φυσικά, και τα πλάνα που έχει επιλέξει να προβάλλει το εκάστοτε κανάλι κατά τη διάρκεια των ρεπορτάζ που σαφέστατα δεν είναι τυχαία. Σε γενικές γραμμές, όπως διατυπώθηκε και στην ανάλυση των δεδομένων, όλα αυτά τα βοηθητικά “εργαλεία” δεν χρησιμοποιούνται αθέλητα από τους επαγγελματίες ηθοποιούς - δημοσιογράφους - πολιτικούς, αλλά, τις περισσότερες φορές, υιοθετούνται σκόπιμα.

Ακόμη, αυτός είναι και ο λόγος που δεν φαίνεται να είναι τυχαία η επιλογή του Μίκη Θεοδωράκη ως κεντρικού ομιλητή στο συλλαλητήριο. Γνωρίζοντας όλοι την επιρροή που ασκεί ο “σπουδαίος” συνθέτης - σύμβολο σε όλους τους πολίτες, οι διοργανωτές έκαναν αυτή την επιλογή διότι “στοιχημάτισαν” ότι ένας άνθρωπος σαν

τον Μίκη Θεοδωράκη που παρά τα προβλήματα υγείας του και την ηλικία του παρευρέθηκε στο συλλαλητήριο, θα μιλήσει στην καρδιά του ελληνικού λαού. Το έργο των διοργανωτών, βέβαια, συνέχισαν και οι παρουσιαστές - δημοσιογράφοι οι οποίοι δεν σταμάτησαν να επαινούν αυτή την πράξη του Έλληνα μουσικοσυνθέτη και να επαναφέρουν τη συζήτηση και τη θεματολογία των ρεπορτάζ διαρκώς σε αυτό το συμβάν. Συνοδεύοντας την ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη με την κατάλληλη μουσική υπόκρουση (ως χαλί στο βάθος ακούγονταν μερικά από τα τραγούδια που ο ίδιος έχει συνθέσει) και πολλά ενωτικά συνθήματα των διαδηλωτών, τα δύο γνωστά ιδιωτικά κανάλια αποβλέπουν στην καθοδήγηση της άποψης, αλλά και της στάσης που θα υιοθετήσουν οι τηλεθεατές που παρακολουθούν το δελτίο. Ο συνεχής και λεπτομερής σχολιασμός του περιεχομένου της ομιλίας, που ήταν “δια χειρός Μίκη Θεοδωράκη”, όπως αναφέρει χαρακτηριστικά ο παρουσιαστής του ΣΚΑΪ, Δημήτρης Οικονόμου, αλλά και της προσήλωσης με την οποία τον παρακολουθούσαν όλοι οι παρευρισκόμενοι, από τους παρουσιαστές και τους δημοσιογράφους δεν είναι ακούσιος. Αντιθέτως, χρησιμοποιείται σκόπιμα και από τα δύο κανάλια, προκειμένου να χειραγωγήσει την κοινή γνώμη και να ωθήσει το κοινό να πιστέψει τα όσα βλέπει μέσα από την κάμερα και να ενστερνιστεί τα όσα μεταδίδουν οι επαγγελματίες δημοσιογράφοι.

Καθ’ όλη την κάλυψη του ιστορικού αυτού γεγονότος, όπως χαρακτηρίστηκε, βέβαια, δεν απουσιάζουν οι κατάλληλες, λεζάντες και η μουσική πλαισίωση που συμπληρώνουν το ευρύτερο τοπίο. Εξετάζοντας τη μουσική, δηλαδή τα τραγούδια του Μίκη Θεοδωράκη και άλλα μουσικά χαλιά που χρησιμοποιούνται στα αποσπάσματα που ερευνώνται, γίνεται αντιληπτό πως οι μουσικές επιλογές ενέχουν έναν αγωνιστικό παλμό και σε αυτές υποβόσκει το αίσθημα της τόλμης και της δύναμης, γεγονός που ωθεί το κοινό να ξεσηκωθεί. Επομένως, ο λόγος που επιλέχθηκαν είναι για να προκαλέσουν μια έξαρση συναισθημάτων τόσο στους τηλεθεατές που παρακολουθούν αποστασιοποιημένα όσο και στους διαδηλωτές που παρευρίσκονται εκεί ή ακόμη και να ενισχύσουν περισσότερο τα ήδη υπάρχοντα συναισθήματα που βίωναν όλοι, δηλαδή αυτά της οργής, της θλίψης, του άγχους.

Επιπροσθέτως, τα πλάνα που προβάλλονται παράλληλα με την παρουσίαση των ρεπορτάζ διαδραματίζουν κι αυτά τον δικό τους ξεχωριστό ρόλο στο συνολικό οπτικό υλικό. Επιβεβαιώνουν όλα όσα μεταδίδουν οι ρεπόρτερ, ώστε να βεβαιωθούν

οι τηλεθεατές ότι, πράγματι, πρόκειται για ένα μεγαλειώδες συλλαλητήριο. Τα πλάνα, εν ολίγοις, συνοδεύουν τις προτάσεις των ρεπόρτερ. Ο ρεπόρτερ αναφέρεται στην “κατάμεστη πλατεία Συντάγματος”, στην οποία “δεν πέφτει καρφίτσα” και τονίζει ότι όλοι οι διαδηλωτές έχουν ενωθεί κάτω από την ελληνική σημαία και ο εικονολήπτης δείχνει εκείνη ακριβώς την στιγμή τα πλάνα που επιβεβαιώνουν αυτά που έχει μεταδώσει ο ρεπόρτερ. Με αυτόν τον τρόπο, το τηλεοπτικό κοινό βλέπει ιδίους όμμασι ότι η πλατεία είναι απροσπέλαστη και ότι όλο το πλήθος που έχει συγκεντρωθεί εκεί έχει “ενωθεί” κάτω από την ελληνική σημαία, με κοινό στόχο τη μη κύρωση της Συμφωνίας των Πρεσπών, κρατώντας πανό και φωνάζοντας συνθήματα για τη Μακεδονία.

Σημαντική φαίνεται να είναι και η συμβολή των λεζαντών, οι οποίες με τη σειρά τους και συνδυαστικά με τη μουσική ενίσχυση επηρέασαν εν μέρει την κοινή γνώμη. Κάλιστα θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι μερικές από αυτές εμπειρεύσαν κάποιον σχολιασμό, όπως για παράδειγμα η λεζάντα από το απόσπασμα του ANT1 *Παλμός και χιλιάδες κόσμου στην πλατεία Συντάγματος. Κορυφαία στιγμή η ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη*” και η λεζάντα του ΣΚΑΪ *“Ιστορική στιγμή”*.

Συνοψίζοντας, είναι φανερό πως η ποικιλία των εργαλείων που χρησιμοποιήθηκαν συνέβαλλε στη δραματοποίηση και στα δύο αποσπάσματα που επιλέχθηκαν και αναλύθηκαν. Η ομιλία των παρουσιαστών και των ρεπόρτερ, η στάση του σώματος, οι εκφράσεις προσώπου που υιοθέτησαν, δηλώνουν τη συναισθηματική εμπλοκή των ίδιων, καθώς και την προσπάθεια επιρροής και κατεύθυνσης του κοινού. Το τοπίο, φυσικά, συμπληρώνεται από τη μουσική ενίσχυση και τα εφέ που χρησιμοποιούνται και προκαλούν συναισθήματα στους τηλεθεατές (αυτό κυρίως παρατηρείται στο απόσπασμα του ANT1), αλλά και τη συνοδεία από τις απαραίτητες και κατάλληλες λεζάντες.

Τα συγκεκριμένα εργαλεία που επιλέγονται σε αυτά τα δύο αποσπάσματα ενέχουν ένα ίχνος δραματικού περιεχομένου, που αποσκοπεί στη συγκίνηση αλλά και τη χειραγωγή του κοινού. Είναι βέβαιο ότι όλες οι παραπάνω μέθοδοι και τα τεχνικά μέσα χρησιμοποιούνται για να επιτευχθούν συγκεκριμένοι στόχοι. Αφ’ ενός από την πλευρά των δημοσιογράφων για να προσελκύσουν το ενδιαφέρον και την προσοχή των θεατών και να τους κάνουν να δέχονται ως μοναδική και απόλυτη

αλήθεια εκείνη που οι ίδιοι τους μεταδίδουν και αφ' ετέρου οι πολιτικοί για να επηρεάσουν τη γνώμη και τα συναισθήματά τους με την πειθώ τους. Φυσικά και το κάθε κανάλι ξεχωριστά, σε συνολικό βαθμό, φαίνεται να χρησιμοποιεί τα ενδεδειγμένα, για τους δικούς του σκοπούς το καθένα, εργαλεία και να ακολουθούν και τα δύο ένα πανομοιότυπο μοτίβο.

Όλα τα παραπάνω που διατυπώθηκαν εκτενώς και στο θεωρητικό πλαίσιο, φαίνεται να επικυρώνονται από τα ευρήματα της ανάλυσης περιεχομένου, εφόσον καταλήγουμε στα ίδια συμπεράσματα.

Περιορισμοί έρευνας

Όπως και κάθε μέθοδος έτσι και η ανάλυση περιεχομένου ενέχει κάποιους περιορισμούς, καθώς κανένα θέμα δεν μπορεί να ιδωθεί από μία μόνο οπτική και να ερμηνευθεί με έναν τρόπο. Στο παρόν κεφάλαιο, θα παρατεθεί το συντονθύλευμα των περιορισμών που συναντήθηκαν κατά την διεξαγωγή της ανάλυσης περιεχομένου.

Αρχικά, ο κύριος περιορισμός που αντιμετωπίστηκε ήταν εκείνος του χρόνου, ο οποίος βέβαια, ήταν γνωστός εξαρχής. Υπήρχε έλλειψη χρόνου, και συνεπώς δεν μπορούσε να πραγματοποιηθεί μια απόλυτα ολοκληρωμένη και σφαιρικά ιδωμένη και τεκμηριωμένη έρευνα. Ο χρονικός περιορισμός ήταν και η αιτία που δεν επιλέχθηκε και μεγαλύτερο δείγμα προς ανάλυση. Μελετήθηκαν μόνο δύο συγκεκριμένα αποσπάσματα από δύο γνωστά - μεγάλα ιδιωτικά κανάλια και όχι κάποιο ευρύτερο δείγμα από όλα τα ελληνικά κανάλια που θα επέτρεπε στον ερευνητή να διαμορφώσει μια ευρύτερη άποψη και να καταλήξει σε περισσότερα και πολύπλευρα αποτελέσματα. Αυτή είναι και η αιτία που το επιλεγμένο δείγμα δεν είναι αντιπροσωπευτικό του συνόλου όλων των ελληνικών ιδιωτικών καναλιών, αλλά θεωρείται ικανοποιητικό για το μέγεθος και τους σκοπούς της διεξαχθείσας έρευνας.

Ακόμη, δεν υπήρχε η δυνατότητα να ερευνηθούν και να συγκριθούν αντίστοιχα αποσπάσματα για την κάλυψη του γεγονότος από τα σκοπιανά Μέσα, λόγω άγνοιας της γλώσσας. Από αυτό το συμβάν αναδεικνύεται έντονα η σημασία του παράγοντα “γλώσσα”. Πιθανόν κάποιος ερευνητής που θα ήταν γνώστης της γειτονικής γλώσσας, να μπορούσε να αναλύσει αποσπάσματα από δύο αντίστοιχα μεγάλα ιδιωτικά κανάλια των Σκοπίων και να εξέταζε το ζήτημα από άλλο πρίσμα, κάτι το οποίο θα ήταν πιο σύνθετο, αλλά και περισσότερο ολοκληρωμένο.

Επιπρόσθετα, λόγω του ότι έχουν μεσολαβήσει δύο και πλέον χρόνια από το εν λόγω γεγονός, αντιμετωπίστηκε δυσκολία στην εύρεση ενός αποσπάσματος κατάλληλου για ανάλυση από το κανάλι του ΣΚΑΪ. Γι αυτό το λόγο το απόσπασμα

του ΣΚΑΪ έχει αντληθεί από το YouTube και όχι από το διαδικτυακό κανάλι του, όπως συνέβη αντίστοιχα στον ANTI που το είχε διαφυλάξει στο αρχείο του. Όπως θα μπορούσε να παρατηρήσει κανείς, το βίντεο του ΣΚΑΪ που επιλέχθηκε προς ανάλυση ξεκινάει από τη μέση του μεσημβρινού δελτίου από ένα τυχαίο ρεπορτάζ, κάτι το οποίο δυσκολεύει τον ερευνητή, καθώς χάνεται ένα τμήμα από το περιεχόμενο του δελτίου.

Αναφορικά με το απόσπασμα του ΣΚΑΪ λόγω του ότι αποτελεί ζωντανή μετάδοση του γεγονότος, υπήρχε η επιπρόσθετη δυσκολία ότι δεν ακουγόταν καθαρά ο ήχος σε κάποια σημεία και υπήρχαν συνεχείς διακοπές και διαπλοκές μεταξύ των λόγων των ομιλητών. Το γεγονός αυτό καθυστέρησε το κομμάτι της απομαγνητοφώνησης, καθώς ο ερευνητής έπρεπε να επιστρέφει και να ακούει πολλαπλές φορές τα ίδια λεπτά, ώστε να καταγράψει τα λόγια των ομιλητών του βίντεο και να εξάγει νόημα και, κατ' επέκταση, εύλογο συμπέρασμα. Τέλος, θα ήταν πολύ βοηθητικό για τον ερευνητή αν μπορούσε να χρησιμοποιήσει κάποιο πρόγραμμα απομαγνητοφώνησης ή κάποιο λογισμικό, προκειμένου να καταστήσει την έρευνα πιο αντικειμενική και να επισπεύσει τη διαδικασία, περιορίζοντας τον όγκο των δεδομένων.

Παρόλα αυτά, τα αποτελέσματα της έρευνας τα οποία επιβεβαίωσαν όλα όσα αναφέρθηκαν στο θεωρητικό πλαίσιο, έδειξαν ότι παρά τις δυσκολίες και τους περιορισμούς που ειπώθηκαν η έρευνα ολοκληρώθηκε με επιτυχία, μέσα στα χρονικά πλαίσια που είχαν οριστεί.

Συμπεράσματα

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται τον τρόπο με τον οποίο καλύφθηκε το ουσιώδες συλλαλητήριο για την Μακεδονία που πραγματοποιήθηκε στο Σύνταγμα στις 4 Φεβρουαρίου του 2018 από δύο μεγάλα και δημοφιλή ελληνικά κανάλια, τον ANT1 και το ΣΚΑΪ. Ερευνά τα τεχνικά μέσα που χρησιμοποίησαν οι δημοσιογράφοι στα ρεπορτάζ, οι παρουσιαστές στα δελτία, αλλά και οι πολιτικοί στις δηλώσεις τους προκειμένου να εγείρουν μια ποικιλία από συναισθήματα των Ελλήνων πολιτών.

Έχοντας, αρχικά, προβεί σε εκτενή βιβλιογραφική έρευνα για το εν λόγω ιστορικό και πολιτικό γεγονός, διαπιστώθηκε πως τόσο οι πολιτικοί όσο και οι δημοσιογράφοι εφαρμόζουν διάφορες μεθόδους πειθούς, ώστε να κατευθύνουν τις απόψεις και να εισχωρήσουν στα συναισθήματα του κοινού, επηρεάζοντάς τα. Κυρίαρχο ρόλο στα παραπάνω διαδραματίζει, σαφώς, η συνέργεια της εικόνας με τη γλώσσα, οι οποίες αλληλοσυμπληρώνονται και αλληλεπιδρούν η μία με την άλλη. Η επιμελημένη εικόνα που διατηρούν δημοσιογράφοι και πολιτικοί σε συνδυασμό με τις βαρύγδουπες λέξεις και εκφράσεις που χρησιμοποιούν έλκουν την προσοχή των τηλεθεατών, με αποτέλεσμα συχνά να σμιλεύουν μια νέα, κατευθυνόμενη γνώμη και να ασκούν ισχυρή επίδραση στα συναισθήματά τους.

Στη συνέχεια, πραγματοποιήθηκε έρευνα, στην οποία επιλέχθηκαν και αναλύθηκαν αποσπάσματα από τα δύο γνωστά κανάλια που προαναφέρθηκαν (ANT1 και ΣΚΑΪ), ώστε να εξεταστεί η κάλυψη του συλλαλητηρίου για το ονοματολογικό ζήτημα των Σκοπίων, στο Σύνταγμα. Από τα αποτελέσματα της έρευνας, προκύπτει το συμπέρασμά ότι το εν λόγω γεγονός στο σύνολό του επηρέασε και δίχασε μεγάλο τμήμα του λαού και καθίσταται σαφές ότι απώτερος σκοπός των συγκεκριμένων δελτίων δεν ήταν απλά και μόνο να μεταδώσουν το γεγονός και τις πληροφορίες που διαθέτουν στο κοινό, αλλά να συγκινήσουν και να καθοδηγήσουν τον τηλεθεατή.

Παραμερίζοντας όλες τις δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν καθ' όλη την περίοδο που διεξήχθη η έρευνα, θα μπορούσε να υποστηριχθεί η άποψη ότι, όσο το επέτρεψε ο όγκος του δείγματος και των δεδομένων που αναλύθηκαν, η έρευνα εκτιμάται επιτυχής. Αυτό διότι η βιβλιογραφική έρευνα που προηγήθηκε της ανάλυσης περιεχομένου επιβεβαιώνεται από τα συμπεράσματα που προέκυψαν από την ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Παρόλα αυτά, επειδή ένα μήνυμα, σε γενικές γραμμές, μπορεί να κωδικοποιηθεί με ένα τρόπο, αλλά ο θεατής μπορεί να το ερμηνεύσει και να το εξετάσει από πολλά και διαφορετικά πρίσματα, η ανάλυση που προηγήθηκε δεν μπορεί να θεωρηθεί απόλυτη και η έρευνα δεν μπορεί να γενικευθεί και να δώσει τελικά και ορθά αποτελέσματα για όλο τον ερευνητικό πληθυσμό, καθώς δεν έχει συμπεριλάβει όλους τους παράγοντες.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αθανασίου Σ., Καραμούζης Π., Κιμουρτζής Π., Κόκκινος Γ., Κυπριώτης Δ., Παπαγεωργίου Ι. Β., Παπαγεωργίου Ι. Φ., Τραντάς Π. (2016). *Αναφορά για την Ανάλυση Περιεχομένου*. Πανεπιστήμιο Αιγαίου. σ. 2 - 29. Ανακτήθηκε από: http://www.undrho.edu.gr/wp-content/uploads/2017/01/%CE%A0%CE%95-1.-%CE%A0%CE%91%CE%A1%CE%91%CE%94%CE%9F%CE%A4%CE%95%CE%9F-1.2-UnDRho-15_6_2016.pdf
- Αλειφαντής Σ. (2003). *Η κρίση της FYROM. Τα Βαλκάνια σε Αναζήτηση Σταθερότητας*. Αθήνα: Ι. Φλώρος
- Ανώνυμος (2019). *Αντιδράσεις των κομμάτων μετά την υπερψήφιση της συμφωνίας των Πρεσπών. Ανακοινώσεις και δηλώσεις μετά την κρίσιμη ψηφοφορία*. Huffpost. Ανακτήθηκε από: https://www.huffingtonpost.gr/entry/antidraseis-ton-kommaton-meta-ten-eperpsefise-tes-semfonias-ton-prespon_gr_5c4b21efe4b06ba6d3bc47fa
- Ανώνυμος (2018). *Βόρεια Μακεδονία: Έντονες αντιδράσεις για τη συμφωνία-ετοιμάζονται συλλαλητήρια*. Star.gr. Ανακτήθηκε από: <https://www.star.gr/eidiseis/politiki/426263/entones-antidraseis-apo-th-symfwnia-gia-to-skopiano-ndash-etoimazontai-syllalhthria>
- Ανώνυμος (2019). *Γνώμη για τη Συμφωνία των Πρεσπών*. Public Issue. Ανακτήθηκε από: <https://www.publicissue.gr/14990/prespes/>
- Ανώνυμος (2018). *Δημοσκοπήσεις - κόλαφος για το Μακεδονικό*. tanea.gr. Ανακτήθηκε από: <https://www.tanea.gr/2018/06/16/politics/dimoskopiseis-kolafos-gia-to-makedoniko/>
- Ανώνυμος (2019). *Δημοσκόπηση στη Β.Μακεδονία: Τι λένε οι πολίτες για τη Συμφωνία των Πρεσπών*. Ανακτήθηκε από: <https://www.aftodioikisi.gr/diethni/dimoskopisi-sti-v-makedonia-ti-lene-oi-polites-gia-ti-symfonia-ton-prespon/>

- Ανώνυμος (2018). *Δημοψήφισμα Σκόπια: ο Ζάεφ πάει τη Συμφωνία στη Βουλή*. CNN Greece. Ανακτήθηκε από:
<https://www.cnn.gr/news/kosmos/story/148923/dimopsifisma-skopia-o-zaef-paei-ti-symfonia-sti-voyli>
- Ανώνυμος (2018). *Δημοψήφισμα Σκόπια: Τα τελικά αποτελέσματα*. Ανακτήθηκε από:
<https://www.cnn.gr/news/kosmos/story/149066/dimopsifisma-skopia-ta-telika-apotelesmata>
- Ανώνυμος (2019). *Δημοσκόπηση: Τι πιστεύουν οι πολίτες της Βόρειας Μακεδονίας για τη Συμφωνία των Πρεσπών*. Ανακτήθηκε από: :
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hpsa/article/view/15230>
- Ανώνυμος (2016). *Διαμόρφωση κοινής γνώμης και χειραγώγηση*. Ανακτήθηκε από:
<https://tseligatoagriniou.wordpress.com/2016/09/19/%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%BC%CF%8C%CF%81%CF%86%CF%89%CF%83%CE%B7-%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CE%AE%CF%82-%CE%B3%CE%BD%CF%8E%CE%BC%CE%B7%CF%82-%CF%87%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B1%CE%B3%CF%8E%CE%B3%CE%B7/>
- Ανώνυμος (2019). *Η γλώσσα των πολιτικών και των ΜΜΕ*. Ανακτήθηκε από:
<http://www.elia.org.gr/research-tools/history-of-the-greek-language/modern-era/language-of-politicians-and-media/>
- Ανώνυμος (2018). *Η επόμενη μέρα της Συμφωνίας Αθήνας-Σκοπίων: Αντιδράσεις στο εσωτερικό, επικροτούν διεθνείς οργανισμοί και Τύπος*. Ανακτήθηκε από:
<http://athina984.gr/wp-site/2018/06/13/i-epomeni-mera-tis-symfonias-athinas-skopion-antidraseis-sto-esoteriko-epikrotoyn-diethneis-organismoi-kai-typos/>
- Ανώνυμος (2018). *Η ιστορία μας είναι αδιαπραγμάτευτη- Εκκωφαντικό “ΟΧΙ” στο Συλλαλητήριο*. eleftherostypos.gr. Ανακτήθηκε από:
<https://www.eleftherostypos.gr/ellada/180263-i-istoria-mas-einai-adiapragmateyti-ekkofantiko-oxi-sto-syllalitirio/>
- Ανώνυμος (2019). *Η Μακεδονία εκδικείται την κυβέρνηση – Πανικός από τις δημοσκοπήσεις*. tovima.gr. Ανακτήθηκε από:
<https://www.tovima.gr/2019/03/21/politics/to-makedoniko-stoixeionei-tin-kyverni-panikos-apo-tis-dimoskopiseis/>

- Ανώνυμος. *Η Συμφωνία των Πρεσπών*. Υπουργείο Εξωτερικών - Υπουργείο ΨΗΠΤΕ
Γενική Γραμματεία Ενημέρωσης και Επικοινωνίας
https://government.gov.gr/wp-content/uploads/2019/01/prespes_26.6%CE%A735.5_5.pdf
- Ανώνυμος (2019). *Και επισήμως Βόρεια Μακεδονία από Τρίτη 12 Φεβρουαρίου*.
Newsbeast. Ανακτήθηκε από:
<https://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/4513614/kai-episimos-voreia-makedonia-apo-triti-12-fevroyariou>
- Ανώνυμος. Κεφάλαιο 2. *Η διαμόρφωση της θεματολογίας. Μοντέλα και τύποι θεματολογιών*, σ. 44 - 65. Ανακτήθηκε από:
https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/4428/1/02_chapter_02.pdf
- Ανώνυμος (2018). *Λαοθάλασσα στο συλλαλητήριο για τη Μακεδονία- Μήνυμα στην Κυβέρνηση*. iefimerida.gr. Ανακτήθηκε από:
<https://www.iefimerida.gr/news/393960/laothalassa-sto-syllalitirio-gia-ti-makedonia-minyma-stin-kyvernisi>
- Ανώνυμος (2013). *Μια ανασκόπηση του Πολιτικού Μάρκετινγκ*. This is Marketing.
Ανακτήθηκε από:
<https://gpapadopoulis.wordpress.com/2013/12/13/%CE%BC%CE%B9%CE%B1-%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CE%BA%CF%8C%CF%80%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CF%80%CE%BF%CE%B%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D-%CE%BC%CE%AC%CF%81%CE%BA%CE%B5%CF%84%CE%B9/>
- Ανώνυμος (2019). *Νομικά άκυρη η συμφωνία των Πρεσπών*. kathimerini.
Ανακτήθηκε από:
<https://www.kathimerini.gr/1030239/article/epikairothta/politikh/nomika-akyrh-h-symfwnia-twn-prespwn>
- Ανώνυμος (2018). *Οι πρώτες αντιδράσεις των κομμάτων για τη συμφωνία στις Πρέσπες*. Huffpost. Ανακτήθηκε από:
https://www.huffingtonpost.gr/entry/nd-thlivere-mera-yia-ten-ellada-mera-ntropes-yia-tsipra-kammeno_gr_5b266bcae4b0f9178a9df54d
- Ανώνυμος (2018). *Προς αναβάθμιση των ενεργειακών σχέσεων Ελλάδας-Σκοπίων*.
Ανακτήθηκε από:

<https://energypress.gr/news/pros-anavathmisi-ton-energeiakon-sheseon-elladas-skopion>

Ανώνυμος (2019). *Συλλαλητήριο για τη Μακεδονία: το μήνυμα του Μίκη Θεοδωράκη*.

Ανακτήθηκε από:

<https://www.cnn.gr/news/ellada/story/162577/syllalitirio-gia-ti-makedonia-to-minyma-toy-miki-theodoraki>

Ανώνυμος. *Σύμβολα απομαγνητοφώνησης*. Corpus Προφορικού Λόγου του

Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών. Ίδρυμα Μ. Τριανταφυλλίδη. Ανακτήθηκε από: <http://corpus-ins.lit.auth.gr/corpus/about/symbols.html>

Ανώνυμος (2019). *Τι απαντούν οι πολίτες για τη Συμφωνία των Πρεσπών και ποια κόμματα αφήνουν εκτός Βουλής;*. Ανακτήθηκε από:

<https://www.newsbeast.gr/politiki/arthro/4439372/ti-apantoyn-oi-polites-gia-ti-symfonia-ton-prespon-kai-poia-kommata-afinoyn-ektos-voylis>

Ανώνυμος. *Το Ζήτημα του ονόματος της Π.Γ.Δ.Μ.* Ελληνική Δημοκρατία, Υπουργείο Εξωτερικών. Ανακτήθηκε από:

<https://www.mfa.gr/to-zitima-tou-onomatos-tis-pgdm/>

Ανώνυμος (2018). *Υπογράφηκε η ιστορική συμφωνία Ελλάδας-ΠΓΔΜ στις Πρέσπες*. Ανακτήθηκε από:

<http://www.thetoc.gr/politiki/article/tsipras-stis-prespes-to-diko-mas-rantebou-me-tin-istoria>

Ανώνυμος (2017). *Mehr Emotion wagen?* Ανακτήθηκε από:

<http://www.taz.de/!159583/>

Ανώνυμος. Nielsen. Television Audience Measurement. Ανακτήθηκε από:

<http://www.arianna.gr/gr/data/20180205/stage4.shtm?index=117>

Δεμερτζής Ν. (2002). *Πολιτική Επικοινωνία. Διακινδύνευση, Δημοσιότητα, Διαδίκτυο*. Αθήνα: Παπαζήση

Ζέρη Π. (1996). *Θεσμοί Εποπτείας στο ραδιοτηλεοπτικό σύστημα. Στόχοι, διαδικασίες, δυνατότητες δράσης*. Αθήνα: Οδυσσέας

Ζέρη Π. (1990). *Ιδιωτική τηλεόραση. Το παράδειγμα των ΗΠΑ*. Αθήνα: Παπαζήση

Ηγουμενάκης Ν., Κοτζαϊβάζογλου Ι. *Η Επιστημονική Συζήτηση για την Αξιοπιστία και Εγκυρότητα της Ανάλυσης Περιεχομένου ως ένα Μεθοδολογικό Εργαλείο Έρευνας της Επικοινωνίας: Τα Όρια Εφαρμογής και η Χρησιμότητα της Μεθόδου*. σ. 74 -

89. Ανακτήθηκε από:
<http://ejournals.teiath.gr/index.php/DO/article/viewFile/168/168>
- Ηρακλείδης Α. (2018). *Το Μακεδονικό Ζήτημα, 1878-2018. Από τις εθνικές διεκδικήσεις στις συγκρουσιακές εθνικές ταυτότητες*. Αθήνα: Θεμέλιο
- Θερμογιάννης Κ. (2017). *Κοινή γνώμη και δημοκρατία*. *Huffington Post*. Ανακτήθηκε από:
https://www.huffingtonpost.gr/kostas-thermoyiannis/-_10564_b_15293696.html
- Ίσαρη Φ., Πουρκός Μ. (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας: Εφαρμογές στην Ψυχολογία και στην Εκπαίδευση*. Ανακτήθηκε από:
https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/4/15327_Isari-KOY.pdf
- Ιωσηφίδης Θ. (2003). *Ανάλυση ποιοτικών δεδομένων στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική
- Ιωσηφίδης Θ. (2008). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Αθήνα: Κριτική
- Μιχαλοπούλου Κ. (1992). *Κλίμακες Μετρήσεως Στάσεων*. Αθήνα: Οδυσσέας
- Μπάρμπα Β., Καλαϊτζή Α. (2018) *Τι λένε στη Voria δημοσιογράφοι και πολίτες της ΠΓΔΜ για το Σκοπιανό*. Ανακτήθηκε από:
<https://www.voria.gr/article/dimosiografi-ke-polites-tis-pgdm-miloun-sti-voria-gi-a-to-skopiano>
- Καπουράνης Θ. (2011). *Η προσωποποίηση της πολιτικής*. Ανακτήθηκε από:
<http://pacific.jour.auth.gr/emmeis/?p=318>
- Καρπόζηλος Κ., Χριστόπουλος Δ. (2017). *10+1 ερωτήσεις και απαντήσεις για το Μακεδονικό*. Αθήνα: Πόλις
- Κασάπης Π. (2009). *Πολιτική πειθώ και συνθηματολογία*. Ανακτήθηκε από:
<http://www.sigmalive.com/archive/simerini/analiseis/politics/170857>
- Κόλλιας Α. (2014). *Ανάλυση περιεχομένου: εξέλιξη, τεχνικές και εφαρμογές της μεθόδου στη μελέτη της επικοινωνίας*. Αθήνα: Παπαζήση
- Κολτσίδα Ε. (2015). *Θυμός, το πιο ισχυρό συναίσθημα και τα μηνύματα που κρύβουμε πίσω από αυτό*. Ανακτήθηκε από:
<http://socialpolicy.gr/2015/12/%CE%B8%CF%85%CE%BC%CF%8C%CF%82-%CF%84%CE%BF-%CF%80%CE%B9%CF%8C-%CE%B9%CF%83%CF%87%CF%85%CF%81%CF%8C-%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%B1%CE%AF>

%CF%83%CE%B8%CE%B7%CE%BC%CE%B1-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CF%84%CE%B1-%CE%BC.html

Κουμπαρέλης Α. *Τηλεόραση και Μεσοποίηση: “Συνέπειες”*. Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

Τμήμα Ψηφιακών Μέσων και Επικοινωνίας. Σημειώσεις για το μάθημα Πολιτική Επικοινωνία. Ανακτήθηκε από:

<http://eclass.teiion.gr/modules/document/file.php/DSE185/07.%20%CE%A4%CE%B7%CE%BB%CE%B5%CF%8C%CF%81%CE%B1%CF%83%CE%B7%20%CE%BA%CE%B1%CE%B9%20%CE%9C%CE%B5%CF%83%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%AF%CE%B7%CF%83%CE%B7%20-%20%CF%83%CF%85%CE%BD%CE%AD%CF%80%CE%B5%CE%B9%CE%B5%CF%82.pdf>

Κουντούρη Φ. (2010). *Η επικοινωνιακή διάσταση της πολιτικής. Η διαμόρφωση του κομματικού σκηνικού υπό την κυριαρχία των ΜΜΕ στον δημόσιο χώρο*. Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, τχ. 35. σ. 57 - 88. Ανακτήθηκε από:

<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hpsa/article/viewFile/14495/13098>

Κυριαζή Ν. (2011). *Η κοινωνιολογική έρευνα: κριτική επισκόπηση των μεθόδων και των τεχνικών*. Αθήνα: Πεδίο

Λεβεντάκος Δ. (2004). *Τηλεόραση και ελληνική κοινωνία*. Αθήνα: Εικόν

Λυγερού Ν. (2019). *Συλλαλητήριο για τη Μακεδονία: Πάθος και πλήθος με πολιτικά μηνύματα*. protothema.gr. Ανακτήθηκε από:

<https://www.protothema.gr/politics/article/857138/sullalitirio-gia-ti-makedonia-pathos-kai-plithos-me-politika-minumata/>

Μπουκαλάς Π. (2015). *Κατασκευάζοντας την κοινή γνώμη*. kathimerini.gr. Ανακτήθηκε από:

<http://www.kathimerini.gr/800364/opinion/epikairothta/politikh/kataskeyazontas-thn-koinh-gnwmh>

Νέδος Β. (2018). *Ολόκληρη η συμφωνία για το Σκοπιανό*. kathimerini.gr. Ανακτήθηκε από: www.kathimerini.gr/969256/article/epikairothta/politikh/oloklhrh-h-symfwni-a-gia-to-skopiano-pdf

Ξενάκης Δ. (2013). *Κρίση στην Ευρώπη και την Ελλάδα: διλήμματα και επιλογές*. Αθήνα: Παπαζήση

Παναγιωτοπούλου Ρ., Ρηγοπούλου Π., Ρήγου Μ., Νοτάρης Σ. (1996). *Η “κατασκευή” της πραγματικότητας και τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια

- Παούνης Ν. Θ. (2017). *Η ενδιάμεση συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Π.Γ.Δ.Μ: Ένα ιστορικό της διαμάχης για το όνομα*. Ανακτήθηκε από:
<https://hellasjournal.com/2017/09/i-endiamesi-simfonia-metaxi-elladas-ke-p-g-d-m-ena-istoriko-tis-diamachis-gia-to-onoma/>
- Παπαθανασόπουλος Σ. (2000). *Τα σύγχρονα Μέσα και η πολιτική επικοινωνία*. Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, τχ. 16. σ. 11 - 33. Ανακτήθηκε από:
<https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hpsa/article/view/15184/13657>
- Πλειός Γ. & Φραγκονικολόπουλος Α. Χ.(2010). *Τα εθνικά θέματα στη δίνη των ΜΜΕ: το Μακεδονικό, οι Ελληνοτουρκικές σχέσεις και το Κυπριακό στην τηλεόραση και τον Τύπο*. Αθήνα: Σιδέρης Ι.
- Πολίτης Π. (2014). *Η γλώσσα της τηλεοπτικής ενημέρωσης. Τα δελτία ειδήσεων της ελληνικής τηλεόρασης (1980-2010)*. Θεσσαλονίκη: Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών
- ΡΙζάς Σ. (1996). *Το Μακεδονικό Ζήτημα: εξωτερική επέμβαση και ελληνική πολιτική*. Αθήνα: Γρηγόρης
- Ρωμανός Γ. (2019). *Η μεγάλη απάτη στον ΟΗΕ με τη «Συμφωνία των Πρεσπών»*. Ανακτήθηκε από:
<https://www.anixneuseis.gr/%CE%B7-%CE%BC%CE%B5%CE%B3%CE%AC%CE%BB%CE%B7-%CE%B1%CF%80%CE%AC%CF%84%CE%B7-%CF%83%CF%84%CE%BF%CE%BD-%CE%BF%CE%B7%CE%B5-%CE%BC%CE%B5-%CF%84%CE%B7-%CF%83%CF%85%CE%BC%CF%86%CF%89%CE%BD%CE%AF%CE%B1/>
- Σαββάκης Μ. (2013). *Μικροκοινωνιολογία και ποιοτική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική
- Στάικος Α. (2019). *Τι λένε οι πολίτες για την Συμφωνία των Πρεσπών*. Ανακτήθηκε από:
<https://gr.euronews.com/2019/01/25/athina-thessaloniki-ti-lene-oi-polites-gia-tin-simfonia-ton-prespon>
- Σταμάτης Π. (2018). *Ποιος “βάφτισε” τα Σκόπια “Μακεδονία”;*. Ανακτήθηκε από:
<https://www.militaire.gr/%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%BF%CF%82-%CE%B2%CE%AC%CF%86%CF%84%CE%B9%CF%83%CE%B5-%CF%84%CE%B1-%CF%83%CE%BA%CF%8C%CF%80%CE%B9%CE%B1-%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%AF%CE%B1/>

- Τζάνη Μ. (2005). *Μεθοδολογία έρευνας κοινωνικών επιστημών*. Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης. Ανακτήθηκε από: <http://benl.primedu.uoa.gr/database1/method.pdf>
- Τσιλιγιάννης Π. (2004). *ΜΜΕ και καθορισμός της θεματολογίας του κοινού: Η τρέχουσα θεωρητική συζήτηση*. Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, τχ. 23. σ. 89 - 106. Ανακτήθηκε από: <https://ejournals.epublishing.ekt.gr/index.php/hpsa/article/viewFile/14733/13270>
- Χουζούρη Ε. *Περί του “Μακεδονικού” και άλλων εθνικών...δαιμονίων*. oanagnostis.gr. Ανακτήθηκε από: <https://www.oanagnostis.gr/%CF%80%CE%B5%CF%81%CE%AF-%CF%84%CE%BF%CF%85-%CE%BC%CE%B1%CE%BA%CE%B5%CE%B4%CE%BF%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%8D-%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%AC%CE%BB%CE%BB%CF%89%CE%BD-%CE%B5%CE%B8%CE%BD%CE%B9%CE%BA%CF%8E/>
- Ψύλλα Μ. (επιμ.) (2010). *Μεθοδολογία της ανάλυσης ενός γεγονότος από τον έντυπο τύπο*. Αθήνα: Τυπωθήτω - Δαρδανός
- Babbie E. (επιμ.) (2011). *Εισαγωγή στην κοινωνική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική
- Bolz N. (2008). *Το @λφαβητάρι των μέσων*. Αθήνα: Σμίλη
- Bryman A. (2017). *Μέθοδοι κοινωνικής έρευνας*. επιμέλεια. (επιμ. Αϊδίνης Α., μτφρ. Σακελλαρίου Π.). Αθήνα: Gutenberg. Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 2016
- Edelman M. (1999). *Η κατασκευή του πολιτικού θεάματος*. Αθήνα: Παπαζήση
- Gerstlé J. (2008). *Η πολιτική επικοινωνία*. (επιμ. Ψύλλα Μ., μτφρ. Κουντούρη Φ.). Αθήνα: Τυπωθήτω - Δαρδανός
- Keane J. (1996). *Μέσα Επικοινωνίας και Δημοκρατία. Επικοινωνίας και κουλτούρα*. Αθήνα: Πατάκη
- Lagroye J. (επιμ.) (2008). *Πολιτική Κοινωνιολογία*. Αθήνα: Τυπωθήτω - Δαρδανός
- Meyer T. Hinchman L. (2008). *Από τη δημοκρατία των κομμάτων στη δημοκρατία των Μέσων*. Αθήνα: Πολύτροπον
- Wimmer R. D & Dominick J.R. (2014). *Έρευνα στα Μ.Μ.Ε. Εισαγωγή*. (επιμ. Γαρδικιώτης Α., μτφρ. Δημητριάδου Ε., Οικονόμου Η.). Αθήνα: Πεδίο. Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 2006

Ξενογλώσση

- Albanese F., Belenzuela P., Pinto S. Semeshenko V. (2019). *What matters, context or sentiment? : Analysing the influence of news in U.S. elections using Natural Language Processing*. Ανακτήθηκε από: <https://arxiv.org/pdf/1909.08095.pdf>
- Armakolas, I., and Siakas, G. (2018). *What's in a name? Greek Public Attitudes towards the "Name Dispute" and the Former Yugoslav Republic of Macedonia in 2018 (Research Report)*. Athens: Hellenic Foundation for European and Foreign Policy. Ανακτήθηκε από:
<http://www.eliamep.gr/wp-content/uploads/2018/04/Whats-in-a-name-Report-pol-l-on-name-issue-2018.pdf>
- Bock M. A., Krippendorff K. (2009) *The Content Analysis Reader*. USA: Sage. σ. 1- 481. Ανακτήθηκε από:
https://books.google.gr/books?hl=el&lr=&id=-y1KEoBSqHMC&oi=fnd&pg=PR1&dq=content+analysis+krippendorff&ots=kw6q3urwSU&sig=lz04nLu4sOmZv6Qu__-AxLzMdKI&redir_esc=y#v=onepage&q=content%20analysis%20krippendorff&f=false
- Capelos T., Dekker H., Kinnvall C., Nesbitt-Larking P. (2014). *The Palgrave Handbook of Global Political Psychology*. London: Palgrave Macmillan.
- Demertzis N. (2013). *Emotions in Politics. The affect dimension in political tension*. London: Palgrave Macmillan
- Gitlin T. (1980). *The whole world is watching. Mass media in the making & unmaking of the new left*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press
- Hiebert R. E. (1999). *Impact of mass media. Current issues*. Fourth Edition. University of Maryland: Longman
- Khoo, C.S.G., Nourbakhsh, A., & Na, J.C. (2012). Sentiment analysis of online news text: A case study of appraisal theory. *Online Information Review*. σ. 1 - 17. Ανακτήθηκε από:
https://www.ntu.edu.sg/home/assgkhoo/papers/Khoo_et_al.Sentiment_analysis.OIR2012.pdf

- Krippendorff K. (2004). *Content Analysis. An Introduction to Its Methodology*. University of Pennsylvania. Sage Publications. σ. 1 - 413. Ανακτήθηκε από: [intro_to_content_analysis.pdf](#)
- Linklater A. (2014). *Anger and world politics: how collective emotions shift over time*, International Theory. Ανακτήθηκε από: <https://www.cambridge.org/core/journals/international-theory/article/anger-and-world-politics-how-collective-emotions-shift-over-time/2D887F76494360591D624CAC07711351>
- Marcus E. G. (2017) *How Affective Intelligence can help us understand politics*, ResearchGate. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/313842958_How_Affective_Intelligence_can_help_us_understand_politics
- Marcus E. G. (2002), *The sentimental citizen. Emotion in Democratic Politics*. USA: Pennsylvania State University Press
- Tsekeris Ch. (2008). *Democracy and Communication: The Aesthetical Effects of Politics*. Research Gate. σ. 27-34. Ανακτήθηκε από: https://www.researchgate.net/publication/26545678_Democracy_and_Communication_The_Aesthetical_Effects_of_Politics.
- Zeri P. Tsekeris Ch. Tsekeris Th. (2018). *Investigating the Macedonia naming dispute in the Twitter era: implications for the Greek identity crisis*. Hellenic Observatory Papers on Greece and Southeast Europe (127). Hellenic Observatory, European Institute, LSE, London, UK. σ. 1 - 36. Ανακτήθηκε από: <http://eprints.lse.ac.uk/89256/>

Αποσπάσματα για την απομαγνητοφώνηση:

ANT1 News 04-02-2018 στις 20:00. Ανακτήθηκε από:

<https://www.antenna.gr/watch/1166547/ant1-news-04022018-stis-20-00>

04/02/2018 Συλλαλητήριο για την Μακεδονία στην Αθήνα (ΣΚΑΪ HD). Ανακτήθηκε από: <https://www.youtube.com/watch?v=q0MypqeW0bo>

Παράρτημα

Δελτίο ειδήσεων Αντ1 (04-02-2018)

00:00 - 22:33

(Μουσική)

-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΤΡΙΑ: Ηχηρό όχι χιλιάδων ανθρώπων στη χρήση του όρου “Μακεδονία”. Στιγμιότυπα που ξεχώρισαν και η κορυφαία παρέμβαση του Μίκη Θεοδωράκη. (0.2) Ξεκίνησε ο πόλεμος για το πόσοι πήραν μέρος. ΑΛΛΑ λέει η αστυνομία ΑΛΛΑ οι διοργανωτές. Ζεσταίγεται η πολιτική αντιπαράθεση. (0.2) Τον ξυλοδαρμό του από τον δήμαρχο Στυλίδας κατήγγειλε ο αντιπεριεάρχης Στερεάς Ελλάδας. Άστραψε και βρόντηξε ο Κώστας Μπακογιάννης. (0.2) Και η Ούμα Θέρμαν <θύμα> του Χολιγουντιανού παραγωγού τι δήλωσε;

(Μουσική)

-ΠΑΡ: Κυρίες και κύριοι χαίρεται. Το συλλαλητήριο της Αθήνας δίνει τον παλμό της σημερινής επικαιρότητας. Χιλιάδες πολίτες απ’ όλη τη^ χώρα συγκεντρώθηκαν στην πλατεία Συντάγματος και στους γύρω δρόμους, (.) διαδηλώνοντας ενάντια στη χρήση του όρου “Μακεδονία” και στο όνομα των Σκοπίων. Ξεχώρισε η στιγμή που απηύθυνε χαιρετισμό ο Μίκης Θεοδωράκης, ενώ από ΑΚΡΗ σε άκρη ακουγόταν το σύνθημα “Μίκη, αλλάζεις την ιστορία!”.

((ρεπορτάζ - αρχή))

(Μουσική) ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ((Σύνθημα διαδηλωτών))

(Μουσική) ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Μια <τεράστια> ελληνική σημαία >↑σκέπασε την πλατεία Συντάγματος< . Κυριακή, και η αλλαγή φρουράς στον Άγνωστο έγινε υπό το βλέμμα <χιλιάδων> κι οι χιλιάδες έγιναν δεκάδες και ύστερα εκατοντάδες χιλιάδες (.). Λίγο πριν τη μία το Σύνταγμα γέμισε ασφυκτικά (.)

ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-ΡΕΠ: Ο Μίκης Θεοδωράκης <έφτασε> και έδωσε >μέσω του Αντ1< το σύνθημα:

-ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ: Ζήτω η Μακεδονία. (.)Ελληνική.

ΓΕΡΑ-ΓΕΡΑ ΣΤΑ ΧΝΑΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-ΟΜΙΛΗΤΗΣ: ΕΚΑΤΟ ΧΙΛΙΑΔΕΣ ΚΟΣΜΟΣ ΕΧΕΙ ΕΡΘΕΙ ΜΟΝΟΝ ΑΠΟ ΤΗ ΔΥΤΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ!

ΑΝ ΚΑΤΕΒΩ: ΣΤΟ:Ν ΟΜΑΛΟ: ((Σύνθημα διαδηλωτών))

ΘΡΑΚΗ, ΕΛΛΑΣ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ((Σύνθημα διαδηλωτών))

[-ΟΜ: ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟ]

ΘΡΑΚΗ, >ΗΠΕΙΡΟΣ< ΕΛΛΑΣ, ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ. ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-ΟΜ: ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΣΣΑΛΙΚΗ ΓΗ, (.) ΠΟΥ ΕΔΩΣΕ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΤΗΣ ΜΑ<ΚΕΔΟ>ΝΙΑΣ!

(Μουσική)

-ΡΕΠ: Το πλήθος έκανε στην άκρη (.) Μια γραμμή οδηγούσε στην εξέδρα (.) Οι διοργανωτές χρειάστηκε να καταστρώσουν ολόκληρο <σχέδιο> για να φτάσει ο Μίκης Θεοδωράκης, ο οποίος (.) <αποθεώθηκε> (Μουσική) Ασπασμοί, (.) selfies, (.) κι εκείνος; (.) Τραγούδησε μαζί με τον κόσμο.

(Μουσική)

-ΡΕΠ: Ο Μίκης κοίταξε τα χαρτιά του και ξεκίνησε (.) εκπλήσσοντας τους πάντες.

-Μ.Θ: Καλοί μου Έλληνες (.) Αδέλφια μου (.) ΦΑΣΙΣΤΕΣ (.) ΝΑΖΙΣΤΕΣ (.) ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ [{-ΡΕΠ: Θύμισε πώς κάποιοι έσπευσαν να επιτεθούν με μπογιές στο σπίτι του, αλλά δεν τον σταμάτησαν. (.) Κι έδωσε το μήνυμα.}] Να μη συμφωνήσουμε (0.2) ΠΟΤΕ (.) ότι υπάρχει μια άλλη χώρα (.) μια άλλη νόθα Μακεδονία. [...] Εάν υποχωρήσουμε (.) αυτή τη στιγμή (.) από τη θέση μας (.) για το όνομα (0.2) είναι (.) σαν να ανοίγουμε (.) ανοίγουμε διάπλατα τα σύνορά μας (.) σ' αυτούς (.) σε αυτούς που μας απειλούν (.) ανοιχτά και ξεδιάντροπα (.) μέσα από το ίδιο τους το Σύνταγμα.

ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-ΡΕΠ: Η βούληση του ελληνικού λαού είναι γνώστη, λέει ο Μίκης Θεοδωράκης, υπογραμμίζοντας, ωστόσο ότι ο λαός πρέπει να ερωτηθεί σε δημοψήφισμα, αν πρόκειται να υπάρξει λύση που θα περιλαμβάνει τον όρο Μακεδονία.

-Μ.Θ: Εάν, όμως, κάποια κυβέρνηση διανοηθεί να βάλει (.) την υπογραφή της χώρας μας (.) σε οποιαδήποτε ονομασία, (.) απλή ή σύνθετη (.) που θα περιέχει το όνομα Μακεδονία δεν υπάρχει αμφιβολία (0.2) ότι είναι υποχρεωμένη (.) να ρωτήσει πρώτα (.) τον ελληνικό λαό. Η Μακεδονία είναι μία (.) και ήταν είναι και θα είναι (.) πάντα ελληνική. (.) Ζήτη ο ελληνικός λαός (0.2). [...] Χρειάζεται (.) η βούλα της Ελλάδας (0.2) για να θεωρηθούν γνήσιοι Μακεδόνες (.) και όχι χάρτινοι και νόθοι.

-ΡΕΠ: Ο Μίκης Θεοδωράκης έκλεισε την ομιλία του και πήρε την ελληνική σημαία που του έδωσε ένα μικρό αγόρι για να δώσει νέο παλμό στη συγκέντρωση. Οι διοργανωτές (.) ανακοίνωναν σχεδόν την ίδια ώρα πως η συγκέντρωση ξεπερνούσε το 1.000.000

-ΟΜ: Η ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕ (.) ότι είμαστε ήδη ΕΝΑΜΙΣΟ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΟ:

ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ((Σύνθημα διαδηλωτών))

ΚΑΤΩ ΤΑ ΧΕΡΙΑ ΑΠ' ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

((Πλάνα από το συλλαλητήριο))

-ΡΕΠ: Η εικόνα του κέντρου της Αθήνας ήταν αυτή λίγο μετά τις 14:00.

Η αστυνομία (.) επίσημως ανακοίνωνε πως στις 12:00 (.) η συγκέντρωση αριθμούσε 140.000 άτομα και περιελάμβανε (.) μια έκταση (.) 50.000 τετραγωνικών μετρώντας (.) και τα λεωφορεία σε 283.

((Πλάνα από το συλλαλητήριο))

-ΡΕΠ: Λίγο πριν τις 18:00 το απόγευμα η αστυνομία έδωσε στη δημοσιότητα <τα πρώτα> εναέρια πλάνα της συγκέντρωσης (.) έτσι όπως καταγράφηκαν από ελικόπτερο.

((Πλάνα από το συλλαλητήριο))

Αυτά (.) είναι τα πλάνα που καταγράφηκαν (.) από drone της Ευρωκίνησης.

-ΟΜ: Η καρδιά της εκκλησίας είναι εδώ. (.)

-ΡΕΠ: Το μήνυμα της εκκλησίας μετέφερε από το βήμα ο αντιπρόεδρος της διαρκούς Ιεράς Συνόδου, μητροπολίτης Σύρου Δωρόθεος, πλαισιωμένος από ιεράρχες.

-ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ: Η εκκλησία μας (0.2) έχει μαρτυρήσει (.) με το λόγο και το αίμα κλήρου και λαού, την ελληνικότητα της Μακεδονίας μας (.) από αρχαιοτάτων χρόνων (.) Γι αυτό και <δεν μπορεί> (.) να αποδεχτεί (.) τον όρο «Μακεδονία» ή όποιον άλλον παράγωγό του (.) ως συστατικό του ονόματος (.) άλλου κράτους.

-ΡΕΠ: Παρών στη συγκέντρωση ο πρώην πρωθυπουργός Αντώνης Σαμαράς που δήλωσε συγκινημένος χαρακτηρίζοντας συγκλονιστική την εικόνα, η οποία στέλνει μήνυμα και εκτός συνόρων.

-ΑΝΤΩΝΗΣ ΣΑΜΑΡΑΣ: Αυτή η συγκλονιστική εικόνα, (.) ενότητας και αποφασιστικότητας του ελληνικού λαού (.) θα φτάσει έξω. (0.2) Και ελπίζω (.) Κι είμαι σίγουρος (.) θα καταλάβουν όλοι. (.) Ευχαριστώ πολύ.

-ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ: Σας βλέπουμε συγκινημένο.

-Α.Σ: Ευχαριστώ πολύ (0.3) ευχαριστώ πολύ.

-ΔΗΜ: Είστε φανερά συγκινημένος.

-Α.Σ: Ποιος δεν είναι;

-ΡΕΠ: Πολίτες από όλα τα μήκη και πλάτη της χώρας, απ' όλες τις συνοικίες της Αθήνας έδωσαν το παρόν. Κάποιοι ταξίδεψαν επί ώρες.

((Δηλώσεις πολιτών))

-ΠΟΛΙΤΗΣ Α': Η Ελλάδα είναι Μακεδονία και η Μακεδονία είναι Ελλάδα .

-ΠΟΛΙΤΗΣ Β': Η Μακεδονία είναι ελληνική.

-ΠΟΛΙΤΗΣ Γ': Είναι: καθήκον ολονών να είμαστε σήμερα εδώ πέρα (.) Για την ιστορία μας (.) για την πατρίδα μας.

-ΠΟΛΙΤΗΣ Δ': Η Μακεδονία (.) είναι μία και ελληνική (0.2).

-ΠΑΡ: Οι δημοσιογράφοι και οι τεχνικοί του Αντ1, κυρίες και κύριοι, κάλυψαν το ογκώδες συλλαλητήριο από το πρώτο λεπτό (.) Θα πάρουμε τώρα περισσότερες

πληροφορίες από τους συναδέλφους, Τζίνα Στασινοπούλου και Μανώλη Ασαριώτη. Τζίνα, βρίσκεσαι στο Σύνταγμα. Ποιες είναι οι εκτιμήσεις των διοργανωτών; Πόσοι τελικά πήραν μέρος στο συλλαλητήριο;

-ΤΖΙΝΑ ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ: (0.4) Ρίτσα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις των διαδ – των διοργανωτών και <για την ακρίβεια> σύμφωνα με όσα ανακοίνωσαν (.) από την εξέδρα του συλλαλητηρίου (.) έφτασε η συμμετοχή τους 1.500.000 πολίτες. Και όπως αντιλαμβάνεσαι οι ίδιοι δηλώνουν απόλυτα ικανοποιημένοι, καθώς αυτή η συμμετοχή ξεπέρασε κάθε προσδοκία τους, όπως μας είπαν χαρακτηριστικά. Τώρα (.) ε: Ρίτσα (.) όλους <καθήλωσε> η <παρέμβαση> του Μίκη Θεοδωράκη. Έτσι, τώρα Ρίτσα οι διοργανωτές με όπλα τόσο τη συμμετοχή του κόσμου όσο και την <παρέμβαση> Θεοδωράκη, αύριο το πρωί μετά τις 10:00, θα καταθέσουν το ψήφισμα από το συλλαλητήριο, τόσο στον πρόεδρο της δημοκρατίας, όσο και στον πρωθυπουργό αλλά και στον πρόεδρο της Βουλής, Ρίτσα.

-ΠΑΡ: Μανώλη είναι η δεύτερη φορά που η αστυνομία κάνει μια αριθμητική εκτίμηση για όσους συμμετείχαν, εκδίδοντας, μάλιστα, και μια επίσημη ανακοίνωση την οποία συνόδευσε και με πλάνα από ελικόπτερο.

-ΜΑΝΩΛΗΣ ΑΣΑΡΙΩΤΗΣ: (0.3) Ναι, αυτά τα πλάνα από το ελικόπτερο που θα τα βλέπετε κι εσείς στους δέκτες σας ε: μάλλον είναι ως επιχείρημα της ελληνικής αστυνομίας, ως ένα ακόμη επιχείρημα, προκειμένου να ισχυροποιήσουν την εκτίμησή τους (.) Σύμφωνα, λοιπόν, με την επίσημη ανακοίνωση της ελληνικής αστυνομίας (.) οι: πολίτες που: ε: έδωσαν <το παρόν> στο συλλαλητήριο τ: ε: στην πλατεία Συντάγματος (.) έφτασαν τις 140.000 χιλιάδες ε: άτομα. (.) Και αυτό το λένε με (.) μια εκτίμηση από το^ χώρο που κατέλαβαν οι πολίτες. Μιλούν για 50.000 τετραγωνικά μέτρα στην ελληνική αστυνομία και 283 λεωφορεία που ήρθαν (.) από την: ε: περιφέρεια, από τις πόλεις τις: ε: επαρχίας. Λένε, λοιπόν, ότι στα 50.000 τετραγωνικά μέτρα, σε κάθε τετραγωνικό μέτρο, δεν μπορούν να χωρέσουν περισσότερο από δύο με τρία άτομα. Έτσι, έκαναν τους πολλαπλασιασμούς και προέκυψε ο αριθμός 140.000. (.) Από κει και πέρα, όμως, κανένας δεν μπορεί να πει πόσοι κατά τη διάρκεια του συλλαλητηρίου, που δεν διήρκεσε (.) πέντε λεπτά, έφυγαν από την πλατεία Συντάγματος και πόσοι άλλοι επέστρεψαν ή πόσοι καινούργιοι επέστρεψαν. (.) Οπότε (.) ε: υπάρχει ένα πρόβλημα με την εκτίμηση.

Σίγουρα, όμως είναι πολύ χαμηλότερη [{-ΠΑΡ: Ναι}] (.) από την εκτίμηση των διοργανωτών, που κάνουν λόγω για 1.500.000 εκατομμύριο.

-ΠΑΡ: Σίγουρα αυτό είναι ένα θέμα που θα μας απασχολήσει και αύριο. Να ευχαριστήσω τους δύο συναζέλφ, συ- συναδέλφους. Ο: σεισμός και τα εκατομμύρια διαδηλωτών που φαντάστηκαν οι διοργανωτές και ο κύριος Σαμαράς με τον κύριο Μητσοτάκη παρέμειναν <ευσεβείς> πόθοι. (.) Αυτό ήταν το σχόλιο του Μεγάλου Μαξίμου για το σημερινό συλλαλητήριο. (.) Με φόντο τη μεγάλη συγκέντρωση της Αθήνας:, η πολιτική αντιπαράθεση πήρε φωτιά, (.) κυρίως, στα Μέσα Κοινωνικής Δικτύωσης.

-ΡΕΠ: Με πυρά εναντίον της Νέας Δημοκρατίας και με αστερίσκους για τη συμμετοχή του κόσμου, σχολίασε το Μαξίμου το συλλαλητήριο της Αθήνας. (.)

-ΕΚΦΩΝΗΤΡΙΑ: Το συλλαλητήριο για το ονοματολογικό συγκέντρωσε, όπως αναμενόταν, αρκετές χιλιάδες πολιτών στο Σύνταγμα. Ο “σεισμός” και τα εκατομμύρια διαδηλωτών (.) που φαντάστηκαν οι διοργανωτές και ο κύριος Σαμαράς με τον κύριο Μητσοτάκη, που ήθελαν να καπηλευθούν το συλλαλητήριο, παρέμειναν ευσεβείς πόθοι. Ας λύσουν μεταξύ τους τα εσωκομματικά τους. Η συντριπτική πλειοψηφία του ελληνικού λαού που το παρακολούθησε από τους τηλεοπτικούς του δέκτες, ανεξαρτήτως απόψεων, συγκλίνει στην εκτίμηση ότι τα μείζονα θέματα της εξωτερικής πολιτικής, δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται με οδηγό (.) το φανατισμό και τη μισαλλοδοξία.

-ΡΕΠ: Αμέσως φούντωσε ο καυγός με τη^ κυβέρνηση και τη Νέα Δημοκρατία να ανταλλάσσουν πυρά εκατέρωθεν.

-ΚΥΡΙΑΚΟΣ ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ: Ο κύριος Τσίπρας δεν προσπάθησε ΠΟΤΕ να δημιουργήσει συνθήκες εθνικής ενότητας. (.) Περιφρόνησε τα πατριωτικά αισθήματα των πολιτών. (.) Έσπειρε ανέμους (.) και σήμερα θερίζει θύελλες. (.) Οι Έλληνες, είναι προφανές πια, (.) ότι δεν εμπιστεύονται τον κύριο Τσίπρα, (.) τον κύριο Καμμένο και τον κύριο Κοτζιά >να διαπραγματευτούν< οτιδήποτε (.) πόσο μάλλον (.) ένα μείζον εθνικό θέμα. (0.2) Ως αρχηγός της αντιπολίτευσης, (.) έχω χρέος να ακούω το λαϊκό αίσθημα (.) χωρίς, όμως, να πυροδοτώ πάθη και διχασμούς. (.) Κυρίως, όμως, έχω το καθήκον να εξασφαλίσω (.) ότι θα πορευθούμε με ενότητα, (.) αυτοπεποίθηση και ρεαλισμό, με γνώμονα πάντα (.) το εθνικό συμφέρον.

-ΕΚΦΩΝΗΤΗΣ: Σήμερα διαψεύστηκαν οι δημοσκοπήσεις της διαπλοκής. Φάνηκε η γύμνια της Νέας Δημοκρατίας, (.) αλλά και όσων δεν άκουσαν το λόγο του Οικουμενικού Πατριάρχη. Εκατομμύρια Ελλήνων πατριωτών έκαναν την επιλογή τους. Συνεχίζω, λοιπόν, με ήσυχη συνείδηση και <ευθύνη> να διαπραγματεύομαι για το καλό της πατρίδας. ((Δήλωση Κοτζιά))

-ΕΚΦΩΝΗΤΗΣ: Απορώ αυτός ο^ Κοτζιάς είδε αυτόν τον κόσμο και κατάλαβε ότι είναι λίγος; Μα πόσο θράσος έχουν πια; ((Απάντηση Γεωργιάδη στη δήλωση Κοτζιά))

-ΡΕΠ: Μάλιστα <αρκετά> κυβερνητικά στελέχη σχολίασαν το συλλαλητήριο με <αρκετή> δόση ειρωνείας.

-ΠΑΥΛΟΣ ΠΟΛΑΚΗΣ: *Για τον Μίκη, δεν θα πω κουβέντα...ο καθένας είναι οι πράξεις του, σε κάθε περίοδο της ζωής του. Θα πω, όμως: Η λαοθάλασσα που περίμεναν οι “διοργανωτές” δεν ήρθε! Γιατί ο κόσμος κατάλαβε...και δεν θέλει ο πατριωτισμός του να γίνει το εφελτήριο κάποιων για να ξαναγυρίσουν στο φαγοπότι.* ((Σχόλιο στελεχούς της κυβέρνησης))

Οι τρεις περικεφαλαίες έξω από τον Εθνικό Κήπο, (.) στο Σύνταγμα. ((Ανάρτηση Χριστόφορου Βερναρδάκη στο Facebook))

-ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΤΖΙΤΖΙΚΩΣΤΑΣ: Μετά το <μεγαλειώδες> συλλαλητήριο και της Αθήνας, (.) η κυβέρνηση δεν μπορεί να κάνει πια ότι δεν ακούει και δεν βλέπει. (0.2) Δεν μπορεί (.) η κυβέρνηση (.) να φέρει (.) λύση (.) απέναντι στα εθνικά συμφέροντα και το αίσθημα (.) των Ελλήνων.

-ΡΕΠ: Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας, από την πλευρά του, μιλώντας στο Βόλο επανέλαβε πως στα εθνικά θέματα (.) απαιτείται ενότητα.

-ΠΡΟΚΟΠΗΣ ΠΑΥΛΟΠΟΥΛΟΣ: Υπάρχουν κι ορισμένα θέματα (.) που είναι υπαρξιακά, (.) για ένα λαό και ένα έθνος. (.) Στα υπαρξιακά για το λαό και το έθνος θέματα (.) έχουμε (.) και οφείλουμε να έχουμε (.) αρραγή ενότητα. Το παρελθόν και οι πικρές εμπειρίες του οφείλουν να μας διδάξουν (.). Δεν μπορεί (.) και δεν^ πρέπει να επαναλάβουμε τα λάθη αυτά. ((Δήλωση προέδρου της Δημοκρατίας))

-ΠΑΡ: Με πούλμαν, αυτοκίνητα, αλλά και πλοί^α έφτασαν οι χιλιάδες διαδηλωτές στην πρωτεύουσα. Κρατώντας ελληνικές σημαίες και ψάλλοντας τον εθνικό ύμνο (.)

ένωσαν τις φωνές τους, με στόχο (.) το μήνυμα να φτάσει σε όλο τον^ κόσμο. Η Άντα Τράκου παρουσιάζει ενδιαφέροντα στιγμιότυπα.

(Μουσική-γέφυρα για την έναρξη του ρεπορτάζ - Συνθήματα διαδηλωτών)

-ΑΝΤΑ ΤΡΑΚΟΥ: Η ελληνική σημαία απλώθηκε στο λιμάνι εκεί που κατέφθαναν τα πλοία με τους νησιώτες διαδηλωτές. (.) Με τον εθνικό ύμνο και <μαντινάδες> η απόβαση των Κρητικών

((Δηλώσεις Κρητικών διαδηλωτών))

-ΔΙΑΔΗΛΩΤΗΣ Α': Ωστε να στέκουν στα Σφακιά της Σαμαριάς οι βράχοι (.) θα στέκουνε στη μνήμη μας οι Μα- οι Ματσεδονομάχοι.

-ΔΙΑΔΗΛΩΤΗΣ Β': Δεν μπορούνε (.) με τη γραβάτα (.) τσε με το μελάνι (.) να υπογράφουνε αυτοί↑ ότι θένε, (.) ενώ άλλοι υπογράψανε με το αίμα τωνε.

-ΡΕΠΟΡΤΕΡ: Με κατσούνες και φορώντας κρητικά στιβάνια, αντιπροσωπείες Κρητικών έφτασαν νωρίς το πρωί, εδώ, στο λιμάνι του Πειραιά. Υπολογίζεται ότι μόνο από τα Χανιά, έφτασαν περίπου 300 με 400 άτομα.

-ΔΙΑΔΗΛΩΤΗΣ Γ': Αγαπούμε την πατρίδα (.) αγαπούμε την Ελλάδα (0.2). Εμείς τα αδέρφια (.) οι Μακεδόνες που η λείπουν από κοντά μας, δεν είναι μακριά. Είναι στην καρδιά μας

-ΡΕΠ: Τα πούλμαν άναψαν τις μηχανές, βγήκαν οι ρακές και συνοδείες ισχυρής αστυνομικής δύναμης ξεκίνησε το δρομολόγιο για το <ραντεβού> με την ιστορία, όπως είπαν με το δικό τους ξεχωριστό τρόπο οι Κρητικοί.

((Τραγούδι Κρητικών διαδηλωτών))

-ΔΙΑΔΗΛΩΤΗΣ Δ': Καλό αγώνα.

-ΡΕΠ: Είναι λίγο μετά τις 21:00 και τα λεωφορεία (.) μεταφέρουν τους Κρητικούς στο σημείο συνάντησης.

-ΔΙΑΔΗΛΩΤΗΣ Ε': Μακεδονία ελληνική (.) έχεις ατού μεγάλα (0.2) σφραγίδα σου ο Αλέξανδρος (.) απάνω εις τον Βουκεφάλα.

((Στιγμιότυπα από το συλλαλητήριο))

-**A.T:** Ελληνικές σημαίες, λάβαρα, πανό, ταμπούρλα, ακόμη και καμπάνες πλαισιώναν τα συνθήματα και τους Έλληνες, που ενώθηκαν σε μια φωνή.

ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-**A.T:** <Μακεδόνες> έφτασαν στο Σύνταγμα φορώντας, όχι όπως λένε τις παραδοσιακές φορεσιές, αλλά τις πολεμικές στολές.

Αυτό που βλέπετε εδώ πέρα (.) είναι ακριβείς στολές πολέμου (.) και όχι φορεσιές. ((Δήλωση Μακεδόνα πολίτη))

-**A.T:** Εκεί, συνάντησαν τους Βλάχους, τους Μανιάτες, του Στερεοελλαδίτες, τους νησιώτες (.) τους Αθηναίους που είχαν φτάσει <πρώτοι> στην καρδιά της πρωτεύουσας.

Είμαστε εδώ γιατί η Μακεδονία είναι (.) ΜΟΝΟ ελληνική. ((Δήλωση πολίτη))

-**TZINA ΣΤΑΣΙΝΟΠΟΥΛΟΥ:** Η ώρα είναι 12 το μεσημέρι και βρισκόμαστε πάνω στην εξέδρα του συλλαλητηρίου. Ήδη ο κόσμος έχει αρχίσει να μαζεύεται στην πλατεία Συντάγματος.

Μπορεί να χάσαμε ορισμένες μάχες (.) αλλά σήμερα (.) είναι η τελική νίκη μας. ((Δήλωση πολίτη))

-**A.T:** Πεζοπορία και η φέξαψη της χαράς στα πρόσωπα εκείνων που ξεκίνησαν από κάθε γωνιά της χώρας για να διαδηλώσουν.

Ερχόμαστε απ'τη Μάνη (.) ε: μια περιοχή που ε: είχε δώσει πολύ αίμα για την Μακεδονία.

Κείνο που έχει σημασία είναι ότι ο Έλληνας σηκώθηκε παιδιά από (.) την^ πολυθρόνα του (.) και δια-διαδηλώνει.

((Δηλώσεις διαδηλωτών))

ΟΙ ΜΑΚΕΔΟ:ΝΕΣ ΔΕΝ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΖΟΥΝΕ ΣΚΛΑΒΩΜΕ:ΝΟΙ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-**A.T:** Ενώθηκαν <όλοι> κάτω από τη γιγαντιαία ελληνική σημαία αλλά και τη σημαία με τον ήλιο της Βεργίνας στη μέση.

ΚΑΤΩ (.) ΤΑ ΧΕΡΙΑ (.) ΑΠ' ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-Α.Τ: Όλες οι ηλικίες, από παιδιά έως ηλικιωμένους, μια αναπνοή↑ από τα 90 συναντήθηκαν στην πλατεία. Με το γαλανό↑λευκο δήλωσε τη διαμαρτυρία του, όποιος αισθάνεται Έλληνας.

ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

Πιστεύω ότι τα >μοναδικά πράγματα που δεν θα μπορέσουν να μας πάρουν ποτέ< (.) είναι η πατρίδα μας (.) και η πίστη μας. ((Δήλωση πολίτη))

-Α.Τ: Ο κλήρος <ενώθηκε> με το λαό (.) Έδωσε ηχηρό παρόν↑ στο συλλαλητήριο. Οι μητροπολίτες πλαισίωσαν τους ιεράρχες που εκπροσώπησαν την εκκλησία στην εξέδρα. Κληρικοί και αγιορείτες πλημμύρισαν την πλατεία και έτυχαν <ιδιαίτερα> θερμής υποδοχής με συνθήματα.

ΟΤΑ:Ν(.) ΤΟ ΡΑΣΟ (.) ΓΙΝΕΤΑΙ ΣΗΜΑΙΑ, ΤΟΤΕ (.) Η ΝΙΚΗ (.) ΕΙΝΑΙ: ΒΕ:ΒΑΙΑ!
((Σύνθημα διαδηλωτών))

Η Μακεδονία είναι ελληνική ((Δήλωση ιερέα))

-Α.Τ: Για νί↑κη έκαναν λόγο οι διοργανωτές του συλλαλητηρίου.

Ήταν η πρώτη μάχη στη Θεσσαλονίκη. Σήμερα είναι η νίκη. Νικήσαμε ((Δήλωση μέλους της διοργάνωσης του συλλαλητηρίου))

Με έναν απίστευτο (.) διαπραγματευτή (.) που μόνον αντικειμενικός δεν είναι (.) ο οποίος (.) αδειάζει συνεχώς (.) το Υπουργείο μας Εξωτερικών, (.) μιλώντας και αποδίδοντας (.) ταυτότητα στους γείτονες, γλώσσα στους γείτονες, ενώ δεν τους την αναγνωρίζουν ούτε καν οι Βούλγαροι ((Δήλωση επίτιμου αρχηγού ΓΕΣ))

((Μουσική γέφυρα))

-ΡΕΠ: Εν μέσω αποθέωσης από το συγκεντρωμένο πλήθος έγινε η αλλαγή φρουράς στο μνημείο του Αγνώστου Στρατιώτη στο Σύνταγμα.

((Απόσπασμα))

-ΡΕΠ: Με το “Μακεδονία ξακουστή” από τη^ μπάντα, χιλιάδες Έλληνες πολίτες που είχαν ήδη κατακλύσει τη^ πλατεία για το συλλαλητήριο, χειροκροτούσαν ασταμάτητα τους εύζωνες της προεδρικής φρουράς.

-ΠΑΡ: Η Φωτεινή Νάσσου, κυρίες και κύριοι, θα μας παρουσιάσει τώρα την: ακτινογραφία του συλλαλητηρίου. Ποιες ήταν δηλαδή οι φυλές↑ της συγκέντρωσης. Φωτεινή.

-ΦΩΤΕΙΝΗ ΝΑΣΣΟΥ: Ρίτσα, λίγα λεπτά πριν τη ζωντανή μας σύνδεση προσπαθούσα να βρω τις λέξεις, να περιγράψω τις εικόνες, όπως ακριβώς τις βιώσαμε από το πρωί στην μπ^ πλατεία Συντάγματος. Σε αυτή τη μεγαλειώδη συγκέντρωση και τις απαθανάτισε ο τηλεοπτικός μας φακός. Με άλλα λόγια, να σκιαγραφήσω το προφίλ όσων ήρθαν (.) την ανθρωπογεωγραφία του συλλαλητηρίου. Ε, λοιπόν, η πλειονότητα όσων ήρθαν σήμερα στην πλατεία Συντάγματος ήταν οι λεγόμενες παραδοσιακές ελληνικές οικογένειες, (.) δηλαδή η μαμά (.) ο μπαμπάς, (.) τα μωρά στα καρότσια ή παιδιά↑ του δημοτικού, η γιαγιά και ο παππούς που ήρθαν συνειδητά↑ (.) να μεταλαμπαδεύσουν τις γνώσεις για την ιστορία της Ελλάδας και να φωνάζουν με παλμό, ότι η Ελλάδα είναι Μακεδονία και Μακεδονία είναι Ελλάδα. Αυτό που έκανε ιδιαιτέρη εντύπωση, ήταν ότι οι νέοι, οι φοιτητές, οι φοιτήτριες, πολλοί νέοι άνθρωποι, άνθρωποι νέοι, μαθητές γυμνασίου, λυκείου απ'όλα τα μέρη της Ελλάδας ήρθαν να διαδηλώσουν ειρηνικά (.) μαζί με τους γονείς και τους συγγενείς τους. 15.000 και πλέον χιλιάδες Μανιάτες, Κρήτες που κάθονταν σε μια γωνιά, έπιναν τσικουδιές κι έλεγαν μαντινάδες έδωσαν το βροντερό παρόν. Νέοι άνθρωποι σκαρφαλώναν στα π-πεζούλια, στα δέντρα των ξενοδοχείων, της πλατείας, στις στάσεις λεωφορείων, χωρίς να προξενήσουν ζημιές. Αποσβολωμένοι άκουγαν τις <τοποθετήσεις> όσων ανέβηκαν στην εξέδρα. Μα πιο πολύ μου έκανε εντύπωση ότι την ώρα που μιλούσε ο σπουδαίος Έλληνας μουσικοσυνθέτης, (.) Μίκης Θεοδωράκης, παρότι <δεν έ↑πεφτε> καρφίτσα, δεν ακουγόταν ούτε ανάσα, Ρίτσα. Δεν μιλούσε κανείς. Όλοι παρακολουθούσαν τα λόγια του Μίκη Θεοδωράκη. Κι αυτό που είπε στο τέλος ότι είναι καιρός (.) να διαχωρίσουμε τον εθνικισμό από τον πατριωτισμό, έγινε μότο, έγινε σλόγκαν μετά, στις παρέες, στα πηγαδάκια, ακόμα και μετά το τέλος του συλλαλητηρίου. Παιδιά↑ νέα παιδιά↑, ντυμέ↑να με τη γαλανόλευκη, άλλα είχαν βάψει το πρόσωπό τους με τα χρώματα της Ελλάδας, άλλοι μεγαλύτεροι κρατούσαν μια, διακριτικά την ελληνική σημαία. Όλοι από άγνωστοι έγιναν γνωστοί↑. Έγιναν μια παρέα στο Σύνταγμα (.) που έψαλλαν τον εθνικό ύμνο και τραγούδησαν το “Μακεδονία ξακουστή”.

-ΠΑΡ: Καταιγιστική και <παθιασμένη>, όπως πάντα. Φωτεινή σ' ευχαριστούμε πολύ. Σημαντικός ήταν: ο αντίκτυπος του συλλαλητηρίου, κυρίες και κύριοι, έξω απ' τα σύνορα της χώρας. Τα σκοπιανά και τα μεγάλα διεθνή Μέσα, επισήμαναν τον^ όγκο και τον^ παλμό της διαδήλωσης. Συγκέφντρωση πραγματοποίησαν στο Λονδίνο οι Έλληνες ομογενείς.

ΑΠ' ΤΑ ΚΟ:ΚΚΑΛΑ ΒΓΑΛΜΕΝΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗ:ΝΩΝ ΤΑ ΙΕΡΑ! ((Εθνικός Ύμνος από τους διαδηλωτές))

Είμαστε περήφανοι Έλληνες (.) Δεν θα παραιτηθούμε (.) Θα παλέψουμε (.) γιατί θα πεθάΐνουμε κι ως περήφανοι Έλληνες και δεν θα ντρεπόμαστε μια μέρα.

((Δήλωση ομογενούς της Βρετανίας))

ΖΗΤΩ Η ΕΛΛΑΔΑ! (.) ΖΗΤΩ:! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-ΡΕΠ: Μπροστά στο βρετανικό κοινοβούλιο, εκατοντάδες Έλληνες, τραγουδούν τον εθνικό ύμνο και φωνάζουν συνθήματα για την ελληνικότητα της Μακεδονίας, (.) συμπαραστεκόμενοι στους εκατοντάδες χιλιάδες πολίτες που κατέβηκαν στο Σύνταγμα.

ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

Διατρανώνουμε την αγάπη μας για την πατρίδα μας και τη Μακεδονία μας και θέλουμε να ακούσει όλη η οικουμένη ότι η Μακεδονία (.) ήταν, είναι και θα είναι πάντα και μόνο ελληνική. ((Δήλωση ομογενούς της Βρετανίας))

-ΡΕΠ: Η μαζικότητα του συλλαλητηρίου στην Αθήνα δεν πέρασε απαρατήρητη από τα σκοπιανά μέσα ενημέρωσης (.) που είχαν εκτενή αφιερώματα.

Φωνάζοντας «η Μακεδονία είναι ελληνική», εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες συγκεντρώθηκαν σήμερα στην Πλατεία Συντάγματος για να διαμαρτυρηθούν για τη χρήση του όρου «Μακεδονία». ((Ρεπορτάζ σκοπιανής τηλεόρασης ΣΙΤΕΛ))

Οι Έλληνες κατέβηκαν μαζικά σε συλλαλητήριο ενάντια στη χρήση του ονόματος «Μακεδονία». ((Πρακτορείο ειδήσεων Σκοπίων))

Φαίνεται πως οι Έλληνες τον τελευταίο μήνα, ξέχασαν και τα προβλήματα της κρίσης και της οικονομίας (.) και το μόνο βασικό ζήτημα για τη χώρα αυτή την ώρα (.) είναι η «Μακεδονία» ((Εφημερίδα 'NOBA MAKENTONIA'))

-ΡΕΠ: Όλα τα διεθνή ειδησεογραφικά πρακτορεία και τα μεγάλα τηλεοπτικά κανάλια επισήμαναν την πολυπλοκότητα του προβλήματος και τη δυσαρέσκεια των χιλιάδων Ελλήνων που συμμετείχαν στο συλλαλητήριο, λέγοντας ΟΧΙ στη χρήση «Μακεδονία» από τα Σκόπια.

Η Ελλάδα είναι πολύ δυσαρεστημένη με όλο αυτό, μοιάζει να είναι μια προσβολή στην πολιτιστική της κληρονομιά. Οπότε (.) είναι αρκετά μπερδεμένο το ζήτημα που πρέπει να λυθεί. Πάει λίγο πιο πέρα από απλά το θέμα του ονόματος. Αλλά αγγίζει πολύ βαθύτερα ζητήματα ταυτότητας στην περιοχή. ((Δελτίο ειδήσεων SkyNews))

Ένα μαζικό συλλαλητήριο γίνεται στην Αθήνα. Δεκά↑δες χιλιάδες Έλληνες διαμαρτύρονται για την ονομασία της γειτονικής τους «Μακεδονίας». Αλλά οι αξιωματούχοι στα Σκόπια λένε πως η χώρα τους είναι γνωστή ως «Μακεδονία» για πολύ καιρό. ((Δελτίο ειδήσεων BBC))

-ΡΕΠ: Έντονη ήταν η αντίδραση της Αθήνας σε δηλώ↑σεις του επιτρόπου, αρμόδιου για τη διεύρυνση, Γιοχάρεζ Χαν, (.) ο οποίος, μιλώντας στο Spiegel, (.) αναφέρθηκε στη γειτονική χώρα (.) με τον^ όρο «Μακεδονία».

-ΕΚΦΩΝΗΤΗΣ: Τα επαναλαμβανόμενα, εκ μέρους του, ατοπήματα δεν συμβάλλουν στην επίτευξη προόδου στις διαπραγματεύσεις για το ονοματολογικό. Δε συνάδουν δε↑, (.) με τον εποικοδομητικό ρόλο που οφεί↑λουν να έχουν τα μέ↑λη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

-ΠΑΡ: Επεισόδια μικρής έκτασης σημειώθηκαν στο κέντρο της Αθήνας, αλλά <αρκετά> μακριά από το συλλαλητήριο. Το τι διαδραματίστηκε εκεί, θα μας πει τώ↑ρα ο Κώστας Τάσης. Κώστα.

-Κ. Τ: (0.3) Λίγο μετά τις τέσσερις το μεσημέρι, Ρίτσα, στην: συμβολή των οδών Σόλωνος και Θεμιστοκλέους, μια ομάδα νεαρών (.) επιτέθηκε σ' ένα μοτοσυκλετιστή, ο οποίος φορούσε διακριτικά↑ και φανέρωνε (.) ότι: συμμετείχε στο συλλαλητήριο. Τον πέταξαν κά↑τω από τη μοτοσυκλέτα (.) και τον <χτύπησαν>: ε: στο πρόσωπο και σ' άλλα μέρη του σώματός του με αποτέλεσμα να χρειαστεί (.) ε: να μεταφερθεί στο νοσοκομείο, προκειμένου (.) να του παρασχεθούν ε: οι πρώτες ε: βοήθειες. Λίγο αργότερα, μια άλλη ομάδα (.) <ακροδεξιών> αυτή την: ε: φορά α: έκανε επίθεση στον αυτοσχέδιο α: χώρο εμπρός, ε: μ^ πετώντας ε: πέτρες, αλλά και: μπουκάλια. Ενώ λίγο

μετά τις 17:30 το απόγευμα, στο χώρο γύρω από το αρχαιολογικό μουσείο, δίπλα δηλαδή από το Πολυτεχνείο, υπήρξε επίθεση ομάδας νεαρών προς τις αστυνομικές δυνάμεις με ρήψη βόμβων ε: βομβών μολότοφ, αλλά και εκρηκτικών βομβών μολότοφ προς τους ε: αστυνομικούς οι οποίοι έκαναν χρήση, (.) περιορισμένη χρήση χημικών, αυτό είχε ως αποτέλεσμα να τραυματιστεί ένας αστυνομικός ελαφρώς στο χέρι, ενώ νωρίτερα οι αστυνομικοί είχαν προσχωρίσει σε μια α: σύλληψη ενός ακροδεξιού.

-ΠΑΡ: Κώστα σ'ευχαριστούμε.

Δελτίο ειδήσεων ΣΚΑΪ (04-02-2018)

00:00-21:52

-ΡΕΠ: Όπως βλέπετε, ο κόσμος ανεβαίνει διαρκώς ε: (.) ανηφορίζει προς την Πλατεία Συντάγματος. (.) Όπως σας έλεγα και πριν, (.) ήδη εδώ η Αμαλίας έχει πυκνώσει πά'ρα πολύ (.) Νομίζω ότι σε λίγα λεπτά θα έχει γεμίσει και το: σημείο εδώ και βέβαια όλοι περιμένουν να ξεκινήσουν (.) οι ομιλίες, να ξεκινήσει επίσημα (.) ε: (.) το συλλαλητήριο. Να ακούσουν (.) τον^ ε: Μίκη Θεοδωράκη, να ακούσουν τον^ ε: συνταγματολόγο, τον κύριο Κασιμάτη, (.) και όσους ακόμη θα απευθύνουν χαιρετισμούς (.) ε: (.) και βέβαια (.) να πούμε πως υπάρχουν ακόμη λεωφορεία, τα οποία (.) ανεβαίνουν, έτσι είναι πολύς ο κόσμος (.) που θα έρθει (.) κάποιος θα χάσουν ίσως την αρχή. (.) Όμως ε: ακόμη μιλούσαμε πριν από λίγο με την αστυνομία είναι δεκάδες τα λεωφορεία, τα οποία περιμένουν^ ε: υπό τις οδηγίες της τροχαίας, βέβαια, (.) να ανέβουν μέχρι την^ ε: Συγγρού, εκεί όπου αποβιβάζεται ο κόσμος (.) και βέβαια έπειτα να: ανηφορήσουν όσο μπορούν (.) ε: για να φτάσουν εδώ (.) κοντά στην πλατεία Συντάγματος, όσο το δυνατόν πιο κοντά.

-ΠΑΡ: Λοιπόν, Σταύρο, σε αφήνουμε κι εσύ να συνεχίσεις [**-ΡΕΠ:** Ε: σας είχα πει και νωρίτερα πως}] ναι ναι (.) ναι σε ακούμε.

-ΡΕΠ: (0.2) Κλείνοντας μόνο αυτό, πως είναι πολύ μεγάλο το: ενδιαφέρον, Εύα, των ξένων τηλεοπτικών συνεργειών. Συναντούμε διαρκώς συναδέλφους από το εξωτερικό και από τα Βαλκάνια που έχουν έρθει για να <καλύψουν> (.) το σημερινό συλλαλητήριο.

-ΠΑΡ: Λοιπόν, σε αφήνουμε να μιλήσεις με κόσμο, να μας πει και το μήνυμα που θέλουν: να στείλουν στη σημερινή (.) α: διαδήλωση αυτή στην οποία συμμετέχουν. Τώρα, κυρίες και κύριοι, έχει αξία να δούμε στο σημείο αυτό (.) πώς σχολιάζουν και τα: σκοπιανά μέσα: ενημέρωσης το σημερινό συλλαλητήριο που είναι στην α: Αθήνα. Ο Βασίλης Νέδος ε: θα μας ε: εξηγήσει τι ακριβώς λένε και αν είναι στην πρώτη γραμμή της επικαιρότητας στη γείτονα.

-Β. Ν: Να πούμε ότι στο: κρατικό πρακτορείο ειδήσεων, το ΜΙΑ, είναι στην πρώτη ε: είναι πρώτη είδηση η: (.) η: (.) διαμαρτυρία στην Αθήνα, η συγκέντρωση, το συλλαλητήριο στην Αθήνα. Ε: ανάλογες ε: ανάλογη θέση έχει σχεδόν στο σύγνολο των τηλεοπτικών (.) ε: σταθμών της γειτονικής χώρας. Επίσης, (.) σχολιάζεται, αυτό αξίζει να το πούμε, ουδέτερα. (.) Υπάγρχουν απ' ότι μαθαίνουμε κάποια αρνητικά σχόλια, αλλά↑ σε γενικές γραμμές είναι ουδέτερη η κάλυψη. [**-ΠΑΡ:** Καταγραφικά, δηλαδή, [{**-ΡΕΠ:** Καταγραφικά}] λένε ότι στην Ελλάδα γίνεται [{**-ΡΕΠ:** γίνεται αυτό↑}] ένα μεγάλο συλλαλητήριο (.) [{**-ΡΕΠ:** ένα μεγάλο συλλαλητήριο (.) χωρίς ε: πολλά - πολλά}].

-ΠΑΡ: Μάλιστα. Εν αναμονή κι εκεί φυσικά↑ για την (.) ε: εταίρως σε αυτές τις διαπραγματεύσεις. Λοιπόν, Νίκος ε: Υποφάντης βρίσκεται: μαζί μας. Μια κουβέντα:, Νίκο, κι από σένα.

-Ν. Υ: Πολύ ωραία. Δεν θα την κάνω εγώ την κουβέντα. Ο κύριος Βασιλείου από το: ΒΕΒΕΑ είναι εδώ μαζί μας. Κύριε Βασιλείου, τι βλέπετε εσείς σήμερα;

- Β: (0.2) Είναι μια γιορτή↑ της Ελλάδος και μια γιορτή της Δημοκρατίας. Μετά το διχαστικό “ΝΑΙ - ΟΧΙ”, (.) όλος ο ελληνικός λαός είναι εδώ↑, ενωμένος, ξεβολεύεται (.) σεμνά και ταπεινά↑ να δείξει (.) ότι η Ελλάδα είναι ενωμένη παρά ποτέ. (.) Και όχι μόνο στα εθνικά θέματα, αλλά και στα υπόλοιπα. (.) Τίποτα^ άλλο. Όλοι εδώ δηλώνουν- δηλώνουμε την παρουσία μας εδώ. Όχι να ακούσουμε, αλλά να δηλώσουμε ότι είμαστε πολλοί (.) και είμαστε Έλληνες.

-Ν. Υ: Ο επιχειρηματικός κόσμος;

- Β: Και ο επιχειρηματικός κόσμος. Τα εθνικά θέματα (.) δεν έχουνε (.) ε: πάνω και κάτω δεξιά κι αριστερά. Είμαστε^ όλοι το ίδιο γιατί αγαπάμε την πατρίδα μας, αγαπάμε τη χώρα μας.

-**N. Y:** Ευχαριστούμε πάρα πολύ, κύριε Βασιλείου. Θέλω να σας πω ότι είναι κι άλλοι επιχειρηματίες εδώ στην ε: στην πλατεία. Μας προσέγγισαν πριν από λίγο (.) ε:μ (.) πλησιάζουμε προς την ώρα που κανονικά οι διοργανωτές είχανε πει ότι θα ξεκινήσουν επίσημα (.) οι: ομιλίες των επισήμων. Ο κύριος Θεοδωράκης θα κάνει την αρχή. Περιμένουμε να δούμε γιατί↑ απ' ότι ακούσαμε κι από τον Σταύρο Ιωαννίδη, (.) συνεχώς έρχονται πούλμαν απ' την ελληνική περιφέρεια (.) και αυτό το οποίο θέλουν επί της ουσίας είναι να φτάσουν όσο το δυνατόν (.) πιο κοντά οι περισσό↑τεροι, αλλά (.) δεν είναι εύκολο [{-ΠΑΡ: Βλέπουμε, πάντως:}] Η έκκληση που έκαναν πριν από λίγο [{-ΠΑΡ: Έτσι. Γιατί το βλέπουμε κι εμείς στις εικόνες μας}]. Οι διοργανωτές έκαναν μια έκκληση. [{-ΠΑΡ: Ναι, Νίκο.}] Ναι. [{-ΠΑΡ: Βλέπουμε είναι γεμάτοι όλοι οι δρόμοι περιμετρικά του: (.) Συντάγματος. Είναι η Λεωφόρος Αμαλίας αυτή την ώρα που βλέπουμε εμείς. Είναι γεμάτη κόσμο (.) Προφανώ↑ς (.) θα: μέχρι και το γνωστό ξενοδοχείο Χίλτον που θα ανοίξει εκεί, όπως με ενημερώνουν οι συνάδελφοι που έχουνε (.) α: καλύτερη εικόνα από μας και βλέπουν από ψηλά όλα τα: σημεία, οπότε είναι λογικό (.) η πλατεία Συντάγματος είναι εδώ (.) κατάμεστη. Ε: γεμάτη με κόσμο (0.2) Η: κάτω: πλατεία, το κάτω μέρος της πλατείας, λοιπόν, αυτό. Το κάτω μέρος της πλατείας του Συντάγματος. Ο ΣΚΑΪ βρίσκεται σε όλα τα σημεία, κυρίες και κύριοι, (0.2) και: (.) βλέπουμε και τη Σταδίου που είναι: γεμάτη και αυτήν την^ ε: στιγμή, την εικόνα που παρακολουθούμε, το Σύνταγμα και πάλι έξω (.) από τα: ξενοδοχεία στην πλατεία: Συντάγματος α: είναι πραγματικά↑ ένα ογκώδες ε: συλλαλητήριο, αυτό είναι εμφανές, κυρίες και κύριοι. Ένα συλλαλητήριο το οποίο α: ακολούθησε (.) αυτό το: συλλαλητήριο, του συλλαλητηρίου της Θεσσαλονίκης και αυτό↑, πρέπει να πούμε, βλέπουμε τις εικόνες, ότι φάνηκε από το πρωί με τις προετοιμασίες, αλλά και τις αφίξεις (.) από όλες τις ε: γωνίες της χώρας. Να το παρακολουθήσουμε, λοιπόν, (.) στο αναλυτικό↑ ρεπορτάζ της Λουίζας Κροντήρη.

((Πλάνα από τη συνάθροιση των διαδηλωτών - Έναρξη ρεπορτάζ))

-**Λ.Κ:** (0.2) Με χορούς και τραγούδια οι διαδηλωτές από τη Βόρεια Ελλάδα ετοιμάζονταν να ξεκινήσουν το ταξίδι τους για την Αθήνα.

((Δηλώσεις πολιτών))

-**ΡΕΠ:** Σύνταγμα όλοι μαζί;

-**ΔΙΑΔΗΛ Α':** Όλοι μαζί. Πάμε για το αυτονό↑ητο.

-**ΡΕΠ**: Ποιο είναι αυτό;

-**ΔΙΑΔΗΛ Α'**: Ότι η Μακεδονία είναι ελληνική!

-**ΔΙΑΔΗΛ Β'**: Να δείξουμε λίγο ότι είμαστε ενωμένοι κι ότι υπάρχουμε!

-**ΔΙΑΔΗΛ Γ'**: Εδώ, Σαργοί, σε καμία περίπτωση θα παραδώσετε τα ιστορικά μας, τα ιερά μας και τα όσια (.) στους (.) Σκοπιανούς.

-**ΔΙΑΔΗΛ Δ'**: Είμαστε έτοιμοι, ναι. Να δώσουμε το παρόν στην Αθήνα (.) για τη Μακεδονία.

ΜΑ↑ΚΕΛΟΝΙΑ ΞΑ↑ΚΟΥΣΤΗ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑ:ΝΔΡΟΥ Η ΧΩ:ΡΑ! ((Τραγούδι από τους διαδηλωτές))

-**Λ.Κ**: Παντού ελληνικές σημαίες.

-Κρατάω την ελληνική σημαία. Είναι το σύμβολο του έθνους (.). Αναπόσπαστο κομμάτι του έθνους είναι και η Μακεδονία και η ιστορία της (.). Επομένως, είναι χρέος μας (.) τουλάχιστον χρέος μας, να προστατεύσουμε (.) την ιστορία μας (.) και τον τόπο μας.

-**Λ.Κ**: Τα πρώτα λεωφορεία ξεκίνησαν από τη Θεσσαλονίκη μετά τα μεσάνυχτα.

-**ΡΕΠ**: Η ώρα είναι 4:30 το πρωί, όμως, όπως βλέπετε (.) οι Θεσσαλονικείς με πά↑ρα πολλή ζωντά↑νια και >αποφασιστικότητα< τραγουδώντας το «Μακεδονία ξακουστή» ετοιμάζονται να φτάσουν στο Σύνταγμα.

-**ΔΙΑΔΗΛ Α'**: Δουλεύαμε ως τις 10:00 το βράδυ (.) και είμαστε εδώ (.) παρόν (.) 4:00 το πρωί. (.) Να πάμε Αθήνα.

-**ΔΙΑΔΗΛ Β'**: Με τη σύζυγό μου και με συγγενείς.

-**ΡΕΠ**: Πόσα άτομα παρέα;

-**ΔΙΑΔΗΛ Γ'**: Έξι άτομα είμαστε.

-**ΔΙΑΔΗΛ Δ'**: Ο Έλληνας έχει: (.) ένα καθήκον (.) Ό,τι και να τον κάνεις θα το υποστεί, θα το ανεχτεί (.) όσον αφορά την οικονομία κι όλα αυτά. Όσον αφορά, όμως, πατρίδα, θρησκεία και οικογένεια (.) δεν καταλαβαίνει τίποτα. Κι εμείς δεν καταλαβαίνουμε τίποτα.

-**Λ.Κ:** Τα κτελ έβγαλαν έκτακτα δρομολόγια για να καλύψουν την τεράστια ζήτηση, με εισιτήριο μειωμένο μάλιστα κατά 70%

-**ΟΔΗΓΟΣ:** 25 ευρώ (.) >ειδική< τιμή για σήμερα.

-**ΡΕΠ:** Το μήνυμα που στέλνετε για το: θέμα της Μακεδονίας;

-**ΠΟΛΙΤΗΣ Α':** Είναι πάνω από κόμματα (.). Μην μας θεωρούνε ηλίθιους (.) και ακροδεξιούς, όπως μας βρίζουνε.

-**ΠΟΛ Β':** Η Μακεδονία είναι μία και ελληνική.

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ: ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ: ΛΑΜΠΕΙ ΑΠΟ ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ:
((Σύνθημα πολιτών))

-**Λ.Κ:** Η ατμόσφαιρα είναι πανηγυρική.

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ: ΕΙΝΑΙ ΜΙΑ: ((Σύνθημα πολιτών))

-**Λ.Κ:** Άνθρωποι κάθε ηλικίας καταβαίνουν στην Αθήνα για να δώσουν το δικό τους μήνυμα.

-**ΠΟΛ Α':** Για να μη δοθεί το όνομα της Μακεδονίας στα Σκόπια.

-**ΠΟΛ Β':** Δεν (.) διαπραγματευόμαστε (.) σε καμία περίπτωση να δώσουμε (.) στον σλάβικο γειτονικό λαό των Σκοπίων, το όνομα της ιστορικής κατ'εμάς Μακεδονίας.

-**ΠΟΛ Γ':** Το' χουνε καταλάβει από το συλλαλητήριο στη Θεσσαλονίκη. (.) Και τώρα θα το καταλάβουνε καλύτερα στην Αθήνα.

((Δηλώσεις πολιτών))

-**ΡΕΠ:** Ξεκινήσαμε στις 5:00 τα ξημερώματα από τη Θεσσαλονίκη, η ώρα είναι 10:30 το πρωί και βρισκόμαστε στον Άγιο Κωνσταντίνο, λίγο μετά τη Λαμία. Είμαστε μαζί με: κατοίκους από τη Σίγνδο της Θεσσαλονίκης.

-**ΔΙΑΔΗΛ Α':** Είμαστε: ο μοναδικός λαός (.), ο οποίος διαδηλώνει (.) για να προστατεύσει τη χώρα του από την ίδια του την κυβέρνηση.

-**ΔΙΑΔΗΛ Β':** Με χαρά, με χαρά πηγαίνουμε. Με χαρά να διαδηλώσουμε για τη Μακεδονία μας. Είμαστε και στο πρώτο συλλαλητήριο, είμαστε και στο δεύτερο. (.) Για τη Μακεδονία μας θα φτάσουμε και στα πέρατα του κόσμου.

-**Λ.Κ:** Στα διόδια Αφιδνών και Ελευσίνας, οι αστυνομικές δυνάμεις ομαδοποιούν τα λεωφορεία. Συνοδεία περιπολικού↑, τα πούλμαν μπαίνουν στην Αθήνα, αποβιβάζουν τους διαδηλωτές σε <προκαθορισμένα σημεία> (.) και στη συνέχεια σταθμεύουν σε Μπάντμιντον και Συγγρού.

((Δηλώσεις πολιτών))

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Καλημέρα. Καλημέρα

-**ΡΕΠ:** Καλημέρα από που μας έρχεστε;

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Από τη μακρινή Δράμα. Από τη <μακεδονική> γη της Δράμας (.) κατεβήκαμε εδώ στην Αθήνα (.) να διαδηλώσουμε (.) για τη μοναδική αλήθεια (.) Ότι η Μακεδονία είναι μία και είναι μόνο ελληνική!

-**ΔΙΑΔΗΛ Α':** Όλος ο κόσμος έχει θετική διάθεση [{-**ΔΙΑΔΗΛ Β':** Ναι, αυτό πάρα πολύ ωραίο}] Είμαστε: [{-**ΔΙΑΔΗΛ Β':** Είμαστε πολύ χαρούμενοι}] έτοιμοι να διεκδικήσουμε αυτά που: (.) που μας ανήκουν.

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Διαμαρτυρία (.) για την αγανάκτηση που έχω σαν πολίτης πρώτα (.) για την πολιτική που ακολουθείται σήμερα στην Ελλάδα και διεξάγεται με αυτόν τον τρόπο (.) που έχει καθαρίσει τους πολίτες και τους έχει βάλει (.) στ - (.) σε γ' κατηγορία.

-**Λ.Κ:** Στο συλλαλητή↑ριο θα δώσουν το παρόν άνθρωποι από κάθε γωνιά της Ελλάδας, αλλά και ομογενείς από το εξωτερικό.

-**ΔΙΑΔΗΛ Α':** Από Στουτγάρδη έχω έρθει (.) για το συλλαλητήριο. (.) [{-**ΔΙΑΔΗΛ Β':** Ζήτω η Μακεδονία!}] Ζήτω η Μακεδονία!

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Να το ακούσουν αυτοί που βρίσκονται (.) εκεί ψηλά (.) ότι <δεν την παραδίδουμε> (.) χωρίς αγώνα.

-**ΡΕΠ:** Από που έρχεστε;

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Απ' τη Βεργίνα, απ' τη Βέροια, Βεργίνα.

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Και ο ελληνικός λαός είναι ενωμένος (.) και φτάνει μέχρι εδώ. Όχι άλλες εθνικές καρπαζίες.

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Η ζωή μας είναι αυτό. (.) Το όνομά μας.

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Ε: σήμερα είναι μια μεγάλη μέρα (.) για όλον τον^ κόσμο. (.) Δεν: ε: δεν κοιτάμε κομματικά ούτε αριστεροί, ούτε δεξιοί. Είμαστε όλοι μαζί, είναι εθνικό το θέμα.

-**Λ.Κ:** Το παρόν δίνουν ακόμα και αγρότες, που άφησαν για λίγο τα μπλόκα.

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Πρώτα η πατρίδα και μετά το επάγγελμα! ΑΣ ΤΟ ΠΑΡΟΥΝ ΧΑΜΠΑΡΙ ΟΛΟΙ! Και: στο επόμενο συλλαλητήριο (.) ΕΑΝ ΚΑΙ ΕΦΟΣΟΝ χρειαστεί (.) θα πρέπει (.) ΟΛΕΣ οι κοινωνικές ομάδες, ΟΠΟΥ και αν ανήκει ο καθένας, θα πρέπει να είναι στο δρόμο!

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Στην υγεία σας! [{Στην υγεία σας}]. Καλώς σας ήύραμε!

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Κρήτη (.) για πάντα θα γεννάς (.) καρδιές επαναστάτη (.) Ματσεδονίας στήριγμα↑ (.) και του λαού προστάτη.

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Μοιά↑ζουν σα δίδυμες αδελφές (.) που ζούνε σ' ένα σπίτι (.) Ματσεδονία ξακουστή και δοξασμένη Κρήτη.

((Πλάνα από την άφιξη των διαδηλωτών από την Κρήτη))

-**Λ.Κ:** Στο λιμάνι του Πειραιά↑ έφτασαν, τις πρώτες πρωινές ώρες, διαδηλωτές↑ από τη^ Κ'ρητη.

-**ΡΕΠ:** Περίπου 200 Χανιώ↑τες έφτασαν πριν από λίγο στο λιμάνι του Πειραιά, κρατώντας σημαίες, αλλά υψώνοντας <και στο κέντρο> μια τεράστια σημαία, ξεκίνησαν να φωνάζουν συνθήματα, να ψάλλουν τον εθνικό ύμνο, ↑αλλά και να τραγουδούν↑ το “ Μακεδονία ξακουστή”, λίγο πριν ξεκινήσουν για το συλλαλητήριο στο κέντρο της Αθήνας.

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Ήρθαμε εδώ να στηρίζουμε: (.) ένα εθνικό ζήτημα που μας αφορά όλους.

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Οι Ακρίτες είναι ένα (.) τσαι θα έλεγα σήμερα ότι είναι τα θυρανοίξια της ελευτερίας.

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-**ΔΙΑΔΗΛ:** Ενώνει τους Έλληνες (0.2) για θέματα <πατρίδας>.

-**Λ.Κ:** Όλοι δίνουν ραντεβού για το μεγάλο συλλαλητήριο του Συντάγματος, στις 14:00 το μεσημέρι.

((Τέλος ρεπορτάζ))

-ΠΑΡ: Τα πάντα έχουν α: είναι έτοιμα, κυρίες και κύριοι. Είναι δώδεκα λεπτά μετά τις ε: 14:00. Προφανώς από στιγμή σε στιγμή θα: >ξεκινήσει επισήμως το συλλαλητήριο<. Οι συνάδελφοι μας είχαν πει νωρίτερα, ότι ίσως αυτό καθυστερήσει κατά μισή ώρα, δηλαδή να ξεκινήσει στις 14:30, προκειμένου να μπορέσει όλος αυτό ο κόσμος να φτάσει στο: Σύνταγμα. Α: βεβαίως ε: κύριε Συρίγο, στο: ραδιόφωνο του ΣΚΑΪ πριν από λίγο, ο πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, εκτίμησε ότι μπορεί να είναι και πάνω από: 1.500.000 εκατομμύριο κόσμο στο συλλαλητήριο. Είναι πολύ νωρίς, φυσικά, να μιλήσουμε ακόμα για: αριθμούς. Ωστόσο, αν είναι τόσο ογκώδες, όσο καταλαβαίνουμε, το συλλαλητήριο πώς θα επηρεάσει συνολικά αυτό, τόσο τις διαπραγματεύσεις με τα: Σκόπια όσο και συνολικά α: την πολιτική σκηνή του τόπου.

-ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΥΡΙΓΟΣ: (0.2) Ως προς την κυβέρνηση. Η κυβέρνηση είναι αυτή η οποία έχει (.) την ευθύνη των διαπραγματεύσεων. (.) Είπαμε και προηγουμένως ότι είναι στο χέρι της να χρησιμοποιήσει το συλλαλητήριο και της Θεσσαλονίκης, αλλά και της Αθήνας για να δείξει ότι υπάρχει (.) τεράστιο πρόβλημα στο εσωτερικό της χώρας, να περάσει λύσεις, οι οποίες είναι αντίθετες προς την κοινή γνώμη, και να στρέψει τη διαπραγμάτευση προς κάτι που θα είναι πιο ευνοϊκό προς την ελληνική πλευρά. Ε: φοβούμαι (.) μη τυχόν η κυβέρνηση πανικοβληθεί (.) και: θεωρήσει ότι: ε: αυτ - ουσιαστικά τελειώνει η διαπραγμάτευση μ' αυτό, δεν έχει περιθώριο να κινηθεί, διότι (.) υπάρχει μια ισχυρή πλευρά στα Σκόπια, την έχουμε ήδη δει τις τελευταίες μέρες, η οποία <περιμένει> (.) να αποτύχουν οι διαπραγματεύσεις, (.) να κατηγορήσει την Ελλάδα ότι φταίει γι αυτό και να ζητήσει περισσότερες αναγνωρίσεις με τ' όνομα "Δημοκρατία της Μακεδονίας".

-ΠΑΡ: Εξάλλου έχουμε και το "αγκάθι" της αλλαγής Συντάγματος που αντιλαμβανόμαστε όλοι ότι είναι κάτι παρά πολύ δύσκολο (.) α: να πράξει η γειτονική μας χώρα.

-Α.Σ: Είναι σχεδόν αδύνατον. Χρειάζεται 80 στους 120. Η κυβέρνηση Ζάεφ έχει 62 βουλευτές και επιπλέον χρειάζεται να έχει (.) την απόλυτη πλειοψηφία των δύο εθνικών ομάδων, δηλαδή των σλαβομακεδόνων και των: Αλβανών. [{**-ΠΑΡ:** Μάλιστα}] (.) Που δεν^ την έχει. (.) Ούτε στη μία περίπτωση ούτε στην άλλη. Άρα (.) δεν περνάει ούτε η αλλαγή του Συντάγματος. Κι αν δεν περάσει η αλλαγή του

Συντάγματος, υπενθυμίζω ότι μία βασική αρχή μας είναι ότι ότι, άμα συμφωνηθεί θα είναι για όλες τις χρήσεις (.) erga omnes. Αυτό ισχύει και για το Σύνταγμα (.) δεν μπορεί να υπάρξει συμφωνία.

-ΠΑΡ: Λοιπόν, να ξανακατέβουμε εμείς στο: Σύνταγμα και στον: Άρη Πορτοσάλτε: για να δούμε α: Άρη βλέπουμε και το Νίκο Υποφάντη βλέπουμε και πανοραμικά (.) έχουμε εικόνα από την: πλατεία: Συντάγματος. Λοιπόν, Άρη να έρθουμε σε εσένα. Βρίσκεσαι (.) στο μπαλκόνι του: Public και φυσικά αντιλαμβάνεσαι, αισθάνεσαι πολύ καλύτερα από εμάς τον <παλμό> (.) της σημερινής ε: συγκέντρωσης. Άρη.

-ΑΡΗΣ ΠΟΡΤΟΣΑΛΤΕ: Μεγάλος παλμός και: μέγα πλήθος που λέγαμε και κάποτε. Είμαι, επίσης, στο κατάμεστο μπαλκόνι, όπως βλέπετε, του Public. Τώρα η κάμερα (.) θα στραφεί για να σας δώσει την (.) πανοραμική εικόνα (.) από την πλατεία. Σας έλεγα πριν από 15-20 λεπτά ότι υπήρχε ένας διάδρομος (.) για τους προσερχόμενους από τη Σταδίου να βγουν στη Βασιλέως Γεωργίου. (.) Έχει κλείσει και αυτός ο διάδρομος. (.) Ε: κάτω η πυκνότης είναι πάρα πολύ μεγάλη. Ένα πλήθος, το οποίο απλώνεται (.) έως στη Βασιλίσσης Σοφίας, το μάτι μου φτάνει έως τη Μέρλιν. (.) Δεν μπορώ να δω παρακάτω (.) αλλά αυτό που μπορώ να σας διαβεβαιώσω και το βλέπετε κι απ' την^ κάμερα (.) είναι (.) ότι είναι (.) πάρα πολύ πυκνοί, πυκνός ο κόσμος κάτω στην πλατεία, δηλαδή (.) ασφυκτικά (.) γεμάτη η πλατεία Συντάγματος, (.) τόσο στην Καραγιώργη Σερβίας (.) όσο μπροστά στην Ερμού, μέσα στην πλατεία το ίδιο, η Αμαλίας, επίσης, ασφυκτικά ε: γεμάτη. (.) Το ίδιο η Βασιλίσσης Σοφίας, (.) το ίδιο η Φιλελλήνων, φαντάζομαι ότι φτάνει έως την Ξενοφώντος (.) το ίδιο και η Μητροπόλεως. (.) Δυσκολεύομαι γιατί ε: φωνάζω (.) διότι με καλύπτουν τα: τα ηχεία. Η σημαία (.) η τεράστια ελληνική σημαία, (.) η οποία: (.) εμ (.) είναι εδώ, κρατιέται από έναν (.) γερανό. Νομίζω ότι συμβολίζει αυτό το οποίο (.) φωνάζουν και νιώθουν (.) οι συμπολίτες μας, οι συμπατριώτες μας (.) που έχουν κατακλύσει την πλατεία Συντάγματος, (.) οι οποίοι δεν θέλουν σε <καμία> περίπτωση να δοθεί το όνομα "Μακεδονία". ΑΝ βγαίνει ένα συμπέρασμα έως αυτήν την ώρα από την α: από τους παρευρισκόμενους (.) είναι ότι δεν βάζουν σε διαπραγμάτευση (.) το όνομα "Μακεδονία". Φαντάζομαι (.) φαντάζομαι ότι αυτό (.) θα ληφθεί υπόψιν από τον πρωθυπουργό. Εδώ, κυρίες και κύριοι, βλέπουμε ένα πολύ μεγάλο δείγμα (.) από τους πολίτες (.) που σε μεγάλο ποσοστό 70% λένε ΟΧΙ (.) στην ε: στην σύνθετη ονομασία με τη λέξη "Μακεδονία". Αυτό↑ τουλάχιστον (.) που (.) ΝΙΩΘΟΥΝ οι Έλληνες

συμπολίτες μας, οι οποίοι είναι και η πλειονότητα ε: σε, όπως τουλάχιστον φαίνεται, τώρα (.) εδώ (.) φαίνεται παρουσιάζεται με αυτό το συλλαλητήριο της πλατείας Συντάγματος. (.) Επαναλαμβάνω το κύριο χαρακτηριστικό είναι ότι είχαμε χρόνια [θόρυβος από σειρήνα] εμ: μας διακόπτει η σειρήνα ενός ασθε- του ασθενοφόρου, το οποίο προσπαθεί να μπει τώρα (.) στη^ Καραγιώργη Σερβίας. Ενδεχομένως (.) να πρέπει να παραλάβει κάποιον άνθρωπο. ΧΡΟΝΙΑ είχαμε να δούμε (.) συγκέντρωση με ΑΥΤΗΝ την πυκνότητα α: παρευρισκομένων που ο ένας (.) αγκαλιάζει τον άλλον. [{-ΠΑΡ: ένα μαζικό: συλλαλητήριο}] Δεν υπάρχει διάδρομος για: [{-ΠΑΡ: Με πολύ μεγάλη συμμετοχή α: Άρη}] προσπέραση.

-ΠΑΡ: Είναι: είναι εμφανές αυτό [{-Α.Π: Ακριβώς, ακριβώς, ακριβώς}] και προφανέστατα α: θα: επηρεάσει και: α: από εδώ και στο εξής από την: >επομένη< από αύριο α: Δευτέρα, λοιπόν, α: τη στάση του πολιτικού κόσμου της α: χώρας και της κυβέρνησης (.) στο ζήτημα της διαπραγμάτευσης. Τώρα, ο Βασίλης Νέδος μου λέει [{-Α.Π: Και πρέπει να έχει, Εύα, συγγνώμη που σε διακόπτω, πρέπει να υπάρχει κόσμος, ο οποίος είναι ακόμη στα πούλμαν. Άκουγα πριν από λίγο τους διοργανωτές ότι ε: έλεγαν ότι (.) κάποιοι άνθρωποι που κατεβαίνουν από τη βόρεια Ελλάδα δεν έχουν ακόμη διεκπεραιωθεί προς το κέντρο ε: της πόλης, δηλαδή να φτάσουν στην πλατεία Συντάγματος.}]

-ΠΑΡ: Άρα αντιλαμβανόμαστε ότι ίσως να καθυστερήσει η επίσημη ↑έναρξη του συλλαλητηρίου με την ομιλία του: Μίκη: Θεοδωράκη α: έχεις πληροφορίες, Νίκο Υποφάντη; Για το ζήτημα; Για το πότε θα ξεκινήσει: [{-Ν.Υ: Ναι, ναι, ναι}] και επίσημα το συλλαλητήριο με την ομιλία του: [{-Ν.Υ: Θα περάσουμε το:}] Μίκη Θεοδωράκη;

-Ν.Υ: Ακριβώς θα περάσουμε τις 14:30 (.) και βλέπουμε. 14:45 είναι (.) το νέο σημείο. (.) Θα περιμένουμε τώρα να αλλάξει κάτι: [{-ΠΑΡ: 14:45}] στο ενδιάμεσο. Πάντως ο κόσμος συνεχίζει να' ρχεται (.) κι αυτό που μας λένε είναι ότι όσο χρειαστεί για να μπορέσουμε να τους (xxx) βέβαια (.) αυτό που βλέπει κανείς καλύτερα είναι από τους διαδρόμους. (.) Και θέλω να ρωτήσω τον Άρη. Άρη αν υπάρχει κάποιο άνοιγμα τουλάχιστον προς Φιλελλήνων; Δε δεν ξέρω βλέπει ροή κόσμου; (0.3) Δεν ξέρω αν μας ακούει ο Άρης. [{-ΠΑΡ: Μάλλον δεν σ' ακούει ο Άρης α: Πορτοσάλτε}] Γιατί εμάς (xxx) Μα...

-ΠΑΡ: Λοιπόν, τώρα που: [{-Ν.Υ: Μας δίνει πληροφορίες ο κόσμος μου λέει ότι}]
Ναι; Μέχρι να πάρεις τις πληροφορίες [{-Ν.Υ: Μας δίνει πληροφορίες εδώ ο
κόσμος}] Νίκο, ε: επίτρεψέ μου λίγο μέχρι να πάρεις πληροφορίες θα επανέλθω σε
σένα για το κλείσιμο. Βασίλη Νέδο, πολύ γρήγορα γιατί πρέπει να κλείσουμε έχεις ε:
κι άλλη αντίδραση απ' τα σκοπιανά Μέσα. Πώς το σχολιάζουν;

-Β.Ν: ε: ει- είναι πάρα πολύ: (.) οι τίτλοι σε αυτούς διαβάζω (.) μερικούς- μερικούς
τίτλους. Η Θεσσαλονίκη το είπε. Τώρα είναι η σειρά της Αθήνας να πει ότι η
Μακεδονία είναι μια και ελληνική, φωνάζουν οι Έλληνες. Οι διοργανωτές
περιμένουν τουλάχιστον ένα εκατομμύριο. (.) Διάσημος Έλληνας μουσικοσυνθέτης
<καθηγητ> (.) <καθηγητής> νομικής και τρεις ορθόδοξοι δεσπότες θα μιλήσουν (.)
στο στη διαμαχ - στο συλλαλητήριο. (.) Και υπάρχει και κάτι ακόμα το οποίο: ε:
[{-ΠΑΡ: Βλέπουμε και το δήμαρχο: Αμαρουσίου, τον κύριο Πατούλη, τον πρόεδρο
του ιατρικού συλλόγου}] έχει αναφερθεί ότι: φωνάζοντας δυνατά “Μακεδονία”
διαμαρτύρονται οι Έλληνες στην Αθήνα. (.) Που βεβαίως γι αυτούς έχει (.) και μια: (.)
[{-ΠΑΡ: Αξία}] άλλη: εξίσου σημασία, λοιπόν.

-ΠΑΡ: Τώρα, Νίκο Υποφάντη, να κλείσουμε με εσένα για να μας πεις όλες τις ε:
λεπτομέρειες.

-Ν.Υ: (0.3) Μου λένε ότι έχει πάρα πολύ κόσμο, κυρίως, από τον σταθμό του
Ευαγγελισμού για να' ρθουνε: ε:δω. Ε: λίγοι, πολύ λίγοι διάδρομοι. Ωραία το
περιέγραψε ο Άρης (.) κι αυτό που ζητάνε οι: διοργανωτές κατά διαστήματα είναι να
μην προσπαθούν όλοι να προσεγγίσουνε (.) την πλατεία. Κοιτάχτε την πυκνότητα εδώ.
Δεν υπάρχει αυτό το οποίο γίνεται. Μέσα σε 20 τετραγωνικά μέτρα (.) είναι 100-120
άνθρωποι. Δεν μπορείς να προσεγγίσετε. Είναι πάρα πολύ (.) δύσκολο να φτάσουν.
Βέβαια οι πιο: νέοι καταφέρνουν να (.) να έρθουν εδώ. Μια: ένα ερώτημα Από που
ήρθατε εσείς; Συγγνώμη, καλημέρα σας.

-ΔΙΑΔΗΛ: Απ' τη Μεσσηνία, καλημέρα. Απ' τη Μεσσηνία.

-Ν.Υ: Απ' την^ Καλαμάτα;

-ΔΙΑΔΗΛ: Απ' την^ Καλαμάτα- απ' την^ Καλαμάτα. Για τη:ν πατρίδα. Για τη:
Μεσση- για τη: Μεσσηνία, για την Ελλάδα για τη: μεγα - για τη μεγάλη Μακεδονία,
την ελληνική! Και να μη - να μη [{-Ν.Υ: Ήρθατε με την οικογένεια;}] Με όλη. Όλοι

οικογενειακώς. Να μην δεχτούμε καμία προδοσία και καμία αιχμαλωσία. Τελείωσε η: (.) η Μακεδονία είναι δική μας.

-**N.Y:** Ευχαριστούμε πάρα πολύ να είστε καλά! Κόσμος [{-**ΠΑΡ:** Λοιπόν, Νίκο Υποφά↑ντη}] <απ' όλη τη χώρα>!

-**ΠΑΡ:** Έτσι. Κόσμος απ' όλη τη χώρα. Είναι <αναμφισβήτητα> ένα ογκώδες (.) συλλαλητήριο. Ένα συλλαλητήριο με πάρα πολύ μεγάλη: προσοχ- με - με πάρα πολύ μεγάλη α: συμμετοχή. Α, θέλουμε μόνο προς↑ το παρόν να σε ευχαριστήσουμε. Όλους τους συναδέλφους. Μένουν όλοι συντονισμένοι, κυρίες και κύριοι, και ο Άρης Πορτοσάλτε (.) και ο Νίκος Υποφάντης ε: που τους: βλέπουμε. Και όλοι οι συνάδελφοι: απ' όλα τα σημεία. (.) Α: Άρη, εμείς πρέπει να κλείσουμε οπότε ένα πολύ σύντομο σχόλιο.

-**A.Π:** Μι - Μία ατάκα. Πολύ σύντομο σχόλιο. Επειδή ε: κυβερνητικοί και άλλοι έλεγαν ότι θα είναι συνέδριο (.) ε: θα είναι συλλαλητήριο ακροδεξιών (.) εγώ δεν βλέπω: τίποτα απ' όλα αυτά! Κανένα πανό, καμιά παρουσία Χρυσής Αυγής ε: (.) και τα σχετικά. Υπά↑ρχουν δυό-τρεις (.) στη γωνία Καραγιώργη Σερβίας, γιατί την ώρα που περνούσαν μου λέγανε κάτι περί μνημονιακών και τέτοια. Αλλά (.) το συλλαλητήριο είναι προφανές (.) ότι δεν (.) πήρε (.) τα χαρακτηριστικά αυτά↑ τα οποία έλεγαν α: οι του Μαξίμου και οι υπόλοιποι α: βουλευτές του ΣΥΡΙΖΑ.

-**ΠΑΡ:** Για↑ να πάμε και στην Ελένη: Ιατρού που βρίσκεται στο Πολεμικό: σημείο. Ελένη, πες μας ακριβώς τι βλέπεις; Ο κόσμος επιχειρεί να προσεγγίσει το: Σύνταγμα. (.) Μέχρι εκεί έχει φτάσει ο κόσμος.

-**E.I:** Καλό σας μεσημέρι (.) Καλό μεσημέρι. Λεωφόρος Κηφισίας και με τη βοήθεια της εικονολήπτριας, Χριστίνας Δημητρούδη, θα σας δείξουμε ότι ο κόσμος (.) εκτείνεται σε όλο το μήκος της λεωφόρου Κηφισίας στο ύψος του Ευαγγελισμού και πί↑σω με σημαίες στα χέρια απ' όλη την Ελλάδα (.) προσπαθούν να κατευθυνθούν προς το Σύνταγμα. Βλέπετε ότι (.) η λεωφόρος Κηφισίας είναι κλειστή και στα δύο ρεύματα κυκλοφορίας. Συνομίλησα με <αρκετό> κόσμο. Συνομίλησα με έναν ηλικιωμένο που τον ρώτησα (.) αν ήρθε εδώ γιατί έχει κάποια (.) σχέση με τη Μακεδονία. Μου είπε δεν έχει καμία σχέση, όμως, ο πατέρας του πολέμησε στη Μακεδονία. Είδα δύο νέες κοπέλες. Τις ρώτησα από πού είναι μου είπαν από τη Μυτιλήνη και μου διευκρίνισαν ότι το θέμα είναι εθνικό και δεν χρειάζεται να

κατάγονται από τη Μακεδονία για να είναι σήμερα εδώ και να <διεκδικήσουν> κι αυτές μαζί με όλους τους Μακεδόνες. Επίσης, δύο ζευγάρια (.) μεσήλικων γύρω στα πενήντα - πενήντα κάτι που μου δήλωσαν πως είναι (.) Αθηναίοι μου εξήγησαν πως αυτό που τους βγάζει σήμερα στο δρόμο, (.) δεν είναι μόνο το Μακεδονικό. Ήρθαμε για να στείλουμε μήνυμα στον κύριο Τσίπρα, στον πρωθυπουργό, είπαν. Για τα ↑όσα περάσαμε με την κρίση που δεν σηκωθήκαμε απ' τον καναπέ, που δεν βγήκαμε από το σπίτι [{-ΠΑΡ: Μάλιστα, Ελένη}] καταλάβαμε ότι με αυτό το ζήτημα που είναι εθνικό, έπρεπε να σηκωθούμε και να βγούμε στο δρόμο. Εύα.

-ΠΑΡ: Κρατάς το ρεπορτάζ και τις πληροφορίες, καθώς ακολουθούν, κυρίες και κύριοι, Μαρία Αναστασοπούλου και Δημήτρης ε: Οικονόμου. Όλοι οι συνάδελφοι μένουν στα σημεία. Καταλαβαίνουμε ότι ο κόσμος δεν έχει κατακλύσει μόνο την α: πλατεία Συντάγματος και τους δρόμους (.) όλους περιμα - περιμετρικά και από το Σύνταγμα μέχρι και το Πολεμικό (.) Μουσείο. Λοιπόν, μένετε συντονισμένοι στον ΣΚΑΪ. Εγώ να ευχαριστήσω, φυσικά, τους καλεσμένους μας τον κύριο Συρίγο, σας ευχαριστούμε πολύ και τον Βασίλη: Νέδο για τις εξ - το εξαιρετικό ρεπορτάζ, φυσικά, και το: σχόλιο, κύριε Συρίγο. Εμείς, κυρίες και κύριοι τώρα, να παραδώσουμε σκυτάλη, όπως σας είπα, στη Μαρία Αναστασοπούλου και στον Δημήτρη Οικονόμου. Λεπτό προς λεπτό (.) θα καταγράψει σήμερα ο ΣΚΑΪ όλη την ημέρα το σημερινό συλλαλητήριο και σήμερα στις οκτώ (.) πα↑ρά τέταρτο, το κεντρικό Δελτίο ειδήσεων με τη Σία Κοσιώνη. Από εμάς να έχετε ένα όμορφο απόγευμα.

21:55 - 1:35:06

-ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Κυρίες και κύριοι (.)

[{-ΜΑΡΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ: Καλό μεσημέρι}]

-Δ.Ο: Καλό μεσημέρι. (.) Καλησπέρα σε όλους να στε καλά: Εδώ είμαστε, λοιπόν. Εδώ χτυπάει η καρδιά της Ελλάδας σήμερα, η καρδιά του ελληνισμού χτυπάει στο Σύνταγμα: (.) όπου χιλιάδες (.) εκατοντάδες χιλιάδες πολίτες (.) απ' όλες τις γωνιές της Ελλάδας, (.) από τη Θράκη, από τη Μακεδονία, από την Ήπειρο, από τη Θεσσαλία, (.) απ' όλη την Ελλάδα. Από την Πελοπόννησο, απ' την^ Κρήτη, (.) απ' το Αιγαίο, (.) απ' το Ιόνιο έχουν μαζευτεί (.) <για ένα> και μόνο σκοπό, Μαρία μου.

-**M.A:** Ραντεβού με την ιστορία λένε κά↑ποιοι. Μια ημέρα που ενδέχεται να καθορίσει και τις <εξελίζεις> λένε κάποιοι ↑άλλοι. Λεπτό προς λεπτό ο ΣΚΑΪ βρίσκεται σε όλα τα σημεία από τις 6:00 το πρωί. Εδώ θα είμαστε για όσο χρειαστεί με όλους τους συναδέλφους.

-**Δ.Ο:** Ακόμα, όπως βλέπεις Μαρία, φτάνει ο κόσμος. Υπάρχουν και εκκλήσεις από τα μεγάφωνα (.) προς όλους να ανοί↑ξουνε οι δρόμοι. Υπάρχουν δρόμοι που ακόμα, υπάρχει κόσμος που φτάνει στα σημεία εδώ προς το κέντρο, προς το Σύνταγμα και στους γύρω δρόμους. Στα διόδια ακόμη συνωστίζονται αυτοκίνητα (.) ερχόμενοι προ – επίσης προς το Σύνταγμα. (.) Θα δούμε σε λίγο με όλους τους συναδέλφους, την έκταση που καταλαμβάνει, μέχρι στιγμής, αυτό το μεγαλειώδες, όπως φαίνεται με- (.) μέχρι αυτή τη στιγμή (.) ε: συλλαλητήριο.

-**M.A:** Από λεπτό σε λεπτό περιμένουμε να ανέβει στην εξέδρα, κυρίες και κύριοι, ο Μίκης Θεοδωράκης, ο οποίος θα είναι και ο κεντρικός ομιλητής σήμερα. Σε λίγα λεπτά λοιπόν θα: συνδεθούμε και με την εξέδρα για ν' ακούσουμε τις ομιλίες. Πάμε, όμως, γρήγορα - γρήγορα στους συναδέλφους.

[{-**Δ.Ο:** Εδώ πρέπει να πούμε, Μαρία, ότι δεν υπάρχουν κόμματα, δεν υπάρχουν χρώματα, δεν υπάρχει τίποτα. Είναι όλοι (.) κάτω από την ελληνική σημαία (.) κι αυτό είναι ένα πολύ ισχυρό μήνυμα για όλους. Πρωτί↑στως για την^ κυβέρνηση (.) που θα πάρει αυτό το μήνυμα, (.) το πώς θα το μεταφράσει είναι άλλο θέμα θα το δούμε (.) από αύ↑ριο αυτό, αλλά και προς όλα τα κόμματα, Μαρία. Γιατί βλε - Εδώ βλέπεις (.) αυτές οι χιλιάδες κόσμου μαζεύτηκαν κάτω από την ελληνική σημαία. [{-**M.A:** Για να... }] Για ένα εθνικό σκοπό. Για ένα εθνικό μας θέμα. [{-**M.A:** Και για να στείλουν...}] Άσχετα αν στο υπόβαθρο (.) και κάτω (.) από την ψυχή του καθενός είναι κι όλα τα υπόλοιπα (.) είναι ο θυμός, είναι η οργή, είναι η αγανάκτηση, είναι τα προβλήματα, είναι η οικονομία, είναι όλα. Αλλά πά↑νω απ' όλα είναι η Ελλάδα, είναι η ελληνική σημαία, (.) είναι η ελληνική ψυχή (.) και είναι η Μακεδονία.

-**M.A:** Είμαστε εδώ για να <καταγράψουμε το γεγονός>. Γι αυτό και μόνο, κυρίες και κύριοι, και θα συνδεθούμε και με την πλατεία Συντάγματος και με την Ερμού και με τη Βασιλίσσης Σοφίας, αλλά και με τις αρχές της Συγγρού. Ξεκινάμε από την πλατεία Συντάγματος, εκεί όπου βρίσκεται ο Νίκος Υποφάντης. [{-**Δ.Ο:** Έλα, Νίκο, σε ακούμε}] Νίκο;

-**N.Y:** Λοιπόν. (0.2) ε: προσπάθησα να κάνω: να- να - να πω τα σημεία που είπε και ο Δημήτρης, λίγο, από που έχουν έρθει. Ε: και συνεχώς μου έρχεται κόσμος μάλλον ενημερώνεται μέσω κινητής τηλεφωνίας και λένε παιδιά πηγαίντε να βρείτε τον Υποφάντη να πείτε (.) από που είστε. Είναι χιλιάδες ο κόσμος ε: είναι πολύ δύσκολα τα περάσματα. Ο κύριος Λεωνίδας. Κύριε Λεωνίδα από πού ήρθατε;

-**κ. Α:** Από Ελαφόνησο Λακωνίας. (0.2) Μόνο ένα μήνυμα. (0.2) Η Μακεδονία είναι ελληνική (0.2) και τίποτε άλλο. Μήνυμα προς κάθε κατεύθυνση! [{-**N.Y:** Προς την κυβέρνηση.}] Εσωτερική και εξωτερική. Τα λέει όλα [{-**N.Y:** Ευχαριστούμε πάρα πολύ}] Δεν είμαστε μόνοι. (.) Είμαστε πολλοί. (.) Έλληνες.

-**N.Y:** Να' στε καλά. Να' στε καλά. Θέλω να σας πω ότι πίσω μου (.) έχω ανθρώπους απ' το <Καστελόριζο>, (.) από τη <Ρόδο>, (.) από τη Μεσσηνία, [{-**Δ.Ο:** Τι κόσμος είναι αυτός; Νίκο:}] απ' όλη τη χώρα. Πριν από λίγο μας λέγανε: [{-**Δ.Ο:** Εσύ κάνεις σήμερα, νομίζω, το πιο σημαντικό πράγμα. Είσαι μέσα στην καρδιά του συλλαλητηρίου (.) και κάνεις ακτινογραφία. Τι κόσμος είναι αυτός;

-**M.A:** Νίκο, θα σε διακόψουμε [{-**N.Y:** (0.2) Ο κάθε ένας που είναι εδώ...}] λίγο επανερχόμαστε. Πάμε να συνδεθούμε, όμως, με την εξέδρα γιατί αυτή τη στιγμή μιλούν κάποιοι.

-**ΟΜΙΛΗΤΡΙΑ:** [...] και μεταφέραμε τον ελληνικό πολιτισμό (.) σε όλον τον^ κόσμο. (.) Σήμερα (.) εδώ στην Αθήνα (.) όλοι οι Έλληνες ενωμένοι (.) χωρίς κομματικές παρωπίδες (.) στέλνουμε ένα μήνυμα στην κυβέρνηση (.) και σε όλον τον^ πολιτικό κόσμο. (.) ΔΕΝ δεχόμαστε σύ^nθετη ονομασία. (.) Είναι έγκλημα η σύνθετη ονομασία.

ΚΑΤΩ ΤΑ ΧΕΡΙΑ (.) ΑΠ' ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-**Δ.Ο:** Μιλάμε για τη:ν κεντρική διοργανώτρια εδώ, από την Παμμακεδονική Ένωση, (.) παγκόσμια Παμμακ- Παμμακεδονική Ένωση που είναι από τους κεντρικούς (.) διοργανωτές αυτού του συλλαλητηρίου. Είχαμε ένα σύντομο χαιρετισμό.

-**M.A:** Κι έδωσε το^ τόνο επί της ουσίας [{-**Δ.Ο:** Ακριβώς}] ότι είναι ένα και κοινό το μήνυμα [{-**Δ.Ο:** Ποιο είναι το κεντρικό μήνυμα}] και το κεντρικό μήνυμα είναι αυτό! [{-**M.A:** Ακριβώς σε λίγο...}] Ότι δεν δέχονται (.) ε: το όνομα «Μακεδονία» ή παράγωγό του στην ονομασία της γειτονικής μας χώρας.

-**M.A:** Θα επιστρέψουμε σε λίγο στη:ν ε: με: να συνδεθούμε με το Νίκο Υποφάντη. Πάμε όμως τώρα να βρούμε το Μιχάλη Τεζάρη, ο οποίος είναι στην Ερμού, κοντά δηλαδή στην εξέδρα. Έλα, Μιχάλη.

-**M.T:** Μαρία, Δημήτρη, μέγα πλήθος, μέγα πάθος. Ένα συλλαλητήριο το οποίο δεν έχουμε δει τα τελευταία χρόνια να συμβαίνει: ξανά στην Αθήνα. (.) Χιλιάδες πολιτών έχουν συγκεντρωθεί από κάθε μήκος και πλάτος της χώρας. (.) Προκειμένου να διατρανώσουν το αίτημά τους. Προκειμένου η χώρα των Σκοπίων να μην έχει (.) α: τη λέξη «Μακεδονία» ή παράγωγό της σε οποιαδήποτε ονομασία (.) της δοθεί (.) στο: μέλλον. Με τη βοήθεια του Γιάννη του Κούβαρη, θα δείτε (.) τον κόσμο τον οποίο πραγματικά (.) έχει κυκλώσει όλη την πλατεία Συντάγματος (.) γύρω από την εξέδρα την οποία έχει στηθεί. Βρισκόμαστε στη συμβολή των οδών Βουλής και Ερμού [{-**M.A:** Μιχάλη, όση ώρα μιλάς, [{-**M.T:** Όσο φτάνει το μάτι μας, όσο μπορεί. Ναι, Μαρία.}] απλώς να πούμε ότι ακούμε κάποια γιου- ε: δεν ξέρω τώρα πηγαίνει μάλλον ο Μίκης Θεοδωράκης να ανέβει σιγά – σιγά στην εξέδρα. [{-**M.T:** Είμαστε μακριά (xxx)}]

[{-**Δ.Ο:** Βλέπουμε εμείς μια εικόνα τώρα ανάμεσα στον^ κόσμο. (.) Φαίνεται, ναι, ότι πάει ο Μίκης Θεοδωράκης να ανέβει στην εξέδρα:, Μιχάλη [{-**M.A:** Και θα περάσει και δίπλα σου (.)}] Το παρακολουθούμε εμείς, καθώς μιλάς [{-**M.A:** σε λίγο}].

-**M.T:** (0.2) Εδώ βλέπετε (.) τον κόσμο, ο οποίος κυριολεκτικά α: έχει έρθει για δεκα- χωρίς καμία κομματική ταυτότητα να αναδείξει το ζήτημα, το οποίο τον απασχολεί κι αυτό δεν είναι άλλο απ' την ονομασία (.) α: της γειτονικής χώρας, χωρίς καμία κομματική παρωπίδα. Α: άνθρωποι κάθε ηλικίας, παιδιά (.) πριν από λίγα λεπτά (.) πέρασαν από μπροστά μας. Ένα σχολείο από το Κερατσίνι, [{-**Δ.Ο:** Πάντως βλέπουμε, Μιχάλη,}] παιδιά του δημοτικού. Ναι. [{-**Δ.Ο:** βλέπουμε ότι ακόμα έρχεται κόσμος από όλα τα σημεία. Από όλους τους δρόμους που εμείς έχουμε στήσει κάμερες και οι συνάδελφοί μας είναι εκεί και οι συνεργασίες που έχουμε με άλλα δίκτυα, μας δείχνουν αυτήν την ώρα, λοιπόν, ότι φτάνει ο κόσμος α:ακόμα από πάρα πολλές πλευρές [{-**M.T:** Και περιττό να σας πω ότι (.) δεν μπορείς}] και αναμένεται θα φουσκώσει ακόμα πιο πολύ αυτό το ποτάμι.}]

-**M.T:** Ναι, (.) και περιττό να πω ότι δεν μπορεί κανείς να προσεγγίσει στο: Σύνταγμα λόγω του κόσμου. Έτσι; Όσοι άνθρωποι έρχονται (.) πλέον (.) κατεβαίνουν προς τα

κάτω προς την Καπνικαρέα ή περιμετρικά των δρόμων γιατί δεν μπορεί να προσεγγίσει κανείς (.) στο Σύνταγμα. Είναι (.) εμ χιλιάδες οι πολίτες, οι οποίοι έχουν (xxx) Θα μιλήσουμε και μετά το συλλαλητήριο. [-M.A: Υπά↑ρχει μια κινητικό↑τητα αυτή τη στιγμή:, Μιχάλη, απ' αυτό που μπορούμε να δούμε συνολικά έχοντας την εικόνα, βεβαίως, <μπροστά> από τη Βουλή όλοι προσπαθούμε να καταλάβουμε μέχρι που φτάνει αυτός ο κόσμος. Γι αυτό πάμε να βρούμε την Ελένη Ιατρού, που βρίσκεται από την πλευρά της Βασιλίσσης Σοφίας. Έλα, Ελένη.

-E.I: (0.3) Καλό μεσημέρι. Βασιλίσσης Σοφίας, στο ύψος του Πολεμικού Μουσείου κι όπως μπορείτε να δείτε χιλι- χιλιάδες πολιτών κινούνται με προορισμό το Σύνταγμα προκειμένου να προσεγγίσουν την ε: [-Δ.Ο: Α: κατεβαίνουν ακόμα. Βλέπεις στο Πολεμικό Μουσείο ακόμα κόσμο.

-E.I: Κι όπως μπορείτε να δείτε χιλι- χιλιάδες πολιτών κινούνται με προορισμό το Σύνταγμα προκειμένου [-Δ.Ο: α: κατεβαίνουν ακόμα. Βλέπεις στο Πολεμικό Μουσείο ακόμα}] να προσεγγίσουν την εξέδρα. Να ακούσουνε (.) όσο καλύτερα γίνεται τους ομιλητές να πάρουνε τον παλμό. Βλέπετε κρατάνε ελληνικές σημαίες όμως (.) ξεκινάν και κατεβαίνουνε από πολύ πίσω με τη βοήθεια της εικονολήπτριας, Χριστίνας Δημητρούδη, θα δείτε ότι και α: (.) στον Ευαγγελισμό φαίνεται ότι κινείται κόσμος και πιο πίσω στο Χίλτον (.) είναι χιλιάδες των πολιτών. Μιλώντας μαζί τους α: αυτοί που κινούνται αυτή τη στιγμή στην πλειοψηφία τους μου λεν ότι (.) είναι Αθηναίοι. Οι περισσότεροι, βέβαια, φαίνεται ότι (.) έχουν φύγει από τα σπίτια [-Δ.Ο: Και ακούμε, βέβαια, ακούμε Ελένη το «Σώπα όπου να' ναι». Άκου (.) τι ακούγεται ως μουσική υπόκρουση}] [-M.A: Όση ώρα μας μιλάς}]

-ΟΜΙΛΗΤΗΣ: Ο ΜΙΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΑΚΗΣ! ((Κραυγές))

-Δ.Ο: Νομίζω ότι: ε (.) ένα λεπτό παιδιά για να μην χάσουμε τη στιγμή διότι θα ανέβει ο Μίκης Θεοδωράκης από λεπτό σε λεπτό (.) στην εξέδρα. Αυτή [-M.A: Έχει φτάσει από νωρίς}] Φαίνεται ότι υπάρχει μια κινητικότητα αυτή την ώρα, απ' ότι βλέπουμε. [-M.A: Έχει φτάσει από τις 12:00. Να ενημερώσουμε:, κυρίες και κύριοι, ο Μίκης Θεοδωράκης. Όλοι περιμένουν αυτή τη στιγμή. Άλλωστε, Δημήτρη, τα λέγαμε κι όλες αυτές τις μέρες έχει γίνει πολύ μεγάλη κουβέντα γύρω από το πρόσωπο του Μίκη Θεοδωράκη}] Μα κοίταξε, τώρα, είναι η συγκλονιστικότερη

στιγμή, αυτή που θα δούμε σε λίγα λεπτά. (.) Έναν άνθρωπο, ένα σύμβολο πραγματικά, όπως είναι ο Μίκης Θεοδωράκης (.) να παίρνει μέρος και να στέλνει το δικό του μήνυμα σε αυτό το συλλαλητήριο. (.) Σ' αυτή την ηλικία, (.) με τα προβλήματά του έδωσε ήδη απαντήσεις τις προηγούμενες μέρες με τις αθλιότητες που είδαμε (.) από διάφορα τρωκτικά (.) [{-M.A: Στο σπίτι του}] στο σπίτι του. Έδωσε τις απαντήσεις του. (.) Έστειλε ενωτικό μήνυμα. Είπε στους Έλληνες πολίτες να μην φοβηθούν↑, (.) να κατέβουν μαζικά (.) σε αυτό το <μεγαλειώδες> συλλαλητήριο (.) Κι από λεπτό σε λεπτό (.) αναμένεται η ομιλία του.

-M.A: Αυτό, άλλωστε ήταν και το δυνατό χαρτί (.) από την πλευρά των διοργανωτών. Αυτό έλεγαν. Δεν υπάρχει κομματική ταυτότητα και ενδεικτικό είναι πως ο κεντρικός ομιλητής, γιατί (.) ας μην γελιόμαστε ε: εκεί ε που θα δοθεί ο τόνος από τον ίδιο το Μίκη Θεοδωράκη [{-Δ.Ο: Έτσι είναι. Κάτω νομίζω απ' αυτή την ομπρέλα, (.) που λέγεται Μίκης Θεοδωράκης, μπορούν να ενωθούν όλοι οι Έλληνες, Μαρία. Πέρα, (.) έξω↑ και πάνω από κόμματα. Αυτό είναι το δεδομένο.}] Ακούμε χειροκροτήματα αυτήν την ώρα για υτό σας λέμε πως πλησιάζει, όχι από λεπτό σε λεπτό νομίζω και πιο σύντομα η ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη. Είχαν ακουστεί πάρα πολλά σχετικά με το αν ο ίδιος θα καταφέρει να πάει στο σημερινό συλλαλητήριο ή θα στείλει ένα ηχητικό μήνυμα. Τελικά είναι εκεί (.) από πολύ νωρίς και περιμένουμε να ανέβει στην εξέδρα [{-Δ.Ο: Είναι <τεράστιας> σημασίας (.) η συμβολή του Μίκη Θεοδωράκη, Μαρία. (.) Και τα λόγια που θα πει σήμερα (.) Λόγια πατριωτικά}] Τον βλέπουμε τώρα. [{-Δ.Ο: Να' τος εδώ. Τον βλέπουμε καθώς πηγαίνει σιγά – σιγά προς την εξέδρα. Ήρεμος, όπως είπε κι ο ίδιος μετά από αυτά τα καραγκιοζιλίκια που έγιναν χθες στο σπίτι του. Έτοιμος κι αποφασισμένος απ' ότι φαίνεται να μιλήσει στον ελληνικό λαό σήμερα και σ' αυτούς που είναι εκεί, και σ' όλη την Ελλάδα, αλλά και στον ελληνισμό ευρύτερα (.) όπου κι αν βρίσκεται μέσα από τις τηλεοράσεις.

-M.A: Έχει ανοιχτεί ένας διάδρομος όπως μπορείτε να δείτε, προκειμένου ο ίδιος να ανέβει. Έχει ανέβει είναι μπροστά απ' το βήμα, όπως βλέπετε, στην εξέδρα που έχει στηθεί στο κέντρο: της Αθήνας, προκειμένου ν' ακούσουμε το μήνυμα του ίδιου. Είναι χαμογελαστός, όπως μπορεί κανείς να δει. [{-Δ.Ο: Έτσι}] από τις εικόνες μας αυτή τη στιγμή. [{-Δ.Ο: Μα είναι και για τον ίδιο Μαρία μια ιστορική στιγμή σήμερα (.) Μια στιγμή που θα αναφερθεί σε ένα μείζον εθνικό θέμα↑. Εδώ δεν έχει να κάνει με κόμματα, Μαρία. Πέρα απ' το γεγονός ότι (.) η διαδήλωση είναι ούτως ή άλλως

αντικυβερνητική. Αυτό είναι εξ ορισμού δεν υπάρχει αμφιβολία. Κατεβαίνει ο κόσμος στο δρόμο κόντρα σε κάτι που θέλει να κάνει η κυβέρνηση. Αυτό σημαίνει ότι είναι αντικυβερνητική έτσι κι αλλιώς. Από κει και πέρα, όμως, (.) το σύμβολο του Μίκη Θεοδωράκη νομίζω ότι εκτείνεται (.) πέραν όλων αυτών, Μαρία (.) και μιλάει πια σε ένα εθνικό επίπεδο. Αυτό έχει σημασία}] Και γι αυτό – και γι αυτό πολλοί λένε ότι αυτό το συλλαλητήριο στην Αθήνα έχει διαφορετικά χαρακτηριστικά και από αυτό που είχαμε προ ολίγων ημερών στη (.) Θεσσαλονίκη μέχρι ενώ εμείς κρατάμε την εικόνα από το Μίκη Θεοδωράκη που τον έχουν πλησιάσει αρκετοί και για να τον χαιρετήσουν, βεβαίως, και για να του μιλήσουν. Πάμε να βρούμε τον (.) Άρη Πορτοσάλτε, ο οποίος μας ακου- μας ακούει αυτή τη στιγμή. Καλό μεσημέρι, Άρη.

-**Δ.Ο:** Είναι έτοιμος παιδιά να μιλήσει ο Μίκης Θεοδωράκης έχει προαναγγελθεί ήδη από τα μεγάφωνα. Άρη, δεν ξέρω αν το ακούς- Το άκουσες κι εσύ; (0.6) Βλέπουμε εμείς πάντα την εικόνα με το Μίκη Θεοδωράκη που είναι στην εξέδρα και είναι έτοιμος από λεπτό σε λεπτό. Τον έχουν προαναγγείλει ήδη οι διοργανωτές κι από <στιγμή> σε στιγμή θα αρχίσει την ομιλία του. [{-**M.A:** Και βλέπω και τον Άρη Πορτοσάλτε, ο οποίος παρακολουθεί τι γίνεται αυτή τη στιγμή. Δεν ξέρω αν μας ακούς Άρη.}]

-**Α.Π:** Προσπαθώ, εν πάση περιπτώσει γιατί ε: σε λίγο θα: βυθιστεί και το: σύστημα των τηλεπικοινωνιών είναι πολύ δύσκολα ε: πο- μπο- μπορεί να πιάσει κανείς γραμμή, γιατί [{-**Δ.Ο:** Ε ναι, γιατί μιλάνε όλοι στα τηλέφωνα τώρα}] καθώς βρίσκομαι εδώ στην: ε: είμαι ε: αν μπορείτε να μην με διακόπτετε γιατί δεν σας ακούω [{-**Δ.Ο:** Ναι ναι, βέβαια.}] πολύ απλό. Ναι ναι είμαι στη: στην βεράντα του: καταστήματος Public, το οποίο κι αυτό κατάμεστο, όπως και τα γύρω μπαλκόνια ανοίξει τώρα η κάμερα να δείτε μια πλατεία στην οποία (.) είναι αυτό που λέμε (.) δεν πέφτει καρφίτσα (.) Λοιπόν, (.) ε: (.) εδώ, λοιπόν, κυρίες και κύριοι αρχίζει [{-**Δ.Ο:** Άρη δεν ξέρω αν έχεις εικόνα εσύ από κει γιατί αρχίζει ο Μίκης, Άρη. Και σιγοτραγουδά↑ει αν τον δεις. (.) ↑Ότι ακούει στα μεγάφωνα το σιγοτραγουδάει και ο Μίκης}] Ναι [{-**M.A:** (.) Ψιθυρίζει το τραγούδι του ο Μίκης Θεοδωράκης.}] Ναι δεν μπορώ να δω, δεν μπορώ να τον δω ε: εσείς έχετε καλύτερη ε: εγώ απλώς βλέπω μια πανοραμική θέα πλατείας Συντάγματος που είχαμε πάρα πολλά χρόνια να δούμε! Επαναλαμβάνω (.) κάτω ο κόσμος, όπως μπορώ να δω δεν έχει αφήσει πια κανέναν διάδρομο. Δεν μπορεί να

περάσει κανείς, γιατί εδώ το τελευταίο: (.) εμ: την τελευταία ώρα πράγματι μέσω της ταχύτητας (xxx) [-M.A: Άρη}] [-Δ.Ο: Άρη μου, σε διακόπτουμε για να ακούσουμε το Μίκη Θεοδωράκη. Πάμε, λοιπόν, ελάτε παιδιά:].

-M.Θ: Καλοί μου Έλληνες ((φωνές)) (0.9) Αδέλφια μου (.) Φασίστες (.) Ναζιστές (.) τρομοκράτες, (.) ναζιστές, (.) αναρχικοί, (.) τραμπούκοι. (0.6) Θα μάθατε ασφαλώς (.) ότι οι πατριώτες (.) που μας κυβερνούν (0.2) και τα βαποράκια τους, (.) οι αριστεριστές, (0.2) μάζευαν υπογραφές (.) και χθες (.) έριξαν μπογιές στο σπίτι μου (0.6) για να με εμποδίσουν (.) να μιλήσω μπροστά σε σένα (.) ΚΥΡΙΑΡΧΕ ΛΑΕ. (0.7) Για να μην σου μιλήσω (.) με λόγια σταράτα, (.) πατριωτικά, (.) φλογερά (.) και ασυμβίβαστα. (0.2) Όπως, έμαθα να μιλώ (.) σε όλη μου τη ζωή (.) κι όπως ΕΣΥ (.) με δίδαξες ΚΥΡΙΑΡΧΕ, ΕΛΛΗΝΙΚΕ ΛΑΕ. (0.8) Και να μιλώ και να πράττω (.) σε όλη μου τη ζωή (.) με κάθε θυσία (0.2) και σ' ευχαριστώ γι αυτό! (.) Λοιπόν, άκουσε. (0.3) Σήμερα το πρωί (.) έλαβα μια ποιητική συλλογή (.) από τη Θεσσαλονίκη (0.2) και σας τη διαβάζω. (.) Ένα: (.) σημαδιακό (.) απόσπασμα: (.) «Το πνεύμα, (.) ο νους ανθίζουν. (.) Με τον Θαλή↑, (.) τον Θουκυδίδη, (.) τον Πρωταγόρα, τους τραγικούς, (.) την τόλμη του Θεμιστοκλή και του Κολοκοτρώνη» (0.5)

ΕΝΑΣ ΕΙΝ' Ο ΑΡΧΗΓΟΣ Ο ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ ΛΑΟΣ! ΕΝΑΣ ΕΙΝ' Ο ΑΡΧΗΓΟΣ Ο ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ ΛΑΟΣ! ΕΝΑΣ ΕΙΝ' Ο ΑΡΧΗΓΟΣ Ο ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ ΛΑΟΣ! ΕΝΑΣ ΕΙΝ' Ο ΑΡΧΗΓΟΣ Ο ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ ΛΑΟΣ! ΕΝΑΣ ΕΙΝ' Ο ΑΡΧΗΓΟΣ Ο ΚΥΡΙΑΡΧΟΣ ΛΑΟΣ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-M.Θ: Φίλοι και φίλες, (0.2) αφιερώνω (.) την ομιλία μου (.) στον Έλληνα (.) που μας έβγαλε (.) από τον Οθωμανικό: ζυγό (.) και που πέθανε σαν σήμερα↑, στις 4 του Φλεβάρη του 1↑843, (.) στο Θεόδωρο Κολοκοτρώνη! (0.7) Εγώ (.) δεν ντρέπομαι (.) όπως οι εθνομηδενιστές (.) που μας κυβερνούν! (0.5) Θα παραμείνω πιστός (0.2) στις ιερές σκιές (.) των προγόνων μας (.) που μας ΔΙΔΑΞΑΝ την αγάπη και τη ΘΥΣΙΑ (.) για το έθνος (.) και την πατρίδα. (0.4)

ΓΕΡΑ – ΓΕΡΑ ΣΤΑ ΧΝΑΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΑ! ΓΕΡΑ – ΓΕΡΑ ΣΤΑ ΧΝΑΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΑ! ΓΕΡΑ – ΓΕΡΑ ΣΤΑ ΧΝΑΡΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

[-M.Θ: Μια πατρίδα (.) μια πατρίδα, μια πατρίδα που σέβεται και αγαπά (.) ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΠΑΤΡΙΔΕΣ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ. (0.4) Ναι: είμαι πατριώτης, διεθνιστής (0.2) και συνάμα περιφρονώ και μάχομαι τον φασισμό (.) σ' όλες του τις μορφές. (0.2) Και προπαντός↑ στην πιο πονηρή↑ (.) απατηλή↑ και παιδικ- επικίνδυνη μορφή του (.) την

αριστερόστροφη (0.13) Σαν αυτή (0.2) με τις (.) ομαδούλες των εκ- εξτρεμιστών (0.2) που είναι (.) ΣΚΕΤΟΙ δειλοί, τρομοκράτες (0.2) Σαν αυτή (.) των μειοψηφιών που μας κυβερνού'ν (.) και ΚΑΤΑΣΤΡΕΦΟΥΝ τη χώρα μας (0.2)

ΚΑΤΩ (.) ΤΑ ΧΕΡΙΑ (.) ΑΠ' ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ΚΑΤΩ (.) ΤΑ ΧΕΡΙΑ (.) ΑΠ' ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! [-Μ.Θ: Οχυρωμένοι] *ΚΑΤΩ (.) ΤΑ ΧΕΡΙΑ (.) ΑΠ' ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))*

-Μ.Θ: Που καταστρέφουν τη χώρα μας, οχυρωμένοι ΠΙΣΩ από τις εκλογικές αλχημείες των αστών πολιτικών (.) που είναι πονηροί (.) θλιβερές αποφύ'σεις (.) ενός συστήματος (.) που μας δαγκώνει (.) και μας πονά' (.) γιατί πεθαίνει (.) και το 'ξέρει (.) και γι αυτό είναι ακόμα (.) πιο επικίνδυνο. (0.5) Και τώρα (.) που ξεδίπλωσα (.) την ταυτότητά μου (.) προς όλες τις κατευθύνσεις (.) μπορώ (.) να αρχίσω (.) την ομιλία μου. (0.8) Αγαπητοί μου (.) πατριώτες (.) και πατριώτισσες. (.) Σε μια (.) δύσκολη για την δ- πατρίδα μας (.) ώρα, (0.2) όπου μαύρα σύννεφα (.) φαίνεται (.) να συσσωρεύονται γύρω μας (.) απειλητικά (.) εμείς (.) καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε (.) ενωμένοι όσο ποτέ (.) αυτά τα νέα, (.) αλλά απροσδόκητα για εμάς προβλήματα. (0.2) Τα Σκόπια (.) με όχημα το όνομα «Μακεδονία» (0.3) και παραμορφώνοντας (.) τα ιστορικά γεγονότα (.) σε βαθμό γελοιο'τητας (0.2) επιδιώκουν στην πραγματικότητα (.) την επέκταση των συνόρων τους (.) εις βάρος των δικών μας (.) για τη δημιουργία (.) της λεγόμενης «Μακεδονίας του Αιγαίου». (0.3) Ο στόχος αυτός (.) λειτουργεί (.) εδώ και δεκαετί'ες (.) ως βασικός (.) εθνικός στόχος της γειτονικής χώρας (0.2) με αποτέλεσμα (.) να έχουν γαλουχηθεί (.) γενιές Σκοπιανών με την ιδέα αυτή' (.) και να έχουν σήμερα την πεποίθηση (.) ότι είναι κατευθεί'αν (.) απόγονοι (.) των βασιλέων της Μακεδονίας (.) του Φιλούππου – του Φιλίππου και του Μεγάλου Αλέξανδρου (.) και του Μεγάλου Αλεξά'νδρου (.) με μια κολοσσιαία πραγματικά προπαγάνδα (.) κατόρθωσαν (.) να παρασύρουν σ' αυτή την ιστορική γελοιο'τητα (.) μεγάλο αριθμό κρατών (.) επωφελούμενοι (.) συγχρόνως (.) και από τη στάση των Ελλήνων, κατά καιρούς, (.) υπευθύνων που δεν έκαναν ΚΑΜΙΑ προσπάθεια (.) να ανασκευάσουν (.) στα μάτια των ξένων (.) αυτή (.) τη χονδροειδή παραποίηση της ιστορίας. (0.4) Πρέπει, επομένως, (0.3) κι εμείς (0.2) να αναγνωρίσουμε (.) ότι είναι και δική μας ευθύνη (0.2) το γεγονός (0.2) ότι επιτρέψαμε (.) να ανατρέφονται (.) τόσες γενιές Σκοπιανών (.) με τις ιδέες που ανέφερα (0.2) ώστε σή'μερα (.) να εμφανίζεται (.) ως μάταιο (.) ή ακόμα και δ- άδικο

(.) να ζητάμε απ' αυτούς να αλλάξουν το όνομά τους (.) που έχει γίνει ένα με τον εαυτό τους (.) και να έχουμε φτάσει στο θλιβερό (.) σημείο που μας θίγει ως λαό (.) να είμαστε σήμερα αναγκασμένοι (.) να απολογούμεθα (.) για τον πατριωτισμό μας. (.) Απ' την άλλη μεριά, (.) δεν μας επιτρέπεται (.) να συμφωνήσουμε (.) με αυτήν την παραχάραξη της ιστορίας. (0.4) Γιατί τότε (.) γινόμαστε συνένοχοι με τις δυνάμεις που στοχεύουν (.) ανοιχτά (.) κατά της εδαφικής μας ακεραιότητας. (0.2) Τότε τι μπορεί να γίνει; (0.2) Νομίζω (.) ότι πρέπει (.) να παραδεχτούμε↑ (.) τα λάθη και τις ευθύνες μας (.) απέναντι στον ηγετικό λαό. Σας ρωτώ (.) ↑πρέπει (.) έχουμε ευθύ↑νες; (0.6) Η μόνη λύση, κατά την άποψή μου, (.) είναι (.) να αφήσουμε τους Σκοπιανούς (.) να πιστεύουν (.) στον εθνικό τους μύθο (.) και παράλληλα (.) εμείς να παραμένουμε (.) πάντα (.) πιστοί και ανένδοτοι στην ελληνικό↑τητα (.) της Μακεδονίας. (0.4)

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (.) ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ! Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ! Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ! Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ! Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-Μ.Θ: Και να: μη συμφωνήσουμε (0.2) ΠΟΤΕ ότι υπάρχει μια άλλη χώρα (.) μια άλλη νόθα Μακεδονία. (.) Γιατί αν το κάνουμε (.) είναι (.) σα να θέλουμε (.) να βγάλουμε εμείς (.) τα μάτια μας με τα ίδια μας τα χέρια! (0.2) Το Συμβούλιο (.) των πολιτικών αρχηγών (.) στα 1992 (.) αποφάσισε (.) για μια εθνική↑, κοινή γραμμή πλεύσης (.) σε μία ονομασία (.) στην οποία (.) δεν θα περιέχεται (.) καθό↑λου (.) και με κανένα (.) τρόπο η λέξη «Μακεδονία». (0.12) Με γεωγραφικούς (.) ή άλλους προσδιορισμούς, όπως λόγου χάρη Άνω, (.) Κάτω, επί τα αυτά (.) ή ακόμα χειρότερα Νέα Μακεδονία (.) γιατί διαγρά↑φει την ιστορική, ελληνική Μακεδονία και ανακηρύσσει (.) ως διάδοχό της (.) μια περιοχή με άλλο λαό. (0.2) Τυχόν υποχώρηση (.) από αυτή την γραμμή (.) θα έχει <ολέθρια> αποτελέσματα για το μέλλον της χώρας μας. Εάν υποχωρήσουμε (.) αυτή τη στιγμή (.) από τη θέση μας (.) για το όνομα (0.2) είναι (.) σαν να ανοίγουμε (.) ανοίγουμε διά↑πλατα τα σύνορά μας (.) σ' αυτούς (.) σε αυτούς που μας απειλούν (.) ανοιχτά και ξεδιάντροπα (.) μέσα από το ίδιο τους το Σύνταγμα. Οφείλουμε να επαγρυπνού↑με (.) για τη διαφύληξη της εθνικής μας <ακεραιότητας> (0.2) δεδομένου ότι υπάρχουν οι ισχυρές διεθνείς δυνά↑μεις (.) που έχουν στόχο τους τη σαλαμοποίηση της περιοχής των Βαλκανίων. (.) Η περίπτωση της Γιουγκοσλαβίας είναι ακόμα νωπή (0.2) το επόνημα – το επόμενο (.) θύμα (.) θα είναι η χώρα μας (0.6)

ΚΑΤΩ (.) ΤΑ ΧΕΡΙΑ (.) ΑΠ' ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ΚΑΤΩ (.) ΤΑ ΧΕΡΙΑ (.) ΑΠ' ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-Μ.Θ: Τα μαύ↑ρα (.) σύ↑ννεφα που μας απειλούν (.) γίνονται (.) <κάθε> μέρα και περισσότερα ορατά. (0.2) Εάν υποχωρήσουμε τώρα (.) στην ανοιχτή πρόκληση των Σκοπίων (.) χωρίς να έχουν παραιτηθεί (.) από τον κύριο στόχο (.) της εθνικής τους πολιτικής (0.2) επιδιώκουν ↑σήμερα να γίνουν μέλος του ΝΑΤΟ και της Ευρώπης με τη ΔΙΚΗ ΜΑΣ ψήφο (.) για να μπορούν, αύριο-μεθαύριο, να μας απειλούν από ισχυρό↑τερη θέση, τότε θα είμαστε άξιοι της μοίρας μας. (0.6) ΑΝ υποχωρήσουμε (.) στην ουσία (.) ανοίγουμε τις πόρτες διάπλατες (.) για να περάσει και να επιβληθεί δια παντός ένα τραγικό (.) ιστορικό ψέμα με απρόβλεπτες συνέπειες για την πατρίδα μας. (0.3) Οι περίφημες (.) παραχωρήσεις – παραχωρήσεις του κυρίου Ζάεφ (0.7) όπως και τα σχετικά (0.2) σύνθε (.) σχετικά με τη σύνθετη ονομασία (.) ↑είναι (.) σκέτο κουτόχορτο. (0.8) Είναι (0.2) κουτοπονηριές (.) που θα μπορούσαν να απευθύνονται (.) μόνο (.) σε λαό ηλιθίων και γονατισμένων. (0.2) Για μας (.) είναι ντροπή (.) ακόμα και να αναφερθούμε σ' αυτό (.) αφού η ονομασία του όποιου αδε- αεροδρόμιου (.) και της όποιας λεωφόρου είναι στη δική τους αποκλειστική ευχέρεια (.) να αλλάξει ξανά αμέσως, μόλις επιτύχουν τους σκοπούς τους. Αλήθεια, (.) τόσο βλάκες μας θεωρεί ο Σκοπιανός πρωθυπουργός; (0.7) Ή τόσο έτοιμους να κατεβάσουμε τα παντελόνια μας (0.6) και ζητώ συγγνώμη (0.2) γι αυτή την έκφραση (.) όμως εί↑ναι η μοναδική κατανοητή (.) απ' όλους αυτούς ξένους και τους δικούς μας (.) που πιστεύουν (.) ότι επειδή μας έχουν οδηγήσει με τα μνημόνια που συνέβαλαν στο τελευταίο σκαλοπάτι του κακού (.) ότι ξεχάσαμε (.) την ΙΣΤΟΡΙΑ ΜΑΣ (.) ξεχάσαμε ΠΟΙΟΙ είμαστε, ξεχάσαμε (.) τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά (.) του χαρακτήρα και της αγωγής μας. (.) Όμως, δεν είναι η πρώτη φορά (.) που μπορεί ΟΛΟΙ γύρω που πιστεύουν (.) ότι ο Έλληνας (.) έχει μεταβληθεί σε ραγιά (.) αλλά εκεί↑νος (.) σηκώνεται όρθιος ξανά. (0.9) Βεβαίως, (.) είμαστε πάντα (.) ένας λαός (.) φιλειρηνικός (.) που επιθυμεί την ειρωνικ- ειρηνική και φιλική συνύπαρξή του με τους γειτονικούς του λαούς. (0.3) Παράλληλα, (.) θα πρέπει, όμως, (.) να γνωρίζουμε (.) ότι από την – απ' την άλλη μεριά (.) υπάρχει ένα βαθύ κράτος (0.2) που συνωμοτεί

(.) με άλλες διεθνείς δυνάμεις (.) εναντίον (.) της ακεραιότητας της χώρας μας. (0.3) Και γι αυτό↑ το λόγο θα πρέπει να ΜΗΝ έχουμε αυταπάτες (.) και να παίρνουμε (.) όλα τα μέτρα (.) που θα εξασφαλίσουν την άμυνα της χώρας μας. (0.2) Εδώ, θα πρέπει να προσθέσω (0.4) ότι αυτή η κατάσταση της συνέχισης, (.) του status quo και της ειρη(ω)νικής συνύπαρξης (.) πρέπει να θεωρηθεί↑ ως η τελευταία υποχώρηση που κάνουμε (.) μπροστά στην αμείλικτη (.) (xxx) πραγματικότητα, τη σκληρή πραγματικότητα. (0.2) Στην ουσία, όμως, εμείς (.) δεν έχουμε να χάσουμε τίποτα. (.) Το γεγονός (.) ότι υπάρχουν χώρες (.) που αναγνωρίζουν τα Σκόπια (.) με το όνομα «Μακεδονία» (0.7) παραβλέποντας ότι έτσι ΓΕΛΟΙΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ (.) μπροστά στην ιστορία (.) δεν νομίζω ότι μας αφορά (0.2) αφού η δική μας απόφαση και μόνο (.) είναι (.) που θα <νομιμοποιήσει> (.) ιστορικά και θα κρίνει τελεσίδικα το θέμα αυτό. (0.6) Γιατί↑ μόνο εμείς οι Έλληνες μπορού↑με (.) να δώσουμε (.) ή να μη δώσουμε το δικαίωμα στους κο- στους Σκοπιανούς να οικειοποιούνται (.) στο μέλλον μέσω του ονόματος «Μακεδονία» ένα αναπόσπαστο, από κάθε άποψη, (.) ιστορική και πολιτιστική τμήμα (.) του ελληνικού (.) του ελληνισμού. (0.2) Για να το πω πιο απλά, (.) ώστε να γίνω κατανοητός (0.2) χρειάζεται (.) η βούλα της Ελλάδας (0.2) για να θεωρηθούν γνήσιοι Μακεδόνες (.) και όχι χάρτινοι και νόθοι, όπως είναι σήμερα. (0.4)

ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

ΚΑΤΩ (.) ΤΑ ΧΕΡΙΑ (.) ΑΠ' ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ΚΑΤΩ (.) ΤΑ ΧΕΡΙΑ (.) ΑΠ' ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ΚΑΤΩ (.) ΤΑ ΧΕΡΙΑ (.) ΑΠ' ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ΚΑΤΩ (.) ΤΑ ΧΕΡΙΑ (.) ΑΠ' ΤΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-Μ.Θ: Εφόσον εμείς (0.2) αρνούμαστε, (.) όπως είπα, (.) να βγάλουμε οι ίδιοι τα μάτια μας (.) για να είμαστε αρεστοί (0.2) στις Ηνωμένες Πολιτείες των Αμερικ- της Αμερικής, στο NATO (.) και στην Ευρώπη, (0.2) μπορούμε (.) να συνεχίσουμε (.) απρόσκοπτα τη ζωή μας, (.) όπως κάναμε τόσα χρόνια (.) Λίγο νερό δε βλάπτει (0.6) α, ε: νερό ελληνικό (0.2) ή μακεδονικό (0.22). Αυτό όμως (.) σημαίνει (.) ότι θα ↑πρέπει να αρνηθούμε κάθε άλλη παραχώρηση για όσον^ καιρό οι Σκοπιανοί θα μας απειλούν με την αλυτρωτική (.) αλυτρωτική τους προπαγάνδα (.) το απαράδεκτο για μας σύνταγμά τους (0.2) τα δήθεν (.) μακεδονικά σύμβολα (.) και τις Μακεδονίες (.)

με τους δήθεν Μεγαλέξανδρους (.) εμείς (.) ως υπεύθυνος λαός (.) κληρονόμος μιας μεγάλης ιστορίας θα εξακολουθήσουμε την πολιτική της ειρηνικής συνύπαρξης, αλλά όσο περνάει απ' το χέρι μας (.) ΔΕΝ θα δώσουμε σε καμιά↑ περίπτωση τη συγκατάθεσή μας για να γίνουν μέλος της Ευρώπης και του ΝΑΤΟ. (0.20)

ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! (Σύνθημα διαδηλωτών))

-Μ.Θ: Σ' αυτή την κρίσιμη (.) στιγμή (0.2) και μπροστά (.) στην πιθανότητα (.) να αρνηθούμε (.) ακόμα και σε καταστάσεις εθνικής τραγωδίας (0.2) θεωρώ (.) ότι την ευθύνη των αποφάσεων (0.2) δεν είναι ορθό (.) να την εν- επωμιστεί μόνη της η οποιαδή↑ποτε κυβέρνηση (.) όχι μόνο μια κυβέρνηση μειοψηφίας, όπως είναι η σημερινή. (0.7) Αλλά ακόμα και μια κυβέρνηση λαϊκής πλειοψηφίας, ούτε ακόμα και η ίδια η Βουλή. (0.2) Ποια, λοιπόν, είναι η λύση; (.) Το δημοψήφισμα (0.2) για μας (.) η θέση (.) του ελληνικού λαού (.) στο συγκεκριμένο θέμα (.) είναι αρκετά σαφής, σταθερή και αυτονόητη που δεν χρειάζεται πλέον δημο- δημοψήφισμα. Εάν, ↑όμως, (.) κάποια κυβέρνηση (.) διανοηθεί (.) να βάλει (.) την υπογραφή της χώρας μας (.) σε οποιαδή↑ποτε ονομασία, (.) απλή ή σύνθετη (.) που θα περιέχει το όνομα Μακεδονία (0.2) δεν υπάρχει αμφιβολία (0.2) ότι είναι υποχρεωμένη (.) να ρωτήσει πρώ↑τα (.) τον ελληνικό λαό. (0.9)

ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! (Σύνθημα διαδηλωτών))

-Μ.Θ: Εμείς (.) οι Έλληνες πολίτες (0.2) που δεν δεχόμαστε να είμαστε (.) παθητικοί παρατηρητές (.) την ώρα που η χώρα μας (.) βρίσκεται (.) μπροστά (.) σε τόσα κρίσιμα προβλήματα (.) ικανά (.) να μας επηρεώ – επηρεάσουν για πολλές δεκαετίες. (0.4) Στην περίπτωση α- (.) αυτή↑ λοιπόν (0.2) που η κυβέρνηση (0.3) θα τολμή↑σει (.) να βάλει μια τέτοια υπογραφή (.) απευθύνω έκκληση (.) σε όλους τους βουλευτές (.) του ελληνικού κοινοβουλίου (0.4) το λέω καλά, επίτηδες το λέω (0.3) κάτι πάσχει που έχουν το δικαίωμα (.) να ζητήσουν (.) τη διενέργεια δημοψηφίσματος (.) γι αυτό, το εθνικής σημασίας, θέμα να προκαλέσουν τη σχετική ζήτηση στη Βουλή (0.2) και να υπερψηφίσουν το σχετικό αίτημα. (0.6) Αγαπητοί φίλοι (.) και φίλες, (.) πατριώτες και πατριώτισσες (.) σε όλη μου τη ζωή (.) αγωνίστηκα (.) για την ενότητα του

ελληνικού λαού. (0.2) Πιστεύω απόλυτα (.) ότι γι αυτό κι αυτό το μεγάλο πρόβλημα (.) θα πρέπει να το αντιμετωπίσουμε ενωμένοι σαν μια γροθιά. (0.10) Και πιστεύω απόλυτα (0.2) ότι ΕΙΜΑΣΤΕ ενωμένοι (0.2) γιατί ανεξάρτητα (.) από τις όποιες διαφωνίες μας (.) είμαστε όλοι πατριώτες. (0.10) Γιατί ό↑ταν υπερασπίζεται κανείς (.) τα δίκια της πατρίδας του και του λαού του (.) αυτό δεν είναι εθνικισμός (.) είναι <πα↑τριωτισμός>. (0.8) Και η Ελλάδα σήμερα (.) έχει (.) περισσό↑τερο από κάθε άλλη φορά (.) την ανάγκη (.) από πατριώτες. (0.2) Οι Έλληνες σήμερα ενωμένοι (.) δί↑νουν όλοι μαζί (.) την απάντηση (.) από την πλατεία Συντάγματος. (.) Η Μακεδονία είναι μία (.) και ήταν, είναι και θα είναι (.) πάντα ελληνική. (.) Ζήτω ο ελληνικός λαός (0.2).

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (.) ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ! Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (.) ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ! Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (.) ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ! Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (.) ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ!
((Σύνθημα Διαδηλωτών))

((Σαν χαλί στη διαδήλωση παίζει το «Σώπα όπου να' ναι»))

ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ΜΙΚΗ, ΑΛΛΑΖΕΙΣ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-Δ.Ο: Λοιπόν, μόλις ολοκληρώθηκε, κυρίες και κύριοι, η <συγκλονιστική>, νομίζω, ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη, με πάρα πολλά μηνύματα προς όλες τις κατευθύνσεις, με πολύ σκληρό λόγο κατά της κυβέρνησης, Μαρία, με μηνύματα ενωτικά, όμως για τον ελληνικό λαό, έτσι έκλεισε εξάλλου και την ομιλία του λέγοντας ότι είμαστε (.) ό↑λοι πατριώτες και ο πατριωτισμός είναι όταν υπερασπίζεσαι (.) τα δίκαια της πατρίδας σου και έκλεισε με το σύνθημα ότι η Μακεδονία (.) ήταν, είναι και θα είναι ελληνική.

-Μ.Α: Ο μεγάλος μουσικοσυνθέτης συγκλόνισε: με την ομιλία του στην αρχή της οποίας ήταν και ιδιαιτέρως συγκινημένος και <βουρκωμένος> ο ίδιος. Το είδαμε και τώρα στην εικόνα:, κυρίες και κύριοι. Μόλις ολοκληρώθηκε η ομιλία και (.) ε: νομίζω ότι μπορούμε να κρατήσουμε δύο (.) από τα κυριότερα σημεία, όπως για παράδειγμα το ότι: η χειρότερη: μορφή φασισμού είναι η <αριστερόστροφη>. Νομίζω ότι αυτή ήταν μια (.) πάρα πολύ βαριά αιχμή κατά της κυβέρνησης [-**Δ.Ο:** Και λέγοντας ότι:

πρόκειται για μειοψηφίες που μας κυβερνούν και <καταστρέφουν> τη χώρα μας. Είναι πατριώτης διεθνιστής είπε ο ίδιος, μάχομαι το φασισμό σε όλες τις μορφές και, κυρίως, την πιο επικίνδυνη μορφή, αυτή του αριστερόστροφου, σαν αυτή που μας κυβερνά. Ήταν μια (.) φράση που δεν την έχουμε ξανακούσει μέχρι σήμερα, Μαρία, για την κυβέρνηση.}] Και το ότι το ακούμε από το: Μίκη Θεοδωράκη νομίζω ότι έχει τη σημασία του. Επίσης, ο ίδιος είπε (.) σε ένα άλλο σημείο πώς εάν αυτή ή οποιαδήποτε άλλη κυβέρνηση (.) διανοηθεί να φέρει μια συμφωνία με τον όρο «Μακεδονία», τότε πρέπει, σε κάθε περίπτωση, να ερωτηθεί ο ελληνικός λαός. [{-Δ.Ο: Δημοψήφισμα, δηλαδή.}] Δημοψήφισμα, δηλαδή, εννόησε. [{-Δ.Ο: Ο ίδιος μίλησε, λοιπόν, σταράτα, μίλησε πατριωτικά, μίλησε ανοιχτά↑, μίλησε καθαρά↑, μίλησε ασυμβίβαστα, (.) όπως είπε και ο ίδιος κι όπως έμαθε να κάνει σε όλη του τη ζωή, Μαρία.}] Μία ομιλία που (.) την περίμεναν όλοι. Βλέπετε εντωμεταξύ, κυρίες και κύριοι, το: πλήθος κόσμου εδώ μιλάμε για μια (.) θάλασσα πια πολιτών που επέλεξαν να κατέβουν σήμερα στο κέντρο της Αθήνας. Μέχρι όπου μπορούμε να έχουμε εικόνα από τα <διαφορετικά> σημεία που, κυρίες και κύριοι, ο ΣΚΑΪ σας μεταδίδει ότι συμβαίνει έχει παντού κόσμο, δεν πέφτει καρφίτσα, όπως λέγαμε και νωρίτερα. Μαζί μας είναι οι συνάδελφοι ο Ανδρέας Ζαμπούκας και ο Αργύρης Παπαστάθης, καλώς ήλθατε. [{-Δ.Ο: Καλώς τα παιδιά. Καλημέρα παιδιά.}] Ανδρέα, ένα πρώτο σχόλιο για την ιστορική σε κάθε περίπτωση, όπως και να χει, απ' όποια πλευρά και αν είναι κανείς η ομιλία του Μίκη Θεοδωράκη.

-Α.Ζ: Ναι, οπωσδήποτε ο κόσμος είναι πάρα πολύς. Η: (.) ομιλία του ήταν ενωτική (.) κι άσχετα αν είναι κανείς υπέρ ή κατά των συλλαλητηρίων πρέπει να ομολογήσει ότι αυτό είναι ένα φαινόμενο το οποίο (.) πρέπει να ερμηνευθεί. (.) Ε: πιστεύω ότι: (.) από μια άλλη οπτική είναι ένα δημιούργημα του: Αλέξη Τσίπρα αυτό το συλλαλητήριο (.) διότι ο ΣΥ (.) φαντάζομαι ότι πρέπει να κρίνουμε την εξουσία [{-Δ.Ο: Για το πώς διαχειρίστηκε έτσι την υπόθεση }] Για το πώς διαχειρίστηκε, ναι ε: (.) το όλο ζήτημα ε: κι ένα καλό δίδαγμα για το μέλλον ότι πρώτα - πρώτα ότι ο λαός δεν του ανήκει (.) όπως πίστευε: μέχρι τώρα κι όπως θέλει να επικαλείται [{-Δ.Ο: Ναι γιατί μέχρι τώρα Αντρέα είχαμε δει ένα λαό ε: (.) απαθή (.) ένα λαό να είναι στον καναπέ του (.) να μην κινητοποιείται κανείς κι αυτό το εκμεταλλεύονταν η κυβέρνηση και το θεωρούσε μάλιστα (.) ένα όπλο υπέρ της}] Ναι σε κάθε ευκαιρία και να σκεφτεί κανείς ότι έχει εκλεγεί από το ένα πέμπτο των εγγεγραμμένων

ψηφοφόρων (.) [{-Δ.Ο: Έτσι}] Δηλαδή αν μπει κάποιος στα στασι- στα στατιστικά θα δει αυτό το πράγμα. Τέλος πάντων ε: νομίζω ότι: (.) [{-Μ.Α: Ανδρέα βάλε μια άνω τελεία.}] [{-Δ.Ο: Μισό λεπτάκι θα επανέλθουμε. Να πάμε να ακούσουμε το Νίκο τον Υποφάντη (.) να μας δώσει έτσι την πρώττη αίσθηση απ' τον^ κόσμο, καθώς είναι μέσα στον^ κόσμο, μεσ' την καρδιά του Συντά – της πλατείας Συντάγματος,. Έλα, Νίκο.

-Ν.Υ: (0.3) Ναι υπάρχει <τεράστιος> παλμός (.) και πολύ μεγάλη συγκίνηση (.) από τον κόσμο που συμμετέχει σήμερα στο συλλαλητήριο (.) μετά από τα όσα ακούσε απ' τον Μίκη Θεοδωράκη. (.) Ε: αυτό το οποίο λένε, όλοι ανεξαιρέτως (.) είναι ότι αυτός↑ ο άνθρωπος τους έδωσε <ελπίδα> (.) με τα όσα είπε σήμερα (.) ότι το μακεδονικό, αφενός δεν έχει χαθεί και αφετέρου ότι υπά↑ρχουν τρόποι από την ελληνική πλευρά (.) να <αντιδράσει>. (.) Και: η πρώτη αντίδραση των ανθρώπων εδώ (.) ήτανε: ιδιαίτερα θετική στα όσα είπε ο Μίκης ε: Θεοδωράκης. [{-Μ.Α: Παρακολουθούσαμε, Νίκο, όσο μιλούσε ο Μίκης Θεοδωράκης}] (.) Συνεχίζει να' ρχεται κόσμος. Ναι [{-Μ.Α: το πώς τον <παρακολουθούσε> ο κόσμος. Πάρα πολύ συγκινημένος το βλέπαμε (.) στις εικόνες. Άνθρωποι όλων των ηλικιών είναι εκεί ίσως κάποιοι να μην πίστευαν ότι ο Μίκης Θεοδωράκης}] Ακριβώς, αυτό ήθελα να σου πω [{-Μ.Α: θα καταφέρει να φτάσει σήμερα, στο κέντρο της Αθήνας, όμως έγινε και: νομίζω: ότι αυτό πια δίνει τον τόνο, (.) για τη συνέχεια.}] (.) Αυτό ακριβώς ήθελα να σου πω. (.) Και τώρα: το επόμενο και συμβολικά↑ θέλω να σου πω το εξής. Το τραγούδι το οποίο παίζει είναι “Της δικαιοσύνης ήλιε νοητέ”. (.) Το τραγουδάνε όλοι (.) ανεξαιρέτως μικροί μεγάλοι: [{-Δ.Ο: Νίκο, επειδή θα συνεχίσουμε να:}] ναι [{-Δ.Ο: δώσουμε το λόγο στον Αργύρη Παπαστάθη να μας πει μια κουβέντα, (.)γιατί απ' ότι βλέπω ετοιμάζονται και οι επόμενοι ομιλητές, έλα Αργύρη μου.

-Α.Π: Πολύ μεγάλη συγκέντρωση έχουμε να δούμε πολλά χρόνια τέτοια συγκέντρωση, ίσως και δεκαετίες [{-Δ.Ο: Α, βλέπουμε και τον Αντώνη Σαμαρά↑ (.) εκεί αριστερά [{-Μ.Α: Αριστερά}] στο πλάνο τον δια- διακρίνεται βλέπετε πίσω εκεί [{-Μ.Α: Είναι από πολύ νωρίς κι ο ίδιος εκεί. Αργύρη;}] [{-Δ.Ο: Ακριβώς. Έλα: έλα Αργύρη μου}] Ε: ευτυχώς ειρηνική (.) χωρίς έκτροπα. (.) Πιστεύω ότι έπαιξε ρόλο το κλίμα↑ που είχε δημιουργηθεί τις τελευταίες ημέρες. Πολύς κόσμος δηλαδή [{-Δ.Ο: Κι ο ίδιος ο Μίκης το' δε, Αργύρη. Κάτω από το σύμβολο του Μίκη είναι αδιανόητο να δημιουργήσει κανείς}] ήταν ο καταλύτης [{-Δ.Ο: επεισόδια και έκτροπα}]. Έτσι

ακριβώς και <πολύς> κόσμος (.) έβλεπε να δημιουργείται ένα κλίμα από κάποιους (.) φόβου για να μη βγει (.) ο λαϊκός κόσμος (.) ε: και να φοβηθεί να μην πάει στην εκδήλωση αυτή [{-M.A: Δεν έπιασε, όμως, απ' ότι φαίνεται }]. Αυτό (.) λειτούργησε αντίστροφα και νομίζω ότι το αποκορύφωμα ήταν: η ενέργεια [{-Δ.Ο: Προέτρεψε λες τον κόσμο να πάει}] (xxx) γιατί να φοβηθώ να πω την άποψη μου; Ανεξαρτήτως αν (.) συμφωνεί ή διαφωνεί κανείς (.) με το: ε: (.) διακύβευμά του: το στενό διακύβευμα (.) [{-M.A: Αργύρη, βάλε μια άνω τελεία}] είναι (.) μέγα γεγονός έτσι, δεν το συζητάμε. [{-M.A: γιατί πρέπει να πάμε σ' ένα απαραίτητο διαφημιστικό διάλειμμα. Ξαναλέμε κυρίες και κύριοι ο ΣΚΑΙ από τις 6:00 το πρωί από ραδιόφωνο, τηλεόραση και skai.gr μεταδίδει όσα συμβαίνουν σήμερα, με αφορμή αυτό το κορυφαίο γεγονός [{-Δ.Ο: Κοιτάζτε εδώ εντωμεταξύ το Μίκη, ο οποίος παραμένει στη θέση του. (.) Μιλάμε για έναν άνθρωπο, Μαρία, στα <92> του (.) που έκανε αυτή τη συγκλονιστική ομιλία, Μαρία, σήμερα απευθυνόμενος σε όλους τους Έλληνες, σε όλον τον ελληνισμό.}] Βλέπουμε τώρα ένα: ασθενοφόρο που διέρχεται ουσιαστικά την α: πλατεία Συντάγματος. Καταλαβαίνουμε ότι: [{-Δ.Ο: Ντάξει κάποιος μπορεί: (.)}] υπάρχει κινητοποίηση [{-Δ.Ο: Πάντα τώρα σε μεγάλες, σε τέτοιες συγκεντρώσεις, Μαρία, υπάρχουν κι άνθρωποι που μπορεί να' χουν ανάγκη, κάτι να έχει συμβεί.}] Ε ναι προφανώς [{-Δ.Ο: Δεν έχει να κάνει}] ε: πάντως επειδή έλεγες για την ηλικία του Μίκη Θεοδωράκη, η <φωνή> και το πάθος του σ αυτή την ομιλία δεν πρόδιδε: καθόλου [{-Δ.Ο: Έτσι είναι}] την ηλικία του σήμερα η αλήθεια είναι.

-Δ.Ο: Πάμε λίγο γρήγορα να κάνουμε ένα μικρό διαφημιστικό διάλειμμα και να επιστρέψουμε για να μη χάσουμε τους υπόλοιπους ομιλητές. Α, ένα λεπτό, [{-M.A: Μισό λεπτό γιατί }]. ένα λεπτό [{-M.A: υπάρχει και μια κινητικότητα αυτή την ώρα βλέπουμε και τους εκπροσώπους της εκκλησίας}] Βλέπουμε τους εκπροσώπους της εκκλησίας είναι ο: κύριος Δωρόθεος (.) ο εκπρόσωπος Τύπου του αρχι (.) του αρχιεπισκόπου που θα μιλήσει και θα διαβάσει ένα ανακοινωθέν της Ιεράς Συνόδου.

-M.A: Έχει σημασία κι αυτή η εικόνα που βλέπουμε με αφορμή όλη τη συζήτηση που είχε γίνει: τις τελευταίες μέρες για το τι θα κάνει η Εκκλησία και οι μητροπολίτες, βεβαίως.

-Δ.Ο: Κοίταξε η Εκκλησία ε: έκανε, ευτυχώς, την κρίσιμη στιγμή, κινήθηκε νομίζω κοντά στο ποίμνιο, όπως όφειλε να ε: η Εκκλησία δεν μπορεί να είναι διχαστική,

Μαρία. Η Εκκλησία μας ενώνει όλους. Εμείς οι Έλληνες είμαστε χριστιανοί ορθόδοξοι (.) κατά τη συντριπτική μας πλειοψηφία και θέλουμε από την Εκκλησία μας να μας ενώνει. Να είμαστε κάτω από την ομπρέλα της Εκκλησίας. Επομένως, πολύ σωστά κινήθηκε ο αρχιεπίσκοπος και ευλόγησε και ο ίδιος, όπως βλέπουμε, αυτό το συλλαλητήριο που βλέπουμε σήμερα.

-**M.A:** Θα έχει: σημ - τη σημασία του το τι θα πει ουσιαστικά ο εκπρόσωπος της Ιεράς Συνόδου. [{-**Δ.Ο:** Βεβαίως}] Ο μητροπολίτης Σύρου, Δωρόθεος. [{-**Δ.Ο:** Νομίζω μ' αυτό το λόγο θα κινηθεί (.) κι ο: σεβασμιότατος Δωρόθεος (.) με λόγο: ενωτικό κι εκκλησιαστικό.}] Επίσης, βλέπετε, κυρίες και κύριοι, εκτός από την κεντρική εξέδρα όπου: έχουμε όλες τις ομιλίες, βλέπουμε ταυτόχρονα από όγδες τις γων(ι) γωνίες ουσιαστικά στο κέντρο της Αθήνας. Βλέπετε εδώ το γενικό πλάνο [{-**Δ.Ο:** Και θα χει ενδιαφέρον, Μαρία, (.) μια και λέγαμε για την Εκκλησία (.)}] Συνδεόμαστε με την εξέδρα. [{-**Δ.Ο:** Να δούμε πόσοι ιεράρχες θα είναι σήμερα, πόσοι είναι σήμερα εκεί.}] Ο μητροπολίτης, αν δεν κάνω λάθος, ε: Σύρου, Δωρόθεος έχει ανέβει ήδη στο βήμα [{-**Δ.Ο:** Ναι}] ή προετοιμάζεται τώρα για να ακούσουμε την ομιλία του.

-**Δ.Ο:** Μαθαίναμε ότι 45 μητροπόλεις (.) παρακινούσαν τον κόσμο να έρθει στην Αθήνα (.) Ε: Πάμε στην Ελένη Ιατρού να την ακούσουμε. Να μας δώσει μια εικόνα απ' το σημείο που βρίσκεται, έλα, Ελένη.

-**E.I:** (0.2) Βρισκόμαστε στη Βασιλίσσης Σοφίας, μπροστά στο Μουσείο Μπενάκη (.) στο ύψος ε: του: Μεγάρου. Μπορείτε να δείτε πίσω μας ε: τον κόσμο, ο οποίος παραμένει: συγκεντρωμένος ε: φωνάζει: συνθήματα, κρατάει σημαίες στα χέρια του [{-**Δ.Ο:** Έχει κόσμο ακόμα κι εκεί που είναι αρκετά μακριά από την πλατεία Συντάγματος}] Έχει κόσμο (.) Ακριβώς. Αρκετοί είναι αυτοί που φεύγουν και έχει αρχίσει και γίνεται [{-**M.A:** Ελένη, σε διακόπτουμε γιατί ξεκίνησε μόλις τώρα την ομιλία του ο μητροπολίτης Σύρου, Δωρόθεος.}]

-**M.Δ:** Η Ιερά Σύνοδος της Εκκλησίας της Ελλάδος (0.2) ο πρόεδρός της (.) μακαριότατος αρχιεπίσκοπος Αθηνών και πάσης Ελλάδος (.) και οι συνοδικοί ιεράρχες (.) που εκπροσωπούνται εδώ σήμερα (0.2) μετά από ομόφω(α)νη απόφασή τους (.) από τους σεβασμιότατους μητροπολίτες (.) Δράμας, κύριο Παύλο, (0.7) Χίου, Ψαρρών και Οινουσσών, κύριο Μάρκο, (0.3) και τον ομιλούντα (.) πλαισιωμένους

από χωρία σεβασμιωτάτων μητροπολιτών, (.) αλλά και κληρικών και μοναχών (.) από όλες τις περιοχές της πατρίδος μας (.) απευθύνεται σήμερα προς όλους (.) επισημαίνοντας (.) ότι η Εκκλησία της Ελλάδος (.) πρωτοπόρος διαχρονικά στους αγώνες του έθνους (.) θεωρεί ότι κάθε (.) έκφραση υπερασπίσεως (.) των δικαίων της Μακεδονίας μας (.) είναι επαινετή (.) αρκεί αυτή να είναι γνησία, (.) ανιδιοτελής (.) και πηγαία, (.) πάντα στο πνεύμα μιας νόμιμης (.) δημοκρατικής εκδήλωσης (.) πέρα και έξω (.) από κομματικούς και πολιτικούς χρωματισμούς. (.) Η Εκκλησία (.) σέβεται απόλυτα (.) τους συνταγματικά κατοχυρωμένους διακριτούς ρόλους με την πολιτεία. (.) Πλην όμως (.) ομιλεί (.) με συναίσθηση της ιστορικής της ευθύνης. Γι αυτό και πρώτη (.) με τόσο σαφή και κατηγορηματικό τρόπο (.) διετύπωσε τη θέση της (.) στο εξαιρετικά αυτό ευαίσθητο (.) εθνικό θέμα. (.) συμμεριζόμενη απόλυτα (.) την <εύλογη> αγωνία των ιεραρχών μας (.) που διαποιμούν (.) τις ιερές μητροπόλεις στην πολύδακρη και ηρωική Μακεδονία, (.) αλλά και τις δικαιολογημένες ανησυχίες (.) του κυρίαρχου λαού (.) και σύσσωμου του οικουμενικού ελληνισμού, όπου και αν βρίσκεται (.) στην Αμερική, στον Καναδά, στην Αυστραλία, στην Αφρική, στην Ευρώπη και όπου αλλού γης. (.) Η εκκλησία μας (.) έχει μαρτυρήσει (.) με το λόγο και το αίμα κλήρου και λαού, την ελληνικότητα της Μακεδονίας μας από αρχαιοτάτων χρόνων. (.) Γι αυτό και <δεν μπορεί> (.) να αποδεχτεί (.) τον όρο «Μακεδονία» ή όποιον άλλον παράγωγο του ως συστατικό του ονόματος (.) άλλου κράτους. (0.7) Κάτι το οποίο (.) θα έχει επιπτώσεις (.) και στην ονομασία της εκεί (.) σχισματικής εκκλησίας. (.) Ας μη μας διαφεύγει δε (.) ότι στο όνομα “Μακεδονία” (.) κορυφώνονται και περικλείονται (.) οι αλυτρωτικές διαθέσεις του κράτους των Σκοπίων. (.) Άλλωστε οι ιεράρχες μας (.) που διαποιμούν τις ιερές μητροπόλεις στην περιοχή της Μακεδονίας μας (.) όχι μόνον τώρα (.) αλλά όλα αυτά τα χρόνια (.) έχουν επιμαρτυρήσει επί του θέματος αυτού (.) το οποίο απασχολεί επί δεκαετίες το έθνος μας, (.) το λαό μας και την πατρίδα μας δηλαδή (.) περί της ελληνικότητας της Μακεδονίας μας, με πλείστες όλες πνευματικές, πολιτιστικές και άλλες εκδηλώσεις σε συνεργασία με πατριωτικούς και επιστημονικούς συνόδους.

-**Α.Ο:** Ακούμε πάντα το σεβασμιότατο, λοιπόν, μητροπολίτη Σύρου Δωρόθεο που στέλνει το <δικό> του ενωτικό μήνυμα από πλευράς της Εκκλησίας λέγοντας ότι η Εκκλησία (.) έχει μαρτυρήσει για τη Μακεδονία, για την ελληνικότητα τη Μακεδονίας και δεν αποδέχεται τον όρο “Μακεδονία” ή παράγωγο του, (.) που θα

έχει επιπτώσεις, όπως είπε ο ιεράρχης και στην εκεί Εκκλησία [{-M.A: Μίλησε:}] Την εκεί σχισματική Εκκλησία, όπως γνωρίζουμε, Μαρία. [{-M.A: Μίλησε για αλυτρωτικές <διαθέσεις> εμφανίστηκε, ωστόσο, ο ίδιος ενωτικός, όπως είχαμε προβλέψει}] Ακριβώς [{-M.A: και: έβαλε αυτό το καπέλο της ενότητας έτσι κι αλλιώς έξω από κομματικούς σχηματισμούς κι όλα τα υπόλοιπα. Ανδρέα, νομίζω (.) ότι είναι αυτό που περιμέναμε έτσι κι αλλιώς από τον εκπρόσωπο της Ιεράς Συνόδου.

-A.Z: (0.2) Ε ναι. Και η Εκκλησία έχει το λόγο της ε: (0.2) τώρα, (.) τέλος πάντων ε: το θέμα είναι ότι είναι ένα πολύ μεγάλο συλλαλητήριο και: αυτό πρέπει να το λάβει σοβαρά η κυβέρνηση, όχι μόνο για το συγκεκριμένο ζήτημα των Σκοπίων (.) αυτό, πιστεύω, ότι είναι θέμα διπλωματίας και εξωτερικής πολιτικής. Πρέπει να το λάβει υπόψη της και να καταλάβει ότι ο λαός δεν είναι δικός της, (.) ότι η διαχείριση δεν ήταν σωστή↑, ότι έπρεπε αρχικά να είχαν ενημερωθεί όλοι οι πολιτικοί αρχηγοί και να υπάρχει μια ενιαία θέση. Ή τουλάχιστον να <ανανεωθεί> αυτή η ενιαία θέση που ήταν από το 2008 (.) διατυπωμένη. Από κει και πέρα, ε: [{-M.A: Εκτιμάς ότι τώρα αυτό θα ληφθεί υπόψιν για το από δω και στο εξής; Γιατί τώρα είναι όλα σε πλήρη εξέλιξη οπότε τη συζήτηση για την επόμενη μέρα δεν την έχουμε ξεκινήσει ακόμα.}] Δεν είμαι σίγουρος αν θα, αν θα ληφθεί υπόψη για το Μακεδονικό. (.) Μπορεί να περάσουνε μέρες να, να εκτονωθεί: (.) ε: η όλη: αυτή: έξαρση που υπάρχει και ο: ο Τσίπρας να, να, να λειτουργήσει εντελώς διαφορετικά και άλλωστε έχουμε ότι και στο δημοψήφισμα άλλο ήταν το αποτέλεσμα και άλλο (.) [{-M.A: Ντάξει}] [{-Δ.Ο: Ναι αλλά μπορείς κανείς, (.) Αργύρη,}] ναι [{-Δ.Ο: να αγνοήσει αυτό το λαό; Που είναι εκεί και αυτά τα μηνύματα που εκπέμπονται σήμερα;}]

-A.Π: Όπως είπε ο: Ανδρέας σωστά πρέπει να το λάβει υπόψη της η κυβέρνηση, αλλά πρέπει να το λάβουν υπόψιν τους όλα τα <κόμματα> με σοβαρότητα, (.) ↑υπευθυνότητα (.) και νηφαλιότητα. (.) Δεν αντέχει η χώρα μας (.) άλλο διχασμό έχει περάσει μια δεκαετία πάρα πολύ δύσκολη (.) και αν πάμε (.) στην^ κατεύθυνση της ↑όξυνσης και του διχασμού (.) αυτό είναι κάτι που δεν συμφέρει κανέναν. (.) Ελπίζω, δηλαδή μετά από αυτή τη λαϊκή εκδήλωση, την αυθόρμητη σε πολύ μεγάλο βαθμό λόγω του όγκου και του παλμού που βλέπουμε αυτό δεν μπορεί κανείς να το διαψεύσει (.) να πάμε (.) σε διάλογο (.) ειλικρινή μεταξύ μας και να μην πάμε σε διχασμό, διότι (.) πολλοί (.) τόκησαν επάνω στον διχασμό [{-Δ.Ο: Μπορεί όμως τώρα ο: Τσίπρας να το καταφέρει αυτό, Αργύρη; Γιατί (.) ξεκίνησε ανοίγοντας αυτό το

μεγάλο θέμα (.) ↑δυστυχώς ε: χαράσσοντας μια πορεία (.) κάθε άλλο παρά ενωτική, (.) παρά εθνική (.) για ένα μεγάλο θέμα.}] Νομίζω ο πρωθυπουργός έκανε (0.2) ένα λάθος υπολογισμό. Θεώρησε ότι όπως το 2015 (.) ε: θα έριχνε την ευθύνη στην αντιπολίτευση (.) ε: να βάλ, να βγάλει το φίδι από την τρύπα για να μείνουμε στο ευρώ σε αυτό το θέμα (.) που (.) δεν είναι (.) για κάποιους (.) το ίδιο (.) επικίνδυνο (.) ε: για τη χώρα μας ε: θα: επέτρεπε στον κυβερνητικό του εταίρο να διαχωρίσει τη θέση του και να εγκαλεί, ταυτοχρόνως την αντιπολίτευση. [{-Δ.Ο: Ναι, αλλά Αργύρη το 2015}] Αυτό είναι (.) ένα μήνυμα που μπερδέψε. [{-Δ.Ο: Το 2015 δεν είναι: το 2018 ούτε το '18 '15. (.) Έχουν περάσει τρία↑ χρόνια, έχουν περάσει τρία δύσκολα χρόνια από τις πλάτες μας, προσθετικά λειτουργώντας (.) στα προηγούμενα 5-6 χρόνια, (.) ζούμε πια 7-8 χρόνια μνημονίων, περικοπών και μειώσεων. Ζει μια ταπεινότητα ο Έλληνας (.) μην το ξεχνάμε αυτό παιδιά. (.) Κάτω από ίσως από αυτή την ιστορία (.) του μακε - του σκοπιανού να βρήκε την ευκαιρία ο Έλληνας να αισθανθεί μια↑ υπερηφάνια (.) που την έχει ανάγκη [{-Μ.Α: Και να εκφράσει και το θυμό του}] και να εκφράσει και το θυμό του μέσα από ένα εθνικό θέμα. Και κάτω (.) από την ελληνική σημαία. (.) Που κι αυτό έχει τη σημασία του, μην το υποτιμάμε. Γιατί κανένα κόμμα, εγώ πιστεύω, παιδιά δεν μπορεί να ενώσει τους Έλληνες σε αυτό το βαθμό. (.) Και να κινητοποιήσει↑ τους Έλληνες σε αυτό το βαθμό.

-Α.Π: Είναι αλήθεια ότι (.) κανείς μας δεν μπορεί να ξέρει τι κινεί τους ανθρώπους, τους απλούς ανθρώπους που άφησαν τα σπίτια τους και πήγαν. Εγώ (.) ερχόμενος περιμετρικά, διότι ήταν κλειστό το κέντρο της Αθήνας (.) ε: (.) έπεσε πάρα πολύ περπάτημα από οικογένειες με παιδιά, (.) από κόσμο, δηλαδή, που δεν πάει, συνήθως, σε τέτοιου είδους εκδηλώσεις. Ωστόσο, ↑θέλω να τονίζω τούτη την ώρα ότι πρέπει να σεβόμαστε (.) και την άποψη όσων διαφωνούν [{-Μ.Α: Προφανώς, γι αυτό λέμε ότι είναι απολύτως δημοκρατικό}] Έτσι. Όσων διαφωνούν [{-Μ.Α: το δικαίωμα του <καθενός>}.] Ακριβώς. [{-Μ.Α: Εμείς ωστόσο δεν μπορούμε να: (.) εδώ να παραβλέψουμε (.) το γεγονός. Και το γεγονός είναι μεγάλο. Αυτό που έχει συμβεί αυτή τη στιγμή}] Το γεγονός βέβαια (.) προφανώς δεν μπορεί να το παραβλέψει κανένας (.) ε: και η δική μου η ευχή είναι (.) να λειτουργήσει με <υπευθυνότητα> [{-Μ.Α: Μάλιστα}] στο σύνολό του το πολιτικό σύστημα.

-Μ.Α: Λοιπόν, σας ευχαριστούμε πάρα πολύ και τους δύο. [{-Δ.Ο: Καλημερίζουμε, κύριοι. Να είστε καλά.}] Όση ώρα εμείς μιλάμε βλέπουμε και το Γιώργο Πατούλη

που έχει: προσεγγίσει το Μίκη Θεοδωράκη. Θα ναι: [-Δ.Ο: Συνομιλούν όλοι, όπως βλέπω με το Μίκη.}] Βεβαίως. Θα' ναι από τους ομιλητές [-Δ.Ο: ο οποίος, παραμένει στη θέση του σταθερός. Δε φεύγει (.) από κει παρά το γεγονός ότι έχει ολοκληρώσει και νομίζω (.) θα φύγει μετά και το τέλος ↑όλων των ομιλιών, θα ακούσει όλους τους ομιλητές. Εμείς (.) να πάμε γρήγορα σε διάλειμμα. Επιστρέφουμε αμέσως εδώ με τους υπό- επόμενους καλεσμένους μας. Ελάτε.

-Μ.Α: Λοιπόν, εδώ είμαστε, κυριές και κύριοι, επιστρέψαμε. Βλέπετε ήδη τον Μπάμπη Παπαπαναγιώτου, τον Σωτήρη Ξενάκη και τον Κωνσταντίνο Φίλη. Καλώς ήλθατε, Ευχαριστούμε που είστε εδώ. [{Καλησπέρα.}] Πριν ξεκινήσουμε την κουβέντα μας, στο βήμα είναι ο συνταγματολόγος, ο κύριος Κασσιμάτης, ο οποίος είναι εκ των κεντρικών ομιλητών του συλλαλητηρίου.

-Γ.Κ: [...] ασύστολα (0.2) με το προηγούμενο δημοψήφισμα. (0.5)

ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΔΩΣΕΙ (.) ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΑΝΕΙΣ (.) Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (.) ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΜΕΙΣ! ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΔΩΣΕΙ (.) ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΑΝΕΙΣ (.) Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (.) ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΜΕΙΣ! ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΔΩΣΕΙ (.) ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΑΝΕΙΣ (.) Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (.) ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΜΕΙΣ! ΔΕΝ ΠΡΟΚΕΙΤΑΙ ΝΑ ΔΩΣΕΙ (.) ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΚΑΝΕΙΣ (.) Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ (.) ΕΙΜΑΣΤΕ ΕΜΕΙΣ!

((Σύνθημα διαδηλωτών))

-Γ.Κ: Ναι, είναι αλήθεια. Σήμερα (.) αποφασίστηκε (.) η πολιτική (.) η οποία θέλει (.) να δώσουμε (.) την ταυτότητά μας σε ξένο λαό. (0.2) Αυτή είναι η απόφαση η πολιτική. (.) Ό,τι και να κάνουν οι κυβερνήσεις (0.2) θα είναι (.) ένα <ψεύτικο> πράγμα (.) που δεν θα ζήσει. Κι αυτό θα πρέπει να το ήξεραν (.) και ο <ίδιος> ο λαός (.) των Σκοπίων. (0.10) Το δύο (.) το δύο (.) Το δ- (0.3) το (.) το δ- (0.2) το δύο χι- το (.) το το το όνομα αυτό (.) μετά τον πόλεμο (0.2) το έδωσε σαν καραμέλα (.) στους κατοίκους της ευρύτερης περιοχής των Σκοπίων, (.) ο Τίτο (.) για να: (.) όχι για να δώσει [...]

-Δ.Ο: Ακούμε: τον κύριο Κασσιμάτη ο οποίος βρίσκεται στο βήμα. Εκφωνεί ο ίδιος τη δική του ομιλία, στέλνει το μήνυμά του. Εμείς θα επιστρέψουμε εδώ για λίγο, να δώσουμε το λόγο στους καλεσμένους μας. Να ξεκινήσουμε με τον κύριο Φίλη (.) να

δούμε τι μήνυμα στέλνει κύριε Φίλη κατά τη γνώμη σας αυτό το συλλαλητήριο σήμερα;

-Κ.Φ: Είναι ένα μεγαλειώδες συλλαλητήριο (.) αυτό είναι αδιαμφιβήτητο (.) Ε: κατά πόσο θα επηρεάσει τις εξελίξεις και, κυρίως, τη διαπραγματευτική (.) ε: θέση της χώρας, μένει να διαπιστωθεί τις επόμενες μέρες και εβδομάδες γιατί η αληθεία είναι ότι έχει (.) αναπτυχθεί μια δυναμική (.) στη διαπραγμάτευση: μεταξύ των δύο: μερών. Α: Από κει και πέρα: αυτό που θα έλεγα είναι ότι προκειμένου να υπάρξει μια λύση, (.) επειδή μιλάμε για ένα ζήτημα το οποίο εκκρεμεί τουλάχιστον τα τελευταία 27 χρόνια ε: υπάρχουν κάποιες συγκεκριμένες προϋποθέσεις (.) και φοβόμαστε ότι αυτή τη στιγμή: ελάχιστες από αυτές πληρούνται. (.) Ξεκινώ (.) Πρώτον, (.) θα έπρεπε να: α επιτευχθεί μια μίνιμουμ συναίνεση μεταξύ των κομμάτων. [{-Δ.Ο: Στο εσωτερικό}] Αυτό είναι ευθύνη, αυτό είναι η ευθύνη της ε: κυβέρνησης για το ότι δεν έγινε. (.) Ε: Δεύτερον, (.) η κυβέρνηση, επίσης, ευθύνεται για το ότι υποτίμησε (.) σε μεγάλο βαθμό (.) την ε: κοινωνική δυναμική, εκτιμώντας ότι θα μπορούσε να λύσει το ζήτημα αυτό, (.) χωρίς αντιδράσεις στο εσωτερικό ή τέλος πάντων με αντιδράσεις οι οποίες ήτανε ε: διαχειρίσιμες. Απ' ότι φαίνεται από την σημερινή: ε: εξέλιξη ε: (.) ενδεχομένως και να μην είναι. Τρίτον, (.) ε: μετά το: συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης και οδεύοντας προς το σημερινό συλλαλητήριο, είχαμε μια μετατόπιση της θέσης και της αξιωματικής αντιπολίτευσης επί το σκληρότερο. Πράγμα το οποίο δε βοηθάει καθόλου στη διαπραγμάτευση. Η ↑Νέα Δημοκρατία εμένα μου δείχνει αυτή τη στιγμή, ένα μέρος μάλλον αυτής, ότι: (.) ακυρώνει τον εαυτό της όταν (.) αφήνει πίσω (.) τη διαπραγμάτευση και την πετυχημένη, κατά την άποψή μου, θέση που είχε υιοθετηθεί απ' τα περισσότερα κόμματα το 2008, πλην (.) του Λαϊκού Ορθόδοξου Συναγερμού για τη σύνθετη ονομασία erga omnes [{-Δ.Ο: Ναι, αλλά είδατε εδώ, κύριε Φίλη, ότι η κυβέρνηση προσπάθησε (.) με εσωτερική ματιά, κυρίως, να απευθυνθεί προς την αντιπολίτευση και να της δημιουργήσει πρόβλημα, παρά να λύσει το θέμα.}] Αυτό (.) [{-Δ.Ο: Αυτό καθ' εαυτό. Στην πρώτη φάση.}] Αυτό είναι σαφές (.) υπήρξε ένας τακτικιστικός ελιγμός. [{-Μ.Π: Να ρωτήσω κάτι τον κύριο Φίλη; [{-Μ.Α: ↑Έλα Μπάμπη.}]}

-Μ.Π: Αν υπήρχε (.) η πρώτη προϋπόθεση που είπατε (.) υπήρχαν δηλαδή άλλοι χειρισμοί απ' την κυβέρνηση και υπήρχε εθνική συνεννόηση (.) η σκληρόνωση της

στάσης ε: της Νέας Δημοκρατίας [{-Κ.Φ: Θα ήταν πιο δύσκολη}] Όχι (.) Δεν θα βοηθούσε τη δια- (.) τη διαπραγμάτευση;

-Κ.Φ: Κοιτάζετε θα σας πω (.) [{-Δ.Ο: Αν στήριζε λες και η Νέα Δημοκρατία;}]

-Μ.Π: Βεβαίως. Όχι αν υπήρξε συνεννόηση [{-Δ.Ο: Ναι ναι ναι}] (xxx) Ακριβώς (.) [{-Κ.Φ: Ένα παιχνίδι δηλαδή;}] Ακριβώς [{-Κ.Φ: ναι, μεταξύ των δύο δυνάμεων (.) ε: σε αυτήν την^ περίπτωση θα μπορούσε να διευκολύνει περισσότερο}] Ακριβώς, (.) όπως και το συλλαλητήριο. [{-Κ.Φ: Θα μπορούσε να διευκολύνει περισσότερο την ε: κυβέρνηση. Εγώ ήθελα να πω ότι η τρίτη προϋπόθεση είναι (.) πέραν της συναίνεσης ε: (.) μιας μίνιμουμ ε: σε επίπεδο (.) ε: πολιτικών δυνάμεων θα πρέπει να υπάρχει και μια (.) στήριξη της όποιας εθνικής θέσης (.) από πλευράς (.) <κοινωνίας>. Μιλάμε για ζήτημα εξωτερικής πολιτικής. Θα σας πω ε: καθαρά ότι δεν πρέπει η εξωτερική πολιτική να επηρεάζεται από συναισθηματισμούς, αλλά θα πρέπει να έχει (.) ως προμετωπίδα και ως πρό↑ταγμα [{-Δ.Ο: Ναι, αλλά τώρα έχουμε τα δεδομένα, όμως (.) κύριε Φίλη}] τα εθνικά ε: προφανώς στην διαχείριση και, κυρίως, στην πρόσληψη των εθνικών θέσεων, όμως τα δεδομένα σήμερα είναι διαφορετικά. [{-Δ.Ο: Αυτό που λέτε τώρα είναι θέση αρχής.}] Ναι [{-Δ.Ο: Αυτή τη θέση μπορούμε να την^ πούμε όλοι}] Ναι, ναι αλλά είναι σήμερα τα δεδομένα διαφορετικά. [{-Δ.Ο: Τώρα είμαστε σε μια φάση, έχουμε κάνει βήματα πια.}] Και ξέρετε ο – η δικιά μου ανησυχία είναι μετά από το σημερινό συλλαλητήριο (.) και εφόσον υπάρχει διχαστικός λόγος μεταξύ των δύο μερών (.) να μη δούμε την αναγκαία κοινωνική ζύμωση, η οποία θα έπρεπε να είχε προηγηθεί (.) της όποιας θέσης γιατί ξέρετε ότι το ζήτημα (.) [{-Μ.Α: Όμως}] βγήκε λίγο ξαφνικά. (.) Μας κατέλαβε εξ απήνης, μας αιφνιδίασε και λειτούργησαν αντανakλαστικά αμυντικά (.) από μια: μεγάλη μερίδα του πληθυσμού που σήμερα έχουν δυσχεράνει πάρα πολύ την α: θέση της χώρας μας και ο κίνδυνος (.) από δω και πέρα είναι (.) επειδή φαίνεται ότι (.) οδεύουμε σε μια δύσκολη διαπραγμάτευση, η οποία δύσκολα θα μας βγάλει (.) σε ένα αποτέλεσμα που θα είναι επιθυμητό (.) εφόσον ξεκινήσει από κει και πέρα η επίρριψη ευθυνών τι θα χρεωθεί η ελληνική πλευρά.

-Μ.Α: Όμως, μπορεί κύριε Φίλη, το συλλαλητήριο να αποτελεί↑ ένα ζήτημα για την^ κυβέρνηση αυτή τη στιγμή απ' τη στ – από το σημείο που επέλεξε ο κόσμος να πάει

τέλος πάντων (.) όμως μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως <όπλο> στη διαπραγμάτευση που είναι σε εξέλιξη απ' την πλευρά της κυβέρνησης;

-Κ.Φ: Ο: Ζάεφ από δικής του πλευράς λέει (.) ότι εγώ δεν μπορώ να περάσω γιατί δεν έχω την αναγκαία κοινοβουλευτική πλειοψηφία, (.) την: συντα: - την αλλαγή του συντάγματος και δεν μπορώ (.) ενδεχομένως να το περάσω και σ' ένα δημοψήφισμα. Και χρησιμοποιεί (.) αυτή την κοινωνική (.) δυναμική για να ε: ενισχυθεί (.) διαπραγματευτικά ή τέλος πάντων για να ζητήσει να μετατεθούν στο χρόνο κάποια ζητήματα, [{-**Δ.Ο:** Στην Ελλάδα θα μπορούσε να γίνει κάτι αντίστοιχο;}] θα σας πω. Για να ζητήσει να μετατεθούν στο χρόνο κάποια ζητήματα που για μας είναι καίρια. Διότι καταλαβαίνετε ότι αν πάμε (.) σε μια λύση, που θα περιλαμβάνει το ονοματολογικό και μόνο και θα μεταθέτει στο χρόνο (.) ζητήματα που σχετίζονται με την ταυτότητα [{-**M.A:** Τη σαλαμοποίηση που λέμε}] και κυρίως τη συνταγματική ονομασία αυτό θα είναι μια (.) ε: κακή λύση για εμάς. Τώρα [{-**Δ.Ο:** Αυτή η λύση που περιγράφεται σήμερα στον Τύπο, (.) το είδαμε και στην «Καθημερινή» να δοθεί: ένα προβάδισμα ας πούμε στην πρώτη φάση}] Ναι [{-**Δ.Ο:** σε σχέση με το όνομα (.) και τη (.) μια προενταξιακή διαδικασία κατά της ένταξης στο NATO (.) και αφού λύσουν τα αλτρωτικά και τα συνταγματικά τους να πάμε σε κανονική ένταξη, αυτό θα μπορούσε να είναι μια: λύση;}] Είναι μια ρεαλιστική (.) λύση μεν, κύριε Οικονόμου (.) ωστόσο, ενέχει αρκετά προβλήματα, διότι [{-**M.Π:** Συγγνώμη (.) γιατί είναι: ρεαλιστική; (.) Και δε μιλάω μετά το σημερινό. Από μόνο του, αυτοτελώς (.) Υπάρχουν εκφρασμένες (.) θέσεις των κομμάτων της αντιπολίτευσης που τα παν τη Δύση πακέτο. (.) Δεν υπάρχει κάποιο (.) σαλαμοποίηση και να δο- να δοθεί (.) σχετικό προβάδισμα. Κανείς δε (.) δεν το αποδέχεται αυτό. (.) Πώς, λοιπόν, θα μπορούσε να είναι μια λύση αυτό;}] Θα σας πω. Η λύση – πακέτο (.) μπορεί να είναι (.) μια λύση η οποία ισχύει από την επομένη της όποιας συμφωνίας ή μπορεί να είναι μια λύση – πακέτο, επίσης, [{-**M.Π:** Ναι}] η οποία έχει και κάποια χρονοδιαγράμματα. [{-**M.Π:** Μα και τι να το κάνεις το χρονοδιάγραμμα (.)}] Αυτό το οποίο προκρίνει (.) θα σας πω [{-**M.Π:** όταν δεν υπάρχει το <τελικό> ζητούμενο, το πρωταρχικό το δικό σου (.) παραπέμπεται στο τέλος της διαδικασίας}] Θα σας πω κύριε Παπαναγιώτου [{-**M.Π:** έχοντας εξασφαλίσει τα Σκόπια (.) και το όνομα και την ένταξή τους στο: στο NATO}] γι αυτό κιόλας σας είπα ότι είναι μια λύση, η οποία θα μπο- η οποία είναι ρεαλιστική, όμως, <ενέχει> προβλήματα. Ποιο είναι το

κυριότερο πρόβλημα; Ότι εμείς αυτή τη στιγμή έχουμε ένα ισχυρό χαρτί (.) διαπραγματευτικό. (.) ↑Είναι το γεγονός ότι μην αναγνωρίζοντας την χώρα (.) ε πέραν της προσωρινής ονομασίας (.) δεν τους ανοίγουμε το δρόμο για την ένταξη στο NATO (.) ↑άμεσα (.) και <μακροπρόθεσμα> στην Ευρωπαϊκή Ένωση διότι να ξεκαθαρίσουμε εδώ για τους τηλεθεατές μας [{-Δ.Ο: Καθυστερεί η ένταξη}] ότι τυχόν ένταξη (.) απαιτεί μεταρρυθμίσεις και θα απαιτήσει (.) τουλάχιστον μια δεκαετία [{-Δ.Ο: Θέλει χρόνο, βέβαια}] Όμως, όμως εδώ ποιο είναι το θέμα; [{-Δ.Ο: Τελευταία κουβέντα, κύριε Φίλη}] Ασφαλώς. Αν εμείς (.) από δικής μας πλευράς (.) δώσουμε την ένταξη στο NATO και αφήσουμε τα άλλα ζητήματα ↑μια σχολή σκέψης λέει ότι μα και κατά την ↑ένταξη, την προσπάθεια ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, εμείς θα μπορούμε [{-Μ.Α: Μάλιστα}] να ελέγχουμε τη διαδικασία. Όμως, όμως εγώ έχω σοβαρές αμφιβολίες γι αυτό, διότι πιστεύω [{-Δ.Ο: Μάλιστα}] ότι αν δώσουμε την ένταξη στο NATO από κει και πέρα τα πράγματα θα είναι δύσκολα για μας γιατί την πίεση του διεθνούς παράγοντα. [{-Μ.Α: Κύριε Φίλη}] [{-Δ.Ο: Μα το κυριότερό μας όπλο αυτό είναι, κύριε Φίλη. (.) Το NATO.}] Την πίεση του διεθνούς παράγοντα. [{-Μ.Α: Σας- σας ευχαριστούμε πάρα πολύ κύριε Φίλη [[{-Δ.Ο: Σας ευχαριστούμε κύριε Φίλη, να στε καλά.}] που ήσασταν εδώ]] Να στε καλά. Ευχαριστώ κι εγώ.

-Μ.Α: Επιστρέφουμε στην κουβεντα μας όμως πάμε τώρα: στην καρδιά του ρεπορτάζ, κυρίες και κύριοι, εκεί όπου ο ↑ΣΚΑΪ με τους συναδέλφους βρίσκονται και καλύπτουν όλα τα σημεία. Αρχή θα κάνουμε από τον Μιχάλη Τεζάρη που βρίσκεται στη συμβολή των οδών (.) Ερμού και <Νίκης>. Έλα, Μιχάλη.

ΕΛΛΑΣ-ΕΛΛΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ! ((Σύνθημα διαδηλωτών))

-Μ.Τ: (0.2) Έχουμε: Μαρία, έχουμε μετακινηθεί. Έχουμε έρθει: στη Σταδίου [{-Μ.Α: Μάλιστα}] πολύ κοντά στην (.) κερκίδα η οποία εξετεί εδώ. Πραγματικά, η εικόνα είναι <συγκλονιστική>. Άνθρωποι απ' όλα τα μήκη της χώρας, από τη Μακεδονία μέχρι την Κρήτη, τα Δωδεκάνησα, την Κέρκυρα, (.) την^ Κάλυμνο, τη Λέρο, την^ Κάρπαθο, το Καστελλόριζο έχουν ανέβει προκειμένου να δώσουν δυναμικό παρόν (.) στη σημερινή συγκέντρωση. Με τη βοήθεια του Γιάννη του Κούβαρη και για όσο μιλάμε (.) θα δείτε (.) το πλήθος, το οποίο έλεγα και νωρίτερα, το διακατέχει μέγα πάθος (.) α: και συμμετέχουνε στο συλλαλητήριο αυτό στο οποίο ζητούν να μη δοθεί το όνομα “Μακεδονία” ή οποιαδήποτε σύνθετη ονομασία [{-Μ.Α: Την ομιλία του

Μίκη Θεοδωράκη, Μιχάλη, πώς την άκουσαν;}] (0.2) Ήτανε αρκετοί οι άνθρωποι, οι οποίοι με δάκρυα στα μάτια άκουγαν το μεγάλο μουσικοσυνθέτη (.) α: όση ώρα μιλούσε. (.) Ήτανε αυτοί οι οποίοι θεώρησαν (.) το σημείο - <κλειδί> (.) της όλης εκδήλωσης της σημερινής (.) την^ παρουσία του Μίκη Θεοδωράκη (.) ενός ανθρώπου, ο οποίος ενώνει τους Έλληνες α: κάτω από τη <μουσική του και μόνο> με τη φωνή του και την ε: μορφή του, χωρίς κανένα στίγμα κομματικό, (.) χωρίς καμία κομματική σημαία. Ήτανε συγκλονιστικές στιγμές των ανθρώπων που είδαμε (.) αυτά που μας είπαν ότι [{-**Δ.Ο**: Και βλέπουμε πάντως, Μιχάλη όση ώρα μιλάς κόσμο όλων των ηλικιών να είναι εκεί (.) νεοί, μικρότεροι, μεγαλύτεροι, ηλικιωμένοι, οικογένειες.}] Γιάννη (.) δείξε δεξιά. ↑Άνθρωποι (.) Δημήτρη, αυτό ακριβώς. ↑Άνθρωποι (.) κάθε ηλικίας, παιδιά του δημοτικού, όπως η νεαρή που βλέπουμε εδώ με τη μητέρα της, (.) υπερήλικες, (.) ηλικιωμένοι, (.) μεσήλικες. (.) Α: (.) Άνθρωποι οι οποίοι έχουν έρθει εδώ με τα παιδιά τους, με τις οικογένειές τους (.) για να <δώσουν> (.) το <δικό> τους μήνυμα. Ένα μήνυμα, το οποίο φαίνεται (.) [{-**Μ.Α**: Μάλιστα}] πως έχει λάβει κι άλλες διαστάσεις (.) <για>τί μέσα απ' αυτό όλα τα προβλήματα της κοινωνίας (.) φαίνεται να βγαίνουν προς τα έξω.

ΔΕΝ ΥΠΟΧΩΡΟΥΜΕ (.) ΑΝ ΔΕ ΔΙΚΑΙΩΘΟΥΜΕ! ΔΕΝ ΥΠΟΧΩΡΟΥΜΕ (.) ΑΝ ΔΕ ΔΙΚΑΙΩΘΟΥΜΕ! ΔΕΝ ΥΠΟΧΩΡΟΥΜΕ (.) ΑΝ ΔΕ ΔΙΚΑΙΩΘΟΥΜΕ!

((Σύνθημα διαδηλωτών))

-**Μ.Α**: Θα φύγουμε για λίγο από σένα, Μιχάλη. Θα επιστρέψουμε σε λίγο. Ελάτε τώρα να συνδεθούμε με το Νίκο Υποφάντη, γιατί (.) απ' τα μηνύματα που λαμβάνουμε κι εδώ πρέπει να δώσουμε απάντηση στο ποιοι είναι όλοι αυτοί, Νίκο, οι άνθρωποι που επέλεξαν σήμερα (.) να <κατέβουν> στο κέντρο της Αθήνας, μ' ένα κοινό, όπως λένε τουλάχιστον, μήνυμα.

-**Ν.Υ**: (0.3) Κοιτάζτε παιδιά. (.) Ο κάθε ένας εδώ έχει τα πιστεύω του. Έτσι; Δεν θα κάνουμε: αυτή τη στιγμή το μέτρημα τι πιστεύω έχει ο καθένας απλά (.) αυτό που μας ενώνει (.) είναι να δοθεί ένα μήνυμα (.) σ' αυτούς που θα διαχειριστούν την υπόθεση (.) της ε: του μακεδονικού, να ξέρουν το ότι υπάρχει αντίδραση από τον κόσμο (.) κι ο κόσμος είναι απ' όλη τη χώρα (.) κι απ' όλα τα κοινωνικά στρώματα. Είναι απ-είναι ο λα: είναι αυτό που λέμε - αυτό που έλεγε ο “κυριάρχος λαός”, ο Μίκης Θεοδωράκης στην ε: στην ομιλία του. (.) Είναι ο κυριάρχος λαός που ↑θέλει να έχει (.)

<λόγο>. (.) Κι ένας κυρίαρχος λαός, ο οποίος (.) λαός που βγήκε στο δρόμο (.) χωρίς να: να υπολογίσει τα όσα έχουνε γίνει τις ε: προηγούμενες ημέρες. Πίσω μου (.) έχω ανθρώπους από το: από το Αγρίνιο. Συγγνώμη, εσείς από που είστε; Καλησπ-καλημέρα. Από που είστε;

-ΔΙΑΔΗΛ: Εμείς είπαμε πριν. Έχουμε έρθει απ' το Καστελλόριζο.

-Ν.Υ: Απ' το Καστελλόριζο ήρθατε για: το συλλαλητήριο;

-ΔΙΑΔΗΛ: Για το συλλαλητήριο. Ναι ναι ναι ναι.

-Ν.Υ: Και τι μήνυμα θέλετε να δώσετε;

-ΔΙΑΔΗΛ: (.) Ότι όλη η Ελλάδα είναι ενωμένη. (.) Έτσι; Έχει έρθει πολύς κόσμος (.) Και ότι η Ελλάδα δεν είναι: (.) είναι (.) Μακεδόνες είμαστε σήμερα όλοι. Έτσι;

-Ν.Υ: Ευχαριστούμε πάρα πολύ. Να' στε καλά. (.) Λοιπόν, [{-Δ.Ο: Μάλιστα}] αυτό είναι το μήνυμα που πρέπει να: γνωρίζουμε. [{-Δ.Ο: Περίμενε, Νίκο μου, να πάμε και στα: Εξάρχεια σήμερα να: [{-ΔΙΑΔΗΛ: Σήμερα είμαστε όλοι Μακεδόνες}] καλως- (.) να: καλησπερίσουμε τον α: τον Δημήτρη το Λάπα (.) να δούμε την εικόνα που έχει και ο ίδιος από κει. Γιατί είχαμε και (.) ε: κάποιες άλλες αντισυγκεντρώσεις [{-Μ.Α: Αντισυγκεντρώσεις}] εκεί κοντά. [{-Μ.Α: Που ήταν προγραμματισμένες. Έλα Δημήτρη}] Έτσι, Δημήτρη; Καλή σου - (.) Καλησπέρα - καλησπέρα.

-Δ.Α: Λοιπόν, καλησπέρα παιδιά. Εδώ και μισή ώρα αποχώρησαν οι αντιεξουσιαστές από το χώρο τον Προπυλαίων και μέσω των οδών Ασκληπιού και Σόλωνος κατευθύνθηκαν στην πλατεία Εξαρχείων όπου βρίσκονται αυτή τη στιγμή. (.) Έχουν επιβάλει (.) σε όλες τις εισόδους, να το πω έτσι, της πλατείας των Εξαρχείων περιφρούρηση γιατί υπάρχει και η πληροφορία ότι επι - (.) επιχειρούν κάποια μέλη της Χρυσής Αυγής να περάσουν στο χώρο των Εξαρχείων. (.) Αστυνομικές δυνάμεις (.) προχωρούν από τη Θεμιστοκλέους προκειμένου να πλησιάσουν, όσο γίνεται, στα Εξάρχεια. (.) Αυτή είναι η <κατάσταση>.

-Μ.Α: Αυτό που περιγράφεις, πάντως Δημήτρη, είναι αυτό που ήθελε να αποτρέψει με κάθε τρόπο: η Ελληνική Αστυνομία κι αυτός ήταν ο σχεδιασμός. Να μη <συγκεντρωθούν> ουσιαστικά [{-Δ.Ο: Κι όπως κι έγινε}] οι δύο δια- αυτοί διαφορετικοί όγκοι: ανθρώπων.

-Δ.Α: Ακριβώς.

-**Δ.Ο:** Λοιπόν, Δημήτρη. Κλείνουμε εδώ, σ' ευχαριστούμε προς το παρόν. Να πούμε μόνο δύο λόγια (.) ε: όπως μαθαίνω τώρα απ' το περιβάλλον του Μίκη Θεοδωράκη μου λένε ότι τις τελευταίες μέρες έγιναν (.) πολύ έντονες προσπάθειες να τον μεταπείσουν. [{-**M.A:** Το είπε κι ο ίδιος.}] Να μην κατέβει. (.) Πέρα απ' τα επεισόδια και τα γεγονότα που είχαμε έξω απ' το σπίτι του. (.) Ο ίδιος ήταν ανεν - ανένδοτος και μάλιστα (.) την ομιλία του την έγραψε ο ίδιος. (.) Όλη του την ομιλία που είδαμε (.) που: ακούσαμε απόψε (.) από το Μίκη ήταν (.) δια χειρός Μίκη Θεοδωράκη καθαρά. Να' τος.

-**M.A:** Λοιπόν, θα πάμε: (.) τις ε: σε ένα πολύ σύντομο διαφημιστικό διάλειμμα και επανερχόμαστε σε πολύ λίγο ↑και με άλλες <πολλές> ζωντανές συνδέσεις και με τη: συζήτηση που θα' χουμε εδώ με τους συναδέλφους.